

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

7E JAARGANG
APRIL 1977
NR, 25

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS
M. VAN DER HEIJDEN BRUNING, ADJUNKT STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT
POSTBUS 11
TEL. 04997 - 2828 - TOESTEL 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1977, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- per stuk. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempeniand

N.R. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

INHOUD

I. a. De herbergen van Zonderwijk (door meester C. Rijken, 1941)	1
b. De weg van Zonderwijk naar Oerle (door meester C. Rijken, 1941)	1
II. De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	2
III. De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, ainuneesters, kerkmeesters, zeters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	2
IV. Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best	
V. a. De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	6
76. Oorkonde van Hertog Maximiliaan 4 januari 1484	6
VI. Oude toponymica (door J.A.J. van den Bosch, Oerle)	8
VII. Genealogica	12
1. Veldhovense geslachten van der Heijden (Verheijden) van 1673 - 1920 (vervolg)	12
2. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	13
3. Stamreeks Van de Sande, Best	13
VIII. Huizen en hun bewoners te Oirschot vanaf de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	
36. "Huis Antwerpen", Markt 9 en 9a, voor- heen "Huijs De Morian"	13
IX. a. Beerse borgbrieven (door Jos van Gils, Best) (vervolg)	16
b. De Heskok (door A. van Run, Veldhoven)	20
X. Lijst van woningen te Veldhoven in de 18e eeuw	
I. Zonderwijk (vervolg)	28
XI. Lezers leveren hun bijdrage	31
1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th. A. Kuypers)	31
2. Echtparen van Croonenburg (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40h,	

INHOUD (vervolg)

Rotterdam (vervolg)	35
3. Stamreeks van Frans van Harte Hannes Toon Hendrikke en van Frans van Jan Hannes Toon Hendrikke, of korter: Unne tak van de grote Van de Sande's boom uit Best	
(vervolg)	
(door de gebr. Hulsen, Broekstraat 4, Best)	37
4. Gastvrijheid	
(door J. van Hout, Oirschot)	39
XII. Uit de dorpsuishoudingen der Beerzen	
(vervolg)	
(door J.M.H. Broeders)	40
XIII.1.De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw	
1. Het ontstaan van het Oirschotse kapittel, en zijn eerste weldoeners	
(door T. Klaverman, Eindhoven)	43
2.Wouter van Oirschot	
(door Mechelien Spierings)	45
XIV. Archivalia aangaande de oude Kempische gilden	
16. Reglement van het Sint-Ambrosius-Bijen- gilde te Oirschot	
(vervolg)	47

Geachte abonnee,

Met deze aflevering gaat Campinia zijn zevende jaargang in. Nog steeds maken wij met veel plezier ieder kwartaal een nummer van ons tijdschrift voor U gereed. Wij hopen, dat U het met evenveel plezier leest, en dat het U inspireert en helpt bij Uw eigen onderzoek naar omstandigheden, gebeurtenissen en families in het Kempenland van vroeger. Wat dat betreft zult U ook een uitstekend hulpmiddel hebben aan de index op de eerste vijf jaargangen, die U achter deze aflevering aantreft. "Eindelijk", zullen sommigen onder U denken, maar het was echt een heel karwei om het ding te maken tot wat het nu is geworden. Met name ook de administratie en de "technische" medewerkers hebben zich zo mogelijk nog meer dan anders ingezet en veel extra werk verricht. In verband met de portokosten konden wij de index niet afzonderlijk verzenden, maar U kunt hem heel gemakkelijk van dit nummer lossnijden en apart bewaren. Het is een gemengde index van persoonsnamen, plaatsnamen en onderwerpen geworden. We leveren hem gratis; had U al een bepaald bedrag betaald, dan wordt het door U verschuldigde abonnementsgeld daarmee verminderd. Enkelen onder U moeten de jaargang 1976 nog betalen: f 9,-- dus. Nu meteen doen, anders vergeet U het! Ingesloten treft U de rekening aan voor de jaargang die nu begint. Het abonnementsgeld hiervoor is - zoals U weet - f 12,-- geworden. Dat zal U in deze tijd van steeds stijgende materiaal-, machine-, personeels- en portokosten niet hebben verbaasd. Wie al betaald heeft, vindt dat op de rekening vermeld: dan is het dus in orde. Veel genoegen met deze Campinia en met de index!

De redactie.

I. a. DE HERBERGEN VAN ZONDERWIJK

(opgetekend door meester C. Rijken, 1941)

Tot den laatsten groep woonhuizen op dit gehucht behooren de "Drie Huizen" langs de Antwerpse Baan, die loopt van Eindhoven over Meerfeldhoven - Zandoerle, Hoogcasteren, Hoogeloon, Hapert, waar zij aansloot aan de Brabantsche Baan - Arendonk - Turnhout - Antwerpen. Een van de drie huizen was eertijds een herberg, met het uithangbord "In den Baard". Eigenaar daarvan was in 't begin der 19e eeuw Willem van Gerwen. In den nacht van 4 op 5 juni 1803 werd hier door de Steenselsche Bende een inbraak met diefstal gepleegd; ze groeven een gat onder den wand tusschen stal en keuken en kwamen z66 in huis, ze waren met tweeën en terwijl een van hen in de schuur de wacht hield, stal de aanvoerder der bende, Joost de Rooy, "spek, mans- en vrouwenkleeren en bovendien nog een gouden kruis en knop". Denzelfden nacht stalen zij in de "Straat" bij Willem de Groot* eenige vaten en bij Hendrik Smets niet minder dan 30 vaten aardappelen. Vroeger had men op Zonderwijk, behalve de reeds genoemde "In den Baard" nog een tweetal tavernen** met de namen: "In 't vagevuur" (dit was de ouwe school) en "De Hel"; een "In den Hemel" was er niet.

* De Groot had herberg "De Kroon" genaamd, later eigendom van Lambertus Klessens tot 1897; thans R.K. pastorie, in 1899 gebouwd.

In de "Straat" had men nog "De Keizer", tegenwoordig familie Moeskops. Ook nog "De Zwaan".

I. b. DE WEG VAN ZONDERWIJK NAAR OERLE

(opgetekend door meester C. Rijken, 1941)

De straatweg naar Oerle, die het gehucht Zonderwijk in zijn geheele lengte doorsnijdt en vrij algemeen de Keiweg naar Oers wordt genoemd, werd aanbesteed op 27 november 1902 en na keuring opgeleverd op 1 mei 1905. Deze weg is op een bijzondere wijze tot stand gekomen. De aanleiding was de volgende. Op een zondagavond zaten een drietal "udt de Straat" in het café van Adrianus Jansen in de Kromstraat* te kaartspelen; 't was een barre, stormachtige, balkdonkere avond, de Zonderwijksche straat stond blank van 't water en in dat weer traden drie jonge Zonderwijksche boeren, ieder met een brandende stallantaarn voorzien het café binnen en zetten zich bij het drietal neder, klagen, de, morrende en mopperende over de slijkerige straat en hun toorn uitende over de Gemeenteraadsleden, die "nergens voor zorgden en nergens naar keken!" enz. enz.. "Wel, dat is Uw eigen schuld, als wij op Zonderwijk woonden, dan zou er gauw verandering komen" werd hen toegevoegd. "Wenden jullie zich met een verzoekschrift tot de vroede vaderen!" "Ja, ja", was het wederwoord, "maar wij kunnen geen rekest opstellen, doen jullie dat voor ons, dan zullen wij allen laten teekenen." En zoo ging het rekest in :lee, en de weg kwam tot stand. Er werd

voorgesteld den nieuwen weg te noemen: "De Franssen-weg" (zonder ch), omdat er drie leden van den Raad waren, alle drie Frans geheeten, die het ingezonden verzoekschrift sterk verdedigden; 't waren de Heeren J.F.H. de Wit, notaris, zijn neef Frans de Wit jr., sigarenfabrikant, en Frans van Dommelen, dierenarts. Oerle betaalde in de kosten van aanleg en eenjarig onderhoud de som van f 1650,-- plus de kosten van onteigening der Oerlesche perceelen. Gedeputeerde Staten verleenden 65% der totale kosten, die alle ten bate van Veldhoven waren.

* De waterlossing naast zijn huis heet het "Varken", op zijn Veldhovens"het verken".

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

457. Z. 30-4-1802 3/45v-46r
Vergadering van schepenen, burgemeesters, aniline-ester en zettters van Zeelst, waarbij tot nieuwe burgemeesters worden gekozen Mathijs Croymans en Jacobus Beijnen. In plaats van Willem van Grotel wordt als zetter gekozen Peter Couwenberg. Als aimmeester wordt gekozen Hendrik Renders.
Getekend: Jacobus Beijnen, M. Krooymans, H.P. Renders, P. Couwenbetg, M. Baselmans, H. Coppelmans, A.v. Lierop, P. Schutjens, J.v. Dijk, A.v. Lieshout, sekretaris J.F. de Wit

458. V.Z.B. 8-7-1802 3/46v-47r
Vergadering van president en schepenen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, waarbij wordt besloten met alle gemeenten van Kempenland een gezamenlijk rekest bij het Departementaal Bestuur van Brabant in te dienen in verband met de grote schade, geleden door de vorst, aan het koren en de boekweit: 1) Veldhoven: gezaaid 7591 lopen koren, waarvan 3111 lopen bevroren, eveneens gezaaid 2601 lopen boekweit, waarvan 1611 bevroren, 2) Zeelst: 931 lopen koren bevroren, 284/ lopen boekweit bevroren, 3) Blaarthem: gezaaid 431 lopen boekweit, waarvan 38 lopen bevroren. Tot het opstellen van het rekest worden geautoriseerd: J. de Wit, advokaat te Eindhoven, J. Meijer, sekretaris te Hbogeloon en, J.WD.de Jong, griffier van het kwartier Kempen-

land wonende te Valkenswaard.

Getekend: J. Somers, M. Baselmans, C.v. Dommelen, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

459. V. 12-8-1802 3/47v-48r

Vergadering van president en schepenen van Veldhoven: het besluit van het Staatsbewind van 21 december 1801 kent aan Veldhoven toe het genot van het dekreet der Wetgevende Vergadering van 6 april 1798, waardoor 9 maanden op de bede van 1794 worden geremiteerd. Jan van Sambeek, kollekteur der bede van 1801/02 wordt geautoriseerd ten Comptoire der Bede deze remissie met de nog lopende te verrekenen. Hij is verplicht van alle verrichtingen dienaangaande rekening, bewijs en reliqua te geven.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit

460. Z. 13-8-1802 3/48v-49r

Vergadering van de schepenen der gemeente van Zeelst: het besluit van het Staatsbewind van 21 december 1801 heeft ook aan de gemeente van Zeelst toegekend het genot van het dekreet der Wetgevende Vergadering van 6 april 1798, waardoor 9 maanden op de bede van 1794 worden geremiteerd. Adriaan Bressers, kollekteur van de bede voor 1801/02 wordt gekommitteerd ten Comptoire der Bede deze remissie met de nog lopende bede te verrekenen. Hij is verplicht van alle verrichtingen dienaangaande rekening, bewijs en reliqua te geven.

Getekend: H. Coppelmanns, M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit

461. B. 14-8-1802 3/49v-50r

Vergadering van de schepenen van Blaarthem: het besluit van het Staatsbewind van 21 december 1801 heeft ook aan de gemeente van Blaarthem het genot van het dekreet der Wetgevende Vergadering van 6 april 1798 toegekend, waardoor 9 maanden op de bede van 1794 worden geremiteerd. De kollekteur van de bede over 1801/02, Theodorus van der Reijt, wordt gekommitteerd deze remissie ten Comptoire der Bede met de nog lopende bede te verrekenen. Hij is verplicht dienaangaande rekening en verantwoording af te leggen.

Getekend: C. van Dommelen, J.M. Baselmans

462. V.Z.B. 18-11-1802 3/50v-51r

Vergadering van president en schepenen der dingbank Veldhoven, Zeelst en Blaarthem. Binnengekomen is een extrakt uit het Register der Resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant: uit een nominatie van drie personen opgesteld door het gemeentebestuur van Zeelst (in verband met het overlijden van de schepenen H. Coppelmanns op 15 oktober 1802) wordt door genoemd Departementaal Bestuur benoemd en aangesteld Hendrik P. Renders. De: e is op de vergadering verzocht en heeft aldaar de vereiste verklaring afgelegd.

Getekend: H.P. Renders, W.v.d. Eijnden, M. Baselmans, A.v.d. Wildenberg, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit.

463. V. 22-12-1802 3/51v

Jan Somers, president, en Wouter van den Eijnden, schepenen van Veldhoven, kommitteren de schepenen Arnoldus van de Wildenberg, om zich op 29 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 januari tot 31 december 1803.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, sekretaris J.F. de Wit

464. Z. 24-12-1802 3/52r

Hendrik P. Renders, schepenen, en Mathijs Croymans en Jacobus Beijnen, burgemeesters van Zeelst, kommitteren de schepenen Mathijs Baselmans, om zich op 29 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 januari tot 31 december 1803.

Getekend: H.P. Renders, Jacobus Beijnen, M. Krooymans

465. B. 24-12-1802 3/52v

Jan M. Baselmans, schepenen, en Arnoldus van den Wildenberg, burgemeester van Blaarthem, kommitteren de schepenen C. van Dommelen, om zich op 29 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 januari tot 31 december 1803.

Getekend: J.M. Baselmans

466. V. 17-1-1803 3/53r en

Vergadering van de korporele vergadering van Veldhoven, waarbij wordt besloten een rekwes in te dienen bij het Departementaal Bestuur van Brabant met het verzoek om circa 300 lopen ongekultiveerde grond in het Veldhovense Broek publiek te mogen verkopen tot gerief van de ingezetenen en wel onder de voordelige voorwaarden als bij de Wetten op het Ingraven van Nieuwe Erven is bepaald. De sekretaris wordt met de expeditie van dit rekwes belast.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Cornelis van Lieshout (kon niet schrijven), Jan van Kemnade, P. van den Hurk, Jan P. Liebrechts, sekretaris J.F. de Wit

467. V. 10-3-1803 3/79v-80r

Extrakt uit het register der resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant, waarin permissie wordt gegeven - naar aanleiding van het rekwes van Veldhoven - om 300 lopen ongekultiveerde grond uit het Broek te verkopen, echter geheel volgens voorschriften gesteld door de Representanten van het Volk van Bataafs Brabant d.d. 28 november 1797.

Getekend: Vogelvanger

468. B. 18-4-1803 3/54

Vergadering van schepenen en gekommitteerden van Blaarthem ter rekwisitie van den schout-civiel G. de Wit, die een extrakt uit de resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant vertoont aangaande de benoeming van leden der gemeentebesturen en der civiele rechtbanken. Voor Blaarthem zijn benoemd en aangesteld tot leden van het gemeentebestuur: Jan M. Baselmans, Corstiaen van Dommelen en Francis Donkers. Hiervan zijn als schepenen aangewezen: Jan M. Baselmans en Corstiaen van Dommelen. Tot gekommitteerden zijn benoemd: Dielis van Gennip, Adriaan van Baarschot en Martinus van den Heuvel. Allen hebben de vereiste eed afgelegd.

Getekend: C. van Dommelen, H. Donkers, Jan M. Baselmans, D.v. Gennip, H. van Baarschot, M.v.d. Heuvel, G. de Wit (schout-civiel), sekretaris J.F. de Wit

469. Z. 18-4-1803 3/55

Vergadering van schepenen en gekommitteerden van Zeelst op rekwisitie van de schout-civiel G. de Wit, die een extrakt uit de resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant vertoont aangaande de benoeming van leden der gemeentebesturen en der civiele rechtbanken. Voor Zeelst zijn benoemd en aangesteld tot leden van het gemeentebestuur: Johannes van Rooy, Peter van den Wildenberg, Dirik Senders. Hieruit werden tot schepenen aangewezen Johannes van Rooy en Peter van den Wildenberg. Tot gekommitteerden werden benoemd: Jan van Dijk, Peter Couwenberg en Francis van Lierop. Allen hebben de voorgeschreven eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: J. van Rooy, P. van den Wildenberg, Dirk Senders, J. van Dijk, P. Couwenberg, Francis van Lierop, G. de Wit (schout-civiel), sekretaris J.F. de Wit

(wordt vervolgd)

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

76. OORKONDE VAN HERTOG MAXIMILIAAN
4 januari 1484

(Oorspronkelijk: oud administratief archief van Oirschot en Best.

Uithangend een fragment van het hertogelijke zegel in rode was.)

Máximiliaen, bider graciën Goids hertoge van Oestricke, van Bourgounguen, van Lothricke, van Brabant, van Lymbourch, van Lutcembourch ende van Gelre; greve van Vlaenderen, van Artois, van Bourgounguen Palatin, van Henegouwe, van Hollant, van Zeellant, van Namen ende van Zuytphen; mercgreve des Heylics Rijcs, heere van Vrieslant, van Sallins ende van Mechelen - allen denghenen die dese letteren zullen sien oft hoeren lesen: Saluyt:

Want onse geminde scepenen ende goide lude onser vrijheyt van Oirschot ons hebben doen thoenen, hoe dat dieselve vrijheyt zeere groot ende wijt is, ende dat bynnen den corpus derselver vrijheyt zijn acht gehuchten in getale, van denwelken der persoenen zeer veel ende verre d'en van den anderen geseten zijn, dat oic als aldair ennige bevelen, lasten, comeren oft andere saken comen, hetzij van onsen oft van onser stadt van Den Bossche wegen daironder zij geseten zijn; overmits der voirs. grootheyt wille van der vrijheyt voirscreven ende dat die ingesetenen derselver als boven soeverre d'een van den anderen geseten zijn, dieselve ingesetenen dicwil ende menichwerben bynnen alsulken geprefigeerden ende genoempden tijde als hen gecundicht ende gestelt wordt die voirs. lasten te veldoene ende te betalene, nyet versamen noch vergaderen en connen om zamentelic dairop sprake ende communicacie te hebbene alsoe dat behoert, mits denwelken zij tot meer stonden in groote lasten, comeren ende scaden gecomen ende gevallen zijn; ons dairom oetmoedelic biddende, hen in desen te willen versien ende hen te consenteren ende te accorderen, dat van nu voertane alle jaer als men aldair die wedt versedt ende vernuwt, sij uuyt elken van den voirs. acht gehuchten ende van den ingesetenen derselver selen moigen kyesen ende stellen enen goiden, notabelen persoen, nut ende bequaem wesende om te verstaene totten regimente ende administraciën van alletghene des den gemeynen ingesetenen van der voirscreven vrijheyt aengaen soude moigen, hetzij van ontfange oft van uitgevene, in wat manieren dat het soude moigen wesen. Soe doen wij te wetene dat wij, die ons op 'tghene des voirscreven is volcomelic hebben doen informeren, ende om die nutschap, orber ende proeffijt die wij bevinden onser voirs. vrijheyt dairinne gelegen te wesene, hebben den scenenen ende goide luden derselver onser vrijheyt van zunderlinger graciën gewillecoert ende verleent, willecoeren ende verleenen mit desen onsen brieve, dat zij van nu voertaen alle jaer als men aldair die scepenen ende wethouderen gewoenlic is te verstelleneende te vernuwene, selen moigen kyesen ende stellen uuyt

eiken van den voirs. acht gehuchten ende van den ingesetenen derselver enen goiden, notabelen persoon, nut ende bequaem wesende om te verstaene totter administraciën ende regimente van alletsgheens des der voirs. onser vrijheyte ende den ingesetenen derselver aengaen sal moigen, alsoewel van ontfangen als van uitgevene, niet dairinne uutscheyden. Behoudelic, dat die persoenen die alsoe gecoeren ende gestelt selen worden, van hoerre administraciën wael ende dueghdeic te gebruyckene ende dairaff oic goide bescheyde rekeninge te doene, voer dieghene ende alsoe men van onser voirscreven vrijheyte goiden gewoenlic is van doene, dieselve persoenen sculdich sullen wesen hueren eedt te doene in de handen van onsen scouthet van Kempelant oft zijnen stadhoudet in zijner absentie. Ende oft soe waer dat enige van den voirs. gecoerene persoenen weygerden die voirs. administracie ende bewynde aen te nemene, soe willen wij dat dieselve persoenen die die weygeringe alsoe sullen moigen doen, bij onsen scouthet oft zijnen stadhoudet voirscreven dairtoe bedwongen sullen worden mit allen behoerliken manieren van bedwange dairtoe dienende. Ende oft oic gebuerde, dat enighe van den voirs. gecoerene persoenen bynnen hueren jaer ende tijde aflivich worden, soe willen wij als voer, dat die andere gecoerene persoenen, huere medegesellen, andere in hoer stade kyesen ende nemen sullen uuyt denselven gehuchte dairinne die aflivige gecoeren hadden geweest; diewelke, gedaen hebbende den eedt als voer, hebben sullen dieselve macht ende auctoriteyt als hadden die voirs. aflivige in hoeren tijde. Ontbieden hierom ende bevelen onsen drossete van Brabant, onsen scouthet ende rentmeester van Den Bossche, ende allen anderen onsen ende der smaeire heeren officieren, justicieren ende dieneren oft hueren stedehouderen, ende allen anderen dien dat aengaen mach, dat zij onsen voirs. scepenen ende goide lude van Oersschot onser voirs. graciën ende verleeningen rastelic ende vredelic doen ende laeten gebruyken, sonder hen dairtegen enigen hynder, commet oft letsel te doene oft te laten geschien in eniger manieren. Want wij 't alsoe gedaen willen hebben, nyettegenstaende enigen ordonnanciën, statuten, geboden oft verboden dairtegen wesende. Ende des t'orconden hebben wij onsen zegel hier aen doen hangen. Gegeven in onser stad van Brussel, opten vierden dach der maent van januario in't jaer ons Heeren duysent vierhondert drie ende tachtentich, nae costume van scrivene in onsen hove. Bij mijnen heere den hertoge; daer ghi heeren, Heynrick van Witham, heere van Beerssele, Robbrecht Coteveau, heere van Puyscaulx, ridders, meesteren Jan van Houthem ende Jan van Watermale bij waert.

P. Meerbeke.

(Maximiliaen, hertog van Brabant, enz., verleent toestemming aan de ingezetenen van Oirschot om elk jaar ten tijde van het wisselen van het plaatselijk bestuur uit de inwoners van ieder der acht gehuchten een persoon te kiezen die zorg zal dragen voor al hetgeen de vrijheid aangaat op het gebied van inkomsten en uitgaven (akte betreffende de "achtmannen").

(wordt vervolgd)

VI. OUDE TOPONYMICA

(door J.A.J. van Den Bosch, Oerle)

De Negende Zaligheid

Tot de "Acht Zaligheden", de oude kern van de Kempen, behoren de volgende acht dorpen: Bladel, Duizel, Eersel, Hulsel, Kneghsel, Netersel, Reusel en Steensel.

Vaak hoort men de mening verkondigen, dat Bladel niet tot deze acht behoort, omdat het niet uitgaat op -sel. De plaatsvervanger voor Bladel wordt dan steevast Wijntersel, officieel Wintelre geheten.

In het boek "De Acht Zaligheden", Oisterwijk 1971, van II Mandos en A.D. Kakebeeke, heeft H. Mandos afdoende bewezen, dat niet Wintersel, maar Bladel tot de acht behoort; het heeft weinig geholpen: nog vorig jaar las ik in "Studio" een verdediging van de Winterseltheorie. Ook in "Uit in eigen land", Amsterdam 1975, uitgave van Reader's Digest in samenwerking met de A.N.W.B., staat op pagina 249 Wintersel als achtste vermeld, Bladel wordt niet eens genoemd. Wie de bewijsvoering van H. Mandos wenst te raadplegen, leze in "De Acht Zaligheden", pagina 372 - 380.

Er zou dus ook geen reden zijn hierop terug te komen, ware het niet, dat in 1975 op initiatief van J.S. van der Heijden, N.F. Panken, G. Catsburg ter gelegenheid van het "Snedersjaar 1975" als uitgave van V.V.V. Bladel en Netersel verschenen was: "De Negende Zaligheid", Cultuurhistorisch beeld van Bladel en Netersel in de Acht Zaligheden, door Nico Roymans, Jan van der Heijden, Charles Baelemans, Frans Verachtert.

Welke is die Negende Zaligheid? De eerste gedachte die zich opdringt, is: Bladel. Immers, het gaat om een boek over Bladel (en Netersel), met andere woorden, de schrijvers van dit werk zijn aanhangers van de Duizel -Eersel -Hulsel -Kneghsel -Netersel -Reusel -Steensel -Wijntersel -theorie. En een belangrijke en oude plaats als Bladel (voor het eerst genoemd in 922) verdient dan de kwalifikatie "negende zaligheid". Maar . . . ik kan niet aannemen, dat kenners van de streek als genoemde vier schrijvers, die bovendien blijk geven het werk van Kakebeeke-Mandos te kennen, nog aanhangers van de genoemde Wijnterseltheorie zouden zijn. Er zijn trouwens aanwijzingen voor, dat ze Bladel tot de acht rekenen. De ondertitel van het boek luidt: "Cultuurhistorisch beeld van Bladel en Netersel in de Acht Zaligheden". De welwillende lezer leest hieruit, dat Bladel en Netersel tot de acht behoren. Een minder goede (?) lezer echter kan deze ondertitel ook opvatten als: Bladel en Netersel, gelegen in het gebied van de Acht Zaligheden, zoals ook Hooge en Lage Mierde, Casteren, Hapert, Hoogeloon, Vessem, Wintelre en Oerle tot dat gebied behoren. (Zie Kakebeeke-Mandos, pagina 372) Maar Netersel behoort in ieder geval tot de acht en dat lijkt de schrijvers vrij te pleiten, tenzij ze Bladel-Netersel als de gemeentenaam gebruiken. Deze veronderstelling zou te zot zijn.

Er is echter nog een aanwijzing, dat de schrijvers de juiste opvatting huldigen. In hun "Ter Inleiding" schrijven de initiatiefnemers:

"Gaarne hebben wij voldaan aan het reeds jaren bestaande idee om de vele gegevens met betrekking tot de geschiedenis van de gemeente Bladel en Netersel te groeperen en hun weerslag te geven in een boek, waar dit een exemplaar van is. Aldus is na veel onderzoek en werk door de vier schrijvers "De Negende Zaligheid" gecreëerd."

Uit deze laatste zin zou ik kunnen concluderen, dat het boek zelve de Negende Zaligheid is - al klinkt dat wat pretentiefus - met andere woorden de initiatiefnemers en schrijvers rekenen Bladel wel degelijk tot de acht.

Waar het me echter om begonnen is: ik vind de titel ongelukkig, daar hij voedsel geeft aan het nog steeds levende misverstand, dat ik nu al diverse keren genoemd heb. Ik moet er niet aan denken, dat de auteurs de titel anders dan ik zojuist omschreven heb, bedoeld hebben. Maar waarom dan niet een wat duidelijker verklaring en verantwoording ervan? Het boek verdient dit, evenals het de aandacht van de Campinialezers ten volle waard is.

Nu ik dit onderwerp toch aangesneden heb, wilde ik in deze aflevering ingaan op de toponiemen Bladel, Netersel, Wintelre en... het suffix -sel.

72. " -zele, -sel "

De naam "Acht Zaligheden" en de uitgangen -sel in zeven van de acht gevallen suggereren eenheid in benaming en toch is er die niet, Heel in het kort wilde ik dit even uiteenzetten.

In "Toponymische Verschijnselen", Jan Lindemans, Brussel 1954, behandelt deze de -zelenamen. Over de etymologie van zele in plaatsnamen is men het vrijwel eens. Het betekent: "een ruim vertrek dat een heel gebouw uitmaakt en dat naargelang de omstandigheden of als gemeenschappelijke eetzaal of slaaplokaal of nog als schuur dienst kan doen" (Lindemans, pagina 19) 15f "een ruim lokaal en, waar een huis uit één vertrek bestond, een ruime woning in zekere zin een herenhuis. Feitelijk worden voorbeelden aangetroffen waar sala door herenwoning zal te vertalen zijn...".

Maar er zijn -zelenamen, plaatsnamen dus met het suffix -zele, -sel, waarin -sel niet bovengenoemde betekenis heeft. Ik geef een paar voorbeelden zonder de plaatsnamen in hun geheel te behandelen: wel tot de Acht Zaligheden, maar niet tot de -zelenamen behoren Eersel, getuige o.a. de oudste vindplaatsen 712: Eresloch; Hulsel: 710 Hulislaum; Reusel: + 1140 Roselo.

Alle drie behoren ze tot de lo-toponiemen. Dit is ook waarschijnlijk voor Duizel: 1440 Dusel. Lindemans rekent Netersel, Knechtzel (1352) en Steensel (1440) wel tot de echte zele-namen. De échte zelenamen behoren tot een zeer oude laag van plaatsnamen en Lindemans beschouwt ze als een bewijs van "typische Frankische kolonisatie".

Hier nu op in te gaan voert me te ver. Misschien later nog eens. Nogmaals, het was me slechts te doen het automatisme te bestrijden, dat de "Acht Zaligheden" acht dorpen zijn uitgaande op -sel, terwijl dit -sel in elk van de gevallen dezelfde betekenis heeft.

73. "Bladel"

Laten we Bladel als eerste uit de "Acht. Zaligheden" behandelen, het is voorwaar niet de geringste onder de plaatsen in de Kempen.

Ik zou overigens kunnen volstaan met te verwijzen naar de uiteenzettingen van

1. A.P. de Bont: "Noordbrabantse etymologieën" in 'Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam', XLII (1966) pagina's 134-135;
2. het vierde deel van De Bont's "Dialect van Kempenland", Assen 1969, pagina 137;
3. Nico Roymans e.a. "De Negende Zaligheid", Bladel en Netersel, 1975, pagina 35 en pagina's 63 - 68.

Overigens volgt Roymans c.s. de etymologie van De Bont. Alleen stelt hij de vraag, of Bladel vereenzelvigd mag worden met "Pladella Villa", genoemd in een Latijnse akte van 922, waarin Karel de Eenvoudige Dirk, graaf van Kenhem, beleende met de goederen van de abdij van Egmond, terwijl De Bont zonder meer aanneemt, dat het om dezelfde plaatsen gaat. Hoewel ik voor de Latijnse vertaling Bladel>Pladella Villa i.e. b>p graag enige parallellen zou zien, lijkt me het bewijs voor deze identificatie wel geleverd. Er zij echter op gewezen - geen van de anderen doet dat - dat Bladel (anno 1173) ouder is dan Pladella, dat slechts een Latijnse vertaling is.

Roymans wijst er mijns inziens terecht op, dat het toponiem Bladel ontstaan is in de Merovingische tijd (500 - 700). De ouderdom van de zele-namen, waaronder Netersel, en die van Eersel (Eresloch) (700), maken dit aannemelijk. In die Merovingische tijd was een gedeelte van de Kempen nog bedekt met loofbossen (zie Roymans, pagina 55 en ook Mandos-Kakebeeke, passim). Aan deze loofbossen nu ontleent Bladel zijn naam.

Bladel<Blade + le, le = lo = bos (vergelijk Oerle). Het eerste lid Blade is het sterke meervoud bij blad (boomblad mnl. blade). Bladel betekent dus naar zijn oorsprong het bladebos, dit is het bladerbos ofwel het loofbos. De Bont merkt nu op, dat ook hier weer de naam van een aangrenzend gebied metonymisch is overgegaan. Hij veronderstelt, dat de nu nog bestaande naam Het Blaals Bosch (Het Bosch) is overgegaan op het eigenlijke dorp. Maar hierbij gaat hij ervan uit, dat "de hoge, dorre, zanderige Kempen vrijwel uitsluitend naaldbossen kennen" en "dat een bos van loofbomen uiteraard op lager, vochtiger bodem, er een grote zeldzaamheid is". Deze zeldzaamheid nu zou volgens De Bont de aanleiding tot de naam Bladel geweest kunnen zijn. Of in de tijd van de naamgeving het loofbos geen zeldzaamheid was (Roymans, pagina 35) of wel (De Bont) kan ik uiteraard niet uitmaken. Een opmerking nog: Kakebeeke wijst erop, dat de (dichte) loofbossen thuishoren in het Atlanticum (+ 5500 vóór Christus), terwijl in het sub-Atlanticum (700 - heden) een groot gedeelte (!) van die loofbossen weer verdwenen was.

74. "Netersel"

Dit toponiem levert heel wat meer moeilijkheden op. Noch Roymans noch De Bont geven een verklaring. Lindemans, in zijn eerdergenoemd werk, doet wel een poging (J. Lindemans, Toponymische Verschijnselen, Studiën V, 3 Brussel 1954, pagina 27).

- Vaststaat, dat het a) een echte zele-naam is
- b) als buur van Bladel zijn naam wel in dezelfde tijd gekregen heeft; daarop wijst immers het oude zele
 - c) waarschijnlijk geacht moet worden, dat het voorvoegsel ontleend is aan de - zie het voorafgaande - woeste, bosrijke omgeving.

Welnu, Lindemans groepeerde het bij toponiemen wier voorvoegsels te herleiden zijn op plantengroei (pagina 26-27): hij plaatst achter de plant Netel een vraagteken. Voor de l>r voert hij één parallel aan, namelijk Laterzeel<Luttelzeel. De Bont "Dialect van Kemnenland", deel I, pagina 131, noemt meer voorbeelden van l>r: belhamel<belhamer, krikken naast klikken, mazeren naast mazelen en vooral Volker naast Volkel. Netersel zou dus betekenen "de woning etc." tussen de netels. Ik voel er echter voor het vraagteken van Lindemans voorlopig te handhaven.

N.B. Het feit dat Netersel een echte zelenaam is, zou de theorie van Roymans bevestigen, dat de herenhoeve van het domein (Pladella Villa) in Netersel gezocht moet worden (zie pagina 68 - 69):

75. "Wintelree"

Dan ten slotte de "Negende Zaligheid" (t): Wentersel (ook Wijntersel), In sommige geschriften komt nog een derde vorm voor, namelijk Wenters. Deze zou terug kunnen gaan op Winterl(e), vergelijk Oers<Oerle, Heers<Heerle. Maar deze vorm komt in werkelijkheid niet voor.

Wintelre(e) is ontstaan uit Winterle. Deze omzetting r>l vinden we ook in Nistelrode<Nistelre<Nisterle, Tongelre<Tongerlo, Waalre<Waderlo en op afstand: kervel<kelver, ervel<elver (zie Schoonfelds 'Historische grammatica van het Nederlands', Zutphen 1954, pagina 71).

Winterle is wel eens verklaard uit Winter = mansnaam + lo, maar dan zouden we als oude vorm Winters-lo verwachten. Gijsseling en Blok hebben erop gewezen, dat "een saMastelling met onverbogen persoonsnaam, behalve langs de Hollandse kust", vrijwel onaannemelijk is. We moeten dus Winter niet als persoonsnaam opvatten.

Dan blijft slechts de etymologie winter = jaargetijde over. Dit is des te aannemelijker, daar voor het jaargetijde 66k de varianten wEnter en wc inter voorkomen.

Ook de ligging van Wintelre wijst op winter = jaargetijde: het ligt ten noord-westen van Oerle en ten noord-oosten van Vessem: "open en bloot voor de noordenwind, die ongehinderd blaast over de hei tussen Oostelbeers, Oirschot, Best aan de ene kant en Wintelree aan de andere zijde van de gehuchten Kreiel, Moostheuvel en Bijsterveld, alle drie in het noorden van Wintelree gelegen", aldus De Bont. Met andere

woorden Wintelree<Winterle = Winterbos.

Het spreekt vanzelf, dat bij deze verklaring de heiden waarvan sprake is, ouder zijn dan de plaatsnaam. Gijsseling ("Toponymisch Woordenboek" II, 1081) vermeldt Winterlo: le kwart 13e eeuw, een tijd waarin de heiden er zeker al waren.

- * 1) Zie "Brabantse Etymologieën" nr. 6, "Mededelingen" XLIII (1967), pagina 135
- 2) De Bont, principieel als hij is, zegt: "We schrijven Wintelree en niet Wintelre, omdat men in de Kempen ABN-sprekend, zegt Wintelree in tegenstelling met b.v. Waalre.

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER HEIJDEN (VERHEIJDEN) 1673 - 1920
(Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorteregisters van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)

(vervolg)

JOOST VAN DER HEIJDEN (Z)	X	MARIA MARTENS
19- 3-1832 Hendricus	get.	G.de Wit, J.van Rooij
28- 9-1833 Cornelis		G.de Wit, P.van Cronenburg
3-11-1836 Hendriena	' '	J.van Rooij, J.F.Lodewijks
HENDRIK VAN DER HEIJDEN (Z)	X	BENDRIENA VAN DEN HURK
6- 2-1833 Henricus	get.	G.de Wit, P.van Cronenburg
14- 3-1834 Wilhelmina		G.de Wit, J.van Rooij
23- 6-1837 Maria		J.van Rooij, J.F.Lodewijks
4- 2-1840 Henricus		F.Tielemans, J.Dekkers
31-12-1843 Martinus (posthuum)		F.Tielemans, J.Dekkers, M.van Stratum
MARTINUS VAN DER HEIJDEN (O)	X	GEERTRUDA VAN .KEMENADE
12- 8-1834 Hendricus	get.	A.de Wijze, J.Haazenbos
JAN VAN DER HEIDEN (O)	X	ELIZABET ROMANS
18- 9-1835 Johanna	get.	F.Hagelaars, J.van Hout
3- 4-1837 Albertus		P.Smits, G.van de Ven
1- 1-1839 Arnoldus		J.van Hout, A.Jonkers
3- 3-1841 Hendricus		J.van Hbut, J.Haazenbos
26-12-1842 Hendriena		J.van Hout, B.Smolders
8- 1-1845 Helena		J.van Wel, J.van Hout
25-11-1847 Johannes		J.van Hout, A. de Wijze
23-12-1850 Helena		J. Heijmans, F.Hagelaars
13- 4-1853 Wilhelmina		J.van Hout, J. van Wel
10- 8-1855 Adriana		J. van Nunen, J. van Hout
ARNOLDUS VAN DER HEIJDEN (7.)	X	ANTONET VAN HULST
15- 1-1858 Johannes	get.	C.de Greef, F.Bazelmans
20-12-1859 Jacobus		C.de Greef, F.Bazelmans

- K. WILLEMIJN WALRAVEN, weduwe en erfgename 1764
"Huijs Antwerpen en hof"
grootte: 6 roeden
aanslag: 2 g. 10 st. 0 p.
verpondingsboek Kerkhof nr. 2, fol. 154 en nr. 3, fol. 202
- L. PEETER VERA, in huwelijk hebbende CATHARINA SCHELLEKENS ~~1786~~
bij deling 13-3-1786
Van Theodorus Lubbertse van Voorst door koop in 1760:
"9 roeden van den hof bij de Ossekop"
aanslag: 5 st. 0 p.
Nu:
"huijs Antwerpen en hof in 2 parcelen"
grootte: 15 roeden
aanslag: 2 g. 15 st. 0 p.
verpondingsboek Kerkhof nr. 4, fol. 144, nr. 5, fol. 141,
nr. 6, fol. 139
- Het kohier der huizen in 1808 nr. 240/232 vermeldt de volgende eigenaren:
PEETER VERA
daarna:
JAN JANSSEN VAN HEUMEN
- De oude kadastrale leggers (aansluitend aan genoemd register) vermelden:
- M. JAN JANSSEN VAN HEUMEN 1832
Artikel 234
- N. ARNOLDUS JANSSE VAN HEUMEN, leerlooier 1907
Artikel 235
JAN JANSSE VAN HEUMEN, koopman
JOHANNA VAN HEUMEN
Sektie F 764
"Tuin"
grootte: 6 roeden 80 ellen
Sektie F 765
"Huis en erf"
grootte: 2 roeden 94 ellen
Verkoop 1908
- O. MARTINUS MEGENS, voerman 1908
Artikel 4288 - artikel 7896
- P. CORNELLA EEMPS, weduwe van MARTINUS MEGENS voor 3/5 1949
en 4 consorten elk voor 1/10
- Q. ADRIANUS ANTHONIUS MEGENS, expeditie 1965
1923:
vereniging van de sekties F 764, F 765 en ged. F 3117
3117 verkregen door koop van artikel 4999
Nu sektie F 3604

- "Huis en tuin"
grootte: 13 A 24 CA
1938 ged. sloop en stichting
1968 ged. verkoop 4 A 0,2 CA naar artikel 8193 = Lebro
Nu sektie F 5249
"Café, tuin en woonhuis"
grootte: 9 A 18 CA
1970 verkoop naar artikel 6934
- R. INDUSFRIE EN HANDELSONDERNEMING LEBRO, Oirschot 1970
Artikel 6934
Sektie F 5249
"Café, tuin en woonhuis"
grootte: 9 A 18 CA
1971 gedeeltelijke verkoop, t.w. café, tuin en woonhuis
grootte: 2 A 76 CA
1971 hermeting; nu:
grootte: 2 A 20 CA
- S. ALGEMENE BANK NEDERLAND N.V., Vijzelstraat 32, Amsterdam 1971
Sektie F 5249, nu sektie F 5492 - Markt 9 en 9a
"Bankgebouw, bovenwoning en erf"
grootte: 2 A 20 CA

IX. A. BEERSE BORGBRIEVEN

(door Jos van Gils, Raadhuisstraat 229, Best)
(vervolg)

Op pagina 17 gaan we verder met de lijst van borgbrieven.
Voor de goede orde nog eens de volgorde van de kolommen:
kolom 1: naam van de persoon aan wie de borgbrief is verleend
kolom 2: geboorteplaats
kolom 3: plaats waarnaar de persoon vertrekt
kolom 4: inventarisnummer van het Rechterlijk Archief en folionummer
kolom 5: datum waarop de borgbrief is verleend.

Vechel, Johanna van	Oostelbeers	R81,	no 10	23- 6-1809
Veldhoven, Anna Matthijs van	Oostelbeers	R38,	262v	14- 5-1750
Veldhoven, Francis Matthijs van	Oostelbeers	R38,	73v	6-11-1741
Veldhoven, Peter Matthijs van	Oostelbeers	R39,	12v	11-12-1751
Ven, Johanna van de	Middelbeers	R42,	70v	19- 4-1796
Ven, Jennemaria van de	Oostelbeers	R43,	222v	13-11-1804
Ven, Maria. van de	Oostelbeers	R44,	56v	28- 4-1806
Ven, Maria Catharina van de	Middelbeers	R81,	no 9	10-12-1808
Ven, Peeter van de	Oostelbeers	R43,	124	12-10-1802
Vennix, Annemie	Oostelbeers	R41,	264	25-11-1783
Vennix, Cornelia Peeter	Oostelbeers	R43,	19	13- 3-1801
Vennix, Cornelis Jan	Oostelbeers	R42,	112	14- 2-1797
Vennix, Deliaan Jan	Oostelbeers	R37,	170v	17- 5-1736
Vennix, Elizabeth Peeter	Oostelbeers	R43,	19	13- 3-1801
Vennix, Francis Peeter	Oostelbeers	R43,	19	13- 3-1801
Vennix, Ida Cornelis	Oostelbeers	R40,	30	17-10-1766
Vennix, Jennemarie Jan	Oostelbeers	R41,	193v	20-12-1780
Vennix, Maria	Middelbeers	R37,	93	15- 8-1731
Vennix, Petronel Cornelis	Middelbeers	R40,	199	27- 6-1772
Veraa, Adriaan Jansen	Oostelbeers	R38,	202	24- 2-1748
Veraa, Christiaan Jacobs	Middelbeers	R38,	1	1-11-1736
Veraa, Elisabeth	Oostelbeers	R41,	227v	13-11-1782
Veraa, Helena Maria	Oostelbeers	R44,	14v	12-11-1805
Veraa, Hendrik Jznisse van de	Oostelbeers	R38,	38	6- 7-1739
Veraa, Hendrina Jan	Oostelbeers	R41,	129v	7-12-1778
Veraa, Johanna van der	Oostelbeers	R42,	164v	1- 4-1799
Veraa, Jan	Middelbeers	R40,	193	2- 5-1772
Veraa, Jacobus Willem	Oostelbeers	R41,	90	28- 5-1777
Veraa, Lamberdina van der	Oostelbeers	R81,	no 16	210-1809
Veraa, Margriet Jacobs	Westelbeers	R38,	75v	25-11-1741
Veraa, Maria Janssen	Oostelbeers	R35,		5- 1-1711
Veraa, Martinus	Middelbeers	R40,	243v	30- 6-1773
Veraa, Mathijs	Middelbeers	R81,	no 5	8- 5-1810
Veraa, Peter Jansen	Middelbeers	R38,	134v	19-11-1744

Veraa, Peter Jansse	Middelbeers	R41,	249	26- 4-1783
Veraa, Peter Willem	Oostelbeers	R41,	35	27-10-1775
Veraa, Willem Jacobs	Westelbeers	R38,	263v	6- 6-1750
Verbaand, Peter	Oostelbeers	R41,	269	2- 3-1784
Verhaalen, Dirk Daendel	Oostelbeers	1240,	38v	4- 5-1767
Verheijden, Eranciscus	Oostelbeers	R38,	183	4- 5-1747
Verheljden, Petronel Gijsberts	Middelbeers	R41,	44	2- 3-1776
Veron, Adriaantje Philip	Westelbeers	R41,	265	23-12-1783
Verron, Cornelis	Oostelbeers	R38,	252	20- 2-1750
Veron, Cornelis	Westelbeers	R41,	156v	4-10-1779
Veron, Francis	Middelbeers	R40,	273	23- 5-1774
Veron, Hendrina Philips	Westelbeers	R40,	28v	3- 9-1766
Veron, Jennemarie Philip	Westelbeers	R39,	265	11- 8-1764
Verron, Jan	Westelbeers	R43,	212v	13- 8-1804
Veron, Willemijn Philip	Westelbeers	R39,	250	8-10-1763
Verrijt, Elizabeth Willem	Middelbeers	R37,	123	24- 3-1733
Versteege, Barbelien Gerard	Oostelbeers	R41,	44v	8- 3-1716
Verstegen, Hendrik Marcus	Oostelbeers	R37,	146v	8- 1-1735
Versteegen, Jennemie Gerit	Oostelbeers	R41,	266v	5- 2-1784
Verstijnen, Cathalijn	Oostelbeers	R38,	207	20- 4-1748
Versteijnen, Eijken Francis	Oostelbeers	R39,	240	23-10-1762
Versteijnen, Maria Frans	Oostelbeers	R38,	47v	9- 2-1740
Versterren, Cornelia	Oostelbeers	R43,	192v	4- 4-1804
Visschers, Michiel.	Westelbeers	R35,		16- 2-1717
Vorst, Albertus van der	Middelbeers	R44,	56v	8- 3-1806
Vosch, Adriaantje Cornelis	Middelbeers	R41,	273v	28- 4-1784
Vosch, Adriaan	Westelbeers	R39,	181v	23- 6-1760
Vos, Andries Hendrik	Westelbeers	R39,	268v	28-10-1764
Vos, Cornelis	Westelbeers	R40,	23	22- 2-1766
Vosch, Hendrik	Westelbeers	R39,	188	21-10-1761
Vos, Hendrina Jan	Middelbeers	R42,	97v	10- 1-1797
Vos, Joanna Maria Arnoldus	Oostelbeers	R41,	158v	8-10-1779
Vos, Johanna	Westelbeers	R40,	93v	24- 1-1770
Vos, Johannes	Oostelbeers	R41,	70v	12-11-1776

Vos, Jan Hendrik	Oostelbeers	Diessen	R39,	253v	22-10-1763
Vos, Josina	Middelbeers	Hilvarenbeek	R43,	51	26- 1-1802
Vos, Maria Arnoldus	Oostelbeers	Meergestel	R40,	187	28- 3-1772
Vos, Maria Catharina	Middelbeers	Bladel	R42,	157v	15- 9-1798
Vroeden, Wouter van	Oostelbeers	Oirschot	R44,	153v	5- 5-1808
Vromans, Elizabeth	Middelbeers	Meergestel	R38,	119	15-12-1743
Vromans, Gerard Peter	Middelbeers	Oostelbeers	R40,	216	15- 2-1773
Vroomans, Peeter	Middelbeers	Oostelbeers	R41,	112	2- 9-1778
Vrijssen, Anneken	Westelbeers	Diessen	R34,	131	10-12-1708
Wetering, Joanna van de	Oostelbeers	Udenhout	R39,	83v	14-10-1755
Wetering, Jenneken Jan van de	Oostelbeers	Michielsgestel	R39,	266v	15- 9-1764
Wetering, Jenneken Willem van de	Oostelbeers	Oirschot	R38,	151	5- 8-1745
Wetering, Jan Hendrik van de	Middelbeers	Oirschot	R39,	8v	22-10-1751
Wetering, Martijn van de	Oostelbeers	Tilburg	R39,	124v	15- 9-1757
Weetering, Peeter van de	Oostelbeers	Middelbeers	R41,	38v	13- 1-1776
Weetering, Peeter van de	Oostelbeers	Vessem	R43,	159v	27- 8-1803
Weijmans, Anthonij Francis	Oostelbeers	Oirschot	R40,	271	13- 5-1774
Weijmans, Johannes Francis	Oostelbeers	Oirschot	R41,	252v	10- 6-1783
Willems, Adriaan	Oostelbeers	Hoeven	R55		25- 7-1720
Willems, Clara Anthonis	Middelbeers	Hilvarenbeek	R54,	133	2- 3-1709
Willems, Jan Jansen	Westelbeers	Lage Mierde	R38,	261v	1- 4-1750
Willems, Mecheid Jan	Westelbeers	Lage Mierde	R38,	97v	6-12-1742
Willems, Peter Jan	Westelbeers	Lage Mierde	R37,	113	26- 7-1752
Willems, Wilbert Jan	Westelbeers	Diessen	R38,	129v	15- 5-1744
Wint, Jan de	Oostelbeers	Middelbeers	R40,	70	21- 1-1769
Wind, Willem de	Middelbeers	Oostelbeers	R44,	92v	4-11-1806
Woensel, Jenneken Anth. van	Oostelbeers	Oirschot	R39,	140v	29- 8-1758
Wouters, Elizabeth	Oostelbeers	Vessem	R45,	7	28-10-1800
Wouters, Maria	Middelbeers	Hooge Mierde	R34,	74	4- 3-1701

* * * * *

IX. B. DE HESKOK

(door A. van Run, Veldhoven)

De Heskok was vroeger een boerenbedrijf gelegen onder het dorp Meerveldhoven aan weerszijden van de huidige Provincialeweg, globaal tussen de Kapelstraat en de Burgemeester Van Hoofflaan. Eigenlijk waren het twee boerderijen. De ene boerderij lag ter plaatse waar nu de panden Provincialeweg nrs. 46 en 50 liggen (boerderij B op de kaartjes), aan een weg ongeveer in het verlengde van de huidige Van Vroonhovenlaan, welke over de Gender naar de oude O.L. Vrouwedijk voerde. De andere boerderij lag wat westelijker ter plaatse waar nu de bedrijfsruimte van de Spoli-wasserij ligt (boerderij A). In de jaren tussen 1782 en 1807 is er een derde boerderij bijgebouwd ter plaatse waar nu het plantsoen ligt op de hoek van de Raadhuisstraat en de Provincialeweg (boerderij C).

Gegevens over de eigenaren en de pachters van de Heskokse boerderijen zijn voor de tijd vóór 1782 nog zeer fragmentarisch. De (tot nu toe bekende) oudste gegevens over de Heskok zijn pachtcontracten, geregistreerd in de Bossche Protocollen (1). De oudste vermelding is gedateerd 20 augustus 1388. De toenmalige eigenaar was Waltherus, zoon van wijlen Waltherus de Oerle; de pachter werd genoemd Hendricus van der Heskoeke. De tweede vermelding is gedateerd 7 mei 1389. De bovengenoemde Waltherus geeft aan Hendricus, zoon van wijlen Waltherus genaamd Trudensoen, in erfpacht een boerderij genaamd Heskoken, gelegen in de parochie van Mierfelt ter plaatse genaamd Broecheoven, met al zijn toebehoren, behalve een "kamer", welke genoemde Waltherus in pacht gegeven heeft aan Cunegundis de Broecheoven. Blijkens een vermelding, gedateerd 11 januari 1393, geeft Henricus, zoon van Waltherus Trudensoen, de pacht van de Heskok over aan Lambertus, zoon van wijlen Lambertus van Slupvoert. De naam van de hoeve wordt in deze en nog enige andere vermeldingen in de Bossche Protocollen ook wel geschreven als Hetskoeken of Hetskoken. Het voorkomen van deze gegevens over de Heskok werd door Dr. H.P.H. Jansen vermeld in zijn boek "Landbouwpacht in Brabant in de 14e en 15e eeuw". Mogelijk bevinden er zich nog meer gegevens over de Heskok in de Bossche Protocollen. De nu volgende gegevens over de Heskok zijn ontleend aan het archief van de schepenbank van Oerle-Meerveldhoven. In een akte, gedateerd 22 september 1664 (2) geven de schepenen Peter Wouters van Vosuen en Huijbert Janssen Louwers en de landmeter Alexander Andriessen uit Zeelst een schatting van de waarde van de beide boerderijen, genaamd de Heskocke. Deze zou 6958 gulden bedragen. Deze schatting werd gedaan op verzoek van een zekere Lambertus van Gemert, die executeur testamentair was van de overleden eigenaresse Maria Arnolde de Bruijningh. Hij was in het bezit van "opene brieven van beneficien van inventaris met clousulen van relieff", verkregen van zijne Genade Ambrosius Baron de Viermont, Duits ordens ridder Commandeur tot Gemert, op 13 september 1664, om de nalatenschap van genoemde Maria de Bruijningh te mogen aanvaarden. In de schepenakte worden ook de namen van de pachters van de beide boerderijen genoemd en ook de grootte van de

pacht. Voor de ene boerderij was de pachter Jenneke, weduwe van Jan Jacops, met een pacht van 50 vaten boekweit en 39 vijmen ongedorste rogge. Voor de andere boerderij was de pachter Evert Everts met een pacht van 80 vaten boekweit en 381 vijmen ongedorste rogge. Uit een akte (3), gedateerd 3 december 1664, blijkt dat na deze taxatie de Heskocke hoeven zijn verkocht op of na laatstgenoemde datum, echter de koopakte, een transport of de naam van de nieuwe eigenaar zijn (nog) niet gevonden. Een aanduiding in welke richting gezocht moet worden is misschien het volgende: op 18 april 1686 wordt er in Meerveldhoven een perceel akkerland overgedragen (4), waarvoor als belendend perceel o.a. wordt genoemd "de heer Van Wamel met de hoef de Hescocke". Deze heer was Johan van Wamel, inwoner van Oirschot. Diens kinderen verkopen op 1 mei 1710 de onder Blaarthem gelegen Kapperse beemden (5), groot 31 hectaren, aan Dielis van Gennip, een inwoner van Blaarthem. De familie Van hamel blijft in het bezit van de Heskok zeker tot het jaar 1731, in welk jaar het oudste bewaard gebleven verpondingsregister van Meerveldhoven (6) een zekere Arnoldus van Wamel, wonende te Oirschot, vermeldt als eigenaar van de Heskok.

Blijkens hetzelfde verpondingsregister gaat de Heskok tussen 1731 en 1734 over in handen van Antonius Looijens, kanunnik te Maastricht. Hoe en waar de eigendomsoverdracht heeft plaatsgevonden is (nog) niet bekend. Het is ook mogelijk, dat de Heskok in de familie Looijens is ingebracht door een huwelijk met een dochter uit de familie Van Wamel. Op 30 januari 1778 wordt de waarde van de Heskok opnieuw geschat door de schepenen Christiaan van Sambeek, Cornelis Biesen en Peter Booms, en wel naar aanleiding van het overlijden van de toenmalige eigenaresse Maria Theodora Loijens, overleden en begraven te Maastricht op 6 september 1777. De geschatte waarde is nu 2955 gulden. In deze akte (7) worden alle percelen gespecificeerd met naam en met de namen van de eigenaars van de belendende percelen. Degene, die uit de nalatenschap van Maria Theodora Loijens de Heskok in bezit krijgt, is Arnoldus Godefridus Loijens, der beide rechten licentiaat, (oud-)schepenen en inwoner van Maastricht. Deze verkoopt de Heskok weer bij notariële akte (8) op 26 november 1781 aan Ricardus van den Oetelaar, waarover verderop meer.

De ligging van de gebouwen en de percelen akker- en weiland, die tot de Heskok behoorden, kunnen goed gerekonstrueerd worden. De gegevens uit de eerder genoemde verpondingsregisters en de namen van de eigenaars van de belendende percelen, te zamen met de opgegeven perceels-grootte, zoals die voorkomen in de akten van taxatie en overdracht, worden vergeleken met de gegevens uit het kadaster van 1832, waarvan de kaarten voor geheel Veldhoven bewaard zijn gebleven (9). Er kunnen zich daarbij moeilijkheden voordoen, als enige percelen, die in de schepenenakten afzonderlijk zijn genoemd, in het kadaster als één perceel worden aangegeven, omdat ze dezelfde eigenaar hebben en bij elkaar gelegen zijn. Voor de Heskok, bestaande oorspronkelijk uit twee hoeven groot ongeveer 7 en 8 hectaren, blijkt dan het grondbezit, voor zover het binnen het huidige Veldhoven ligt, globaal begrensd te worden door de volgende tegenwoordige straten, te beginnen

op de hoek van de Kapelstraat en de Provincialeweg: Kapelstraat, Mariapad, Van Vroonhovenlaan, Jaspersstraat, Merefeltstraat, De Witstraat tot aan de Evestraat, vandaar tot de Molen, Burgemeester Van Hbofflaan, Dommelstraat tot aan de Philipsgebouwen, waar vroeger de Gender liep, de oude loop van de Gender tot aan de bedrijfsruimte van Metaalwarenfabriek Meerveldhoven B.V., de Provincialeweg tot de Kapelstraat. Kaartje 2 is een deel van de kadastrerkaart van 1832, waarop de ligging en de namen van de percelen zijn aangegeven; in 1832 waren de meeste percelen echter al door erfdeling en verkoop in andere handen overgegaan. A is het Oude of Lege huijs; B is het Oude of Groote huijs; C is het Nieuwe huijs, gebouwd tussen 1782 en 1807. Het middelste van de drie Salieveldjes heeft Ricardus van den Oetelaar pas later bijgekocht (10). Ter oriëntatie is verder aangegeven de ligging van de Meerveldhovense kapel aan wat nu de Kapelstraat heet; "de Antwerpse baan" is nu ongeveer het verloop van Raadhuisstraat, Jaspersstraat, Zoestraat. Van de weg die tegenover de Salieveldjes naar rechts afsplitst is het beginstuk heden ten dage nog aanwezig, namelijk het straatje, dat nu "de Windmolen" heet. "De Eijndhovense weg" is nu ongeveer de Kerkakkerstraat; de gestippelde lijnen geven binnenpaadjes aan, bijvoorbeeld: wat tegenover de boerderij B op de hoofdweg uitkomt, is nu de Van Vroonhovenlaan en het binnenpad, dat van de Eijndhovense weg naar links loopt in de richting van de Gender, is nu de Dorpstraat; op de scheiding van de percelen de Groote acker en het Breemveld ligt nu de Merefeltstraat. Tot de Heskok behoorde ook nog een beemd gelegen tussen de Gender en wat toen de Langendijk, nu de Provincialeweg heet ter hoogte waar nu het oude stukje van laatstgenoemde weg begint, dat er nog ligt voor de Poot van Metz. Verder behoorden tot de Heskok 2 hectaren zogenaamd Biesveld langs de Dommel, ter plaatse waar nu de zandvanger in de Dommel ligt in de hoek tussen de Poot van Metz en de E-3(A-2)-weg, en de reeds genoemde Kapperse beemden, ook langs de Dommel gelegen in het nu nog open gebied tussen de Bennekel en de Dommel tegenover het Philips Natuurkundig Laboratorium.

Zoals reeds terloops eerder vermeld is, werd op 26 november 1781 te Maastricht bij notariële akte gepasseerd voor notaris H.W. Crahay, verkocht door Arnoldus Godefridus Loijens "een seekere hoeve, bevoorens twee hoeven geweest zijnde, genaamt de Heskocken, gelegen onder Merefithoven, thans in pagt zijnde van Anton' Louwers" (8). De koper is Ricardus van den Oetelaar, gehuwd met Maria Bongers en woonachtig te Blaarthem, De overeengekomen koopsom bedraagt 4200 gulden Hollands geld, welke som als hypotheek tegen 4% rente op de hoeve zal blijven rusten. Indien echter de vervallen rente binnen 6 weken na de vervaldag ten huize van de krediteur te Maastricht voldaan wordt, zal slechts 31% verschuldigd zijn. Tot meerdere zekerheid van de krediteur stelt de koper niet alleen de Heskok tot onderpand, doch ook een hoeve genaamt "In den Hulst", groot 5 hectaren en onder Meerveldhoven gelegen, die hij in september 1781 heeft gekocht van Jan Kijnts. Bovendien zullen twee broers van de koper, Wilhelmus en Johannes van den Oetelaar, borg staan voor de

betaling van hoofdsom en rente.

De eigendomsoverdracht van de Heskok vindt plaats door Johannes Manuel Brocx, tweede sekretaris van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem, als gemachtigde van de heer Arnoldus Loijens. Op 15 januari 1782 wordt voor schepenen van Zeelst de Genderbeemt aan de Langendijk overgedragen (11), op 22 februari 1782 voor schepenen van Oerle-Meerveldhoven de boerderijen en het overige land, inclusief het Biesvelt aan de Dommel (12). Bij deze eigendomsoverdracht te Meerveldhoven wordt van Ricardus van den Oetelaar vermeld, dat hij is "inwoonder te Blaarthem dog jegenswoordig alhier". Er liep voor de Heskok nog een huurcontract met Anthony Louwers, dus ligt het voor de hand te veronderstellen, dat Ricardus aanvankelijk woonde op de eerder genoemde hoeve "In den Halst". Of en wanneer hij naar de Heskok verhuisd is, is niet meer te achterhalen.

Zoals reeds vermeld werd, bleef de koopsom als hypotheek-op de Heskok rusten. In plaats van de in het koopcontract genoemde Johannes van den Oetelaar treedt in de hypotheekakte (13) als borg op Margriet van de Ven, weduwe van Hendrik van den Oetelaar. Van de koopsom werd echter door Ricardus van den Oetelaar nooit iets afgelost. Op 12 juli 1807 overlijdt hij (14) en laat de Heskok, nog met de volle hypotheek belast, na aan zijn kinderen. Na zijn overlijden valt ook het 15 hectaren grote goed, dat zo vele eeuwen in één hand bijeen is gebleven, uiteen. Op 11 juli 1809 delen de kinderen van Ricardus de erfenis (14). De oudste zoon Hendricus krijgt het Oude of Grootte huijs (boerderij B) met een aantal landerijen. Echter reeds op 20 augustus van hetzelfde jaar verkoopt hij het geheel aan Gerardus van Asten. Het Oude of Leege huijs (boerderij A) en het Nieuwe huijs (boerderij C) vallen met een aantal landerijen ten deel aan de kinderen Wilhelmina, Maria en Lambert van den Oetelaar, van welke kinderen de eerste vermoedelijk de twee laatste zeker nog minderjarig waren (15). Hun aandeel wordt op 20 november 1809 weer doorverkocht aan verschillende personen, zo komt het Nieuwe huijs aan Jacobus Louwers, die met een dochter van Ricardus van den Oetelaar was gehuwd, en het Oude of Leege huijs aan een zekere Jan Janssen. Alreeds op 19 december 1809 gaat dan het Oude of Leege huijs bij testament over in handen van Antonie Janssen, die het met de omliggende grond meteen weer doorverkoopt aan de reeds eerder genoemde oudste zoon van Ricardus, Hendricus van den Oetelaar. Deze uitverkoop van de Heskok was noodzakelijk om de oude hypotheek af te lossen. In de marge van de hypotheekakte (13) staat geschreven, dat op 7 april 1810 door de heer Knijpers, pastoor te Zeelst, als voogd van de gezamenlijke erfgenamen van wijlen Ricardus van den Oetelaar de volle som van 4200 gulden is betaald te Maastricht aan A.G. Looijens, erfgenaam van Arnoldus Godefridus Loijens.

Eind 1809 heeft Hendricus van den Oetelaar dus in zijn bezit het Oude of Leege huijs met de aanliggende percelen (kadamernummers 244 t/m 248, kaartje 2), en Jacobus Louwers, als schoonzoon van wijlen Ricardus van den Oetelaar, het Nieuwe huijs en de percelen de Loijendries, de Breekant, de Driehoek, de Patacker, het Streepke, de Tarweacker en het middelste Salieveldje. Of er heden ten dage nog

nakomelingen van Jacobus Louwers in het bezit zijn van een stuk grond, dat oorspronkelijk tot de Heskok heeft behoord, is een vraag, waarop schrijver dezes het antwoord schuldig moet blijven.

De oudste zoon van Ricardus, Hendricus van den Oetelaar, werd op 28 juli 1777 te Blaarthem geboren (16). Als zijn beroep wordt opgegeven dagloner (9). Hij was gehuwd met Johanna van Ham, uit welk huwelijk 13 kinderen geboren werden (15, 17). De oudste zoon (het tweede kind), geboren op 14 februari 1802, heette weer Hendricus. Het jongste kind werd geboren op 27 maart 1816. Vader Hendricus overleed op 1 maart 1834. Als in 1843 het onroerend familiebezit wordt gedeeld zijn er maar twee gegadigden: Hendricus van den Oetelaar junior en Maria van den Oetelaar, gehuwd met G. Grasveld te Veldhoven; dit hoeft niet te betekenen, dat er maar twee kinderen nog in leven waren; eventuele andere nog levende kinderen kunnen uitgekocht zijn. Het Oude of Leege huijs bestond uit twee aaneengebouwde woningen. De kleinste woning (kadamernummer 247) komt in het bezit van Maria, de grootste valt toe aan Hendricus, beiden krijgen ongeveer de helft van de grond. In 1857 echter gaat het aandeel van Maria weer over in handen van Hendricus (18).

Hendricus werd van beroep wever en bewoonde het voorvaderlijke huis. Hij huwde kort na bovengenoemde boedelscheiding op 4 mei 1844 op 42-jarige leeftijd met de 27-jarige Maria Catharina Keeris, dienstmeid te Zeelst, op 29 augustus 1816 te Steensel geboren als dochter van Peter Keeris, timmerman, en Maria Slegers. Blijkens een hoofdlijks register van de stand van de bevolking op 1 januari 1850 bewoonde Hendricus het huis met vrouw en zoontje Hendricus, oud 3 jaar. Een dochtertje Petronella was een maand eerder geboren, doch kennelijk alweer overleden. Uit het huwelijk werden nog twee kinderen geboren, te weten Johanna Maria op 1 februari 1854 en Peter Johannes op 9 november 1856.

Het voorvaderlijk huis, de Heskok, wordt in 1870 gesloopt en kort daarop wordt een nieuw huis gebouwd vlak aan de weg. In 1883 wordt het familiebezit weer in drieën gedeeld, nadat de ouders Hendricus van den Oetelaar en Maria Catharina Keeris waren overleden, respectievelijk op 25 juni 1861 en 8 juli 1878. Een deel was toegevallen aan zoon Hendricus, van beroep wever net als zijn vader, en een ander deel aan de dochter Johanna Maria. Met haar verlaten we de mannelijke lijn van de Van de Oetelaars.

Johanna Maria huwde op 7 mei 1881 op 27-jarige leeftijd met Johannes van Lippen, van beroep wever, zoon van Paulus van Lippen, linnenfabrikant te Zeelst, en Maria Mennen. Het jonge echtpaar begint op het door Johanna Maria geërfde deel van de grond een wasserijbedrijf. In 1885 wordt een washuis gebouwd, in 1886 een woonhuis en blijkens de gegevens uit het kadaster breidt het bedrijf zich door bijbouw verder uit, o.a. in 1904, 1905, 1908 en 1911. In 1912 staat op naam van Johanna Maria van den Oetelaar, na een verbouwing: huis, stal, erf en wasserij. De kinderen uit het huwelijk van Johanna Maria van den Oetelaar en Johannes van Lippen zijn na het overlijden van hun vader op 23 april 1926 deelgenoten in het bedrijf en wel Cornelis Hendricus van Lippen, van beroep linnenfabrikant, voor 1/6 en schoonzoon Huber-

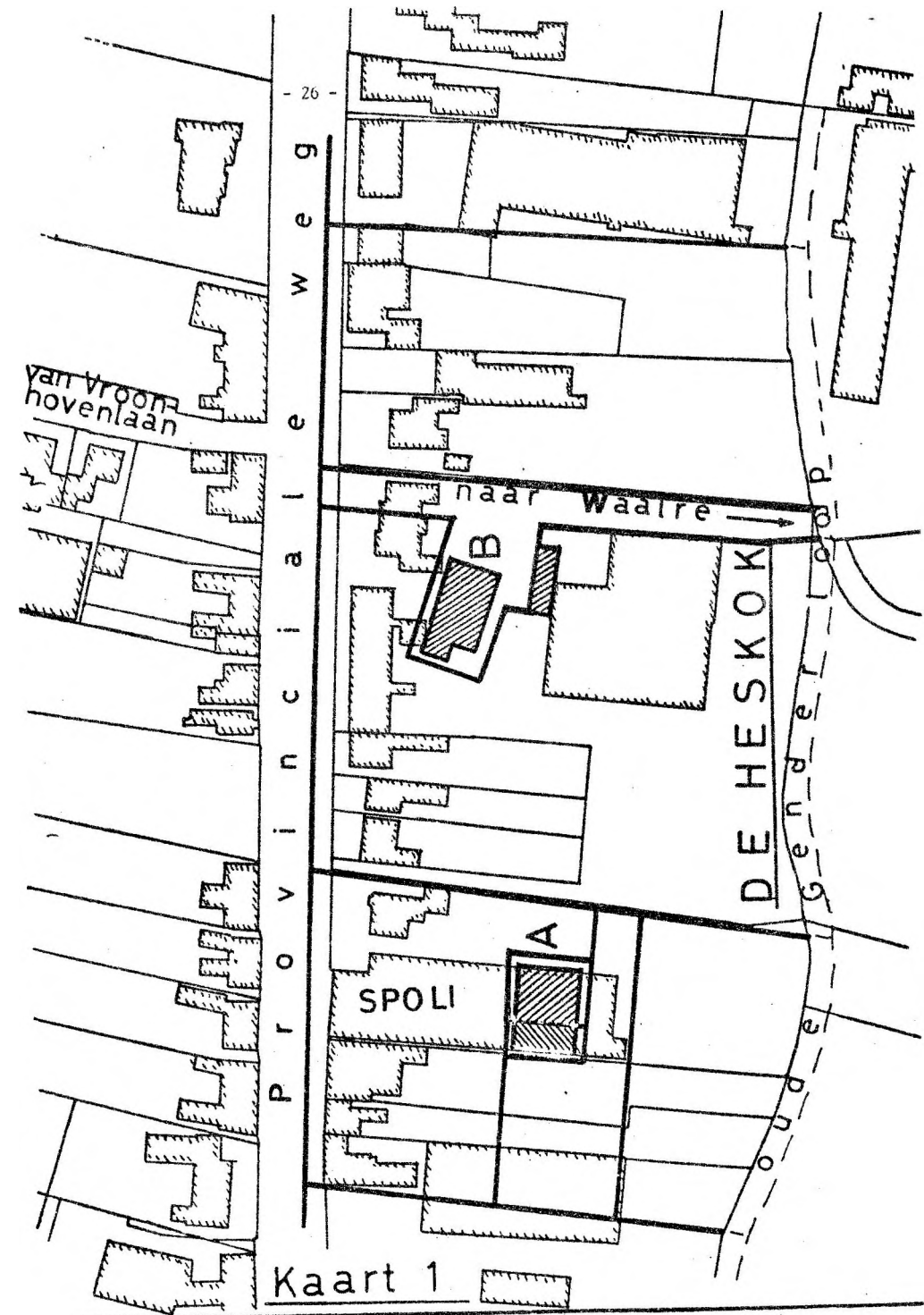
tus Maria Spoormans, van beroep stoomwasser, gehuwd met Wilhelmina van Lippen, ook voor 1/6. Hun moeder respectievelijk schoonmoeder bezat het overige 2/3 deel; zij overlijdt op 26 december 1937. Uit de samenvoeging van de beginletters van de namen van het echtpaar Spoormans-van Lippen is de firmanaam van de wasserij ontstaan, het welbekende "Spoli". Kinderen van dit echtpaar zijn nu, in 1977, de eigenaars van dit familiebedrijf.

We komen tot de slotsom, dat de grond waarop heden ten dage de wasserij "Spoli" en het woonhuis van de familie J. Spoormans staan (Provincialeweg nrs. 32 en 34) al bijna 200 jaar door overerving in het bezit van dezelfde familie is gebleven en dat de wasserij "Spoli", mede door de overgang van agrarische naar industriële samenleving, die in de vorige eeuw begon, gezien mag worden als de voortzetting van het bedrijf, dat eens de Heskok heette, De familie Spoormans heeft het voornemen om de naam "de Heskok" te geven aan hun woonhuis, waardoor een meer dan 600 jaar oude naam weer zal herleven op de historisch juiste plaats.

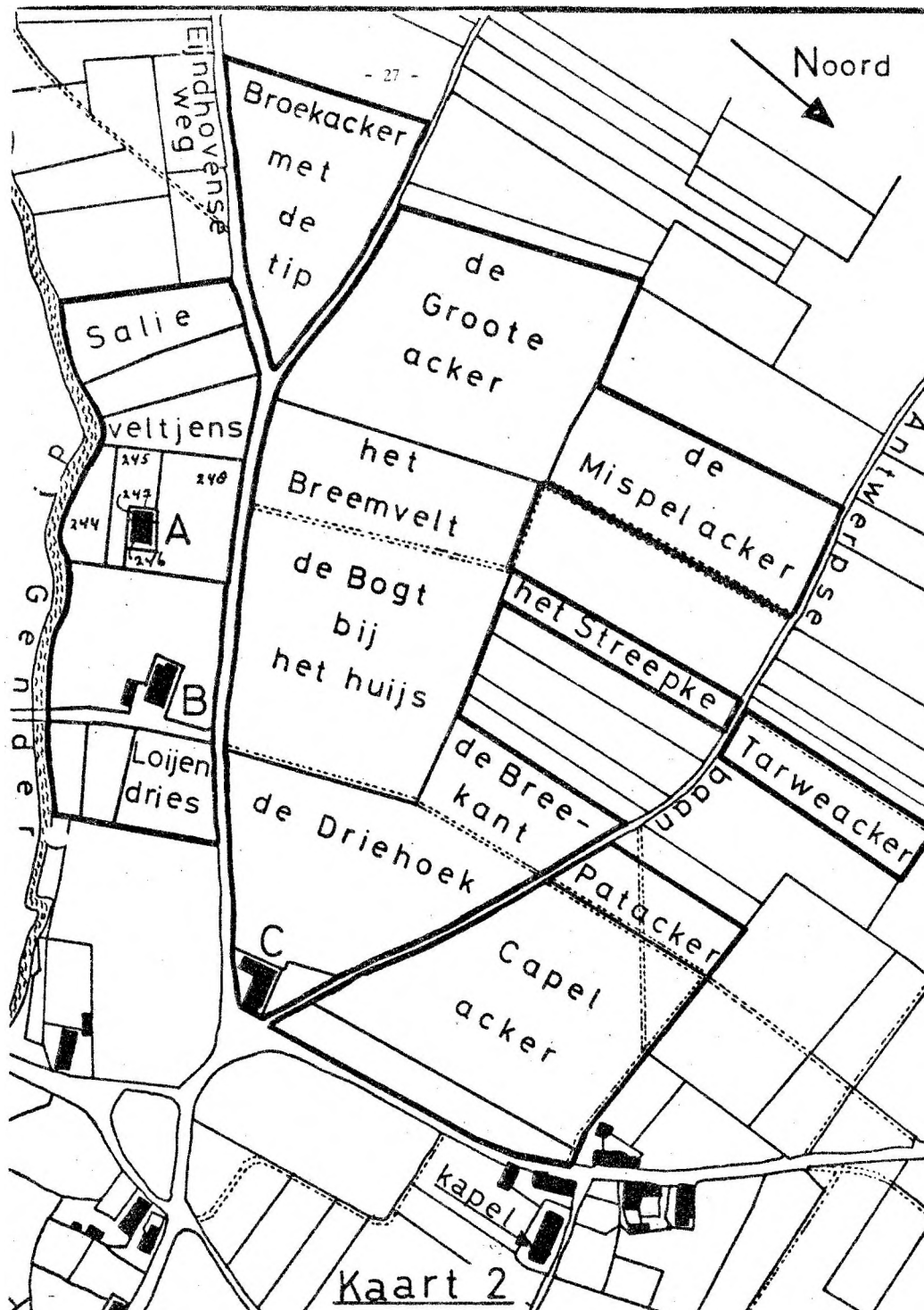
Over de andere Heskok-boerderij nog het volgende. Deze werd zoals reeds vermeld op 20 augustus 1809 verkocht aan Gerardus van Asten. In 1843 wordt het bedrijf verkocht aan Judocus Couwenberg, landbouwer te Zeelst; in 1873 aan Josephus van der Velden, fabrikant te Woensel. Twee jaar later wordt ook deze Heskok-boerderij afgebroken en in 1876 vervangen door nieuwbouw aan de straat. In 1882 valt de grond bij erfenis toe aan Johannes Hendricus van der Velden, kapelaan te Geldrop, later pastoor te Rossum. Hij verkoopt de grond van de voormalige Heskok-boerderij in hetzelfde jaar door aan Wilhelmus van Noenen, fabrikant te Meerveldhoven. In de daaropvolgende jaren wordt het reeds eerder in 1876 gebouwde herbouwd en worden er nog een paar huisjes aan toegevoegd, dezelfde die er nu nog staan in het rijtje Provincialeweg nrs. 40 t/m 46.

Bronnen:

1. Den Bosch R 1178, fol. 49bis, 103v; R 1179 fol. 441r
2. Oerle-Meerveldhoven, allerhande akten R 279, losse stukken
3. Streekarchief Oirschot, geen inv. nr.
4. Oerle-Meerveldhoven R 274, fol. 13v
5. Oerle-Meerveldhoven R 275, fol. 256v
6. Oerle-Meerveldhoven R 79, Lol. 1r, 2r
7. Oerle-Meerveldhoven R 282, fol. 40v
8. Oerle-Meerveldhoven R 282, fol. 162v (afschrift)
9. Veldhoven inv. nr. 4203; van de kadasterkaarten zijn fotokopieën aanwezig in het Streekarchief te Oirschot
10. Veldhoven R 37 fol. 39v d.d. 29-11-1805; dit veldje wordt getransporteerd voor schepenen van Veldhoven en is gelegen tussen percelen onder Meerveldhoven

Kaart 1

11. Vêldhoven R 27, fol. 66r
12. Oerle-Meerveldhoven R 282, fol. 159v
13. Oerle-Meerveldhoven R 282, fol. 161r
14. Veldhoven inv. nr. 11, velpondingsboek van Meerveldhoven
15. Doopregister Veldhoven
16. Doopregister Gestel
17. Burgerlijke Stand-archief van de voormalige gemeente Veldhoven, inv. nrs. 4225 t/m 4250, ook voor alle volgende personeegegevens
18. Kadaster Vêldhoven, inv. nrs. 4204 t/m 4207, ook voor alle volgende onroerend goed-gegevens.

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 18de EEUW

(vervolg)

I. ZONDERWIJK

23. 1741 Antony de Wijs; bewoner: Cornelis van Heijst
1746 Peternel de Wijs; bewoners: de kinderen Cornelis van Heijst
1751 De kinderen Francis de Wijs; bewoner: Dirk Verbiesen
1766 Hendrikus de Wit; bewoonster: de weduwe Dirk Verbiesen
1771 Dezelfde; bewoner: Jan Vervoort
1781 Jacobus Verhagen; bewoner: Jan Vervoort
24. 1741 Adriaan van Kemenaij
1751 De weduwe Adriaan van Kemenaij
1757 Dezelfde; medebewoner: Dirk Francis Bogers
1766 Dezelfde; medebewoner: Korstiaan van der Heijden
1771 De armen van Vêldhoven; bestaat niet meer
25. 1741 De gemeente Veldhoven; bewoner: Antony van Veen, schoolmeester
1766 Dezelfde; bewoner: Jacobus Blat, schoolmeester
1781 Dezelfde; bewoner: Bernardus Adolphus Schriba, schoolmeester
26. 1741 Hendrik Bogers
1757 Dezelfde; bewoner: Dirk Bogers
1766 De weduwe Peter Bogers; bewoners: de kinderen Wouter van Weert
1771 Francis Groene; onbewoond
1781 Dezelfde; nu tevens bewoner
27. 1741 Francis Bogers en de weduwe Laurens Verstijnen
1746 Francis Bogers
1751 De weduwe Francis Bogers; bewoner: Dirk Bogers

- 1757 Dezelfde; bewoners: Dirk Bogers en Jan Uytregs
1766 Dirk Francis Bogers en de weduwe Dionijs Rijkers
1781 De weduwe Dionijs Rijkers; bewoners: Antony Swinkels en Jan Rooymans
1786 Dezelfde; nu zelf bewoonster
28. 1741 Jan Heeren; bewoners: Jan Huybregts en Jacobus van Strijp
1751 Dezelfde; bewoner: Jacobus van Strijp
1757 De weduwe Jan Heeren; bewoner: Dirk van de Ven, later Willem Eliëns
1766 Dezelfde; bewoonster: de weduwe Kuffer
1771 Dezelfde; bewoner: Jan Scheepers
1781 De weduwe Dionijs Rijkers
1786 Dezelfde; bewoner: Michiel Rijkers
29. 1741 Claas van de Sande
1751 De kinderen Claas van de Sande; bewoner: Antony van Nunen
1757 Antony van Nunen
30. 1741 De weduwe Benjamin Starkman; bewoner: Joost Fabri
1757 Joost Fabri
1786 Dezelfde; medebewoner: Jacobus Fabri
31. 1741 Jacobus Bogers
1746 De weduwe Willem Bogers; bewoner: Nijs Hendriks
1757 Het kind van Willem Bogers; bewoner: Jan van der Walle
1781 Hendricus Donkers
32. 1741 Jacobus Bogers; bewoonster: Maria weduwe Willem van Houten
1746 De weduwe Willem Bogers; bewoonster: Maria weduwe Willem van Houtert
1751 Dezelfde; bewoner: Dirk Hendrik Bogaars
1757 Het kind van Willem Bogers; bewoner: Jacobus van Strijp, later Jan Scheepers
1766 Dezelfde; bewoner: Marcelis van Doorn
1781 Hendricus Donkers; bewoonster: de weduwe Willem van Doorn
1786 Dezelfde; bewoners: de kinderen Willem van Doorn
33. 1741 De kinderen van Claas Elsen
1766 Dezelfden; bestaat niet meer
34. 1741 De kinderen Thomas Tops; bewoner: Jacob van Doren
1746 Dezelfden; bewoonster: de weduwe Jacob van Doren
1751 Dezelfden; bewoners: de kinderen Jacob van Doren
1757 Jan Antony van Doorn; bewoner: Wouter van den Heuvel
1771 Dezelfde; bewoner: Willem Verpalen
1781 Dezelfde; nu zelf bewoner
35. 1741 De weduwe Nol van Dommelen; bewoner: Antony Sledsen
1751 Dezelfde; nu zelf bewoonster
1757 De kinderen Nol van Dommelen, later Bartel Kennis; bewoner van klein huisje ernaast: Jacob van Doorn
1766 Bartel Kennis; klein huisje ernaast onbewoond
1781 De weduwe Bartel Kennis

36. 1741 De weduwe Benjamin Starkman; bewoners: Francis van de Ven en Dirk Bogers
1746 Dezelfde; bewoner: Dirk Bogers
1757 Joost Fabri; bewoner: Dirk Bogers
1786 Dezelfde; bewoonster: de weduwe Dirk Bogers
37. 1741 De weduwe Jasper Bijnen
1757 Dezelfde; medebewoner: Aalbert van den Berk, later Nol van Hout
1766 Aalbert van den Berk
1786 Dezelfde; medebewoner: Andries Verheggen
38. 1741 Peter Verlinden
1746 De weduwe Peter Verlinden; bewoonster: de weduwe Marten van Rijsingen
1757 Dezelfde; medebewoner: Jacobus van Doorn
1766 Dezelfde; nu enige bewoonster
1781 Dezelfde; afgebroken
39. 1741 De weduwe Jan van den Berg
1746 De kinderen Jan van den Berg
1751 Dezelfden; bewoner: Jan Verbeek
1757 Dirk van der Krieken; bewoner (later): Marten Verhoeven
1766 Dezelfde; bewoner: Jeuris Swaans
1771 Dezelfde; bewoner: Wouter van den Heuvel
1781 Dezelfde; afgebroken
40. 1741 Paulus Maarlant
1746 Wouter Verhulst
1757 Dezelfde; medebewoner: P. Verschuuren
1771 Dezelfde; medebewoonster: Elizabeth Haanacker
1781 Dezelfde; bewoner: Jan Scheepers
1786 Jan Mbeskops
41. 1741 Arnoldus Verschuren
1757 Dezelfde; medebewoner: zijn zoon Nol
1771 Arnoldus Verschuren
1781 De weduwe Arnoldus Verschuren
42. 1741 Jan van Dommelen
1757 Dezelfde, later Bartel Kennis; tijdelijk onbewoond
1766 Bartel Kennis; bewoner: Willem Eliëns
1771 Dezelfde; bewoner: Jacobus Coopman
1781 De weduwe Bartel Kennis; onbewoond
1786 Dezelfde; bewoner: Jan Peter Liebregts
43. 1741 De kinderen Paulus Jansen; bewoner: Jan ter Wedue
1746 Dezelfden; bewoner: Peter Rijnders
1751 Bestaat niet meer
44. 1741 Hendrik van Geldrop
1771 Dezelfde; medebewoner: Wouter van den Eijnde
1781 De kinderen Hendrik van Geldrop; bewoner: Wouter van den Eijnde

45. 1741 Jan Heeren
1757 De weduwe Jan Heeren
1781 Johannes der Kinderen

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat
van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875
(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)

Het gloriejaar voor pastoor Verhoeven was het jaar 1845. De volksmissie in zijn parochie en de consecratie van zijn kerk waren een hoogtepunt in zijn leven. De missie werd gegeven door paters Redemptoristen, specialisten in dit werk, en bewerkte een soort - vaak kortstondig - geestelijk reveil in de parochie. De deelname was genoeg algemeen. Een niet-deelnemen stond zowat gelijk met zich buiten de geloofsgemeenschap stellen. De sterken werden gesterkt, de zwakken aangemoedigd en de afgedwaalden tot inkeer gebracht.

Oorspronkelijk was de missie gepland in 1844. In een brief van 15 april 1844 (Archief Bisdom) vroeg pastoor Verhoeven aan Mgr. H. den Dubbelden verlof voor een missie, te geven door paters Redemptoristen. Als motief gaf hij op dat in een plaats, waar enkel één pastoor was, er altijd gegronde vrees bestond, dat er in de biecht zonden verzwegen zouden worden. De ijver in het godsdienstige en het waardig gebruik der sacramenten zouden erdoor bevorderd worden. Tevens was het een goede gelegenheid om enige misbruiken "vooral in de verkeeringen" met kracht te bestrijden. Hij wilde de paters vragen op het einde van juli te komen. Dit was voor zijn parochianen vanwege hun werkzaamheden de beste tijd en in de winter waren de wegen te slecht en te morsig om dikwijls naar de kerk te komen.

In 1844 ging de missie niet door, maar werd verschoven naar het volgende jaar. Op 2 mei 1845 schreef pastoor Verhoeven aan Mgr. H. den Dubbelden, dat de paters Redemptoristen van plan waren van 19 tot 30 juni de missie te Veldhoven te houden. Volgens pater Majole, met wie hij op de missie in Bergeijk gesproken had, was het niet nodig nog andere biechtvaders te vragen. De parochie telde maar 600 tot 700 kommunikanten. Zelf vond hij ook, dat zijn parochianen het liefst bij paters gingen biechten. Bovendien was het moeilijk om in Veldhoven voor meerdere biechtvaders een passend onderdak te vinden. Pater Jansen zou de zaak verder met monseigneur regelen. Tevens wilde hij graag weten wat hij als "aalmoes" diende te geven. En dan komt het grote woord eruit. Ik zou het bijzonder fijn vinden, als

Z.D. Hbogw. de kerk zou willen consacreran. Voor heel de parochie zou dat "een nuttig aandenken van de missie" zijn. (Brief in Archief Bisdom)

Zoals uit het verder verloop blijkt, ging Mgr. H. den Dubbelden met het voorstel, om enkel de missie-paters als biechtvader te nemen, niet akkoord. Hij zou drie wereldgeestelijken aanwijzen. Voor de consecratie van de kerk diende de pastoor zich te wenden tot Mgr. J. Zwijzen.

Op 16 mei 1845 gingen er twee brieven de pastorie uit. Aan Mgr. H. den Dubbelden schreef pastoor Verhoeven, dat hij zich bij de beslissing van de bisschop neerlegde. Tevens vroeg hij om relikwieën voor de altaarsteen van het hoogaltaar. Dat Mgr. hem aangewezen had, om aan de missie in Best deel te nemen, viel hem zwaar, zowel omdat de stof, waarover geprekeet moest worden, zo laat was opgegeven alsook omdat hij zelf zoveel moest regelen in verband met de missie in zijn eigen parochie. "Wanneer zulks den wil is van Uw Doorl. Hoogw., zal ik mijnzelfen opofferen." In een postscriptum verzocht hij om spoedig bericht, want wanneer hij naar Best moest, was er v66r zijn vertrek nog veel te doen. (Brief in Archief Bisdom)

Op dezelfde dag schreef hij aan Mgr. J. Zwijzen. Daarin deelde pastoor Verhoeven mee, dat Mgr. H. den Dubbelden hem voor de consecratie van de kerk naar Mgr. J. Zwijzen had verwezen. Het zou hem een groot plezier doen om spoedig bericht te krijgen of monseigneur de consecratie wilde verrichten, want hij moest nog naar een andere plaats en had liefst v66r zijn vertrek alles in orde. In een postscriptum deelde hij nog mee, dat hij ook graag het hoogaltaar wilde laten consacreran, maar dat hij voor de altaarsteen geen relikwieën bezat. (Brief in Archief Bisdom, de eerste aan Mgr. J. Zwijzen)

23 Mei schreef Mgr. J. Zwijzen terug. Hij wilde graag de consecratie van kerk en altaar verrichten. Relikwieën zou hij meebrengen. Naar wat er allemaal gebeuren moest, kon pastoor Verhoeven het beste informeren op een plaats, waar reeds een consecratie had plaatsgevonden. Buiten de kerk wenste Mgr. geen plechtigheden of versieringen. Het liefst had hij, dat de deken van Eindhoven de H. Mis zou doen, waarbij hij dan zelf "pontificaliter" (= bijwonen van de H. Mis, gekleed in volledig bisschoppelijk gewaad) zou assisteren. "Dit zou die zware plechtigheid zeer verlichten." (Brief in Archief Bisdom)

Op 28 mei gaf pastoor Verhoeven antwoord. Het zou hem genoeg doen Z.D.H. te ontvangen. Tevens vroeg hij, of Mgr. hem wilde helpen bij zijn plan O.L. Vrouw van den Berg Karmel als patrones voor de nieuwe kerk te nemen. Graag wilde hij monseigneur reeds op zaterdag ontvangen. Dan kon op zondag of maandag een pontificale H. Mis opgedragen worden. Zijn eenvoudige parochianen zouden dit nog aan hun kinderen en kindskinderen vertellen. Misschien was het wat moeilijk, "doch indien ik mij op onze vorige vriendschap nog mag beroepen", dan vertrouwde pastoor Verhoeven erop, dat aan zijn verlangen voldaan zou worden. Uiterlijke plechtigheden zouden er niet gebeuren. Met de tijdens de missie aanwezige geestelijken wilde hij Z.D.H. in de kerk opwachten (Brief in Archief Bisdom).

Met kerende post gaf Mgr. J. Zwijzen antwoord. 31 Mei schreef hij,

dat wat het kiezen van een titulus ecclesiae (= patroonheilige van de kerk) betrof, de pastoor zich tot Mgr. H. den Dubbelden moest wenden. Tevens deelde hij mee, dat hij pas zondagavond in Veldhoven kon aankomen. Hij zou een pontificale mis opdragen, maar dan moest er wel voor gezorgd worden, dat er een korte predikatie werd gehouden. Mgr. was van plan bij de pastorie af te stappen. De inleiding in de kerk kon dan later gebeuren. Tevens herinnerde hij eraan, dat de parochianen daags voor de consecratie een boete- en vastendag moesten houden. Daar de consecratie op maandag zou plaatshebben, was het gebruikelijk de vastendag naar zaterdag te verschuiven (Brief in Archief Bisdom). Den 12. juni schreef pastoor Verhoeven vanuit Best een kort briefje naar Mgr. H. den Dubbelden, waarin hij vroeg om als patrones voor de nieuwe kerk O.L. Vrouw van den Berg Karmel te mogen nemen. (Brief in Archief Bisdom)

Terugkerende van de missie te Best, zo schreef pastoor Verhoeven op 15 juni aan Mgr. H. den Dubbelden, had hij de deken van Eindhoven bezocht. Deze vond het nodig nog een biechtvader meer aan te vragen en daarom stelde pastoor Verhoeven voor, de pastoor van Geldrop te vragen. Ook de deken vond het goed om O.L. Vrouw van den Berg Karmel tot titulus ecclesiae te nemen. De deken had er hem ook op attent gemaakt, dat het verstandig zou zijn het feest van kerkwijding, dat nu één week voor de kermis gevierd werd, met de kermis van Veldhoven te laten samenvallen. Over een en ander had hij graag het gevoel van Z.D. Hoogwaardigheid. (Brief in Archief Bisdom)

Op 21 juni vroeg pastoor Verhoeven aan Mgr. H. den Dubbelden als gedachtenis aan de missie het missiekruis te mogen planten. Daaraan zijn vele aflaten verbonden en hij dacht wel, dat zijn parochianen "deze troostrijke en opwekkende devotie" erg zouden waarderen. Verder schreef hij: "wat het veranderen van patrones betreft, derwijl ik uit de brief van U.D.H. heb opgemerkt, U.D.H. voor de oudheid schijnt genegen te wezen, zal ik dus op het oude laten, doch de 's jaarlijksche dedicatie zal ik volgens gevoel van den Zeer Eerw. Heer Deken verplaatsen." (Brief in Archief Bisdom)

Het antwoord op deze brief, den 25 juni 1845, is niet bewaard gebleven. Het is trouwens opvallend, dat van heel de correspondentie, die aan missie en consecratie voorafging, in het Archief van de parochie niets bewaard is gebleven. We zijn dus aangewezen op datgene, wat pastoor Verhoeven zelf erover geschreven heeft in zijn "Groot Rekenboek" (p. 300-3). Hij begint daar met een schrijven van Mgr. H. den Dubbelden van 14 mei 1845. Aan de biechtvaders tijdens de missie werden bijzondere volmachten gegeven. Aangewezen werden: de pastoor of kapelaan van Eindhoven, de pastoor van Strijp en die van Bladel. Ook de missiepaters kregen deze volmachten. Pastoor Verhoeven mocht van zijn volmacht alleen gebruik maken in buitengewone gevallen en wanneer hij uitdrukkelijk gevraagd werd om biecht te horen.

De Redemptoristen bij deze missie waren pater Van der Linden en pater Van der Zanden. Als extra biechtvaders traden op: deken G.W. van Someren, de pastoor van Bladel G.v.d. Mortel, en de pastoor van Strijp P. van Grinsven. Later kwam daar nog bij de pastoor van Geldrop, G. van den Berg. Een heel voornaam doel van de missie was dus wel een

grondige biecht: zes biechtvaders voor amper 700 kounnikanten.

Met goedkeuring van Mgr. H. den Dubbelden had op 29 juni, de laatste dag van de missie, de plechtige planting van het missiekruis plaats.

"Het Christusbeeld was verheven voor de communiebank op eene hooge baar met wit behangen en vercierd met gierlande. Nadat eerst dit beeld door den Eerw. Pater Van der Zanden was gezegend geworden, hield den Eerw. Pater Van der Linden eene korte doch indrukwekkende redenvoering, waarin zijn Eerw. betoogde 1. hoe dat het kruis is geweest onze verlossing, 2. hoe hetzelfde is onze sterkte, en 3. hoe hetzelfde moet wezen onze volharding. Na deze redenvoering werd het kruis met allen eerbied gedragen door 14 jongelingen buiten de kerk, waarop de gansche menigte, die zich in de kerk bevond, met stillen eerbied volgde. Het kruis gepland zijnde verkondigde den Eerw. pater Van der Linden den aflaat hieraan door Zijne Heiligheid Gregorius den XVI vervoegd: te weten, tien duizend jaren voor alle geloovige, welke voor dit kruis vijf Vader onze en vijf weesgegroeten zullen bidden, welken aflaat ook toevoegelijk is aan de geloovige zielen, waarna de geheele menigte, die zich buiten de kerk bevond, zich met diepen eerbied voor dit afb e eldsel van onzen goddelijken Verlosser te nederwerpte en in eene stille aandacht vijf Vader onzen bidde." (Groot Rekenboek, p. 301).

Om het Christusbeeld, waarschijnlijk afkomstig uit de oude kerk in het d'Ekker, te kunnen plaatsn, had pastoor Verhoeven de oude schansmuur buiten de kerk laten afbreken en door een hogere en steviger muur laten vervangen. In de twee nissen van deze muur werd aan de ene kant het Christusbeeld geplaatst en aan de andere kant een beeld van de Mater Dolorosa, geschonken door pastoor Verhoeven in de hoop, "dat die goede Moeder van ons alle mij ook zal bijstaan, gelijk zij haren Goddelijken Zoon heeft bijgestaan, in de ure van mijnen dood, ten welken einde ik aan alle mijne dierbare schapen, ook na mijnen dood, aanbevele, zich in het moederlijk hart van die goede Moeder te bevelen." (Groot Rekenboek, p. 303).

Zoals gebruikelijk gaven de paters v66& hun vertrek een gedachtenisprentje uit, waarop aan de gelovigen konkrete aanbevelingen werden gedaan voor het onderhouden van hun godsdienstig leven, De 1ste juli 1845 verrichtte Mgr. J. Zwijsen de consecratie van kerk en hoogaltaar. In de altaarsteen werden de relikwieën van de heilige martelaren Ignatius en Severinus geplaatst. De jaarlijkse herdenking van deze kerkwijding vierde pastoor Verhoeven met grote luister. Nuchter als altijd besloot pastoor Verhoeven zijn meer beschouwelijke aantekeningen over de kerkwijding met te vermelden, waar op de pastorie de bisschoppelijke troon, bij deze plechtigheid gebruikt, opgeborgen werd (Groot Rekenboek, p. 311).

De Rekening van het jaar 1845 vermeldt de gemaakte onkosten:

1. aan de Eerw. Paters voor aalmoes gegeven	J 50,--
2. aan verschotten door mij gedaan	- 80,--
3. aan gebedekens van de missie	- 6,--
4. aan kaartjens	- 3,--
5. aan huur van de biechtstoelen	- 4,--
6. aan den timmerman voor plaatsn der biechtstoelen	

bisschoppelijken thron en werk bij gelegenheid
 van het plaatsen van het kruis f 9,60
 7. aan de vracht voor de Eerw. Paters na Hasselt - 5,30
 f 157,90

"Voor de kaartjens bij gelegenheid van de Missie" (waarschijnlijk
 voor verpachting van plaatsen in de kerk) ontving de kerkekas f 47,50
 terug.

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Croonenburg, Cronenburg, Croonenborgh)
 van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen
met ouders en kinderen VAN CROONENBURG.
 (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam)
 (vervolg)

N.B. De gegevens waarbij geen plaats wordt
 vermeld, zijn afkomstig uit de doop-
 en trouwboeken van OIRSCHOT. Hierbij
 dient men niet te vergeten, dat Best ---
 een eigen R.K. parochie had, docE
 onder de schepenbank van Oirschot
 viel.

138. GISBERTUS ARNOLDUS CROONENBORCH 28-12-1628 Best
 2-6-1658 te Best
 met
 Helena Nicolaus Stijnen
 V. Arnoldus (van) Croonenborch
 Helwig Theodorus Hoppenbrouwers
 kind:
 Helena, 11-3-1660
139. GISBERTUS PAULUS VAN CROONENBORGH
 27-2-1696 te Best
 met
 Joanna Elisabeth Verheijen
140. GISBERTUS PAULUS VAN CROONENBORGH
 5-2-1700 te Best
 niet
 Henrica Godefridus van de Ven
141. GISBERT WILHELMUS VAN CROONENBURG 30-4-1698 Best
 met
 Johanna Johannes de Vroom
 V. Willem Gijsbert van Croonenburg
 NL Elisabeth van de Laek
 Kind: (Best)

- Wilhelmus, 3-3-1725
142. GODEFRIDUS VAN CRONENBURG 30- 6-1755 Best
 t 14-10-1845 Best
 28-1-1787 te Oirschot
 met
 Anna Maria Adriaen van Cuijck
 V. Josephus Joannes van Cronenburg
 Catharina Godefridus van der Linden
 kinderen: (Best)
 Catharina, 30-11-1787
 Johanna, 30-8-1792
 Adriaan, 2-4-1797
 Elisabeth, 7-12-1799
 Josephus, 23-1-1802
 Wilhelmina, 28-6-1804
 Helena, 4-9-1805
 Antonius, 2-6-1807
 Maria, 7-9-1809
143. GODEFRIDUS VAN CRONENBURG 8-3-1637 Best
 27-8-1658 te Eindhoven
 met
 Catharina Mars
 V. Paulus Gijsbertus van Cronenburg
 M. Ida Godefridus Hendriks
 kinderen:
 Maria Magdalena, begraven Rotterdam 16-12-1729
 Johanna
 Digna
144. GODEFRIDUS VAN CRONENBURGH
 31-8-1683 te Stratum
 met
 Catharina Maas
145. GODEFRIDA PETRUS VAN CRONENBURGH
 28-1-1703 te Best
 met
 Johannes Rutger van Creijelt
146. GOORDINA VAN CROONENBURG
 26-4-1877 te Ebensel
 met
 Antonius van Agt
147. GOOSSEN AERT VAN CROONENBURGH
 17-7-1695 te Best
 met
 Harsken Joosten van Cuijck
 kinderen: (Best)
 Arnoldus, 8-3-1696
 Maria, 3-1-1700

148. GOSWINUS ARNOLDUS VAN CRONENBURGH
25-6-1702 te Best
met
Arnolda Joannes de Croon

(wordt vervolgd)

3. STAMREEKS VAN FRANS VAN MARTE HANNES TOON HENDRIKKE,
EN VAN FRANS VAN JAN HANNES TOON HENDRIKKE,
of korter: UNNE TAK VAN DE GROTE VAN DE SANDE'S BOOM UIT BEST
7door de gebr. Hutsen, Broekstraat 4, Best)
(vervolg)

* = geboorte (v66r 1811: doop)
x = huwelijk
t = overlijden of begrafenis

VIII. a. MARTINUS, zoon van Joannes van de Sande
* 15-3-1850
x 26-4-1875 met Helena van Erfoort
kinderen:
1. Maria, * 7-3-1876
2. Joanna Maria
* 4-2-1877
x Antonius Raaimakers
3. Joannes, * 31-1-1878
4. Joannes Henricus (Hein), * 31-3-1879
5. Christianus, * 27-2-1880
6. Joannes
* 24-3-1881
x Henrica van Beerendonk
7. Antonius
* 17-3-1882
x Johanna Scheepens
8. Maria Catharina
* 3-9-1883
x Joannes Franciscus Sche ens
9. Franciscus (zie IX.a.t)
10. Marinus, * 6-3-1889
11. Anna, * 11-12-1890
12. Cornelia
* 19-7-1892
x Machiel Habraken (Boxtel)

VIII. b. JOANNES, zoon van Joannes van de Sande
* 8-9-1856
x a. 27-7-1887 met Cornelia, dochter van Joannes Roche (met
dispensatie)

x b. Joanna van Langendonk
kinderen uit uwelijk a:
1. Joannes, * 31-5-1888 (pastoor te Oostelbeers)
2. Martinus
* 21-6-1890
x Antonia van de Meulengraaf
3. Joannes Josephus
* 18-3-1892
x Anna Vermeeren (Naaren)
4. Wilhelmus
* 1-2-1894
x Johanna van den Big eiaar
5. Franciscus (zie IX.b.)
6. Anna-Maria
* 29-1-1898
x Adrianus Peynenburg (Boxtel)
7. Wilhelmina
* 4-11-1899
x Adrianus de Wert
8. Antonius, * 29-5-1902
9. Henricus, * 17-7-1904

IX. a. FRANCISCUS, zoon van Martinus van de Sande
* 28-12-1884
x 30-5-1921 Catharina, dochter van Joannes van den Hurk
kinderen:
1. Martinus (zie X.a.)
2. Cornelia
* 17-2-1924
x Theo Dekkers
3. Johannes
* 16-10-1925
x Johanna Essens
4. Leonardus
* 1-5-1928
x Helena Essens
5. Adrianus -----
* 24-5-1932
x Johanna Kuipers

IX. b. FRANCISCUS, zoon van Joannes van de Sande
* 28-1-1896
x 8-6-1932 Joanna van den Hurk
kinderen:
1. Johannes Henricus Josephus (zie X.b.)
2. Johanna Cornelia Margaretha Maria
* 30-5-1934
t 21-8-1959

- X. a. MARTINUS, zoon van Franciscus van de Sande
* 2-3-1922
x 18-4-1950 met Catharina Hulsen
kinderen:
1. Maria
* 14-1-1951
x 25-5-1973 met J. van de Wal
2. Franciscus (zie XI.)
3. Marinus, * 13-8-1954
4. Johannes, * 7-4-1956
5. Catharina, * 4-7-1959
- X. b. JOHANNES HENRICUS JOSEPHUS, zoon van Franciscus van de Sande
* 21-3-1933
x 5-10-1968 met Celsia Theresia Petronella Verhagen
kind:
1. Frans Willem
* 14-2-1970
- XI. FRANCISCUS, zoon van Martinus van de Sande
* 22-5-1952
x 29-6-1973 Catharina Spijkerboer

4. GASTVRIJHEID

(door J. van Hout, Oirschot)

Dat het vroeger met de gastvrijheid heel wat beter gesteld was dan tegenwoordig en hoe men daar gebruik van maakte, bewijst het volgende verhaal. Voordat eo de brink in de Notel de katastrofale brand woedde, stond aan de overkant van een der boederij en langs de weg naar de molen een houten schop of karhuis. Het behoorde vroeger bij het huis op de hoek, links van deze weg. Dit was een afstand van + 25 meter. Dit zou niet zo erg geweest zijn, ware het niet dat in deze schop zich de W.C. bevond, die door de bewoners van het huis nog steeds gebruikt moest worden. Voorwaar een hele opgave om bijvoorbeeld 's nachts de straat over te steken om zijn behoefte te doen. Verder maakte ook nog deze en gene van dit zo noodzakelijk gerief gebruik "Deze en gene" waren de bewoners van Laageind en Snepseind, als deze ter kerke gingen. Maar hier laat ik mijn zegsman aan het woord: "We moese un uur lope vur dè we aon de kerk waore. Dè was dik noggal lang um ut op te haauwe. Veural ut vraawvolk hatter noggal moeite mi. Zo kon ut gebeure ès we over den auwe kerkpad ginge over ut Hèlder èn in den donkere dè ons moeder ter hogte van de Ermhoef ammel harder begos te loge. En ès we dor dan iet van zinne, dan krège we zeker te heure: ik moet wel vlug affeseren (opschieten) want anders haol ik ut hilske bè Peer van Hout nie mer, Mest al haolde ze ut wel, mer daor stonne dik al een par wèès die heur al vur waore. Enne keer heegut ons moeder nie gehaold; toen moes ze oan den afgebrande struik gaon zitte tierewijle dè wij op den utkijk moese gaon staon. Ut mansvolk hiel ut mestal wel ut tot Den Oudens hof of daorumtrent, of ut moes

zèn dè ge aon den dunne waort, dan liepte ok wel is nao Peere hske," Tot zover mijn zegsman en meerderen hebben dit beaamd.

XII. UIT DE DORPSHUISHOUDINGEN DER BEERZEN

(door J.M.N. Broeders)

De rekeningen der verpondingen

De verpondingen waren een belasting, die ten behoeve van het land werd geheven op Onroerende goederen. Ze behoorden dus tot de reële lasten. Anders dan bij de dorpsrekening trad hier geen burgemeester op, maar een kollekteur. Zo'n kollekteur had bij een openbare verpachting op zich genomen tegen een bepaalde vergoeding de belasting te innen. De rekeningen zijn vrij simpel van opzet; daarover behoeft hier niet uitgewijd te worden.

De door Middelbeers op te brengen verpondingen bedroegen nominaal f 335.14.0, maar deze som behoefde men zelden te betalen. Santvoort meldt, dat de Staten Generaal bij resolutie van 5 oktober 1736 vergund hadden te volstaan met 2/3 deel van dit bedrag over de jaren 1737 tot en met 1746, zodat men in feite f 253.14.0 af moest dragen, Oostelbeers moest nominaal f 762.16.0 opbrengen, maar ook dit bedrag was met 1/3 deel verminderd bij laatstgemelde resolutie, zodat men in feite f 558.16.0 had te betalen. Te Oostelbeers werden blijkbaar de verpondingen geïnd over de gehele Pastorije of Heische tiende, hoewel deze tiende gedeeltelijk onder Westelbeers lag. Om dit te vereffenen werd aan de regenten van Westelbeers jaarlijks f 6.0.0 doorbetaald.

Westelbeers moest f 404.6.0 opbrengen. De manualisten vermelden geen van drieën remissies (verminderingen) voor dit dorp (48).

De beden

Ook de beden waren reële lasten. Zij werden dus op het onroerende goed geheven. De inning werd verpacht aan een kollekteur. Het totaal van het bedenboek in Middelbeers was f 66.3.11. Deze som werd jaarlijks zo dikwijls omgeslagen als tot de voldoening van de in het geheel op te brengen beden, zijnde f 151.18.14, nodig was. ALS we ree kening houden met de inningskosten, zullen we de vermenigvuldigingsfactor op 21 mogen stellen.

In Oostelbeers bedroeg het totaal van het bedenboek f 82,8.0. Ook hier werd deze som omgeslagen tot men het op te brengen bedrag aan beden van f 237.0.0 bereikt had. Vermoedelijk lag hier de vermenigvuldigingsfactor op omtrent 3.

In Westelbeers ontliepen het totaal van het bedehboek en de werkelijk op te brengen bede elkaar niet veel. Voor de eerste som wordt opgegeven f 113.18.8 en voor de tweede f 121.17.10 volgens Santvoort. Jan van Heurn vermeldt alleen het laatste bedrag en stelt dit op f 121.17.12. De vermenigvuldigingsfactor zal hier zeker niet hoger

zijn geweest dan i (49).

De gemene middelen -

De gemene middelen waren geen reële, daar personele lasten. Ze werden niet op de onroerende goederen geheven, maar deels op de inkomsten daaruit, deels op het vee, deels op het verbruik van levensmiddelen (als accijnzen) en deels in de vorm van vaste bedragen per hoofd van de bevolking. In het laatste geval viel de jeugd onder '16 jaar in een laag en de ouderen in een hoog tarief,

De naam gemene middelen danken deze belastingen aan het feit, dat zij anders dan de reeds genoemde oorspronkelijk niet geheven werden ten bate van het eigen land, dus niet ten behoeve van Brabant, maar ten bate van de in de Staten Generaal vertegenwoordigde Nederlanden gezamenlijk. Ze werden dan ook wel generale middelen genoemd (50). De in-ning werd verpacht aan een kollekteur.

Santvoort geeft voor Middelbeers de volgende bedragen.

Hoorn-geit en besaayde mergen	f 182. 4. 6
Wynen, Brandewynen etc.	- 54.'9. 0
Beestiaal	- 35.11. 1
Hoofd-gelt in plaats van Gemaal	- 96. 5. 0
Randcoen-penningen	- 20. 8. 8

1 388,17,15

Renris als op de Verponding (51) - 55. 0. 0

Rest 1 333.17.15

Jan van Heurn meent, dat het hoorngeld en bezaaid een gulden meer op moesten brengen. Het bedrag van het hoofdgeld verdubbelt hij tot f 192.10.0 en hij vermeldt behalve de genoemde belastingen nog de "Kleine speciën met het rancoen", waarvoor men f 47.14.0 moest dokken, Zijn totaal komt aldus op f 533.16,15, terwijl hij over remissies zwijgt. Evenals Jan Hendrik van Heurn merkt hij op, dat Oostelbeers en Middelbeers beurtelings als vacatiegeld voor de verpachting f 1.0.0 in uitgaven mochten brengen.

Zoals gewoonlijk liggen de bedragen voor Oostelbeers aanzienlijk hoger dan die voor Middelbeers. Santvoort geeft het volgende staatje:

Hoorngelt, en besaayde mergen	1 273. 6.10
Wynen, Brandewynen etc.	- 81.13. 4
Beestiaal	- 53. 6.11
Hoofdgelt in plaats van Gemaal	- 131. 2. 8
Randcoen-penningen	- 30.12. 8

f 570. 1. 9

Remis als op de Verpondingen (51) - 82. 0. 0

f 488. 1. 9

Jan van Heurn stelt het hoorngeld en bezaaid op f 273.6.11.

Ook hier verdubbelt hij het hoofdgeld en brengt dat op f 262,5.0 en vermeldt extra de "kleine speciën met het rancoen" ten bedrage van f 71.11.0. Als totaal geeft hij op f 772.15.2.

Evenals zijn voorganger Jan Hendrik van Heurne bericht hij, dat de

vier schepenen, die de diverse kohieren samenstellen, daarvoor tesa-men 1 5.0.0 in rekening mogen brengen.

De gemene middelen van Westelbeers worden door Santvoort enigszins onduidelijk opgegeven:

Hoorn-gelt en besaayde mergen	f 194. 8.12
Wynen, Brandewynen en Bieren	- 26. 2. 4
Beestiaal	- 36. 2. 4
Hoofd-geit in plaats van Gemaal	- 39. 7. 8

"Randcoen"-penningen vermeldt Santvoort niet en hij geeft evenmin een totaal. Jan Hendrik van Heurn heeft naast de drie eerste posten, in de marge dus, aan "Rancoenen" opgenomen respectievelijk f 14.11.12, f 1.19.3 en f 2.14.3. Als men deze bedragen bij elkaar optelt krijgt men exact het bedrag van f 19.5.2, dat Jan van Heurn later in zijn staatje opnam voor "Rancoen". Het totaal had bij Santvoort dus moeten luiden f 315.5.14.

Jan van Heurn vermeldt niet alleen het "Rancoen", hij verdubbelt als gebruikelijk het hoofdgeld en neemt ook hier de "kleine speciën met het rancoen" ten bedrage van f 68.16.0 op. Als eindbedrag verkrijgt hij dan, zoals te verwachten was, f 423.9.6.

Tot zover de manualisten, die verder geen aandacht schenken aan de kerk- en armenrekeningen als niet tot hun domein behorende (52). Aan hun hand hebben we een tochtje kunnen maken door de Beerse dorps-huis-houdingen. Hoe zit het nu met de rekeningen zelf?

Anders dan men zou verwachten berusten deze rekeningen niet in, het gemeentehuis te Middelbeers. Ze zijn met de rest van het oude administratieve archief omstreeks 1930 door de toenmalige provinciale inspecteur, mr. J.W.P.A. Smit naar 's-Hertogenbosch gehaald, waar het geheel nog altijd in het rijksarchief opgeslagen ligt zonder evenwel officieel deel uit te maken van de collecties archivalia des rijks. Het archief is slechts voorlopig geordend door de toenmalige volontair bij het rijksarchief, J. de Jong, die later archivaris van Nijmegen zou worden. Een inventaris is niet aanwezig.

Wij hebben niettemin geconstateerd, dat de oudste der bewaarde rekeningen van Middelbeers loopt over het jaar 1 oktober 1669 - 1 oktober 1670. Voor Oostelbeers begint de reeks pas in 1703. De rekeningen van Westelbeers maken ten onrechte (53) deel uit van het administratief archief van Hilvarenbeek.

Natuurlijk bevatten de rekeningen zelf tal van interessante posten, die voor de manualisten van minder belang waren. Zij hadden alleen oog voor de posten, die zij ook in andere jaren konden verwachten. Voor het aangeven van de grote lijnen geven de manualen stof genoeg. Alleen bij wijze van illustratie hebben we hier en daar wat geciteerd uit de rekening over 1787 van Middelbeers.

Noten:

48, Men vergelijkte deze bedragen met de totalen van de diverse verpondingsboeken, als opgegeven bij de reële lasten (hoofdstuk twee van inkomsten der dorpsrekening) en de opgaven van Mr. C. van Breugel. Volgens deze laatste waren de aanslagen in 1567 voor Oostelbeers

f 762.16.0, voor. Middelbeers f 504.0.0 en voor Westelbeers f 576.0.0. (Historia Agricultura, deel VIII (Groningen, 1965) pag. 469 en 499 respectievelijk 465 en 492. Waarom Oostelbeers in de 18e eeuw nog steeds aangeslagen werd op het peil van 1567 terwijl Middelbeers en Westelbeers veel lager uit de bus kwamen is nog duister. Westelbeers blijkt in 1699 reeds op f 404.6.0 te "zitten". (Resolutie Staten-Generaal 2 mei 1699)

49. De opgaven van Mr. C. van Breugel voor het jaar 1567 zijn vrijwel gelijk aan de 18e eeuwse bedragen.
50. Zie het artikel "Belastingen in Noord-Brabant vffir 1648" van mej. drs. E.H. Korvezee in de Varia Historica Brabantica, deel TV, vooral pag. 104 vv.
51. Santvoort zal enkel bedoeld hebben, dat de vermindering eveneens voor tien jaar gold. Naar het bedrag gerekend kan ze gesteld worden op 1/7.
52. Voor ons is er ook weinig aanleiding om in dit verband deze rekeningen te bespreken. Uiteraard zijn de uitgaven weinig stabiel. Daar de kerk- en armenrekeningen oorspronkelijk niet uit de dorps- maar uit de parochiële sfeer stammen, zou men door de verbondenheid van Middel- en Westelbeers in dezen een zuivere vergelijkingsgrond tussen de drie Beerzen - alleen als "dorpen", als financieel zelfstandige eenheden zijn ze immers onder één noemer te brengen - weer vertroebelen.
53. Bij besluit van het Departementaal Bestuur van Bataafs Brabant van 16 augustus 1803 werd Middelbeers toegevoegd aan het schoutambt van Oostelbeers en ging het dorp met Middelbeers en Oostelbeers een rechtbank vormen. In dezelfde resolutie werd bepaald, dat alle schrifturen in het Hilvarenbeekse archief die enkel betrekking hadden op Westelbeers overgegeven moesten worden aan de secretaris van Oost- en Middelbeers. Aan dit bevel is ondanks felle strijd van Beerse kant en herhaalde aanmaningen vanuit 's-Hertogenbosch nooit gevolg gegeven.

(wordt vervolgd)

XIII. 1. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

1. Het ontstaan van het Oirschotse kapittel, en zijn eerste weldoeners.

(Door.T. Klaverman, Eindhoven)

In zijn "Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, Sint-Oedenrode en Oirschot" toont A.M. Frenken duidelijk aan, dat het kapittel van Oirschot niet in 1268 gesticht is door hertog Jan I van Brabant en ridder Daniël van Oirschot - zoals vóór en ook nog jaren na zijn belangwekkende studie wel beweerd is -, maar dat het omstreeks

1207 al bestond (1). Als hij echter op grond van een verklaring van de Oirschotse kanunniken in 1618 het zeer aannemelijk vindt, dat het kapittel omstreeks 1200 gesticht is door hertog Hendrik I van Brabant (1190 - 1235) en een ridder Daniël van Oirschot, dan slaat hij naar mijn mening waarschijnlijk de plank mis (2). Er wordt namelijk in het liber anniversariorum (jaargetijdenboek) van het Oirschotse kapittel, dat uit het begin van de 15de eeuw stamt (3), met geen woord over een stichter gerept. Bovendien komt geen van de beide personen, die Frenken als de vermoedelijke stichters noemt, in het jaargetijdenboek voor. En verder waren + 1200 de heren van Vught halfheren van Oirschot, zoals ik aannemelijk hoop te maken, zodat er voor een Daniël, ridder en heer van Oirschot, in die tijd geen plaats is.

Het ligt het meest voor de hand, dat het kapittel van Oirschot, evenals dat van Sint-Oedenrode en Hilvarenbeek, in de 12de eeuw uit een klerkencollege is ontstaan (4), bij welke omzetting de beide heren van Oirschot hun medewerking kunnen hebben verleend. Ook zullen de laatsten bij de bouw van de kapittelkerk, de Sint-Pieter, hebben geholpen. Op deze medewerking wijst mogelijk een oorkonde van 1395, waarin hertogin Johanna van Brabant spreekt "van onser kerken van Sente Peters" (te Oirschot) "die oase vorders hebben helpen maken ende stichten" (5). Het kapittel van Hilvarenbeek bestond reeds in 1157, dat van Sint-Oedenrode al vffir 1170 (6), en dus is er een behoorlijke kans, dat ook het kapittel van Oirschot, dat met de twee genoemde kapittels altijd nauw verbonden was en bovendien in dezelfde streek lag, ook in die tijd ontstaan is. Een tijd, die gekenmerkt werd door het ontstaan van tal van religieuze stichtingen, vaak het werk van de vorsten en hoge adel, als gevolg van een herleving van de vroomheid na ongeveer 1100. Men denke aan de stichting van Postel, Berne, Averbode, Oostbroek, enz..

Ook de namen van enkele weldoeners uit de hoge adel, die in het jaargetijdenboek vermeld worden, namelijk Willem, heer van Stapele, die aan het kapittel de tiende, genaamd de Beverecker, schonk, en Willem, heer van Vught, van wie de kanunniken 12 denariën in Eertbrugge (te Oirschot) hadden, doen vermoeden, dat het kapittel niet lang v6 1170 is ontstaan. Weliswaar is er geen waterdicht bewijs te leveren dat de Willem, heer van Stapele, in een oorkonde van 1167, dezelfde is als onze weldoener, maar een andere Willem van Stapele is na 1150 niet bekend en - zoals we zullen zien - nauwelijks na 1219 te plaatsen, terwijl ook Willem, heer van Vught, zeker v(56r 1219 geleefd moet hebben.

6r

Noten:

1. Frenken t.a.p., blz. 168
2. Idem, blz. 166
3. Bewaard in het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch, archief Oirschots kapittel. Een gift uit het jaar 1410 is nog ingeschreven door de hand, die de oudste aantekeningen maakte.

4. Hierover uitvoerig: Frenken t.a.p., o.a. blz. 96, 166, 168.
5. Rijksarchief 's-Hertogenbosch, archief Oirschots kapittel.
6. Franken t.a.p., blz. 5 en 18. W. Heesters - C.S.M. Rademaker, Geschiedenis van Sint-Oedenrode, blz. 44.

(wordt vervolgd)

XIII. 2. WOUTER VAN OIRSCHOT

(door Mechelien Spierings)

In het jaargetijdenboek van het Kapittel van Oirschot, dat bewaard wordt in het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch (archief Classis nr. 138), komen namen voor die ieder die belangstelling heeft voor de oudste geschiedenis van de Meierij moeten interesseren. Genoemd worden bijvoorbeeld Heer Dirck van Herlaer, ridder, en Go-yaert van Herlaer, ridder. Hun namen zal men straks kunnen lezen in het Oorkondenboek van Noord-Brabant, dat ter perse is, en wel tussen de jaren 1240 en 1280. Dit moge volstaan om aan te geven tot welke hoge ouderdom de vermeldingen in dit overlijdensregister opklionen. We zullen nu stilzwijgend voorbijgaan aan de namen van Dirck van Dynter, ridder, Heer Willem van den Bossche, ridder, Heer Gerong, investiet van Den Bosch, Agnes, Vrouwe van Vocht, Heer Henrick van Helmont en Kathelij, dochter van Heer Godevaert van Helmont. De persoon, die ons voor het moment interesseert, is Daniel, die in dit Doodboek genoemd wordt: Heer van Oirschot, wiens voornaam men onwillekeurig in verband brengt met Heer Daniel van Vochte, wiens zoon Wouter eveneens vermeld is in dit boek met een jaargetijde. In een oorkonde van 8 juli 1293 van Aleit de oudere (van Heinsberg) gravin van Kleef en haar zoon Dirck (J.H. Hennes: Urkundenbuch des Deutschen Ordens nr. 319) komt voor onder de getuigen: "Daneko de Orscheyt". Deze Daniel wordt in de boeken van P. de Brouwer (Geschiedenis van Hilvarenbeek), A. Frencken (Documenten betreffende de Kapittels van Hilvarenbeek etc.) en J. Schutjes (Geschiedenis van het Bisdom van 's-Hertogenbosch) genoemd als half-heer van Oirschot. Een Heer van Oirschot en de Hertog van Brabant als andere Heer moeten de stichters geweest zijn van het Kapittel van Sint Peters in Oirschot. Nog in 1298 worden de statuten van dit kapittel, naar zij mededelen, door de hertog en door Heer Daniel bekrachtigd. Er waren in de Meierij meer van die gedeelde heerlijkheden. Ook Hilvarenbeek schijnt zo'n gedeelde heerlijkheid te zijn geweest. De genoemde schrijvers menen dat het de Van Herlaers waren die de halve heerlijkheid Hilvarenbeek te leen hielden van het bisdom Luik; maar geen van drieën kunnen zij aangeven waarop dit steunt. Nu is het gevaarlijk de benamingen "Van Herlaer" en "Heer van Herlaer" zonder onderscheid te gebruiken. Dat bewijst Dr. G.P.J. Bannenbergh in zijn artikel "De Schependomszegels van Hilvarenbeek" (in *Varia Historica*

Brabantica I, blad 69), waar hij Gerard van Herlaer, gehuwd met Ermgard van Kleef, zelfs "de laatste van zijn geslacht" noemt. Deze Gerard was géén Van Herlaer en de Gerard, die in 1310 heer was van Herlaer was niét gehuwd met Ermgard van Kleef. Gerard van Loon, gehuwd met Aleit, was in 1310 heer van Herlaer. Beiden verkochten in 1314 Herlaer aan Gerard van Hoerne, die toen nog gehuwd was met Johanna van Leuven-Gaesbeke. Na overlijden van Johanna omstreeks 1315 huwt Gerard van Hoerne dan Ermgard, dochter van Dirck van Kleef. Uit de kopie van de koopbrief van Herlaer, die bewaard wordt als afschrift in het Huisarchief van Helmond, blijkt niets van een band van Herlaer met Hilvarenbeek. Toch is het heel goed mogelijk, dat Gerard van Hoerne in 1310, dus voordat hij heer werd van Herlaer, heer was van Hilvarenbeek. In de eerste plaats vermeldt het cijnsboek van de hertog van Brabant van omstreeks 1340 (ARA Brussel, Rekenkamer nr. 45038) bij Hilvarenbeek, dat de cijnsen aldaar gemeenschappelijk eigendom zijn van de hertog en van de Heer van Hoerne. In de tweede plaats verhaalt Butkens in *Trophées de Brabant*, deel II pag. 77, dat Gerard van Hoerne Herlaer verwierf en Hilvarenbeek met Diessen verkocht, waarbij hij helaas niet vermeldt waarop dit steunt. Uit het verdere verloop van de geschiedenis weten we dat Rogier van Leefdael heer werd van Hilvarenbeek, maar op 1 januari 1329 noemt deze Rogier zich nog slechts heer van Oirschot en van Perke (men zie Mr. F.F.X. Cerutti: *Middeleeuwse Rechtsbronnen van de Stad Breda*, deel I pag. 139 nr. 140). Ook Oirschot moet Rogier van Leefdael door koop verworven hebben. Eveneens bij Butkens in deel II leest men bij "Oirschot", dat dit door Adam van Oirschot in 1328 werd verkocht. Het is duidelijk, dat zowel de naam als het jaartal fout moeten zijn. Nu zijn een jaar of wat geleden door het gemeentearchief van Oirschot kopieën verworven van stukken uit het archief van de Familie de Mero-de, die betrekking hebben op Oirschot. De kopie waar het mij nu om gaat, is een vidimus van een verkoop voor schepenen van Den Bosch van 15 juli 1320, waarbij Wouter van Oirschot zijn goederen aldaar verkocht heeft aan Heer Rogier van Levedaele. Heer Gerard, heer van Hbrne en Altena, treedt daarbij op als borg ter zake van de verplichtingen (lees: schulden), die Wouter had bij de Lombarden (lees: geldschietters). Gerard waarborgt, dat deze lieden Heer Rogier voor die schulden niet zullen lastig vallen. Op 21 juli daaropvolgend tekent Wouter van Oirschot... een kwitantie voor 1300 pond. Deze brief sluit duidelijk aan bij de verkoping door Wouter van Oirschot, zoon van wijlen Heer Daneken van Oirschot, ridder, van al zijn goederen in Oirschot, waaronder de heerlijkheid, alle rechten, cijnsen en allediale goederen (Spoordonk?) aan Rogier van Leefdael. Deze verkoop voor schepenen van Den Bosch geschiedde op 24 april 1320, volgens de kopie die daarvan bewaard is in het schepenarchief van Oirschot en die is afgedrukt in *Campinia*, eerste jaargang, op blz. 42. Blijkbaar kon de koop pas beklonken worden in juli daaropvolgend, nadat Gerard van Hoerne zich garant had verklaard voor de schulden van Wouter. Rogier van Leefdael was gehuwd met Agnes van Kleef en Gerard van Hoerne met Ermgard van Kleef. Maar het voorgaande wekt het vermoeden, dat er ook één betrekking bestond tussen Gerard van Hoerne, heer van Her-

laer, en Wouter van Oirschot.

De vraagtekens over de relatie tussen Oirschot, Hilvarenbék en Herlaer zijn hierdoor nog niet verdwenen. Ook heeft men de neiging een verband tussen de Sint Peters-kerken te zoeken (Hilvarenbeek, Oirschot, Boxtel, Vught en Berlicum).

Alleen minutieus arrangeren van de voorhanden zijnde feiten kan de oude geschiedenis van onze streken tot klaarheid brengen.

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

16. REGLEMENT VAN HET SINT-AMBROSIUS-BIJENGILDE TE OIRSCHOT (vervolg)

21.

Deese ses personen sullen als proosten deeser sociëteyt bleyven den teyd van drie aaneenvolgende jaaren, te beginnen met den sevenden december 1700 vijfensestig; en telkens alle drie jaaren de drie oudste of eerstgenoemde sullen afgaan en dan weeder drie andere benoemt worden; dus dat altoos de proosten ses jaaren sullen regeeren,

22.

Vervolgens sullen in plaats van Johannes van den Heuvel, Jan Donkers en Adriaan van Roij op den seevende december 1700 agtensestig drie nieuwe proosten gekoosen worden.

23.

Die eens proost geweest is, sal tenminsten drie jaaren moeten wagten eer hij weer tot proost kan gekoosen worden, als wanneer na verloop van dien teyd denselven weeder verkiesbaar sal weesen, dog het sal hem ook vrij. staan sulks aan te neemen dan niet.

24.

En vermits deese ses personen in haare vergaderinge sijnde en over saake deese confrerie betreffende eenige conferentiën hielden waarin de stemmen soude kunnen staaken, en dus haare deliberatiën vrugteloos afloopen, is geresolveert, een seevende persoon te kiezen tot opperproost om de concludeerende stem te hebben.

25.

Is met eenparige stemmen tot oppetproost en president deeser Ambrosiaan Broederschap verkooren: de heer Henricus Franciscus Clercx, en sulks voor sijn leeven lang geduurende; wordende denselve heer Clercx dus tot opperproost der overheeden en leeden deeser sociëteyt erkent.

26.

Wanneer den dag tot de verkiesing van drie nieuwe proosten is, soo sal door de gelijke broederschap eene nominatie van twtalef personen uit den haare gemaakt worden, en deselve aan den president en proos-

ten overgegeeven, die daaruyt drie nieuwe proosten sullen kiezen.

Indien een proost binnen den teyd sijner regeeringe komt te sterven, den opperproost binne drie weeken naa des overleedene proosts T)cgraffenisse vergaaringe beleggen van alle de present sijnde broetk dewelke sullen overleeveren een nominatie van vier personen, waaruit den opperproost en proosten binnen ses weeken iemante tot nieuwe proost sullen verkiesen.

28.

Wanneer den president of opperproost deeser broederschap komt te sterven, soo sal binnen ses weeken naa desselfs begraffenisse een ander tot president gekoosen worden, en de alsdan in der teyn regeerende proosten sullen iemand uit haar sesse tot opperproost moogen noemen sonder teegenseggen van de broederschap; en indien deselve proosten het onder hen niet eens konde worden, soo sal de verkiesing van een president of opperproost weesen aan de gelijke broederschap bij meerderheid van stemmen.

29.

Nadien het noodig is dat deese sociëteyt meede tot bewaaring van alle chartres, papieren, documenten, obligatiën, gelt, rentebrieven en wat het ook soude mooge weesen een bekwaam en welgegoeyd persoon heeft,

30.

is met eenparige stemmen tot griffier en boekhouder deeser Ambrosiaan Broederschap verkooren monsieur Johannes van den Heuvel, en sulks voor sijn leeven lang geduurende; wordende denselve Van den Heuvel dus tot griffier en boekhouder of secretaris deeser sociëteyt erkent.

31.

Als den boekhouder deeser sociëteyt komt te sterven, soo sal meede ses weeken na desselfs begraffenisse een ander griffier worden verkooren, en daarontrent gehandelt worden als articul agtentwintig bij het verkiesen van een president geordonneert is.

32.

Onder den griffier sal alles berusten wat ontrent deese Ambrosiaans Broederschap concerneert, en waarvan hij een recepisse aan den opperproost sal geeven; sullende den president ook altoos visie en acces tot alle stukken hebben.

33.

Den griffier of boekhouder sal, als minister, in alle de vergaaderinge altoos present kunnen weesen, en in deselve alleen een adviseerende stemure hebben.

34.

Alle de provenuen van boetens, van penningen der verpachtinge en verdere voordeelen meerder sullen door den opperproost en proosten aan den griffier worden overgegeeven telkens als die ontfangen bennen, teneynde daarmede te handelen als den president en proosten ten mees-

ten nutte en winsten deeser Ambrosiaans Broederschap sullen oordoenen te behooren.

35

Is meede goedgevonden, dat ten behoeve van den president, proosten, griffier en geheele broederschap een knegt sal worden aangesteld ten dienste deeser sociëtijs.

36

D'aanstelling van een knegt sal altoos sijn en blijven aan den opperproost en proosten na haar welgevallen, gelijk meede het reguleeren van sijn loon of huur; sullende den opperproost en overheeden den knegt altoos konnen bedanken en weeder een ander aanstellen, en desnoods sijn loon vermeerderen of verminderen na haarlieden goedvinden.

37

Den knegt sal gehouden en verplicht weesen, den president en proosten soo ook alle de leeden der broederschap te dienen, behulpzaam te weesen en in alles redelijke saaken te gehoorsaamen.

38

Wanneer één der proosten ofwel der broederen komt te sterven, sal den knegt daar voort kennisse van geeven aan den opperproost en de verdere proosten, soo ook aan alle de broederen, omdat deselve behoorlijk ter begraffnis van den overleedene soude konnen koomen, op de boete volgens articul seeven.

39

Het sal aan den opperproost vrij staan, soo meenigmaal als hij hetzelve noodig oordeelt eene vergaaderinge der proosten te laten beleggen om alle voorkomende saaken te reguleeren; en indien de proosten of ieder derselve niet compareeren, soo sullen ieder van hen ten behoeven deeser sociëtijs verbeuren veertien stuyvers, geene uytgeondert als desulke die belet waaren, gelijk articul seeven is geresolveert.

40.

Het sal meede aan den opperproost en proosten vrij staan, soo meenigmaal als sij het noodzakelijk sullen bevinden eene vergaaderinge van alle de broeders te beleggen, dier meede gehouden sullen sijn te compareeren op een boete voor ieder van hen te verbeuren van seeven stuyvers, en daarvan niemant geëxcuseert als die bij articul seeven.

41

Indien den president, de proosten of den griffier op den seevende december van ieder jaar, sijnde Ambrosius' dag, patroon deeser sociëtijs, niet compareert, sal ieder der overheeden verbeuren twintig stuyvers; en eenieder der broeders dien dag niet compareerende verbeuren tien stuyvers; en so Ambrosiusdag op een zondag komt, dan daags daarna, volgens articul één; alles ten behoeven deeser sociëteit; sijnde weeder niemant hiervan vrij, als volgens articul seeven.

42.

Om het respect hetgeene de broeders aan den president, proosten en

griffier schuldig sijn gedurende haare regeeringe aan te moedigen, word bij deese gestatueert en vastgesteld, dat, soo iemand des broeders sig verstoutede, staande vergaadering sig direct of indirect t'opponereen teegens den president, griffier of proosten, 'tsij teegens hen alle in het geheel of teegens eenieder van hen in het besonder wanneer in functie sijn, telkens sal verbeuren seeven stuyvers.

(wordt vervolgd)

CAMPINIA

DRIEMAANDI I 1, IKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

7E JAARGANG

JULI 1977

NR, 26

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN -BRLNING, ADJUNKT -STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 11

TEL, 04997 - 2828 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1977, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- p.st. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

I NHOUD

I.	De heilige linde te Eersel (door meester C. Rijken, 1930)	51
	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	52
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, a/mmeesters, kerkmeesters, zetteren en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	55
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (door J. Santegoeds, Nuenen)	58
V. a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	63
	33a. Oorkonde van Hertog Jan II 24 juni 1305	63
	Oude toponymica	65
	Genealogica	65
	1. Veldhovense geslachten van der Heijden (Verheijden) van 1673 - 1921 (slot)	65
	2. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	66
	3. Genealogische fragmenten	66
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	67
	37. "Koestraat 5"	67
	38. "Koestraat 7"	70
IX.	Het slotje te Blaarthem (door A. van Run, Veldhoven)	73
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18e eeuw	78
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	78
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)	
	(door Th. A. Kuypers)	78
	2. Echtparen van Croonenburg (vervolg)	
	(door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40b, Rotterdam)	83
XII.	Uit de dorpshuishoudingen der Beerzen (slot) -{door J.M.H. Broeders}	87

I NHOUD (vervolg)

XIII. De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg) 2. Het geslacht Van Stapele (door T. Klaversma, Eindhoven)	90
XIV, Archivalia aangaande de oude Kempische gilden	92

MEDEDELING

Er is nog een aantal oudere nummers van Campinia los te koop á f 3,-- per stuk (exclusief portokosten).

Het zijn de nummers: 12, 15, 16, 19 en 20.

Kom even aan op Torenstraat 1 in Oirschot of bel

04997 - 2828, toestel 34.

Losse nummers van de index op de eerste vijf jaargangen kosten f 10,-- afgehaald, en f 12,75 inclusief portokosten.

I. DE HEILIGE LINDE TE EERSEL

(opgetekend door meester C. Rijken, 1930)

Eertijds - nog in de negentiger jaren der voorgaande eeuw - stond in de nabijheid van den molen in de Kerkackers te Eersel een eeuwenheugende lindeboom, in de wandeling de "Lijnt" geheeten. Men kan zonder overdrijving zijn ouderdom op 'n 1200 jaren schatten. Omtrent zijn ontstaan zegt de legende het volgende (dominee Hanewinkel naver-teld).

"Sinte Odora verkoos 'n eenzaam leven; zij begaf zich, na afscheid van haar Ouders te hebben genomen, naar een bosch, zeggende: Ik keer niet weder, v66r dat een wit paard mij in het bosch komt afhalen. Nadat onze heilige Odora zich eenige jaren in deze wildernis had opgehouden, komt er onverwachts een witte schimmel aan galoppeeren en bleef bij de Sinte stilstaan; zij sprong terstond op het paard, brak een takje van een lindeboom om het paard te doen voortsnellen, en kwam gelukkig en behouden bij haar ouders aan en stak het lindetakje bij hun woning in den grond. Het groeide op tot een heiligen lindeboom." *)

Deze boom was in mijn prille jeugd in de oogen van het volk een wonderboom, waaraan bovennatuurlijke krachten werden toegeschreven. Zoo genas hij van de zg. derdedaagsche koorts, ook wel bibberkoorts geheeten, een ziekte die in die jaren vrij algemeen onder het volk heerschte. Wat deed men daartoe? Men trok naar den boom, soms proces-siesgewijze, kroop in knielende houding 7 maal om hem heen, bad elken omgang een Weesgegroet en nam daarbij een lintje of touwtje, dat men met een speld of spijkertje in den boomstam vasthechtte: Trilde dan dit lintje of touwtje - wat al licht door den wind gebeurde - dan had dit de bibberkoorts overgenomen en. op den boom overgedragen. Men keerde genezen huiswaarts. **)

Maar ook spookte het bij den Lijnt en vaak waren bijgeloovige menschen getuigen van een zg. Kattendans. Het volgende feit is historisch. Zeker landbouwer uit Duisel, t 1883 - zijn naam wensch ik te verzwijgen; zijn zoons leven nog - had 'n koe verkocht aan een collega te Riethoven, waar de verkooper het beest zou "leveren. Het was "wijnster, en hel schien de moan" en 't had gesneeuwd. Tegen den avond toog hij op weg, maar vermeed den Lijnt, want daar spookte het Immers. De man kwam met zijn koe behouden te Riethoven aan. Hier werd - zooals algemeen gebruikelijk was -'een vette spekstruif gebakken, waaraan men zich te goed deed; daarna werd een pak tabak voor den dag gehaald, er werd gestopt en geplofd, er werd gepraat over den handel in vee, de goede eigenschappen van 't verkochte beest werden opgesomd, zoodat het tegen 't middernachtlijk uur liep, toen de boer zou huiswaarts keeren. De koopsom werd uitbetaald, in een "lijnde" (=linnen) beurs geborgen, en goed dichtgebonden met 'n dikke koord gleed ze in den zak van de bombazijnen broek en gedekt - geperst mag ik zeggen - met rooien zakneusdoek. Gewapend met z'n mispelaren stok toog de man op weg. Op het gehucht Schayk gekomen, zag hij reeds in de verte - het was immers volle maan - den schrikwekkenden lindeboom.

Zou hij er langs durven? Het was al zoo laat, de spoken zouden wel slapen al; de omweg over de Heesch was zoo lang en ... zijn vrouw zou ongerust worden. Dus waagde hij het er op. Vol angst en zoo zacht mogelijk stapte hij door 't hengstespoor; op ongeveer 10 passen van den boom zag hij 'n zwarte kat, die hem, toen hij naderde, den weg versperde. Hij nam zijn stok en sloeg naar het dier, dat hij miste; daar verschenen plotseling 11 zwarte katten, die om hem heen dansten op haar achterste pooten, zoodat hij aan den grond als vastgenageld stond. "Lieve Heer, sta mij bij!" gilte hij, terwijl hij 'n kruis sloeg. De katten verdwenen ... maar uit den hollen boomstam kwam een heks te voorschijn, die hem vervolgde tot aan den ingang van den nabij staanden molen, dien hij binnenviel. Geen draad was meer droog aan z'n lijf. Toen hij van den schrik wat bekomen was, vertelde hij zijn lotgeval aan den molenaar. Vergezeld van zijn knecht deed deze een onderzoekingstocht bij den boom, maar en van katten en van de heks was niets te bespeuren, 't was er rustig en stil.

Opmerking: De linde stond bij het volk zeer in aanzien. Zij behoedde voor ongelukken en een huis, omgeven met lindeboomen was onge-naakbaar voor heksen; met een strop uit lindebast gevlochten kon men den duivel vangen. Epilepsie of vallende ziekte kon genezen worden in de schaduw der linde. Linden kwamen vooral als gerichtsboomen voor. Holle linden zijn door machtige geesten bewoond. De katten stonden met de heksen in betrekking; een 20-jarige kat werd een heks; een 100-jarige heks een kat.

*) Noot van de redactie: Hanewinkel ("Reize door de Malerij") verhaalt deze legende niet, alsof zij in het bijzonder betrekking heeft op de linde te Eersel. Odora's linde wordt door hem niet nader gelokaliseerd, maar vermeld als de boom waaruit de linden rondom de kerk van Mol (België) zouden zijn voortgekomen.

** Zoo deed men ook te Veldhoven aan den toren op het oude kerkhof. Deze toren is in 1833 afgebroken.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN

(vervolg)

478.

9-5-1616

blz. 214/3 - 215/1

Anthonis Hendricx heeft geschonken aan zijn broer Willem Hendricx, uit erkentelijkheid voor genoten kost en drank en huiselijk verkeer, zijn deel in de "Peeter Symons Beempt" in de Pegbroecken, hem ten deel gevallen uit de nalatenschap van zijn ouders. Voorts heeft Anthonis aan Willem verkocht al hetgeen hij heeft geërfd van zijn ouders, genaamd Hendrick Willems en Jenneken, en van zijn twee overleden zusters, alsmede hetgeen hij nog zal erven van zijn grootmoe-

der Anneken Willems. Willem zal Anthonis hiervoor 165 gulden betalen, waarvan hij nu reeds 821 gulden voldoet.

Schepenen: Jacop Tielemans - Jan Jacobs

479. 9-5-1616 blz. 215/2

Willem Hendricx verklaart, dat degenen aan wie hij op heden zekere eikebomen heeft verkocht, geen schade zullen ondervinden door aanspraken van de zijde van zijn broers en zusters.

Schepenen: Jacop Tielemans - Jan Jacobs

480. 25-8-1617 blz. 215/3 - 216/1

Elisabeth Anthonis Happen, weduwe van Jan Michiels, machtigt Jan Jan Hanssen om een som van ongeveer 80 gulden te ontvangen die ingevolge een vonnis door Jan Jan Gijsbrechts moet worden betaald, en draagt deze som tevens aan Jan Jan Kanssen over, zodat zij er geen aanspraak meer op zal kunnen maken.

Schepenen: Jacop Tielemans - Peeter Wouters

481. 26-4-1617 blz. 216/2

De voogden van de kinderen Gerit Hendricx hebben beloofd om drie jaar na laatstleden Lichtmis aan Digna Daenen de som van 50 gulden te betalen met een interest van 6 gulden 5 stuivers per jaar. Mocht Digna binnen drie jaar in het huwelijk treden, dan zullen genoemde voogden de som met interest op de eerste Lichtmis na het huwelijk moeten voldoen.

Schepenen; Jacop Tielemans - Peeter Wouters

482. Zo.Ve. 20-6-1617 blz. 216/3 - 217/1

Woutter Peeters heeft overgedragen aan Anneken Lucas Jochums een halve akker gelegen in de "Hasewinkel" te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de kinderen Aert Jacobs; het stuk waarvan dit is gedeeld; de gemene weg; de heer van Postel).

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssens

483. Zo.Ve. 8-5-1617 blz. 21 ⁷/₂ - 218/1

Peeter Janssen, omstreeks 33 jaar oud, heeft overgedragen aan Hendrick Willems zijn deel in de "Langen Ecker", die in zijn geheel ongeveer een lopenzaad groot is en gelegen is in de "Heersse Ecker" te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Frans Ariëns; Peeter Wouters en anderen; Mariken Jacobs en haar kinderen; Hendrick Janssen en anderen). Cathelij, Berbel en Jan Janssen, vergezeld van hun voogd Willem Peeters, hebben hun delen in de "Langen Ecker" eveneens in handen gesteld van liendrick Willems, echter bij wijze van belening voor een periode van 10 jaar. Na die tijd kunnen zij, als ze een half jaar tevoren opzeggen, het beleende goed lossen door betaling van 154 gulden 2 stuivers. Laatstgenoemde som is samengesteld uit de bedragen die Hendrick Willems voor de minderjaringen heeft betaald (aan Willem Jan Peters te Wintelre: 50 gulden,

aan Aert Hendricx te Gestel: 53 gulden, wegens zekere rente: 42 gulden), het bedrag van 7 gulden 7 stuivers dat hij hen heeft geleend, en de onkosten belopende 35 stuivers, die hij voor het accorderen met de schuldeisers heeft gemaakt.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

484. 3-7-1617 blz. 218/2 - 219/1

Jan Gijsberts als vader van zijn kinderen, verwekt bij Jenneken Willem Hendricx, enerzijds en Willem Hendricx c.s. anderzijds hebben de goederen gedeeld die hun zijn toegevallen uit de nalatenschap van Anna, weduwe van Willem Hendricx, hun schoonmoeder respectievelijk grootmoeder (bij deling tegen haar kinderen op 20-8-1588). Aan Jan Gijsbrechts zijn ten deel gevallen: een deel in het zg. aanglag tot aan de palen (belendende percelen: Willem Hendricx, Heylken weduwe van Jan Daniëls of haar kinderen, de Oerse Weg); de "Greunacker" (belendende percelen: Willem Hendricx, Corstiaen Freyssen, Heylken weduwe van Jan Danen of haar kinderen, het "Cleyn Bochtjen", de Oerse Weg); de helft van een heideveld genaamd het "Breemvelt" (belendende percelen: Willem Hendricx, Jan Peeter Rutten, het goed van Postel); de helft van een klein huisje aan de Oerse Weg dat Willem Hendricx toebehoorde; een klein huisje (of de helft daarvan?) waar Willem tegenwoordig in woont; 3 gulden per jaar te ontvangen van Giel Nijssen; 31 gulden per jaar te ontvangen van Gerit Ariën Tonis te Zeelst. Uit dit alles moeten de volgende lasten worden voldaan: een rente van 3 gulden per jaar aan Goyaert Mijs; een rente van 7 stuivers per jaar te 's-Hertogenbosch; een vat rogge per jaar aan Willem Hendricx.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

485. 9-8-1617 219/2 - 220/1

Hendrick Janssen alias Coppen en zijn zoon Lodewijk Hendricx zijn tot een akkoord gekomen over hun beider ontvangsten, uitgaven en vee in de periode van vijf jaar v66r deze datum. Hendrick Janssen behoeft geen grond meer te bebouwen, en zal opnieuw heer en meester zijn zoals v66r de tijd dat Lodewijk zijn rechten aanvaardde. Zij "schelden elkaar kwijt van hun domicilie", en Lodewijk krijgt 25 schapen uit de kooi van zijn vader.

Schepenen: Jacop Tielemans - Peeter Wouters

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

(vervolg)

470. ∇ - 19-4-1803 3/56

Vergadering van schepenen en gekommitteerden van Veldhoven ter rekwisitie van de schout-civiel G. de Wit, die een extrakt uit de resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant vertoont aangaande de benoeming van leden der gemeentebesturen en der civiele rechtbanken. Voor Veldhoven zijn benoemd en aangesteld tot leden van het gemeentebestuur en schepenen: Jan Somers, Wouter van den Eijnden en Arnoldus van den Wildenberg, tot gekommitteerden: Peter van den Hurk, Jan P. Liebrechts en Dielis van Esbeek. Allen hebben de voorgeschreven eed afgelegd in handen van de schout-civiel.

Getekend: J. Somers, A.v.d. Wildenberg, W. van den Eijnden, Jan Liebrechts, P.v.d. Hurk, Dielis van Esbeek, G. de Wit (schout-civiel), sekretaris J.F. de Wit.

471. ∇ Z. B. 19-4-1803 3/57r

Tot president van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem wordt gekozen J. Somers en wel voor de tijd van 3 maanden, eindigende op de laatste vergadering in juni. Tot loco-president wordt gekozen Jan NL Baselmans.

Getekend: J. Somers, Jan M. Baselmans, J. van Rooy, P. van de Wildenberg, A.v.d. Wildenberg, W. van den Eijnden, C. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit.

472. ∇ - 26-4-1803 3/57v-58r

Vergadering van het bestuur en de gekommitteerden van Veldhoven. Aangezien de ambtstermijn van de burgemeesters en van de armmeester. op 30 april verlopen is, wordt tot verkiezing van nieuwe burgemeesters en van de armmeester overgegaan. Tot burgemeesters worden gekozen: Johannes van Stiphout en Antonie van de Ven en wel voor de periode van 1 mei 1803 tot 30 april 1804. Tot armmeester wordt aangewezen Huijbert Mikkers.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Peeter van den Hurk, Dielis van Esbeek, Jan Liebrechts,

473. ∇ - 29-4-1803 3/58v-59r

Vergadering van bestuur en gekommitteerden van Zeelst. Aangezien de ambtstermijn van de burgemeesters op 30 april a.s. afgelopen is en die van de anumeester op vrijdag voor Pasen, wordt overgegaan tot verkiezing van nieuwe burgemeesters en van een armmeester. Tot burgemeesters worden gekozen Herbertus P. Borgers en Willem Louwers en wel voor de tijd van 1 mei 1803 tot 30 april 1804. Tot anumeester wordt aangewezen Gijsbertus van der Kruijzen.

Getekend: J. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, D. Senders, J.v. Dijk, J.v. Lierop, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit.

474. B. 30-4-1803 3/59v-60r

Vergadering van bestuur en gekommitteerden van Blaarthem. Aangezien de ambtstermijn van de burgemeester op 30 april 1803 eindigt en die van de armmeester op Pinksteren 1803, wordt tot verkiezing van nieuwe leden overgegaan. Tot burgemeester wordt gekozen Arnoldus van den Wildenberg en wel voor de periode van 1 mei 1803 tot 30 april 1804. Tot armsmeester wordt gekozen Gerardus Couwenberg.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, H. Donkers, D.v. Gennip, H. van Baarschot, M. van den Heuvel, sekretaris J.F. de Wit.

475. Z. 6-5-1803 3/60v

Eedaflegging van de nieuwgekozen burgemeesters en anumeester in handen van G. de Wit, schout-civiel.

Getekend: H.P. Bergers, Willem Louwers (kon niet schrijven), G.v.d. Kruijzen, J. v. Rooy, G. de Wit, P.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

476. V. 7-5-1803 3/61r

Eedaflegging van de nieuwgekozen burgemeesters en armmeester van Veldhoven in handen van Jan Somers, president-schepenen en loco-officier.

Getekend: Hubertus Mikkers, Johannes van Stiphout, Antonius van de Ven (kon niet schrijven), J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit,

477. Z. 9-5-1803 3/62r-64r

Vergadering van het gemeentebestuur van Zeelst in verband met een rekwest van de schoolmeester Joachim Geene aan het Departementaal Bestuur van Brabant, waarin deze klachten uit over zijn al te kleine inkomen. Tot 1795 genoot hij zoals zijn voorganger als schoolmeester en koster van Zeelst een jaarlijks traktement van 36 gulden van de gemeente Zeelst onder de naam van korporeel. Ook nu nog (aldus de schoolmeester) genieten tal van zijn kollega's deze toelage. Sinds 30 september 1795 is deze ingehouden en hij verzoekt het Departementaal Bestuur, het gemeentebestuur van Zeelst te gelasten, het genoemde traktement zoals vroeger wederom aan hem te doen uitkeren. - Op dit rekwest antwoordt het gemeentebestuur aan het Departementaal Bestuur van Brabant als volgt: Het is juist, dat de schoolmeester tot 1795 36 gulden jaarlijks genoot en wel voor korporele diensten zoals het opwinden van de gemeenteklok, het smeren van de klokken en de korporele diensten van koster en voorzanger. Door de tijdsomstandigheden en veranderingen zijn deze diensten komen te vervallen, waardoor ook de beloning voor deze diensten moest ophouden. De schoolmeester geniet echter thans een goed be-

staan, verdient 200 gulden, heeft vrij wonen, kindergeld en bovendien de jaarlijkse omgang bij de ingezetenen (hetgeen hem gaven in natura en geld oplevert).

Getekend: J. van Rooy, P. van de Wildenberg, D. Senders, sekretaris J.F. de Wit

478. V. 11-5-1803 3/64v-67r

Vergadering van het gemeentebestuur van Veldhoven in verband met een rekwest van de schoolmeester B.A. Schriba, waarin deze klachten uit over zijn gering inkomen. Tot 1795 genoot hij zoals zijn voorganger een jaarlijks traktement van 36 gulden van de gemeente Veldhoven onder de naam van korporeel. Sinds 9 december 1795 is deze toelage niet meer betaald en hij verzoekt het Departementaal Bestuur het gemeentebestuur van Veldhoven te gelasten het genoemde traktement zoals vroeger wederom aan hem te doen uitkeren en het achterstallige eveneens aan hem te betalen. - Het gemeentebestuur van Veldhoven antwoordt hierop aan het Departementaal Bestuur als volgt: Men kan geen diensten belonen, die niet meer worden gedaan. Het opwinden van de gemeenteklok en het smeren der klokken, het kosterswerk en voorzangerschap komen in deze gemeente niet meer voor. En voor deze korporele diensten werden eerder de 36 gulden betaald. De schoolmeester geniet jaarlijks een loon van 200 gulden, heeft vrij wonen, ontvangt schoolgeld van de kinderen en heeft nog een jaarlijkse omgang bij de ingezetenen, die hem eieren en geld oplevert. Bovendien ontvangt hij 3 gulden voor het onderwijs van de arme kinderen.

Getekend: J. Somers, A. van de Wildenberg, W. van den Eijnden, sekretaris J.F. de Wit

479. V.Z.B. 26-5-1803 3/69r

Vergadering te Veldhoven van de gekommitteerden uit de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, om het traktement van de schout-civiel vast te stellen. De bijdrage van Veldhoven zal zijn 70 gulden, van Zeelst 60 gulden, van Blaarthem 35 gulden.

Getekend: J. Somers, W. van den Eijnden, A. van de Wildenberg, Johannes van Rooy, P. van de Wildenberg, C. van Dommelen, Jan M. Baselmans

180. Z - 27-5-1803 3/67v

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij in verband met komende reparaties en verwervingen een extra-ordinaire uitgave van de burgemeesters wordt besproken. Besloten wordt voor het jaar 1803/04 een extra belasting in te vorderen van 80 gulden.

Getekend: J.v. Rooy, P.v.d. Wildenberg, D. Senders, F. van Lierop, J. van Dijk, P. van Couwenberg

481. B. 28-5-1803 3/68r

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekomdtteerden van

Blaarthem. In verband met komende extra-ordinaire uitgaven van de burgemeester (reparaties en vernieuwingen) wordt besloten voor 1803/04 een extra belasting te heffen van 36 gulden.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, J. Donkers, H. van Baarschot, M. van den Heuvel, D. van Gennip

482. V - 3-6-1803 3/68v

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven (afwezig Jan P. Liebregs). Besloten wordt in verband met extra-ordinaire uitgaven van de burgemeester (reparaties en vernieuwingen) een extra belasting te heffen van 83 gulden 19 stuivers.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, D.v. Esbeek, P.v.d. Hurk, sekretaris J.F. de Wit.

(wordt vervolgd)

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

1593

Julius

De fortien voer Geertruydenberge off te wapen:

Opten IIe julij eenen brieff vande schoutet van St. Geertruydenberge, genoempt Luchtenberch, gecomen omme terstont te seynden vuyt Oerschot tsestich pyonieren ~~o de schanse van Ravensdonck~~ aff te werpen, ende vuytgedeylt LIII. De commissie hadde Duijvenvoirde.

Wagens om de Lotringers te vervoeren, met poene:

Opten IIIe smergens vroech heeft de voerscreven Dachverlies wederom oyck ordinantie gesonden omme terstont ten Bosch te seynden vuyt Oerschot, acht wagens ende een kerre, de wagens gespannen met drye ende de kerre met twee stercke perden, op executie ende als rebellen gestraft te worden, ome de vivres vande Lotringers te vervueren, ende die selve geheelycken vuytgedeylt omme opten IIIIe july gelyx ten opgaende dage hier aende kercke te syn.

Executie van wagens:

Ende noch oyck wederom geschreven dat de affgeweecken wagens wederom soude comen dobbel, als op executie met ruyteren ende knechten.

Pyoniergelt:

Opten Ve julij heeft Dachverlies wederom voerde leste waerschouwe geschreven om den voerscreven wagen ende pyoniergelt terstont bereet te hebben.

Leger vertrocken:

Opten IIIIe is dleger van Engelen ende der schanse van crevecoeur vertrocken naer Vlijmen, ende vandaer opten XIIe julij wederom opgetrocken, de artellerije met tregiment vande graeff van Beerlemont

doer den Bosch, ende dender omme de stadt te Hal over de brug ende voorts bij Gemonden over de hoybrug, ende nedergeleeght eensdeels tot Beerlicum ende eensdeels tot Heeswyck ende Dinter.

Wagens paspoirt:

Opten VIe july heeft den wagen metten peerden van Ghysbrecht Niclaes Vleminx die hy daer heeft moeten hoeren (soe de synen doer vreesse keerden) orlof gecregen, gediept hebbende zedert den XXie Aprilis lestleden, makende tsamen LXXIII dagen, int leger vande Staten gelegen hebbende voer St. Geertruydenberge, blyckende bijden affscheet ende paspoirt onder date den voerscreven Vle july, ondertekend, Mascald.

Pyoniergelt te betalen:

Soe Cornelis van Kessel ordinantie hadde omme pyoniergelt te ontvangen en heeft nochtans tselve nyet begeeren te onderweynden, seggende dat hy aende heeren Staten van zyne majesteyt egeenen rekeninge en begeerden daeraff te doen.

Fyoniergelt nyet durven ontfangen:

Opten XII° julij is capteyn Lamberto Leutgul vande artellerye met Adriaenen Dirckssen van Waelre gecomen voer het bedde van Chbr. Cigoigna, omme te weten aen wyemen datmen het pyoniergelt soude betalen. Die seyde dat hy hem sulx nyet en begeerden te onderweynden ofte egeenen rekeninge voerden heeren Staten van Brabant en begeerden te doen, meer gerenvojjeert naer Kesselen, Kessel naer de vier schouutteten soe hy oyck egeenen intermise begeerden te hebben, de schouutteten en begeerden oyck egeenen maneance, ymmers ten lesten is Capteyn Lamberto gereden bij mons. de la Motte, die hem renvoeyerde bijden secretaris Moriensaet, ende die hem, oyck nyet begeerden te onderweynden, heeft geseeght dat de vier quartieren yemanden souden stellen omme den ontfanck te hebben, hec relatu Adriani predicti, die oijck de scriftelycke ordinantie vande voerscreven Lamberto omme te ontfangen gehadt heeft, maer dat hy hem oyck inde intremise nyet en begeerden te steecken.

Leger vertrocken:

Opten selven XIIe july inden avont is de voerscreven Adriaen van Waelre, commissaris vande pyonieren ende oyck commis vande conductie der artellerye tot Oerschot gecomen, ende dleger is gehelycken opten selven dach vertrocken naer Herpen ende Schaijck.

Ten Bosch soldaten doen vertrecken:

Opten XIe soe seer vele vande volcke des legers binnen den Bosch was, hebben die vande stadt den trom doen slaen ten eynde alle te zamen vuyter stadt souden vertrecken, gelyck sy oyck gedaen hebben, daerdoer bijeans crackeel quam.

Dachvaert tot Oerle:

Opten XIIIe twee omlopers van wegen deser gemeyntheit gesonden in Kemplant omme op donderdach toecomende te compareren ten huysen Janssen tot Oerle, omme te commuceren vande heerwagens ende andere inconvenienten.

Dleger tot Boextel ende voerts eensdeels tot Oerschot gecomen:

Opten XIIIe julij is eensdeel vande leger gecomen tot Boextel ende opten XVe july tot Oerschot al waer seer grote schade geschiede, he-

sondere int coren.

Het coren tot Oerschot affgesneden ende meublen vernielt:

Opten XVIIe july is zyne excellentie graeff Peter Ernst van Mansfelt van Herpen comen logeren met ontallycken vele pertvolckx ende voetvolckx, wagens ende andere sebite tot Oerschot bij het andere deel vande leger, ende alsdoen eest coren voerts bedorven met affsnijden ende vervoedren ende besondere inde ackeren omtrent den Kerchoff gelegen, vande molen aff tot Boterwyck toe, ende vande Hevel totter Notelen toe vuyt ende daerenboven vele huysraets verbrant ende hoven bedorven.

Dleger voert tot Oerschot gecomen; soldaet opten pinnakel vande toren. Opten voerscreven XVe soe het een paert vande leger dwelck was ontrent duysent perden, ende drye regimenten voetvolckx, daeraff colonellen waren Roticoty ende den graeff van Barlajmont ende Rodewitz, ende de graeff van Swartsenborch, noch eenen wesende vande Lotringen, soe is onder de selve Loreynosen oft Lotringen geweest eenen soldaat die opten hogen toren van Sinte Peters kercke tot Oerschot Glom ende ginck sitten opten pinnaeckel van de peu ende dickwils omkerende, syn handen ende voeten slaende, syn hoeft trouwende ende gelyck van beneden offer een grote craye ad d e geseten overmids de hoochde.

Ut supra:

Opten voerscreven XVIIe is de voerscreven soldaet daer wederom opgeclogen ende geseten als boven, hebbende een groot houten cruys daerboven op gesteecken, dwelck hy tsavonten tusschen lichten ende donckeren daer wederom aff haelden, ende wederom daerop gaen sitten wesende soe donker datmen hem nauwlyx toste gesien.

Moblen inde kerck gepreserveert:

Liggende den voerscreven leger is het volck met hennen meublen soe verre sy vermochten inde kerkcke geweecken, die sy daer preserveerden ende metten beesten elders.

Huysen affgebrant:

Daer syn oyck twee huysen by het leger affgebrant, het een van Janen Geenen tot Boterwyck ende het ander van Yenwenen Willemsen tot Spoorndonck.

Requeste aen zyne excellentie den ouden graeff van Mansfelt gepresenteert:

Opten voerscreven XVIIe hebben wy requeste gepresenteert aende voerscreven excellentie om snocheande te hebben vande maentlycke taxen ymmers ter tyt toe de schade geliquideert soude syn, ende en is nyet geapostilleert en geresolueert datmen de schade bij specie bij maniere van certificatie soude stellen ende alsdan solliciteren.

Leger van Oerschot vertrocken:

Opten XVIIe is zyne excellentie met het voerscreven paert vande leger (het andere part ende reste vande leger tot Herpen gelaten hebbende ende het geschut binnen de stadt Grave) van Oerschot opgetrocken in de vroegehen mergenstont ende nedergeleeght bij Herentals.

Raemsdonxe schanse:

Opten selven dach eenen oploper van Luchtenborch omme de schanse vande Berge te, camen slichten tot Raemsdonck, daeraff den taux der

pyonieren was voer Oerschot 57.

Prys van coren:

Het coren heeft tamelyck te krijgen geweest, den rogge tvat viertien ende vyfftien st, de gerst van gelycken, de haver min, het vleesch goet runtvleesch ende calffvleesch twee blancken, het schapenvleesch twee st. ende drye blancken eenen stoter oyck daer nae dat goet was, eenen pot biers eenen braspenning.

Prys van gelde:

Het geld was gaende den nobel IX gid., den ducaet VIII gld. V st., den angelot V gld. XVIII st., ende insgelyck eenen gouden reaal, den halven naer advenant, den galt gulden II gld. XVIII st., den philips gld. III gld., den gouden carolus II gld. den rijder II gld. II st., milrose IIII gld., het Spaens pistolet ende francke ende keysers crone III gld. X st., het ytalians II st. min, den silveren philips daelder II gld. XV st., den ryx II2 gld., den Staten II gld. IIII st, den carolus XXXVIII st. het halff vyerijseren II blancken II penningen, den betselaer ende scrickerborger VII st. metten vlieger, voerts nae advenant.

Schoutet vanden Bosch bijden leger geweest tot Oerschot:

Item opten voerschreven XVe julij is hier oyck bij gecomen de hoghe schoutet vanden Bosch, den heer van Helmont vande Steegden, Reys ende vele anderen tsamen met een deel vande peert ende voetvolck vanden Bosch ende gasten ons oyck den cost, ende syn vertrocken den XVIe, ende aenden selven gesupplieert synde van dipieck, seyden inde macht van zyne excellentie te wesen, daerbij vuegende dat de selve excellentie verre buyten syne geloofte was gaende, gemerckt be- looft hadde vuyter Meyeryen te trecken ende die nyet te beschadigen, contrarie is nochtans gebleecken (Godt betert) non forts, met moet eenen moet grypen, ter quade merckt salmen wel teren.

Dleger van Oerschot tot Tielen toe getrocken:

Opten XXe is de voerscreven Dachverlies met Jannen Ghysberts van Broehoven peert wederom comen, dleger tot Tielen ende bij Herentals getrocken hebbende, willende oyck betalinge hebben vande assignatie vande somme van 161 gid. 12 st..

Dachverlies ordinantie gethoont van officie:

Opten selven dach heeft hy hier wederom ordinantie van syn schout van Kemplant gethoont, van zyne excellentie bij apostille opte reweste getekent de data 18 july tot Herentals.

Boxhorn commis; seeckere wagens:

Opten XXIIe brieven gecomen vande raetsheer Boxhorn commissen vande vivres ter ordinantie van marquis de Wartboy, omme Kempelant ter- stont te furneren vuyten selven quartiere XVIII wagens ende een kerre, de wagens met drye ende kerre met twee perden wel gespannen omme den XXIIIe te wesen ten Bosch, ende alleenlyck gesonden eenen wagen van Straten ende Aerle, ende int wederom comen Dirck Nelissen pert genomen.

Clusius rekeninge:

Opten selven dach is Dachverlies ter oirsaecke van dyen tot Eyndoven geweest. Ende Henrick Ekerschot et Sgraets tot Eyndoven omme de rekeninge van Clusio te aenhoren, maer soe tot Eyndoven seeckere ruy-

teren waeren, alsoe voerde poorte gebleven.

Vele voetvolck tot Orten inde kerck gecomen; ende vertrocken: Opten XIX july syn byden Bosch tot Orten inde kercke gecomen ontrent 13en vande volcke vuyten leger van zyne majesteyt van Herpen, ende gelegen hebbende totten XXXe julij syn de Spaegnaerden vertrocken naer dander leger byden Graeve, de rest blyvende liggen tot den IIE novembris 94.

Raetsheer Boxhorn wagens:

Opten XXVe is Jan de Wael gegaen met brieven van recommandatie aen- de voerscreven raetsheer Boxhorn, tot affdoeninge vande voerscreven wagens, ende gekeert den XXVIe, heeft tydinge gebrocht dat de twee souden thys blijven vuyt respecte vande geleden schade des legers als anderssins ende twe soude comen.

Wagens geleverd; Dirck Willem Nelis pert genomen:

Opten XXVIIe isser eenen wagen gespannen met drye perden vande vier hertgangen op geen syde van Straten ende Aerle naerden Bosch ten eynde als boven gevaren, ende int wedercomen Dirck Nelis pert geno- men.

Opten selven XXVIIe ende XXVIIIe eest zeer nat weder geweest want aen malcanderen regenden.

Schout ende secretaris van Turnout beslotenen brieven gepresenteert.

Opten lesten july is de schoutet ende secretaris van Turnout hier doer comen nae dleger, ende my seeckere beslotenen brieven adres- serende aende magistraet gelaten ter cause datmen die hen soude computeren, tenderende tot betalinge van tgene de prior van Hunga- rijen daer int jaer 85 heeft verteert met syn volck.

Márquis de Wartboy om wagens te hebben:

Opten selven dach Dachverlies gecomen doer recommandatie vande mar- quis de Wartboy, omme te hebben vande Kempen seven wagens dackstroy ende seven wagens staken omme de reste vande leger liggende tot Or- ten daarmede te boeijen ende hatten. Daeraff onsen tauxe met Oes- telbeers, Middelbeers, Vessem ende Wintelroy is geweest twee wagens dackstroytz ende twe voeder staken.

(wordt vervolgd)

```

#*****
: Van 2 juni tot 15 aug. wordt het Noord-Brabants
* Museum, Bethaniëstr. 4 te 's-Hertogenbosch, een ten-
* toonstelling gehouden met het onderwerp "Kloosters
* in Brabant". Deze expositie betreft de kloosters van *
* de Norbertijnen uit Heeswijk, de Norbertinessen uit
* Oosterhout, de Kruisheren uit Uden, de Augustinessen *
* uit Deursen, de Franciscanessen uit Oirschot, de Cla- :
: rissen uit Megen, de Capucijnen uit Velo en Den Bosch, *
: en de Carmelieten uit Boxmeer. Hetmuseum is dagelijks :
: geopend van 10.00 tot 17.00 uur, in de weekenden van
: 13.00 tot 17.00 uur. De toegang is gratis: *
*****

```

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

33a. OORKONDE VAN HERTOG JAN II
24 juni 1305

Auth. afschrift van vidimus: R.A.
N.B., Archief van de Raad van Brabant, losse processtukken, voorlopig inventarisnummer 55.

N.B. Vergelijk deze akte met oorkonde nr. 33, gepubliceerd in Campinia, jaargang II, blz. 18-19. Het blijkt hier om dezelfde tekst te gaan, die echter in het geval van de 18de-eeuwse kopie uit het oud administratief archief van Best en Oirschot in andere bewoordingen is gesteld dan hieronder, wellicht tengevolge van de vertaling uit het Latijn.

Allen ende eenen yegelijcken dye de tegenwoordige brieven sullen sien oft hooren lesen; Anselmus van Baest, deken van de kercke van Sinte -Peter tot Oirschot, des bisdoms van Luydick: Saluyt in den Heerel Kennelijck sij ulieden, dat wij hebben gelesen ende ingesien seekere brieven van den doirluchtichsten prince Johan saeliger gedachtenisse, bij der gratiën Godts hertoghe van Lothrijck, van Brabant ende van Limborch, geheel ende ongescheynt ende vrij van allen achterdencken, ende met sijnen segele besegelt, behelssende den innehout dye hier is volgende. Alle tegenwoirdige ende toecomende dye dese tegenwoirdige sullen sien oft hoiren lesen; wij, Johan, bij der gratiën Goidts hertoghe van LCithrijck, van Brabant ende van Lymborch, doen condet, erkennende dat wij aen onse welbeminde luyden van de gehuchten van Aerle, van Best ende van Gunterslaer ende hunne mede -naebuiren seeckere gemeynte tusschen den paele geheeten gemeynelijck die Laecke ende de straete in Heerbeke gheleghen, bestaende soo in velden als in bosschen, naten ende drooghen, tot onsen ende onser geseyde luyden profijte hebben gegeven ende mits desen geven, om bij deselve luyden ende hunne naecomelinghen te hebben ten erffrechte ende te houden voir eenen jaerlijcken ende erffelijcken chijs van drye ponden, aen ons ende naer ons aen onsen erffgenaemen ende successeuren bij deselve luyden ende hunne naecomelinghen alle jaer in den feestdaeghe van Alderheyghen te gheven ende te betaelen, voor welcke gemeynte de ghemelte onse luyden ons tweehondert ende vijftich ponden ten voirlijve ten vollen hebben betaelt. Aen welcke onse voirgenoeemde luyden van de gemelte gehuchten wij hebben geotroieert ende toegestaen, gelijk wij octroyeren ende toestaen bij desen, dat sij van de gemelte ghemeynte vrijelijck soo veel sullen mogen vercoopen ende ten jaerlijcken chijsse uytgeven, dat sij daarvan wederom connen ontfanghen de ghemelte somme van tweehondert ende vijftich ponden ende dat sij daeruyt de somme van

den ghemelten chijs van drye ponden jaerlijcx connen ontfangen ende beuren gelijk hun dienstich sal dunken te wesen. Daerenboven vergunnen wij aen deselve onse luyden, dat sij de geseyde gemeynte heeft geleghen sullen houden ende moghen houden voir het toecomende, ende dat sij in de gemelte gemeynte, soo oopen sonder beslyuten ende beheymen liggende, het gevonden vee ende beesten van vreemden gehuchte oft vreemde gehuchten vrijelijck sullen mogen arresteren ende houden, 'twelck men ghemeynelijck schutten noempt, ende daarvan nemen eene amende van vijff schellingen, van deweleke sullen commen ende moeten commen twee schellingen ons, twee schellingen aen de geseyde gehuchten, ende twaelf denieren aen den officier van de geseyde gehuchten hebbende sulcken officie van arresteren. Ingevalle oock yemant van de inwoonderen van de voirs. gehuchten van Aerle, Best ende Gunterslaer nyet en woude betalen sijn contingent in den voirs. voirlijve, ons voir de voirs. gemeynte betaelt, ofte in den voorgenoemden jaerlijcken ende erffelijcken chijs, aen ons daeruyt jaerlijcx te betalen, soo sullen d'andere onse luyden van deselve gehuchten aen dyen ofte aen deghenen dye hunne contingenten in het voirnoemt voorlijff ofte chijs nyet en sullen willen betalen, de voirs. ghemeynte ende het gebruyck van dyen met onse autoriteyt crachtelijck mogen verbieden. Van welcke gemeynte ende gebruyck van dyen wij onse voorgenoemde luyden ende hunne successeuren geloven, voor ons ende voor onse erffghenaemen ende successeuren naer ons, tegen alle degene dye hun stoooren ofte ongelijck doen in het voorseyde voor te staen ter goeder trouwen ende te beschermen. Is daerenboven bedonghen, dat Wouter geheeten Taijart voir sijne goeden gelegen ten Hulse ende in Woensele voor het gedeelte derselve goeden sal weesen deelachtich ende mede parteren van deselve gemeynte, tsaemen met onse voorverhaelde luyden, ende dat denselven Wouter ten opsicht van de genoemde goeden de gemelte gemeynte sal gebruycken, tsaemen mette geseyde onse luyden, op dye maniere ende forme als de geseyde onse luyden deselfde gemeynte sullen gebruycken. In oirconde ende tot crachte van eeuwige vasticheyt van 'sgeens voirs., hebben wij goetgevonden onsen segel desen brieven aen te hangen. Gegeven in't jaer ons Héeren duysent dryehondert vijffve, in den feestdaeghe van den heyligen Joannes Baptista. Tot getuygenisse van welcke lesen ende insien wij onsen zegel doen dese copye oft overschrijven hebben willen aenhangen. Gegeven in het jaer nae de geboorten des Heeren duysent vierhondert veertien, den vier ende twintigsten dach van september, Ende was uythangende dobbelen steert, waeraen men noch sach een stuck van eenen segel van groene wassche. Gecollationeert dit translaet tegens 't origineel vidinus in parquement, geschreven in Latijnsche taele, is daermede nae den sinne bevonden te concorderen bij mij Henrick Leermakers, openbaer bij den Edele Rade van Brabant geadmitteert notaris, tot Oirschot residerende.

Quod attestor, H. Leermakers.

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER HEIJDEN (VERHEIJDEN) 1673 - 1921
(Gegevens, verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorte-
registers van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)
(vervolg)

THEODORUS VAN DER HEIJDEN (Z)	✕	ANTONET RENDERS
12- 2-1895 Antonet Cornelia	get.	A.Maas, F.van Kemenade
25- 1-1896 Wilhelmina	^{It}	W.de Vries, A. Maas
31- 3-1897 Wilhelmus Cornelis	^{IV}	G.Bazelmans, W.de Vries
17- 3-1898 Wilhelmus	⁹¹	P.J.Keeris, A. Scheutjes
12- 3-1899 ArnoIda Cornelia	^{TI}	W. de Vries, H.Bazelmans
19- 3-1900 Wilhelmus Cornelis Josephus	^{It}	W. de Vries, An Maas
17- 6-1901 ArnoIda Cornelia	¹¹	P. Verhoeven, W. de Vries
4- 9-1902 Anna Cornelia	^{III}	A. Maas, W. de Vries
20- 7-1905 Anna Cornelia	^{IV}	D.van Lotringen, H.Janssens
ARNOLDUS VAN DER HEIJDEN (V)	X	JOHANNA MARIA VAN BEERS
9- 5-1904 Antonius Franciscus	get.	J.J.van de Ven, M.van. Keme- nade
ADRIANUS VAN DER HEIJDEN (Z)	X	HENDRIKA VAN DER SANDEN
28- 3-1912 Albertus	get.	W.van Santvoort, F.Louwers
3- 5-1914 Henricus Adrianus	^{TT}	W.van Santvoort, J.M.Jansen
19- 8-1915 Maria Paulina	¹⁹	R.J.Tops, M.van Helmont
LAUWERENTIUS VAN DER HEIJDEN (0e)	✕	ELISABETH ACNES VAN GERWEN
25-11-1917 Josephus Martinus Maria	get.	P.R.de Vroom, F.de Vroom
27-12-1918 Wilhelmina Helena Agnes Maria	^{tv}	F.de Vroom, J. Ooms
19- 3-1920 Martinus Josephus Maria	^{tv}	A. van der Heijden, F. de Vroom
2- 4-1921 Helena Agnes Maria		F.de Vroom, E.A. van der Waerden
N.B. Dit gezin heeft. zich na 1921 verder uitgebreid.		
ANTONIUS VAN DER HEIJDEN (V)	X	JOSEPHINE MARIA CORNELIA VAN BUUL
18- 5-1920 Theodorus Johannes	get.	Th.van Buul, F. Bijnen
22- 6-1921 Rosalia Johanna		Th.van Kruisdijk, L.van Doorne

HENRICUS VAN DER HEIJDEN (V) X CATHARINA WILHELMINA HEN-
DRIKS
21- 6-1920 Alberdina Allegonda get. J.van Laarhoven, H.Daamen
N.B. Dit gezin heeft zich na 1921 verder uitgebreid.

Gegevens uit de periode na 1921 worden verondersteld bekend te zijn n.
voor nader onderzoek bent u, tijdens de normale kantooruren, van
harte welkom in de lokaliteiten van het Streekarchivariaat, Toren-
straat 1, Oirschot.

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronen-
burg, Rotterdam
Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 83.

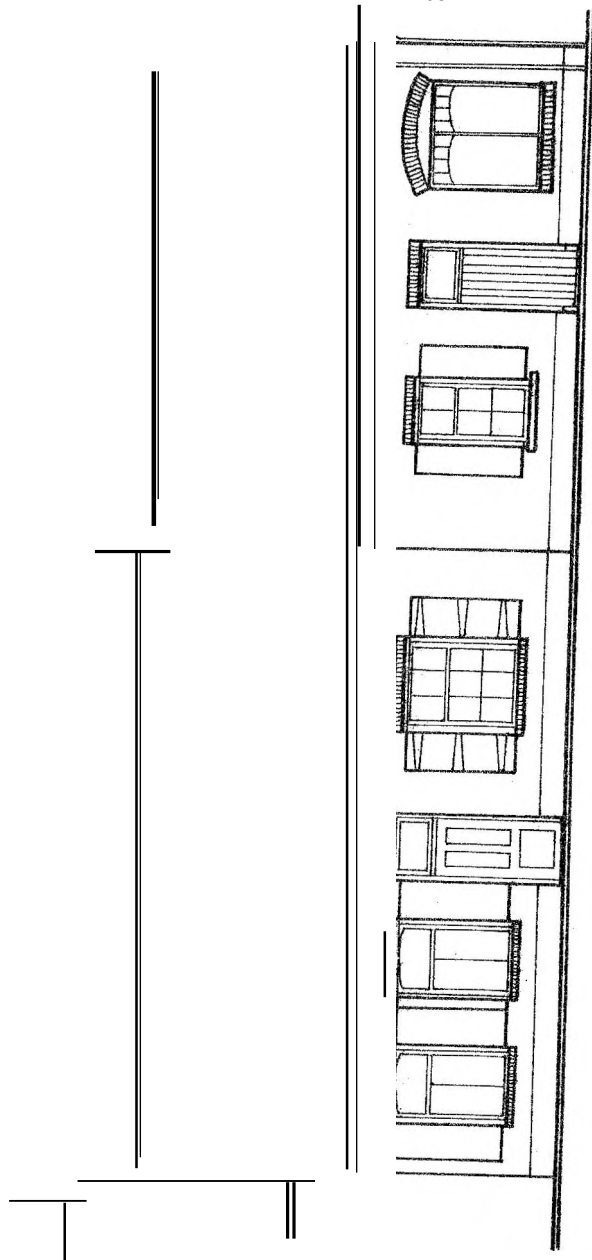
3. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN
uit de protokollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rech-
terlijk archief van Oirschot en Best

De oudste generatie staat geheel rechts; de jongste geheel links.
De getallen onderaan duiden op jaartal en folionummer van het pro-
tokol (het inventarisnummer is niet vermeld).

1. VAN AELST

(gehuwd met:)

1.				Jan	
-			Matheus (t1584)	"	X Mariken
3.		Jan	"	"	
4.		Symon	"	"	
5.	Jan	n	"	"	
6.		Agatha	"		X Jan. Jan Haex
-				Jan	
8.			Cornelis	"	X Elisabeth Marten Pe- ter <u>Goossens ft16041</u>
				- - - -	
9.		- - - -	N - - - -	4 Symon	
				L	

- L. GIJSBERTUS JOHANNES DE ROIJ, schoenmaker
 Artikel 4243
 Sektie F 3198
 "Huis, stal en tuin"
 grootte: 2 A 7 CA
 1951: veiling
- M. CORNELIS HERMANS 1951
 Artikel 6448
 Sektie F 3198
 "Huis, stal en tuin"
 grootte: 2 A 7 CA
 1957: verkoop
- N. ANTHONIUS JOANNES HERMANS 1957
 Artikel 6996
 Kóestraat 5, Dirschoot
 Sektie F 3198
 "Huis, stal en tuin"
 grootte: 2 A 7 CA
 1966: verkoop van 4 CA naar artikel 6440
 Nu: sektie F 5088
 "Ibis, tuin en schuur"
 grootte: 2 A 3 CA

38. "Kóestraat 7 ; sektie F4 7 0 1 "

In de verpondingsregisters van de herdgang kerkhof worden de volgende eigenaars vermeld.

- A. BERNAERT JAN KEMPS circa 1630
- B. ADRIAEN LEENDERTS VAN GESTEL, gehuwd met JENNEKEN KEMPS 1670
- C. AERT JANS VAN ROIJ, "hoymeester" 1701
 Van Jenneken Kemps 14 st. en van Jan van de Ven 5 st. voor "één van de 2 cleyne woninkskens ende den hoff soo die den anderen aengelegen is"
 grootte: 31 roeden
 aanslag: samen 19 st.
 verpondingsboek nr. 1, fol. 74; nr. 2, fol. 63v
- D. DE DRIE KINDEREN VAN AERT VAN ROIJ 1732
- E. ADRIAEN AERTS VAN ROIJ EN JAN AERTS VAN ROIJ 1761
- F. GUILIAM ROIJAKKERS, bij koop 1769
 "De woninge met den hoff in de Koestraat"
 grootte: 31 roeden
 aanslag: 19 st.
 veipundingsboek nr. 2, fol. 63; nr. 3, fol. 73; nr. 4, fol. 51

- G. JENNE-MARIA HAGELAARS, bij koop 1778
- H. GIJSBERT EN PETER BEECKMANS, bij koop 1785
- I. MARIA ROOSKENS, weduwe van PETER BEECKMANS 1797
"De woninge met den hof in de Koestraat"
grootte: 3) roeden
aanslag: 19 st.
verpondingsboek nr. 4, fol. 51; nr. 5, fol, 51
- J. JOHANNES STIJVERS, gehuwd met MARIA DELIANA HOPPENBROUWERS 1798
"De woning met den hof in de Koestraat"
grootte: 51 roeden
aanslag: 19 st.
verpondingsboek nr. 5, fol. 49; nr. 6, fol. 47
- K. JACOBUS HOPPENBROUWERS 1808
"De woning met den hof in de Koestraat"
grootte: 31 roeden
aanslag: 19 st.
1807: van Johannes Stijvers:
"huys en hof in 2 parcelen"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
Beide woningen vormen tijdelijk één geheel. De laatstgenoemde wordt later weer afgesplitst (nu Koestraat 9 - 11, behandeling in de volgende aflevering).
verpondingsboek nr. 6, fol. 46v
- In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:
- L. DE WEDUWE VAN JACOBUS HOPPENBROUWERS 1832
Artikel 247
Sektie F 625
"Huis"
grootte: 1 roede, 7 ellen
Sektie F 628
"Tuin"
grootte: 4 roeden, 31 ellen
Van de tuin worden 2 roeden 30 ellen verkocht naar artikel 1413
- M. PETRUS VAN DEN BFRKT, smid
Artikel 1949
Sektie F 625
"Huis"
grootte: 1 roede, 7 ellen
Na hermeting in 1872:
Sektie F 2242
"Huis en erf"
grootte: 1 roede 13 ellen

- Sektie F 2046 (ged. F 628)
"Tuin"
grootte: 2 roeden, 1 el
- N. CORNELIS WAGEMANS 1892
- O. WILHELMINA VAN DEN BERK' 1907
Artikel 4233
Sektie F 2242
"Huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
Sektie F 2046
"Tuin"
grootte: 2 A 1 CA
1918: verkoop
- P. CATHARINA VAN BEURDEN, weduwe van HENDRIK KEMPS, winkelierster 1918
Artikel 4706
Sektie F 2242
"Huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
Sektie F 2046
"Tuin"
grootte: 2 A 1 CA
1937: veiling
- Q. CORNELIS ADRIANUS BOGMANS, schilder 1937
Artikel 5807
In 1954 worden sektie F 2046 en F 2242 verenigd.
Daarna: sektie F 4245
"Huis, erf en tuin"
grootte: 3 A 14 CA
In 1961 wordt 45 CA tuin verkocht naar artikel 6726.
Daarna: sektie F 4701
"Winkelhuis, tuin en schuur"
grootte: 2 A 69 CA
1963: verkoop
- R. PETRUS WALTHERUS GERARDUS BOGMANS, kapper 1963
Artikel 7597
Koestraat 7, Oirschot
Sektie F 4701
"Winkelhuis, tuin en schuur"
grootte: 2 A 69 CA

IX. HET SLOTJE TE BLAARTHEN

(door A. van Run, Veldhoven)

Op 3 juli 1784 werd voor Franciscus van der Leen en Jan van den Heuvel, schepenen van Blaarthem, overgedragen "het Slotje" (1) zijnde "een huijzinge, schuure, stallinge en hoff met deszelfs gragten" gelegen binnen Blaarthem, met een aantal landerijen en een Clamptiende (2). De overdracht geschiedde door jonkheer Johan de Voocht, te Tongelre woonachtig, als gemachtigde van:

1. J.F. Baronesse van Scherpenzeel, vrouwe van Mierlo, Hout en Broek, Dreumel en Westeraem, douarière en boedelhoudster van wijlen J.L.C. Baron de Heusch, in leven Heer van Zangrije, Gelijk en Eijgenbilsen, etc. etc.;
2. Adriaan Arnold Baron de Heusch, Heer van Zangrije, Gellik en Eijgenbilsen, etc. etc.;
3. Marie Gerrit Carel Baron van Scherpenzeel de Heusch;
4. de drie eerstgenoemde personen namens de twee nog minderjarige kinderen van genoemde wijlen J.L.C. Baron de Heusch.

De machtiging werd op 15 juni 1784 op het kasteel van Zangrije door de drie genoemde personen ondertekend (3). Het Slotje was hen aangekomen bij deling uit de boedel van wijlen Maria Magthilda Baronesse de Bausel, douarière de Heusch.

Het goed werd overgedragen aan Theodoor Jean Laurent del Marmol, raadshoer in de Souvereine Raad van Brabant te Brussel, als vader en voogd van en ten behoeve van zijn minderjarige zoon, Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck. Deze was erfgenaam van wijlen Franciscus Hyacinthus Baron van Dongelbergen en had op grond hiervan al het Kasteel met toebehoren in zijn bezit. Hier werd dus het Slotje aan toegevoegd. De lijst van goederen vermeldt:

1. "het Slotje" volgens kohier der verpondingen 2 loopense 12 roe (belendende percelen: aan de ene zijde de Gender; de andere zijde de Martellus Vogels c.s.; het ene eind en het andere eind goederen in deze);
2. de Langenacker bij 't Gagelbosch, 3 lop. 6 roe (belendende percelen: Johan Raassens; de verkrijger; de Armen van Blaarthem en Gestel; dezelfde);
3. de Korte acker bij de Kerk, 8 lop. 18 roe (belendende percelen: Mattijs van den Oever; de gemene straat; de Langendijk; de verkrijger);
4. de Langenacker neffens den korten, 3 lep. 41 roe (belendende percelen: als het vorige perceel);
5. het Land aan de straat agter den hoff met den hoffweg, 3 lop. 34 roe (belendende percelen: de erfgenamen jonkheer De Voocht; Martellus Vogels c.s.; de gemene straat; de verkrijger);
6. de Buijtenhoff met de weg tot de poort toe, 1 lop. 23 roe (belendende percelen: de erfgenamen van de heer De Voocht; de verkrijger; goederen in deze; dezelfde);
7. het Beentje agter den Kuijl, 1 lop. 21 roe (belendende percelen: de erfgenamen van jonkheer De Voocht; goederen in deze; dezelfde;

- de; de Gender);
 - s. houtgewasch aan de Gender, 13 roe (belendende percelen: de Gender (ler; verder rondom goederen in deze);
 - !). het Blijkveld op den Gender, 2 lop. 15 roe (belendende percelen: Mr. J.B. Molemakers; goederen in deze; de Gender; de weduwe Hendrik van Gennip c.s.);
 10. de Langendijk beemt, 4 lop. 40 roe (belendende percelen: Mattijs van den Oever; juf fr. Anna de Creft; de Gender; de Langendijk);
 11. de Grootte beemt, 4 lop. 38 roe (belendende percelen: de verkrijger; Adriaan Scheepens; de Gender; de verkrijger);
 12. de Korte velden, 4 lop. 26 roe (belendende percelen: de verkrijger; de Runtgraaff; goederen in deze; de verkrijger);
 13. de Koeijweij, 3 lop. 40 roe (belendende percelen: de verkrijger; dezelfde; de Gender; goederen in deze);
 14. de Beemt over de Gender met de hoek aan de Brug en het veldje aan mijnsheers poort, 3 lop. 46 roe (belendende percelen: de verkrijger; dezelfde; de Gender; goederen in deze).
- Al deze goederen waren belast met:
- a. 2 chijnsen van 1 stuiver 8 penningen en 6 stuiver 2 penningen aan de Domeinen van Brabant in het chijnsboek van Oerie;
 - b. een chijns van 1 stuiver 8 penningen aan het huis van Orange en Nassau;
 - c. een rente van 18 stuiver aan de Armen van Blaarthem en Gestel;
 - d. een chijns van 1 stuiver 8 penningen aan de Episcopale goederen te 's-Hertogenbosch.
- Verder werd overgedragen een Ciampdiende, die geheven werd binnen Blaarthem, van ouds genaamd Bausels Tiende. De koopsom van het geheel was 3200 gulden. Het onroerend goed en de tiende waren verhuurd voor 100 gulden per jaar aan de bewoonster van het Slotje, Elisabeth Louwers, weduwe van Simon Donkers, die zoals te doen gebruikelijk ook alle 's lands-endorpslasten moest betalen. Gebruikmakend van de bovengenoemde belendende percelen en van het Maatboek van Blaarthem (4) is het mogelijk de ligging van de percelen aan te geven. Op een hiernavolgende kaart, een gedeelte van de kadasterkaart van 1832 (Gestel, sectie B, blad 1) (5), zijn alle in de transportakte genoemde percelen dik omljnd aangegeven, behalve de Langendijk beemt, die buiten het bereik van dit kaartje valt. Met kleine cijfers zijn de perceelsnummers uit de kadastrale leggers van 1832 ingetekend (de Langendijk beemt heeft de nummers 61 en 62). Daar een gedeelte van de getransporteerde percelen grensde aan percelen, die reeds in het bezit van de heer Del Marmol van Eijck waren, zijn deze niet in het kadaster samengevoegd tot grotere percelen. Waar dit is gebeurd is de dikke omljning gestreept; de begrenzing van de percelen met grote cijfers 1, 2 en 3 is zodoende globaal, doch wel in overeenstemming met de opgegeven belendende percelen en grootten. Het perceeltje genaamd Houtwasch aan de Gender, 13 roe, is niet precies te lokaliseren, mogelijk is het identiek met het perceel kadastraal nr. 120. Bij het opmaken van het kadaster in 1832 waren alle op 3-7-1784 getransporteerde percelen nog in het bezit van de heer Del Marmol van Eijck. De fa-

- 167 : de Mook (M159)
168 : de acker van Ruth Hendriks (M160)
178-179 : de acker in de Booterspaaïj van de weduwe van Doorn (M163)
180 : land agter den hoff van Johanna van der Linden + de Booterspaaïj + de acker in de Booterspaaïj van de weduwe van Doorn (R•1164)
187 : het meest westelijke deel: perceel teulland aan 't Eindje ofwel de dries van Joost Rutten (>1110); op het punt waar Broekstraat en Regtestraat samenkomen stond een lindeboom
deel van 191+195: Jan van de Gevel veld (M122)
rest van deze percelen + 192
t/m 194 : het groot en het kleijn turfveld (M20-21)
196 t/m 198 : de Kerkbeemt (M23)
226-227 : huis en hof van de schepen Peeter Baselmans
228 : het Klaverpleijn (M208)
229 : de Kuijlenburg (M204)
230 : het Straatje (M205) + het agterste Campke (M206) + de dries bij het huijs van Willem Couwenberg (M207)
231 : huijsplaats van Willem Couwenberg (x•4209) + het voorste Campke agter den hoff (M210)
233 : deels: de Boomgaard (M212)
234 : het Campke aan de Broekstraat (M213)
236 deels : land van Peter Schoofs (M216)
238 : Oeijkens acker (M219)
240 deels : Frans Koolenacker (M222)
241 : Jan Mellens acker met de Loo (M221)
242 : Dirk Jacobs acker (M223)
243 deels : de Streepen 01224)
244 t/m 246 : Aale Verkoijen dries (A4201)
247 : het Kampke aan de poort (M203)
253 : het Kalverveld (M192)
254 : de dries agter het kerkenhuijs (M195)
255 : perceel groes waarop het Rooms kerkenhuijs met een hoekje hoff (M196)
256 : de dries aan 't kerkenhuijs (M194)
263 : de Meusekouw (M185)
267 : het Cattedestraatje
281 : de Meusekouw (M180)
289 : de acker voor 't huijs (M227)
290 : het Kampke bij de beemden (M259)
291 : het Campke (M258) + land de beemden (M257)
292 t/m 294 : de Bosacker gekomen van 't Gagelbosch (M250-251)
295 : Jonkers acker (W249)
319 : Gijpen acker (M254) + de Draaijboomacker (M252-253)

- 457 : de hooge Thoorn (des Amens Thoorn) (M337)
458 : het Cromveld neffens den Thoorn (4260)
455-456-459 : delen van de Kapperbeemt (M331-334); oorspronkelijk afkomstig van de hoeve de Heskok te Meereldhoven, verkocht op 1-5-1710
475 : de hooge Loo (M329)
476 : het agterste Loo campke (M261)
478 : het voorste in de Loo (M321) + het voorste veld in de Vesper (M322) + beemt in de Loo (M323)
523 deels : het voorste Loo campke (M262).

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 18de EEUW

Dit hoofdstuk wordt in de volgende aflevering voortgezet.

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 (door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus verho

(vervolg)

De missie te Best, de drukke voorbereidingen voor de missie in eigen parochie en de consecratie van de kerk waren blijkbaar te veel ineens voor pastoor Verhoeven. De kwaal, waaraan hij in 1830 geleden had, keerde terug en weken lang voelde hij zich niet tot werken in staat. Via de deken van Eindhoven vroeg hij om een assistent en 23 augustus 1845 volgde de benoeming van Wilhelmus van der Pas, geboortig uit Udenhout, tot assistent in Veldhoven. Pastoor en kapelaan konden goed met elkaar overweg en pastoor Verhoeven begon eraan te denken, een lang gekoesterde wens te verwezenlijken. Naar aanleiding van het toegekende rijkssalaris en gevraagd naar zijn gevoelen had pastoor Verhoeven op 4 augustus 1843 aan Mgr. H. den Dubbelden o.a. geschreven: "wenschelijk ware het dus wel, volgens mijn gevoelen, dat Uwe doorl. Hoogw. geliefde te bepalen hoeveel uit dit tractement van Pastoor sjaarlijks aan de kerk moest uitgekeerd worden. Hierdoor zoude ik dan het vooruitzicht hebben mijne kerk nog immer van hare schulden ontslagen te zien, waartoe ik waarlijk andersints weinig hoop zoude koesteren, door dien de inkomsten van de kerk, en die dagelijks nogal verminderen, zoo weinig zijn, dat ik alle bezuiniging moet uitzoeken, en zelfs van mijne eigene gelden bijdragen om hier en daar het noodige te voorzien en de intresten bij te betalen. Daarenboven wanneer wij eens het

zoo ver konde brengen om binnen eenige jaren de kerk van haar schulden te ontheffen, zoude zulks den weg openen om mettertijd hier eenen blijvende kapelaan - welke ik alreeds wanneer ik zulks om het voordeel voor de gemeente niet liet, zoude verlangen - te plaatsen, en denzelven tot minder bezwaar van de gemeente uit de inkomsten van de kerk mede te onderhouden."

De brief eindigde met de verzekering, dat hij alles naar het verlangen van ZDH "letterlijk" zou uitvoeren (Brief in Archief Bisdom). Voorlopig bleef het bij een vrome wens, maar ten gevolge van zijn ziekte begon pastoor Verhoeven serieus werk te maken om zijn wens vervuld te zien. In een brief van 12 oktober 1845 aan Mgr. H. den Dubbelden bedankte hij Mgr. voor het zenden van een assistent. Zijn ziekte beschreef hij als "eene materiële ziekte, welke volgens het gevoelen van den Doctor op mijn zenuwgestel was geslagen, en welke, alhoewel ik hierom niet heb nagelaten mijne gewonelijke functiën te verrigten, nogtans mij eenen hevigen schok veroorzaakt heeft, die door het wegnemen der oorzaak wel voor het grootste gedeelte is verdwenen, maar nog altijd eenige impressie heeft agtergelaten waarvan ik hoop, dat den goeden God mij ook weldra zal gelieven te genezen."

Graag zou hij daarom zijn assistent nog een tijdje willen houden, ja, met goedkeuring van ZDH. zou hij wel een permanente kapelaan willen hebben. Hij herinnerde mgr. aan zijn brief van 4 augustus 1843, waarin hij reeds over een vaste kapelaan gesproken had. Toentertijd was het zijn bedoeling hiermee te wachten tot hij wat ouder geworden zou zijn. Maar daar de parochie jaarlijks groter werd en het erg moeilijk was om bij de minste afwezigheid of ongesteldheid telkens een assistent te vragen, geloofde hij nu, dat hij in het belang van hemzelf en van zijn parochie niet langer moest wachten. Zijn parochie telde nu 700 kommunikanten en viel volgens de rijksregeling in de termen voor een kapelaanstraktement.

Hij had ook met de deken hierover gesproken. Deze had hem geadviseerd naar de bisschop te schrijven. Tot slot deelde hij mee, dat hij met zijn tegenwoordige assistent zeer tevreden was en de assistent had op een vraag daarover gezegd, dat ook hij hier goed den aard had. Als mgr. de kapelanie zou willen oprichten, dan zou hij hem graag als kapelaan willen houden (brief in Archief Bisdom). In een brief van 22 oktober 1845 schijnt Mgr. H. den Dubbelden geantwoord te hebben dat het in de bedoeling lag de assistentie te laten duren tot de pastoor hersteld was. Tevens werden enkele vragen gesteld naar aanleiding van de missie in Best.

Ogenblikkelijk reageerde pastoor Verhoeven in een brief van 28 oktober 1845 aan Mgr. H. den Dubbelden. Om zijn betoog meer kracht bij te zetten schakelde hij zijn huisarts in voor een medische verklaring en verstuurde hij zijn brief via de deken van Eindhoven, die in een begeleidend schrijven aan Mgr. eveneens verklaarde, dat het voor pastoor Verhoeven goed zou zijn een kapelaan te hebben. Op verzoek van ZDH. wilde pastoor Verhoeven wel een korte samenvatting maken van de onderrichtingen, die hij in Best gehouden had, doch hij verzocht niet te behoeven ingaan op vragen over hoe die

oefeningen nog verbeterd konden worden. Hij eindigde met zijn gehoorzaamheid aan de bisschop te betuigen, en mocht de goede God hem van zijn zwakheid in het hoofd verlossen: non recuso laborem (ik weiger de arbeid niet).

Bijgesloten was de volgende verklaring van zijn huisarts J. Smits:
Eindhoven, 27 oktober 1845

Eerwaarde Heer en vriend!

Het doet mij leed, dat ZDH. juist tegen het wintersaizoen Uw Ew. assistent wil verplaatsen, terwijl ik het er voor houde, dat het tot volkomen herstel van uw gezondheid niet alleen, maar ook tot voorkoming van wederinstorting volstrekt nodig is, dat UEw. gezelschap thuis vindt, ik twijffel niet, indien ZDH. geïnformeerd is van de noodzakelijkheid dat UEw. den assistent blijve behouden of dit zal wel vergund worden. Het is zeer voorzichtig, dat u van tijd tot tijd van de poeders gebruikt, welke ik UEw. gegeven heb, en zoo UEw. van het gebruik van een geheel poeder braakt, moet u de helft hiervan ineens gebruiken. Morgen zal ik U met de boden poeders zenden, de wagt en is ongeduldig.

Ontvangt mijne hartelijke groeten en gelooft

UwEw. dw. dienaar en vriend
(w.g.) J. Smits, med. dr.

Het begeleidend briefje van deken G.W. van Someren luidde:

« Monseigneur,
Ik heb de eer aan UDH. toe te zenden den brief van den Eerw. Heer Pastoor van Veldhoven met een attest van den Hr. Doctor Smitz. Ook ik voor mij deel in het gevoelen, dat het voor ZEW. op den duur goed zoude zijn eenen kapelaan te hebben. Want ofschoon ZEW. aan de gewone bezigheden zich niet mag onttrekken, zoo als ik hem meermaals heb voorgehouden, zoude het nogthans goed voor zijn gestel zijn, iemand bij zich te hebben met wiep hij in vertrouwen kan spreken. Indien dus UDH. het gedane voorstel konde uitvoeren, zou zulks en voor den Pastoor en voor de gemeente ten goede werken. Intusschen mij aan de wijze beschikkingen van UDH. onderwerpende, heb ik de eer met de meeste achting mij te noemen

Monseigneur
Uwer Doorl. Hoogw. ootmoedigsten Dienaar
(w.g.) G.W. van Someren, Deken en Pastoor"

Eindhoven 30 octr. 1845. (Brief en beide verklaringen in Archief Bisdom)

Het antwoord van Mgr. H. den Dubbelden op deze brief is niet bewaard gebleven. In zijn antwoord van 17 november 1845 schijnt Mgr. gevraagd te hebben om het gevoelen van het kerkbestuur eens te polsen over een nieuwe collecte voor het geval de rijkstoelage niet zou doorgaan. Na verkregen antwoord was hij wel genegen tot het oprichten van een kapelanie over te gaan.

Op 24 november 1845 had pastoor Verhoeven reeds zijn antwoord klaar. Zijn brief volgt hier in extenso, omdat het ons laat zien, hoe hij kerkbestuur en parochianen onder druk wist te zetten én op welke wijze hij dacht toch zijn doel te kunnen bereiken.

Veldhoven den 24 november 1845

Doorlugtigste Hoogwaardig Heer!

Volgens missive van U.D. Hoogw. van den 17 dezes heb ik met de kerkmeesters over het oprigten der kapellanijs gesproken. Deze hadden hier niets tegen, nog ook tegen de 150 Gl. kostgeld, die door de kerk moet betaald worden. Alleen een hunner opperde de zwaarigheid om de gemeente met eene nieuwe collecte te bezwaren, wanneer het tractement voor den kappellaan vanwege het Gouvernement niet volgde. Voor zich, zeide hij, nam hij hiermede wel genoegen, maar vreesde, dat zulks hier of daar in den begin niet best zoude opgenomen worden, en dat zulks dan aan de kerkmeesters zoude worden toegeschreven.

Ik heb nochtans geraadzaam gevonden tot dusverre hierover niet verder als met het kerkbestuur te spreken, want indien ik hieromtrent ex professo de opinie der gemeentenaren zoude willen navorschen, zouden er onder de menigte welligt gevonden worden, die zich hierdoor zouden aanmatigen om zich hiertegen te verzetten.

Op deze zwaarigheid heb ik dan maar alleen geantwoord, "dat zij (mijne gemeentenaren) even zoowel als ik gehoorzame onderdanen van UDHoogw. behoren te wezen, en dat ik vertrust, zij zulks door hunne onderwerping aan de nadere beslissing van UDHoogw. zullen tonen. Intusschen willen wij hopen, dat het tractement vanwege het Gouvernement zal volgen, dewijl toch mijne gemeente in de termen valt om van dit regt te jouisseries. Ik zoude onder goedvinding van UDHoogw. aan den ouden Heer van Zon kunnen verzoeken deze zaak bij zijnen zoon, den Minister van Eerendienst voort te zetten, en vertrust zijn d. gestr., met wien ik meermalen de eer heb gehad te spreken, mij hierin gunstig zal wezen.

Dan indien onverhoops het tractement vanwege het Gouvernement niet zoude volgen, zoude het voorzeker wel eenige moeilijkheid in hebben eene nieuwe collecten in te voeren, en mogelijk hier of daar eenige tegenkanting of morring in den begin ontwaren. Doch ik heb de zaak aan de kerkmeesters zoo medegedeeld als UDHoogw. mij had geschreven en vertrust deze zulks wel verder aan andere zullen communiceren. Zij kunnen dan onderling hierover met elkanderen praten, terwijl ik van mijnen kant, als achter den scherm, den geest mijner gemeentenaren hier omtrent zal trachten te onderscheppen, welken ik UDHoogw. nader kan mededeelen, en waarna UDHoogw. dan later zich kan vervoe-gen, indien de pogingen bij het gouvernement geen gunstig gevolg zouden hebben.

Ik veronderstel nochtans, dat mijne gemeentenaren nu van de zaak reeds kennis hebbende, en half in verwachting zijnde, dat er eene nieuwe collecte voor kappellaan zal opgerigt worden, deze bij hen minder tegenkanting zal vinden, dan dat men onverwachts aan hen dezelfde voorstelde; temeer daar ik zeker ben zij niets tegen eenen

kappellaan hebben, maar om nieuwe opbrengsten daar te stellen heeft altijd eenige zwaarigheid in, en wel voornamentlijk hier in mijne gemeente, die behalven de algemeene lasten nu nog onlangs door dien schrikkelijken brand is geteisterd geworden (zie over deze brand, waarbij een groot stuk van de Kromstraat afbrandde, "Groot Rekenboek", pag. 312).

Mijne ongesteltenis begint, God dank, aanmerkelijk te verbeteren, ik hoop dat de impressie, welke dezelve op mijn zenuwgestel gemaakt heeft van langzamerhand zal slijten, en dat den goeden God op dit kleine onweder mij eene kalmte zal gelieven te schenken, die mij naauwer aan Hem, mijnen God, doet verbinden.

Ik blijf UDHoogw. intusschen hartelijk dank over de deelneming ten mijnen opzigten, welke UDHoogw. in de missive van den 17 dezes heb gelieven te uiten, en teeken mij met den diepsten eerbied en volkome onderwerping

Doorl. Hoogw. Heer

UD.Hoogw. nederigen Dienaar

(w.g. G. Verhoeven, pastoor

(Brief in Archief Bisdom).

Antwoord op deze brief bleef voorlopig uit. Daar Mgr. toegezegd had na verkregen antwoord tot oprichting van een kapelanie over te gaan schreef pastoor Verhoeven op 5 februari 1846 opnieuw naar Mgr. H. den Dubbelden. Ongerust, zo zei hij, omdat er op zijn brief geen antwoord was gekomen, was hij nu "in agterdenken gekomen, of hij mogelijkerwijze iets geschreven kon hebben, waardoor Monseigneur van gedachten veranderd zou zijn.

Zijn parochianen waren nu voldoende op de hoogte en zij zouden graag W. van der Pas als kapelaan behouden. Hij rekende vast op een rijkstoelage, maar veronderstelde dat, wanneer onverhoopt dit tractement niet zou doorgaan, zijn parochianen tegen een kleine collecte geen bezwaar zouden maken.

Graag zag hij een gunstig bericht tegemoet, want hij wilde een geschikte kamer, waar gestookt kon worden, voor de kapelaan in orde laten maken. Hiermede had hij gewacht tot er definitief een beslissing gevallen was (Brief in Archief Bisdom).

De brief van 14 februari 1846 was een antwoord op een niet meer bewaard schrijven van Mgr. H. den Dubbelden. In deze brief had Mgr. geschreven bij het gouvernement nog geen succes te hebben, maar wel te verwachten, dat er het volgend jaar een gunstige beslissing zou vallen. Daarom gaf Mgr. de raad voorlopig de kapelaan uit de kerkekas te betalen en met het invoeren van een nieuwe collecte nog even te wachten.

Hierop antwoordde pastoor Verhoeven, dat het voor één jaar wel kon, maar dat op den duur de kerkekas het zonder nieuwe collecte niet zou kunnen stellen. Uitvoerig ging hij in op de financiële situatie van de kerk, welke niet ongunstig was (brief in Archief Bisdom). Op 4 maart daaraanvolgend werd de kapelanie opgericht. Wilhelmus van der Pas werd geheel volgens het verlangen van pastoor Verhoeven tot eerste kapelaan van Veldhoven benoemd. Als kostgeld ontving de pastoor 150 gulden uit de kerkekas. Vuur, licht en beddegoed waren

voor rekening van de kapelaan. 1 Mei. 1846 berichtte minister J.W. van Son aan kapelaan W. van der Pas, dat hem een jaarwedde van honderd gulden, verbonden aan de functie van kapelaan te Veldhoven, zou uitbetaald worden. Verder deelde de minister mee, "dat dezerzijds voor de driemaandelijksche betaling zijner jaarwedde op de gebruikelijke wijze zal worden zorg gedragen". (Zie: Groot Rekenboek blz. 315. De naam wordt nu eens Van de Pas, dan weer Van der Pas geschreven.) Als opvolger in de rechte lijn van kapelaan W. van der Pas ontvangt schrijver dezes nog deze jaarwedde in driemaandelijke termijnen van 25 gulden, alleen de "gebruikelijke wijze" is nu de giro geworden.

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG
Tdoor A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam)
(vervolg)

149. GUILLAUME VAN CRONENBURG
was in 1419 "chgtelain" van Heusden en was
gehuwd met Catharina van Drongelen, dochter
van Pierre van Drongelen
kind:
Agnes
150. GIJSBERDINA ADRIAAN VAN CROONENBURG ————— 19-4-1752 Best
t 27-3-1792 Oirschot
30-1-1774 te Best
met
Adriaan Hendricx Merckx t 24-3-1789 Oirschot
V. Adriaan Gisbertus van Croonenborg
M. Henrica Wilhelmus Schepens
Kinderen: (Best)
Wilhelmus, 17-7-1777
Henricus, 3-4-1783
GIJSBERT, zie ook: GISBERTUS (vorige aflevering)
151. GIJSBERT VAN CROONENBORCH
niet
Jacoba Adriaen Schraats
Kind: (Best)
Theodorus Franciscus, 11-3-1676
152. GIJSBERTUS VAN CRONENBURGH
20-11-1695 te Best
met
Maria Godefridus van de Ven

153. GIJSBERTUS VAN CRONENBURGH 19-9-1752 Best
21-2-1783 te Liempde
niet
Maria Verbeek
154. GIJSBERTUS VAN CRONENBURG 23-2-1801 Oirschot
t 26-12-1874 Oirschot
21-6-1829 te Oirschot
met
Johanna Henricus van Straaten 1-12-1791 Oirschot
V. Thomas Gijsbert van Cronenburg
1. Gertruda Adriaan de Croon
Kinderen:
Gerardina, 21-8-1830
Helena, 20-1-1834
155. GIJSBERT AERTS VAN CRONENBORCH 1629 Oirschot
26-2-1665 te Oirschot
met
Elisabeth Cornelis van Baden (van Baer)
uit Wintelre
Kinderen: (Oirschot)
Rodulphus, 5-10-1665
Maria, 28-12-1667
Daniël, 23-12-1669
156. GIJSBERT AERTS VAN CRONENBORCH
met
Antonia Hendricx Goyaerts
Kind: (Best)
Petrus, 5-11-1648
157. GIJSBERTUS ADRIANUS VAN CROONENBORCH 13-10-1622 Best
3-5-1645 te Best
met
Henrica Henricus van Engelant
3-10-1672 te Oirschot
met
Maria Hendricx van Rooy
V. Adriaen Gisbertus van Croonenborch
M. Mágtilda Joannes Gisbertus van de Loo
Kind:
Hendrina, ...-12-1672
158. GIJSBERTUS DELIS VAN CROONENBORGH 29-2-1722 Oirschot
31-10-1756 te Oirschot
met
Cornelia Corstiaans van verwen uit Valkenswaard
V. Egidius Gisbertus van Croonenborgh
M. Maria Henricus van Dinther
Kinderen: (Oirschot)
Egidius, 15-8-1757
Ch]istianus, 28-8-1759

- Thomas, 31-8-1762
Justina, 1-2-1765
159. GIJSBERT DIELIS VAN CROONENBORGH
23-11-1783 te Best
met
Jenneken Janssen Wijnen
Kind:
Johannes, 25-1-1788
160. GIJSBERT GIJSBERT ADRLAEN VAN CROONENBURG + 1651 Oirschot
7-12-1672 te Best
met
Digna Lamberts van Collenburgh + 1647 Oirschot
10-11-1686 te Best
met
Mayke Dirck Hoppenbrouwers
Kind: (Best)
Anna Maria, 6-9-1687
161. GIJSBERTUS JOANNES VAN CROONENBURG
met
Joanna Jacobs Janssen
Kinderen: (Best)
Maria, 18-10-1613
Paulus, 24-3-1616
Petrus, 13-9-1618
Magtildis, 8-11-1621
Arnoldus, ...-6-1624
Odulphus, 22-2-1625
162. GIJSBERT JOANNES VAN CRONENBORCH
met
Henrica N.N.
Kinderen: (Best)
Mechtildis, 14-9 -1646
Adriana, 3-2-1648
Gijsbertus, 18-1-1650
163. GIJSBERT PAUWELS VAN CROONENBORCH 10-8-1632 Best
11-1-1654 te Best
met
Mayken Hendrick Gijsbert Viemmincx
22-12-1665 te Hilvarenbeek
met
Maria Verrijt
24-2-1668 te Liempde
met
Jacomijn Ariëns
V. Paulus Gisbertus van Croonenborch
M. Ida Govaerts Hendricx,
Kinderen: (Best)
Paulus, 10-5-1655

- Johannes, 20-4-1657
164. GIJSBERTUS PAULUS VAN CROONENBURGH 21-2-1683 Best
17-2-1709 te Best
met
Anna Egidius Essens
V. Paulus Gijsbertus van Croonenburgh
M. Pauwelijn Hendricx van der Aa
Kinderen: (Best)
Aldegonda, 28-12-1711
Theodora, 18-4-1714
Paulus, 11-11-1715
Adriaan, 26-12-1717
165. GIJSBERT PETERS VAN CROONENBURGH 24-1-1650 Oirschot
met
Grietje Thomas van de Ven
Kinderen: (Oirschot)
Petrus, 12-10-1678
Thomas, 1-4-1680
Egidius, 25-9-1681

(wordt vervolgd)

 * ~~Onze~~abonnee mevrouw C. Rovers-Swaanen, Kerkkackers *
 * 8 te Hooge-Mierde, is reeds enige tijd bezig met *
 * een onderzoek naar haar voorouders SWAANEN (ook *
 * geschreven: SWANEN, SWAENEN, ZWANEN). Zij zou graag *
 * in kontakt treden met personen, die eveneensonder- *
 * zoek verrichten naar families Swaanen, om eventueel *
 * gegevens te kunnen uitwisselen. *

 * Sinds eind 1976 is een werkgroep bezig met een on- *
 * derzoek betreffende het praalgraf van Richard de *
 * Merode in de Sint-Pieterskerk te Oirschot. *
 * Momenteel ligt als restant de grote grafzerk met 16 *
 * kwartierwapens in de noord-oostelijke hoek van het *
 * kerkportaal onder de toren, terwijl onder de doop- *
 * vont nog 4 zwarte leeuwjes staan. *
 * We weten uit diverse bronnen, dat de graftombe oor- *
 * spronkelijk stond opgesteld in het priesterkoor, *
 * de zerk gedragen door de vier leeuwjes. *
 * Gaarne zouden wij de lezers van Campinia willen *
 * verzoeken ons nader te informeren omtrent eventueel *
 * in hun bezit zijnde gegevens, beschrijvingen, *

tekeningen, enz. van dit praalgraf.
Inlichtingen gaarne aan: sekretariaat werkgroep
Praalgraf Richard de Merode, A. van der Aa, Gast-
huisstraat 43a, Oirschot, -telefoon 04997 - 2567.

XII. UIT DE DORPSHUISHOUDINGEN DER BE-ERZEN (slot)

(door J.M.H. Broeders)

De Beerzen, een Balkan

De onderlinge verwevenheid der dorps huishoudingen, die in het voorgaande aan het licht is getreden, maar ook de verscheidenheden mogen U al de indruk gegeven hebben, dat de structuur van het gebied vrij ingewikkeld was, de werkelijkheid was veel erger en er zal nog veel onderzoek nodig zijn om alle situaties te doorgronden. Niettemin moge ik proberen alvast een ruwe schets voor te leggen.

We hebben gezien, dat een aantal posten gemeenschappelijk door Oostelbeers (voor 3/5) en Middelbeers (voor 2/5) betaald werden. Dat duidt erop, dat er oorspronkelijk een gemeenschappelijke dorpskas is geweest en dat de dorpen in financieel opzicht een eenheid gevormd hebben. Deze eenheid treffen we onder meer aan in 1437 in een opgave van haardsteden in Kempenland (54) en een lijst van op te brengen beden in 1466 (55). Wanneer is het tot een splitsing gekomen?

Uit een oorkonde van Karel V van 12 juli 1544, waarin hij aan de Beerzenaren gedeeltelijke vrijstelling van bede schonk in verband met de door de benden van Maarten van Rossum aangerichte schade, blijkt dat reeds in 1542 de dorpen aparte financiën hadden (56). Naar de lijsten van de haardtellingen zoals die kort voor 1800 weergegeven zijn door de reeds genoemde mr. C. van Breugel te oordelen (57) zouden tussen 1480 en 1525 de huishoudingen uit elkaar gehaald zijn.

Naar de reden kunnen we slechts gissen. Uit de voornoemde akte van Karel V van 1544 blijkt wel, dat Oostelbeers een grotere achterstand bij het betalen der beden had dan Middelbeers. Als deze situatie al langer duurde, kan zij de inwoners van het laatste dorp aangezet hebben tot een splitsing. Wellicht ook heeft door de strooptochten van Maarten van Rossum en de opvolgende legering van de Brabantse troepen Oostelbeers meer schade geleden dan Middelbeers en lag daar de oorzaak. In het laatste geval kan de scheiding niet reeds tussen 1480 en 1525 plaatsgevonden hebben.

De grondslag voor de vroegere eenheid lijkt voorshands de Beerse gemeint geweest te zijn, waarop de inwoners van beide dorpen een aantal gebruiksrechten konden uitoefenen. Daarin werden ze in 1334 door hertog Jan III van Brabant bevestigd (58). In de oorkonde ko-

men enige financiële bepalingen voor, die duidelijk maken, dat er een plaatselijke instantie moest zijn, die "gemeente"-gelden kon beheren, Overigens hadden inwoners van de Beerzen gebruiksrechten op de gemeinten van Oerle, van Hoogeloon, van Hilvarenbeek, van Oosterwijk en in het Molenbroek, zij het natuurlijk nergens exclusief.

Een tweede bindende factor tussen Oostelbeers en Middelbeers werd gevormd door de schepenbank (59), die in ieder geval reeds in 1473 bestond, maar zo goed als zeker veel ouder is (60). De jurisdictie van de schepenbank strekte zich verder uit dan de Beerse gemeint, daar ook de particuliere erven er onder hoorden, al lagen deze, zoals op de Heide het geval was, eigenlijk als enclaves in een andere gemeint. Typerend is in dit opzicht onder meer dat er vanwege Middelbeers een beëdigde heimraad was over de Loonse Aard (61). Een derde streng in de band tussen Oostelbeers en Middelbeers is ook de gemeenschappelijke erf-secretaris geweest, wat inhield, dat het ambt erfelijk was en door de secretaris aan zijn opvolger verkocht kon worden, al moest deze laatste wel toegelaten en beëdigd worden.

Kerkelijk had Oostelbeers geen bindingen met Middel- en Westelbeers. Het vormde een eigen parochie, waarvan het patronaat en de tienden al sedert de dertiende eeuw in handen waren van de abdij van Tongerlo. Middel- en Westelbeers vormden samen één parochie. Patronaat en tienden behoorden aan het kapittel van Oirschot. Bepaalde zaken, die later de burgerlijke overheid aangingen, als de armenzorg, het onderwijs en het beheer der kerkgoederen, werden en bleven de eeuwen door onafhankelijk behartigd.

Eerst in de tweede helft der 18e eeuw zijn er gemeenschappelijke posten ingevoerd op dit terrein in verband met de pastorie van de predikant en de transportkosten van zijn meubilaire goederen. Men heeft toen een nieuwe verdeelsleutel moeten invoeren van 4/10 voor Oostelbeers en 3/10 deel voor elk der beide andere dorpen.

De tweede voor gemeenschappelijke rekening der drie dorpen komende post betrof de vroedvrouw en wel sedert 1794. De verdeling werd hier, zoals we zagen, 10 tegen 9 en 6 respectievelijk voor Oostelbeers, Middelbeers en Westelbeers.

Tot slot iets over grenzen. Over het territoire van de huidige gemeente liep de grens tussen de kwartieren Kempenland en Oosterwijk der Meierij; de grens tussen de schepenbanken van Hilvarenbeek en Beers; de grens tussen de gemeinten van Beek en Oosterwijk, tussen die van Beek en Hoogeloon, tussen die van Beers en het Molenbroek, tussen die van Beers en de Grote Aard van Oerle en tussen die van Beers en Oosterwijk. Alleen de grens tussen Beers en Oirschot schijnt vrij "vast" geweest te zijn (al was er blijkbaar een stuk "questieus") en er is weinig reden om aan te nemen, dat deze sedert de 18e eeuw verlegd is.

De grenzen van de parochies en daarmee van de tienden vielen niet overal samen met die van de dorpen en de verpondingen - we zagen het voorbeeld bij de verponding over de tiende van de Heide; kerkelijk Oostelbeers, burgerlijk Westelbeers blijkbaar - en als ik

U verder dan nog verzekert, dat de mening van Schutjes (62) als zouden de Grote en de Kleine Beerze de grenzen vormen tussen de onderscheiden dorpen, niet meer dan een aan Van der Aa ontleende hersenschim was en dat er bovendien nog een aparte gemeint "het Háiel" of "Hadel" is geweest in Oostelbeers, dan mag U aannemen, dat de Beerzen wel grenzeloos, maar zeker niet grensloos waren.

Naschrift:

Toen vorenstaand verhaal al goeddeels vorm had gekregen, ontwaarde ik in "Inventarissen ... particuliere verzamelingen" van drs. Elis. H. Korvezee (Rijksarchief in Noord-Brabant, Inventarisreeks nr. 15) dat er een collectie Santvoort bestond, teruggaande op de held van de leen- en tolkamer. Ongetwijfeld bevat deze collectie veel waardevol materiaal (men zie de pag. 62 - 64 van de inventaris) en ge kunt er op rekenen, dat ik er als een haas op af ga. Inmiddels wel mijn excuses voor deze ommissie!

Noten:

54. Campinia, 2e jaargang, nr. 6, pag. 89
55. Campinia, 2e jaargang, nr. 7, pag. 138
56. De tekst van deze oorkonde is uitgegeven door Fr. Waltman van Spilbeeck in Kempisch museum, 3e jaargang (Turnhout, 1893) nr. 4, pag. 110 - 112
57. Historia Agricultura, deel VIII (Groningen, 1965), pag. 516
58. Oorkonde van 30 mei 1334. Het oorspronkelijke charter wordt bewaard in de abdij van Tongerlo. De tekst van de akte is vele malen uitgegeven, ook door de vroegere abdij-archivaris Erens in zijn oorkondenboek en laatstelijk in Campinia, 2e jaargang, nr. 8, pag. 169 en 170. Evenmin als de vroegere is deze uitgave overigens vlekkeloos. De vraagtekens achter het woord "cartae" of "carte" (= charter:). - in oorsprong afkomstig van F.F.X. Cerutti, die voor dr. D.Th. Enklaardetranskripten gemaakt heeft voor diens "Gemeen gronden in Noord-Brabant in de Middeleeuwen" (Utrecht, 1941) - kunnen gevoeglijk wegge laten worden, terwijl het toch ook niet zo vreemd is een "courmunitas (= gemeint) nader te "bepalen" met de woorden "inter predictos palos jacens" (tussen voor genoemde palen liggende).
59. Er was maar een schepenbank, al treden de schepenen van beide dorpen vaak apart op. Ze moeten dan gezien worden als "schepe nen-commissarissen tot de Oostelbeerse respectievelijk Middelbeerse zaken". Oostelbeers "leverde" vier schepenen, Middelbeers drie. De president- of voorschepen kwam beurtelings uit het ene dan wel het andere dorp.
60. Oorkonde van 13 oktober 1473 betreffende het pootrecht op de gemeint. Zie dr. D.Th. Enklaar, Gemeente gronden . . . pag. 21, nr. 10. Dat de zorg voor waterovergangen een typische gemeenteaangelegenheid was; blijkt uit het feit, dat voor de bouw en

het herstel van bruggen onteigening van hout uit de voorpotingen "in reedelijkheden" mogelijk was (a.w., pag. 23).

61. Archief van de Rentmeester Generaal der Domeinen, inv. nr. 295: afschrift van een brief van de stadhouder van de kwartierschout aan de Beerse sekretaris d.d. 10 mei 1713
62. Lud. H.C. Schutjes, Geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch, deel III (St. Michielsgestel, 1872, pag. 222).

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(vervolg)

2. Het geslacht van Stapele

(door T. Klaversma, Eindhoven)

Willem, heer van Stapele, behoorde tot het geslacht dat zich naar Stapele bij Boxtel noemde. Daarop wijzen alle gegevens uit het hierna volgende relaas. Van deze familie treffen we ook in 1105 een Willem van Stapelo aan in een oorkonde, waarbij bisschop Bur chard van Utrecht op verzoek van Otto, graaf van Zutphen, de Sint- Pieters- en Sint-Walburgiskerk te Zutphen wijdde. Een Walter van Stapelo was in 1134 getuige van de Utrechtse bisschop Andreas van Cuyk, toen deze een gift van gravin Ermengard van Zutphen aan bovengenoemde kerk bevestigde (1). In 1139 komt heer Walter opnieuw als getuige voor in een oorkonde van bisschop Andreas, en in de periode 1156 - 1169 wordt hij herhaaldelijk genoemd als getuige in de stukken van bisschop Godfried van Rhenen. Ook verschijnt hij in 1159 met deze Utrechtse bisschop en de gebroeders Herman en Godfried van Cuyk als getuige in een oorkonde van keizer Frederik Barbarossa, waarin de laatste de kerk van de H. Maria te Antwerpen in haar bezit bevestigt (2). Een Willem van Stapele die in 1167 als getuige voorkomt in een oorkonde van Godfried III van Brabant, is vermoedelijk de naar zijn grootvader genoemde oudste zoon en toekomstige opvolger van heer Walter van Stapele geweest. In deze oorkonde draagt hertog Godfried een vrij goed te Zelzate over aan de Sint-Michielsabdij te Antwerpen (3). V66r Willem van Stapele staat in de getuigenreeks Herman van Cuyk; na hem komen Dirk van Herlaer, Giselbert van Tilburg, Hendrik van Breda, Nicolaas van Daveren en Vastraad van Strinen, allen edelen, Van de meeste van deze getuigen is bekend, dat zij óf in betrekking stonden tot het bisdom Utrecht - Zelzate lag in een Utrechts dekanaat - óf in die omgeving gebied bezaten. Het is waarschijnlijk dat dit ook met Willem het geval was, dus dat hij hier wegens zijn banden met het bisdom of wegens bezit in de omgeving van Zelzate getuige was. Dit te meer, daar hij verder nooit in de oorkonden van Godfried III van Brabant voorkomt. Mocht hij in die streek inderdaad goederen hebben gehad, dan zou dat kunnen verklaren, dat er later in Zee-

land nog adellijke Van Stapelens woonden toen dit geslacht in de Meierij allang verdwenen was (4). Maar was deze Willem van Stapele dezelfde als de weldoener van het Oirschotse kapittel? Als aanvulling en ter ondersteuning van wat hiervoor daarover is opgemerkt, kan nog op het volgende worden gewezen. In 1219 treffen we als laatste Meierijse Van Stapele's aan: de vrouwen (dominae) van Stapele, Jutta en Petronilla. Ze zijn samen met Boudewijn, heer van Vught, en diens moeder Agnes getuige bij een overeenkomst tussen Hildegond van Bladel met haar zoons en het klooster Postel over goed te Bladel. Ook enkele Oirschotse kanniken treden als getuigen op. Vermoedelijk waren Jutta en Petronilla zusters (5) en erfdochteren, en gezien de tijd tussen de Willem van Stapele van 1167 en hun optreden kunnen zij kleindochters van Willem zijn geweest. Met hen verdwijnt, voor zover mij bekend, het adellijke geslacht Van Stapele uit de oorkonden van de Meierij. Wijst dit verdwijnen er al op, dat een 12de-eeuwse Willem heer van Stapele de vermoedelijke weldoener van Oirschot is geweest - daar komt nog bij, dat hij geen ridder (miles) genoemd wordt, terwijl omstreeks 1250 vrijwel iedere edelman zich aan zijn stand verplicht achtte die titel te verwerven en te voeren (6). En was iemand ridder, dan staat dit in het Oirschotse jaargetijdenboek vrijwel steeds achter zijn naam vermeld.

Noten:

1. Gemeente-archief Zutphen. De oorkonden zijn onecht, maar aangenomen mag worden, dat de vervalser de namen van de getuigen aan echte oorkonden uit circa 1105 en circa 1134 ontleende.
2. S. Muller en A.C. Bouman, Oorkondenboek van Utrecht tot 1301, blz. 375, 377 en 416. Aubertus Miraeus, Notica ecclesiarum belgici, blz. 407.
3. P.J. Goetschalkcx, Bijdragen tot de geschiedenis van het aloude hertogdom Brabant, jaargang I, blz. 580.
4. In 1269: een "Godefridus filius domini Willelmi de Stapla", die met een hernieuwde bedijking van Waarde en Valkenisse te maken had (Bijdragen en mededelingen Historisch Genootschap 1926, deel 47, blz. 213).
In 1363: een Jan van Stapelen, ridder; hij deed afstand van een goed op Zuid-Beveland (Archief O.L. VrOuwe-abdij te Middelburg).
Verder: Van Stapelens op Tholen en te Bergen op Zoom (vriendelijke mededeling van de heer P. Scherft).
- 5 In de Postelse oorkonden worden zij in één adem genoemd, hetgeen er gewoonlijk op wijst, dat van zusterschap sprake is. Petronilla's tweede zoon heette waarschijnlijk Godfried. Walter van Stapele was getuige, toen bisschop Godfried van Rhenen voor zijn (G.'s) vader een jaargetijde instelde. Het is dus mogelijk dat hier een familieband bestond, en dat de naam Godfried uit het geslacht Van Rhenen werd overgenomen.

6. J.M. van Winter, Ridderschap, Fibulareeks, nr. 11.

(wordt vervolgd)

```

*****
*
* GILDEBROEDERS EN -ZUSTERS VAN KEMPENLANDI
*
* Ook het charter of reglement van aw gilde kan in
* CAMPINIA worden gepubliceerd. Zend ons een kopie
* (als er "kaarten" uit verschillende perioden be-
* staan: van het oudste exemplaar), eventueel met de
* door U vervaardigde transkriptie. Acht de redactie
* Uw bijdrage geschikt voor publikatie, danwordtzij
* in één van de - op langere of kortere termijn -
* komende nummers opgenomen. Wij wachten met belang-
* stelling op Uw reactie.
*
* *****

```

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

CAMPINI A

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD KEMPENLAND

7E JAARGANG
OKTOBER 1977
NR. 27

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN BRUNING, ADJUNKT STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 1 1

TEL. **04997-2828** - 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1977, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- p.st. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland. Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet verantwoordelijk.

I NHOUD

I.	Bekende figuren uit oud Veldhoven (door meester C. Rijken, 1941)	93
	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	94
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	97
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (door J. Santegoeds, Nuenen)	101
V. a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	104
	77. Notariële akte van Johannes Elyas 2 mei 1400	104
	b. De Veldhovense oorkonden (Oerle, Meerveldho - ven, Zeelst, Veldhoven, Zonderwijk) vanaf de 13e eeuw (vervolg)	105
	25. Schepenoorkonde van Oerle 30 oktober 1484	105
VI.	Oude toponymica	106
VII.	Genealogica	106
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	106
	2. Genealogische fragmenten uit de protokol- len van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best (door A. van der Meulen, Eindhoven)	106
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	109
	39. "Koestraat 9"	109
	40. "Koestraat 11"	113
IX.	De bezittingen van de familie De Heusch-van Bausel, gelegen onder Blaarthem (door A. van Run, Veldhoven)	114
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18e eeuw	118
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	121
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven	

I NHOUD (vervolg)

	(vervolg)	
	(door Th. A. Kuypers)	121
2.	Echtparen van Croonenburg	
	(vervolg)	
	(door A.B. van Cronenburg, Rotterdam)	126
3.	Gerard van Home; een korrektie en aanvulling	
	(door T. Klaversma, Eindhoven)	128
XII.	Toponiemen in en om Oerle in 1340	129
XIII.	De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw	
	(vervolg)	
	3. De heren van Vught in de 12de eeuw	
	(door T. Klaversma, Eindhoven)	131
XIV.	Archivalia aangaande de oude Kempische gilden	133

CORRIGENDA

Aflevering 15, hoofdstuk X, blz. 132

Oostelbeers

(Door een vergissing werden de gegevens van Oisterwijk in de lijst van Oostelbeers opgenomen. Aan de aandachtige lezer, die op deze fout attendeerde, onze oprechte dank.)

De juiste gegevens zijn:

	inwoners	katholieken	reformatorische christenen
1796	351	343	8
1815	351	345	6

(Deze korrektie was reeds voor de 16e aflevering bedoeld, is echter tot onze spijt in het ongerede geraakt.)

I. BEKENDE FIGUREN UIT OUD VELDHOVEN

(opgetekend door meester C. Rijken, 1941)

De Nieuwstraat, dit is de rechte straat, die leidt van de Kromstraat in de richting Schoot, eindigt bij een thans verlaten woning, welke toebehoort aan den laatsten bewoner Willem van Moll. Deze hut werd achtereenvolgens v66r 1900 bewoond door verscheidene arme en eenzame menschen, die er later in hun ouden dag nog vaak bijeenkwamen over den goeien, ouden tijd te praten. Daarom noemden zij dit huis hun "rande-voe" (in het Fransch rendez-vous d.i. plaats van bijeenkomst). Tot deze bezoekers behoorden o.a. Jan van Tuin, Ant. Dingen, Mollen. Zij praatten over politiek, over den Franschen Keizer, over den Fransch-Duitschen oorlog, over Bismark enz.. De een beweerde, dat Bismark slechts drie lange haren op zijn hoofd had, hetgeen in verband met het getal drie wel iets heel bijzonders moest beteekenen. Een tweede vertelde, dat het er in den Fransch-Duitschen oorlog zoo wreed naar toe ging, dat de soldaten de zuigelingen in de wieg hardvochtig aan de bajonet staken. Tijdens genoemden oorlog was op zekeren zondag avond de hemel bloedrood gekleurd. "Dat komt van het bloed dat er op de slagvelden in Frankrijk vergoten wordt", verklaarden zij eenstemmig. Zij zagen de paarden en wagens met de kanonnen door die bloederige lucht rijden. Ze hadden het ook over spoken en heksen. Aan de overzijde van den weg, langs den harden weg naar Schoot stond nog een zelfde vervallen woning namelijk de zogenaamde "Heikrekerop de plek, waar thans Joh. Donkers woont. Volgt mende lange Goorstraat, dan komt men uit op de Moorman-laan - Moorman was houtvester en stierf 6 januari 1925 -, waarlangs slechts één woonhuis staat. Hier woonde v66r 1900 een zekere Daniël Verdonk, die den Tiendaagschen Veldtocht als tamboer had meegemaakt en later hier zijn kostje trachtte te verdienen met op de kermisdagen der omliggende dorpen scharretjes (= schol) te venten en die te laten "verdoedelen", Enkele tientallen meters noordwaarts woonde de familie van der Meeren, waarvan de man den bijnaam had van "Jan Piep", gehuwd met Nel Depan (11941). Van waar die bijnaam? Jan was wever en zijn Nel spoelde voor hem het benodigde garen; 't was in de eerste periode van hun echtelijk leven en als Jan dan op 'n getouw zat, riep hij nu en dan tegen zijn wederhelft: "Toe Nel, piept nog is!" Dan piepte Nel: piep, piep; En Jan volgde Nel's voorbeeld en wisselde met Nel het piepen af en zoo ontstond een wederzijdsch gepiep. Later hebben ze het piepen afgeschaft, maar Jan van der Meeren is als "Jan Pie(w)p" gestorven en begraven.

Op een 100-tal meter noordwaarts aan den rand van den zandweg Schoot-Knegsel woonde een brave man met name Martinus Vermeulen. Hij leidde een stichtend leven en hij verdiende daarom den naam van kluisenaar, zooals men hem noemde, ten volle. Zijn grootvader Marten Vermeulen werd op 29 september 1773 door de schepenbank van Veldhoven aangesteld als bedeljager. Hij moest alle vreemde bedelaars, landloopers, vagebonden en dergelijken uit het dorp verdrijven en genoot daarvoor jaarlijks een tractement van f 40,- en alle twee jaren een nieuwen

rok, zulks tot wederopzeggings toe. (...) In 1775 schijnt het aantal Bedelaars en Landloopers van "zoodanig effect te zijn, dat men geen Bedelaars en Landloopers binnen desen dorpe meer was bespeurende" en daarom werd in de vergadering van 12 Februari 1776 Marten Vermeulen "affgesteld en bedankt".

Ingezetenen, die nooddruftig waren, mochten met vergunning van de schepenen binnen het Dorp aalmoezen vragen langs de huizen. Bij plakkaat van Hun Hoogmogenden van 1 April 1738 was het verboden op andere plaatsen dan die hunner inwoning te bedelen. (...) Dezelfde Marten Vermeulen wordt in de vergadering van 2 juny 1777 door de Schepenen van Veldhoven benoemd tot Heemraad en Schutter van de "gemeynte" waarvan door Jan III, hertog van Brabant, "uitgifte" was gedaan aan de "naburen" van Veldhoven, Steensel, Sittert en Wolfshoven (thans Wolfshoek onder Knegsel). De Heemraad-schutter moest er voor waken, dat door de ingezetenen en hun vee niet werd gezondigd tegen het Reglement, dat door de Staten 25 Sept. 1732 over het gebruik der "gemeynte" was "gestatueert". Hij genoot daarvoor een jaarlijksch tractement van 4 gulden als heemraad en 4 gulden als schutter. De "gemeynte" is in 1858 onder de rechthebbenden verdeeld.

Meer zuidwaarts, nabij het Kleine Goor, woonde een blinde man, die vroeger als schipper de Hollandsche wateren had bevaren en thans hier van een jaarlijks pensioentje van f 75,- zijn leven sleet. Zijn naam was Driek Schijvens, maar het volk noemde hem eenvoudig algemeen "de Schipper". Voorzien van een stok en vergezeld van zijn hondje deed hij geregeld zelf zijn boodschappen in het dorp en liep nooit mis. Hij was vrij goed ontwikkeld en vertelde gaarne van zijn reisavonturen.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAART HEM

(vervolg)

486. Zo.Ve. 25-2-1617 blz. 220/2 - 222/1

Anneken dochter van Jan Aerts van. Seelant enerzijds, en haar wettige dochters Jenneken en Neelken, verwekt door Peter Janssen, anderzijds, hebben een voorlopige deling gemaakt van hun goederen. Aan Anneken zijn bij loting ten deel gevallen: a. de westelijke helft vaneenhuis te Zonderwijk-Veldhoven (de zuidwesthoek van het huis ligt richting Dorenbosch) met aangelegen grond en tuin; b. de helft van "de Bocht" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Peter Lenaerts, Jan Tonis, de kinderen van Wouter Huypen); c. de helft van een akker genaamd de "Kerck-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, het erf van Postel, Mercelis Cornelis); d. een halve akker in de "Schoter-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de weduwe van Faes Goorts, Jan Franssen, Wouter Hendricx); e. een halve beemd te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Rut Janssen,

de Loop). Anneken moet de uit deze goederen verschuldigde grondcijs en eventuele renten betalen. Zij moet haar deel van het huis tijdig laten repareren en mag het niet afbreken.

Aan Jenneken en Neelken zijn bij loting ten deel gevallen: a. de oostelijke helft van bovengenoemd huis te Zonderwijk-Veldhoven, met de halve tuin langs de straat en het bijgebouw (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Jan Aerts, de straat); b. de halve "Bocht" aan de oostzijde (belendende percelen: de aan het huis gelegen grond, Jan Tonis, de kinderen van Wouter Huypen); c. de helft van de "Kerck-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de kinderen van Aert Jacobs, het erf van Postel, Marcelis Cornelis); d. een halve akker in de "Schoter-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Frans Hendricx, Jan Franssen, Wouter Hendricx); e. een halve beemd te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Jan Hanssen, de gemene Loop). Uit deze goederen moeten worden betaald: aan de Heilige Geest van Zonderwijk drie vat rogge per jaar, en aan de kinderen van Jacop Gerits 25 stuivers per jaar.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

487. Zo.Ve. 25-2-1617 blz. 222/2 - 223/1

Wouter Peters als man van Jenneken Peter Janssen enerzijds, en Neelken Peter Janssen met haar voogd anderzijds, hebben van de goederen in Zonderwijk-Veldhoven, die hun bij loting zijn toegevallen, een voorlopige deling gemaakt. Aan Wouter zijn ten deel gevallen: a. de halve "herd" in de vorst aan de noordzijde van het huis met het daaraan grenzende deel van de tuin; b. de helft van de aan het huis gelegen grond, namelijk het westelijk gedeelte; c. het vierde deel van de "Bocht", naast de aan het huis gelegen grond; d. de halve "Kerck-acker", namelijk dat deel dat grenst aan de Nieuwe Loop. Uit deze goederen moeten 15 stuivers per jaar worden betaald.

Aan Neelken zijn ten deel gevallen: a. de halve "herd" aan de zuidkant van het huis, met het noordelijk deel van de tuin en de aangelegen grond langs de straat; b. het vierde deel van de "Bocht", tussen de gedeelten die toebehoren aan Neelken's moeder en aan haar zwager; c. de halve beemd die grenst aan Jan Hanssen en de Loop; d. de halve akker in de "Schoter-acker". Partijen moeten elkaar het recht van overpad geven. Neelken moet het fruit, dat van haar goederen komt delen met Wouter. Zij moet aan de kinderen van Jacop Gerits 6 stuivers per jaar betalen.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

488. 4-5-1618 blz. 222/3

Jan Peters belooft, op eerstkomende Lichtmis aan zijn zwager Anthonis Peters 40 gulden te betalen. Hiermee wordt een belofte van 8-1-1612, gedaan aan Catharina Bernaert Dircks, teniet gedaan. Bovendien belooft Jan op eerstkomende Pinksteren aan Anthonis 7 gulden te betalen.

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

489. 30-6-1617 224/1 - 225/2

Cornelis Peters enerzijds, en Frans Adriaens, Jan Jacobs en Paulus Matijssen als voogden en familieleden van de onnozele Peter Aerts anderzijds, hebben een minnelijke schikking getroffen na bemiddeling van Willem Janssen en Hendrick Willems (Heilige-Geestmeesters), Peter Corstiaen Vreysen, Peter Wouters en Gielen Nijssen. De overeenkomst betreft de volgende zaken: het al dan niet aanvaard hebben door Peter Cornelis (de vader van genoemde Cornelis Peters) en zijn vrouw, de weduwe van Aert Jans, van zekere roerende goederen (meubels en vee); het verricht zijn van (ver-)bouwwerkzaamheden aan het huis van Peter Aerts door Cornelis Peters; het al dan niet gekapt zijn van hout op zeker goed door Cornelis Peters of zijn vader; het gewoondhebben van Cornelis Peters op de goederen van Peter Aerts gedurende twee jaar; het gekocht zijn door Cornelis Peters van zekere "schaar", bestaande uit koren of boekweit; het onderhouden zijn gedurende enige jaren van de onnozele Peter Aerts door Cornelis Peters. Partijen hebbennuangaande deze zaken met elkaar afgerekend. Hierbij is tevens bepaald, dat men na de dood van Peter Aerts - die zijn bezit niet geheel zal "verteren" - aan de vrouw van Cornelis Peters 12 gulden zal geven voor kledingstoffen.

Schepenen: Tielemans - Cornelis Janssen

490. Ze. 4-9-1617 blz. 225/3 - 226/1

Merceilis Dierick heeft aan zijn broer Andries en zijn zuster Hendricksken overgedragen: zijn deel in een tuin te Zeelst, ter plaatse genaamd Cleyn Eyndoven (belendende percelen: de "Tlasenbosch", het stuk waarvan dit is gedeeld).

Schepenen: Hoffman - Janssen

491. Ze. 22-9-1617 blz. 226/2

Dierick van Hove en Adriaen Janssen, schepenen, Joost Janssen en Aert Wilboorts, Heilige-Geestmeesters, Peter Stijmans en Goris Gijsberts, kerkmeesters, en Andries Hendricx, allen bestuurders van Zeelst, hebben verklaard dat Peter Marcelis aan de rector van het altaar van Sint-Willibrord, Sint-Antonius en het Heilig Kruis in de kerk van Zeelst 50 gulden heeft betaald, zodat hij ontheven is van het voldoen van een rente van 1 mud rogge per jaar aan genoemd altaar totdat het de bestuurders of de rector believen zal hem de 50 gulden terug te geven. Over het jaar 1617 zal de rente nog door Peter Marcelis worden betaald.

Schepenen: Van Hove - Adriaen Janssen

492. Ze. 22-9-1617 blz. 226⁶/₃ -- 227/1

Peter Marcelis belooft om drie jaar na laatstleden Lichtmis aan Mechteld weduwe van Lucas Walravens de som van 50 gulden te betalen. De interest zal 3 gulden en 21 stuiver per jaar bedragen.

Schepenen: Van Hove - Adriaen Janssen

(Afgelost)

493. 15-6-1617 blz. 227/2

Jan Lauwreyssen heeft overgedragen aan Paulus Matijssen: een akker genaamd "het Molenstuck" (belendende percelen: de erfgenamen van Jacop Gerits, de kinderen van Adriaen Hendrickx van der Lynden, Paulus Matijssen, Anthonis Willems). Er is hierbij geen sprake van wegen en waterlopen.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

494. 4-10-1617 blz. 227/3

Gerit Adriaenssen belooft, op eerstkomende Lichtmis aan Willem Janssen van den Water, voogd van de kinderen van Dierick Hendrickx, desom van 60 gulden en 10 stuivers - komende van onroerend goed - te betalen, zonder interest. Hiermee zijn alle eerdere beloften van genoemde kinderen aan hun voogd teniet gedaan.

Schepenen: A. Janssen - Michiel Paulus

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

483. V.Z.B.M. 14-7-1803 3/69v-72r

Vergadering te Veldhoven van de leden van de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem en Meerveldhoven inzake het opstellen van een duidelijk reglement aangaande het gebruik van het gemene Broek volgens permissie en autorisatie der Representanten van het Volk van Bataafs Brabant d.d. 27 mei 1796, aangezien er nog steeds veel misbruik wordt gemaakt door het uitsteken van moer en het graven van putten (waardoor beesten verongelukken), het in beslag nemen van delen, waar tien of meer personen gerief van kunnen hebben, door onrechtvaardig iets te verkopen, dat alle ingezetenen toekomt. Het reglement luidt dan als volgt: 1) Het Broek is alleen maar bestemd als weiland voor het vee. In verband met de verre afstand en andere omstandigheden mag wel turf worden gestoken, maar dan alleen binnen de door de gemeentebesturen aangebrachte palen en alleen voor brandstof. 2) Buiten de palen mag geen moer of turf worden gestoken dan onder de voorwaarden vermeld in het volgende artikel. 3) Na juni mag er buiten de palen turf worden gestoken, maar ieder huishouden krijgt dan een plaats aangewezen. Aan iederhuishouden worden 15 treden in het vierkant toegewezen. Degenen, die thans een grote plaats hebben ingenomen, moeten deze binnen drie dagen na publicatie van dit reglement verlaten, en die nu een plaats hebben mogen dit jaar geen andere plaats meer innemen. Alle turf, die voor 1 oktober niet buiten het Broek (buiten de palen) is gebracht, zal voor

24

iedereen geveild kunnen worden, en degenen die na 17 september buiten de palen nog turf komen steken of die in het vervolg (24 juni) beginnen te steken, zullen worden beboet zoals in dit reglement nog zal worden aangegeven. 4) De ene ingezetene mag aan de andere geen plaats afstaan of verkopen. 5) Wie niet gerechtigd aan vreemdelingen iets uit het Broek verkoopt zal het dubbele der boete moeten betalen. 6) Om onduidelijkheid in het aftekenen van de plaatsen te voorkomen is een ieder verplicht zijn plaats op de vier hoeken door een baken of tak of een hoopje turf aan te geven, zodat men de grootte duidelijk kan onderscheiden. 7) Om beter op de overtredingen te kunnen letten, is een ieder verplicht zijn plaats op verzoek van de schutter of vorster of anderen die het recht ertoe hebben aan te wijzen. 8) Als iemand door het verzetten of weghalen van de bakens een ander in moeilijkheden brengt, zal deze een dubbele boete moeten betalen. 9) Om te voorkomen, dat de een de ander belet zijn turf van zijn plaats af te halen, is een ieder verplicht de passage over zijn plaats toe te laten. 10) Elke overtreding wordt beboet met 3 gulden (waarvan een derde voor de schout-civiel, een derde voor de armen en een derde voor de aanbrenger). De aanbrengrers zullen zijn al degenen, die hier in Veldhoven, Zeelst, Blaarthem en Meerveldhoven onder ede staan. De ouders zijn aansprakelijk voor hun kinderen en de meesters en vrouwen voor hun knechten en dienstmaagden.

Getekend: Jan M. Baselmans, W.v.d. Eijnden, P.v.d. Wildenberg, C. van Dommelen, A. van de Wildenberg, Joh. van Rooy, G. Verheijden, G. de Wit, sekretaris J.F. de Wit.

484. Z. 19-8-1803 3/72v-73r

Vergadering van de schout-civiel en de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst (niet aanwezig Dirk Senders en Peter Couwenberg). Volgens resolutie van het Departementaal Bestuur van Brabant is de schoolmeester Joachim Geene gehouden, de gemeenteklok op de toren behoorlijk na te zien en het gewicht op te winden, wil hij de jaarlijkse toelage van 36 gulden ontvangen. Aangezien hij echter reeds 70 jaar oud is, wordt besloten hem hiervan te ontheffen en voor het opwinden en nazien van de gemeenteklokken een ander persoon aan te trekken. Van dit besluit wordt bericht gezonden aan de schoolmeester.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Jan van Dijk, F. van Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

485. V.Z.B. 1-9-1803 3/73v-78r

Vergadering van de schout-civiel en de schepenen der dingbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem inzake het opstellen van een brandreglement, om niet beroofd te zijn van enige remissie van 's Lands wegen door nalatigheid en verzuim. 1) Niemand, oud noch jong, ingezetene noch vreemdeling, mag zich pijprokend op de gemene straat begeben of in de buurt van schuren, stallen, turfmijten, hooimijten en stromijten. Werklieden als timmerlieden en metselaars moeten een dop-

je op hun pijp hebben. 2) Niemand mag met brandende kaarsen, lampen of licht langs de gemene straat gaan of naast schuren, stallen, turf-schoppen, turf-, hooi- en stromijten. Dit mag echter wel indien de kaarsen of lampen zich in gesloten lantarens bevinden. Alle ingezetenen moeten dergelijke gesloten lantarens hebben. Tijdens het schouw-voeren moeten deze getoond worden of buiten gezet. 3) Niemand mag bij brandende kaarsen, lampen of licht 's avonds vlas hekelen, evenmin bij het vuur of onder de schouw. 4) Niemand mag opde "schelft" hooi of stro leggen dat aan de schouw of de schoorsteen raakt. Van deze moet een afstand bewaard worden van 3 voeten, tenzij de schouw geheel gemetseld is en zonder enige reten of spleten. 5) Niemand mag as deponeren in of om zijn huis of naast stalling, schuur of schop en turfmijten. De afstand moet minstens twaalf voeten bedragen, tenzij deze as niet heet, gloeiend of met enig vuur vermengd is. 6) De kinderen mogen geen vuurtje stoken op de "gemeijnt" of de gemene straten. 7) Niemand mag zijn kist of bedstede bovenop met hooi of stro afdekken. 8) Alle reten, barsten en scheuren in de schouwen en in de oven, waarin men brood bakt, alsmede die zich in het metselwerk van brouwketels bevinden, moeten binnen 8 dagen worden dichtgemaakt. 9) De schoorsteen moet minstens drie voeten met stenen boven het dak uit opgemetseld zijn. 10) Mijten van klot of turf, hooi, stro of hout moeten op een afstand van vier voeten van de schouw verwijderd zijn, waar vuur gestookt wordt. 11) In enge straten mogen geen mijten van klot of turf, hout, hooi of stro worden geplaatst. Deze moeten binnen 8 dagen na publikatie dezes worden verwijderd, De mijten die staan in weiden of brede straten moeten 10 voeten van het karspoor worden afgezet. Ook dit dient binnen 8 dagen na publikatie dezes te geschieden. 12) Op de gemene straat mogen geen mijten van turf, klot, hooi, stro, noch schoppen meer staan. Deze moeten binnen 16 dagen zijn verwijderd. 13) Ieder huis moet zijn voorzien van een emmer of ketel en een ladder. 14) Iedere eigenaar of huurder moet bij zijn huis hebben en goed onderhouden een waterput met zwengel, roei en haak of een pomp daarop staande of bij gebreke daarvan een putkist of een stenen muur eromheen van minstens 3 voeten hoog. 15) De waterpoelen en kuilen, zowel van de gemeente als van partikulieren moeten jaarlijks worden uitgediept, verbreed en geveegd. 16) In geval van brand moet de gedupeerde of de eerste ontdekker aanstonds hiervan kennis geven aan de schout-civiel of diens gekommitteerde schepenen, om de nodige orde op zaken te stellen, die een ieder moet opvolgen. 17) Ook zal de klok of trom worden geroerd op order van de naaste rotmeester. Uit ieder huis zal dan één persoon assistentie moeten verlenen met een ketel of emmer om de brand te blussen. Ieder rotmeester zal over de personen van zijn rot het kommando voeren. 18) Geen waard of waardin mag aan de ingezetenen drank schenken na 10 uur 's avonds in de winter en na 11 uur 's avonds in de zomer (het winterseizoen gaat van half september tot half maart), Indien de gasten op verzoek van de waard of van de waardin niet naar huis gaan, dragen deze laatsten geen verantwoording meer, wanneer dronkemannen laat huiswaarts gaan en met een brandende pijp in een schop of schuur gaan slapen, waardoor brand kan worden veroorzaakt. 19) De smeden mogen de blaasbalg

van de smidse niet bij een beddekoets, stro of hooi zetten. De afstand moet minstens 10 voet bedragen. De "smeekoolen" mogen evenmin in de smidse gelegd worden, opdat de ingezetenen geen schade kunnen lijden. 20) De schouw hierop zal jaarlijks tweemaal plaatshebben en wel in mei en september. 21) Een ieder is verplicht op aanmaning van de schout-civiel of een lid van het gemeentebestuur alles wat brand kan veroorzaken te verwijderen en wel zo spoedig mogelijk. 22) Voor iedere overtreding moet 3 gulden worden betaald. Een derde van dit geld ontvangt degene, die de overtreding komt aanbrengen. Tot het bekeuren zijn gemachtigd al degenen, die in Veldhoven, Zeelst en Blaarthem onder ede staan. De ouders zijn aansprakelijk voor hun kinderen, de meesters en vrouwen voor de knechten en dienstmaagden.

Dit reglement wordt goedgekeurd en besloten wordt hetzelfde te publiceren. Jaarlijks in het begin van mei zal een schouw worden gehouden. Aangaande de bakovens, schoorstenen en waterkuilen zal in augustus of september een schouw worden gehouden..

Getekend: G. de Wit, J. Somers, W.v.d. Eijnden, Joh. van Rooy, A. van den Wildenberg, P.v.d. Wildenberg, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen.

486.

✓ -

10-9-1803

3/78v-79r

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven (afwezig A.v.d. Wildenberg). Aangezien de huurder armengoederen dezer gemeente komt te vervallen en wel die van groes en hof half maart, van de huizen op Pasen of op de gewone verhuizingstijd en die van het teulland in de oogst- of stoppeltijd, is besloten op donderdag, 29 september a.s. des namiddags om 3 uur ten raadhuize bovengenoemde goederen publiek te verpachten en wel voor 6 jaar. Een uitzondering wordt gemaakt op huis en goed, die thans in gebruik zijn bij Hendrik Eisen en jaarlijks onder de volgende voorwaarden uit de hand worden verhuurd: hij moet jaarlijks in plaats van 40 gulden aan de armen 56 gulden pacht betalen, hij moet voorts betalen alle dorps- en landslasten en het schouwen van wegen en waterlopen, hij moet het dak met zwaar roggestro dekken, zodat de armen geheel schadeloos blijven. Hendrik Eisen is ter vergadering verschenen en heeft verklaard het huis onder deze voorwaarden te accepteren.

Getekend: Hendrik Eisen (kon niet schrijven), J. Somers, W. van den Eijnden, Dielis van Esbeek, Jan P. Liebrechts, P.v.d. Hurk, sekretaris J.F. de Wit.

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

1593

AUGUSTUS

Ruyteren van Roy vertrocken:

Opten 1e augusti syn tot Roy opgetrocken seeckere compaignien Spaense ruyteren ende voetvolck, gecomen vande leger tot Herpenendegetrocken naer Oerle ende voerts naer Antwerpen.

Dachverlies geit ontvangen:

Opten selven dach heeft de voirscreven Dachverlies op zyne assignatie vande rentmeester Btoechoven gegeven, van Goyaerden Peterssen Verhoeven inden naeme van Oerschot ontfangen XLV gld. oft daerontrent.

Clusius gerekent:

Opten selven dach was convocatie van Kemplant tot Oerle omme de vacatien van Clusio ende anderen voer Kemplant gevacheert hebbende te oversien, ende soe tselve omme de voirscreven ruyteren nyet by en quam is gediffereert totten IIIe, maer soe op Acht enige quaet volck lach, en syn wy van Oerschot nyet gecomen oft durven comen.

Wartboy met zynen leger vertrocken:

Opten IIIIe is dleger daer de marquis van Warentboy over commandeerde in absentie van zyne excellentie voerts van Herpen opgetrocken ende gelegert tot Velthoven, ende aldaer gelegen hebbende twee dagen, voerts getrocken naer Peelt ende vandaer naer Mol ende voerts naer Herentals.

Nat weder geweest:

Opten selven vierden hevet voerden middach seer geregent, ende seeckere dagen voer ende nae al vochtich weder geweest, datmen tcoren ende hoy seer qualycken inne kosten gecrygen.

Steven van Loven. heyschen 93 gld. ende de compaignie van hier de maent van september 91 soe wel gequitteert:

Opten Ve alhier eenen bode gecomen van tslot van Hoochstraten, van eenen genoempt Staevn van Loeven, heyschende XCIII gld, die inden jaere 91 gelooft souden syn aen Guiliamme van Maestricht ruyterman onder de compaignie van conte Nicolae Cesis alsdoen tot Lier liggende, wesende van Ytaliaensche compaignie die ons seer inden voerscreven jaere 92 hebben geexecuteert midts allen maenden aenden selven waeren geassigneert 1330 gld. noch in permissie Belt.

Waerschauwinge vande volck van Orten:

Opten VIIIE Adriaen Dirxssen van Waelre hier ontboden, datmen vuyt soude sien naer de reste vande leger tot Orten liggende, dat hy vertrecken soude, tot dyen eynde de schout den IXe naerden Bosch gereden, maer en is nyet vertrocken.

Danielsoen:

De sieckte van Danielesoen is bestaen te groeyen, daer aff opten IIIe Jan Helfkens opten Xe syn huysvrouw, opten IXe augusti Jan int Gast - huys gestorven syn, ende Jenneken Willeken Vermeyen weu opten VIIIE.

Opten Xe is de voerscreven schout met den voerscreven Adriaen wederom tot Oerschot gecomen.

Dachverlies dachvaert doen leggen in Eyndoven:

Opten selven dach hadde Dachverlies als schoutet in Kemplant eene dachvaert binnen Eyndoven doen leggen omme met hem te comen spreken enige saecken ende oyck aen te brengen de schade vande garnisoenen van een jaer herwaerts van heerwagens, pyonieren, leveringevanbier, broot ende andere dagelyxe wasre etc. omme alwaer te compareren is gecommiteert Jan van Engelant.

Ekerschot ende Gestel tot Bredae gereyst:

Opten VIIIE syn Ekerschot ende Gestel naer Breda ende Berge gereyst omme seeckere instaeende executien voerde gemeynt te schutten ende gekeert den Xe.

Compaignien doer Adriaenen van Waelen doer geleydt; gelegert tot Bladel:

Opten XIIIIE syn neven Spooronck getrocken seven oft acht compaignien perden ende het regiment vande grave van Berlaymont, gecomen van Herentals ende getrocken naer Orten, daer de voerscreven Adriaen Dirckssen hen de passagie heeft gewesen, ende hier syn seven ruyteren door gecomen, die men hier heeft gedaen een broot (datmen vande broden van Henrick Int Ekerschot heeft gehaelt) ende wat boteren die Crom heeft gedaen, ende daarmede syn sy gaen ryden.

Molensch:

Opten XIIIe is den oude molenassche vuyter Oerschotse wynmolen gedaen ende wederom opten XVIe een nyewe in gedaen.

Wint:

Ende in tien dagen en hevet nyet soe vele gewayt dat enige molens hebben cunnen gedrayen.

Tot Spooronck is int eerste van augusto eenen nyeuwen molensteen geleght.

Dachverlies om zyne reste ende dobbel provisie tot Orthen te leveren:

Opten XVe is Dachverlies hier geweest omme zyne assignatie voerts te hebben, ende vermaen gemaect van omme de dobbelen taux vande stroy ende staken tot Orthen te leveren.

Ruyteren opgetrocken daer Adriaen van Waelre by was:

Opten selven dach tsnachts tot Roy gelegen seeckere compaignien ende voetvolck, wederom trocken naer Weerdt, ende den selven nacht heeft Adriaen Dirxssen van Waelre tydinge gesonden, datmen tot Eyndoven met wiltbraet criecker dach soude tegen comen, alwaer den schoutet ende Everart int Ekerschot gevaert syn met schapen ende andere leefelyckheit.

Orten:

Opten XVIIe heeft Dachverlies wederom eenen omloper gesonden vande voerscreven stroij ende staken dobbel te leveren.

Merceland Stadthouwers gecomen:

Opten XVIIIe inden mergenstont is Merceland den sone van Jacop Merceland Walravens gecomen, vuyt hebbende geweest X jaere ende gewoont in Duytslant, te Weenen in Oestenyck, in Torkyen, in Spaegnien, Italien, Vranckryck etc.

Seeckere kaersen aengehaelt:

Opten XIXe syn de kerren van Lenaert Moyses, Slot, Teuwen Jan Heus Symons, Jan Henrick Schepens, der kinderen Evert Jacops, Magere

Heyn, Geerlyck Gyssels, van Hooghstraten gecomen, die hen goeden dat sy binnen Breda hadden gehaelt ende byden soldaten van Hooghstraten opten XVe aengehaelt, hebben moeten rantchoenen ende daer-voer moeten geven meer dan vierhondert ende vyfftych gulden permissie gelt.

Steven van Loven executie:

Opten selven XIXe hebben seeckere soldaten van Hooghstraten van we- gen ... van boven ontrent de corten dyck, drye perden aengehaelt toecomende Adriaen ende de weu Pauwels Zuetrix ende Gerarden Roeffen voer pretense executie van XCIII gld die eenen soldaet genoempt Wil- lem van Maestricht vande tyde dat hy tot hier gelegen hadde was heysschende.

Clusius ende Dachverlies dachvaert doen leggen:

Opten selven dach Dachverlies eenen omloper gesonden omme Sinte Bartholomeus dach te compareren tot Eersel ende Clusius heeft oyck de dach der comparitie doen leggen opten selven dach tot Oerle, ende beyden als schoutenden van Kempelant dese dachvaert geleecht hebbend. Conincx volck 140 perden ontrent te Loevel genomen:

Opten XVIIe hevet volcke vande majesteyt, convoij gedaen hebbend den geenen vuyter schansen van Orten by wisselinge waeren getrocken ont- trent Loevel inde heyde ontrent hondert ende viertich perden vande volcke vande Staten affgenomen, met de Ruyteren, ende vele schapen daermede sy naer Vranckryck meynden te trecken, ende isserdryedoot- bleven.

Daniel vande Schoot naer Hooghstraten:

Opten XXe is Danel vande Schoot, vorstere, naer Hooghstraten voerde tweede reyse gereyst omme de voerscreven perden van Adriaen Zuetrix cum suis wederom te crygen soo sy se ierst sonder het executie gelt nyet en wilden laten geven, ende de geheele 93 gld tsamen metten executien betaelt synde wederom bracht.

Ruyter van Baxen:

Opten selven dach syn hier tsavonts inne comen ontrent 30 ruyteren van capteyn Bax van Bergen opte Zoom, seggende meer te comen, maer sy rydend naerde Boschebaen, en is nyemant gevolgt.

Orten:

Opten XXIIe tot Orten geleverd drye voeder dackstroij ende twee voe- der staken soo te voren een voeder geleverd was, omme te hutten daervoer den heere van Helmont hadde doen executeren.

Opten selven dach naer Heusden gereyst ende gekeert den XXIIIe.

Cranck saysoen:

Desen jaer hevet cranck saysoen van rogge geweest sulx datter in menige jaer nyet min roggen en is gewassen.

Dachvaert:

Opten XXIIIe synder twee dachvaerden gehouden byden schoutethen van Kemplant, want Clusius de syne tot Oerle ende Dachverlies de syne tot Eersel dede leggen.

Heeren van Loon Onsenoirt:

Opten voerscreven XIXe syn hier gecomen de heer van Loon, van Hon- senoirt, mons. Merode etc., ende vertrocken (goet chier soe by den heer van IJseren met joffr van Merode, Grevenbroeck ende gemaectt hebbende) opten XXVe vertrocken.

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

77. NOTARIËLE AKTE VAN JOHANNES ELYAS
2 mei 1400

(Administratief Archief Oir-
schot en Best)

Universis presentes litteras inspecturis decanus et capitulum eccle- sie sancti Petri necnon scabini jurati et totum commune ville Oer- scottensis Leodiensis diocesis salutem in Domino cum noticia veri- tatis. Sane bone memorie Jordanus dictus Brant de Straten canonicus ecclesie sancti Johannis Leodiensis ad locum nostrum unde natus erat specialem habens devotionem mandavit in suo testamento ut ad paro- chialem nostram ecclesiam de novo una capella ex suis bonis constru- eretur et ut fideles nostri loci primo querant regnum Dei et sic ad illud eorum opera dirigantur ordinavit ut in eadem capella cotidie celebraretur una matutinalis missa et pro stipendio sacerdotis cele- braturi quem annalem esse voluit plura bona deputavit, eoque defunc- to sui executores capellam memoratam dicte ecclesie accinctam omni- mode pefecerunt et pro stipendio presbyteri et matricularii viginti septem scutis antiquis perpetui et annui redditus assignatis calicem missale ornamenta mappas et cetera requisita magistris fabrice nos- tre ad opus dicte capelle tradiderunt et propterea eidem fabrice alia duo scudata antiqua annui redditus sufficienter ypothecata as- signarunt ad hoc ut dicta capella ulterius conservaretur et refice- retur et sacerdoti celebraturo in pane vino et lumine et in casu defectus in missali calice ornamentis et ceteris requisitis provi- deretur sufficienter de bonis fabrice predictae, volentes igitur ut premissa sic bene inchoata ulterius ad utilitatem animarum populi loci nostri perpetuo sint duratura memoratam capellam cum omnibus instrumentis sacerdotalibus antedictis dicte fabrice perpetuo adiun- gimus eandem fabricam ad hoc obligantes ut memoratam capellam cum suis attinentiis conservare et quotiens indigerit reparare ac re- ficere et similiter quotiens ornamenta mappae cortine ampulle et ce- tera predicta pro officio misse requisita defecerint de hiis necnon de cotidiano pane vino et lumine providere debeat prout in simili- bus curato nostro parochiali solitum est provideri in cuius rei testimonium atque fidem presentes litteras sive hoc presens publi- cum instrumentum per Johannem Elye imperiali auctoritate publicum et curie Leodiensis notarium infrascriptum fieri et in hanc publi- cam formam redigi mandavimus suoque signo consueto signari et ad perpetuam rei memoriam ad maiorem securitatem nos decanus et capi- tulum nostri capituli, nos vero scabini predicti nostri scabinatus sigillorum fecimus apensione communiri. Datum et actum in benedic- to cymeterio predictae ecclesie sancti Petri nobis ibidem propter hoc specialiter convocatis et congregatis in copiosa multitudine anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo indictione oc- tavo die Dominica que fuit secunda dies mensis maii hora prime vel quasi pontificatus sanctissind in Christo patris et domini nostri

domini Bonifacii divina providentia huius nominis pape noni anno undecimo presentibus honorabilibus et discretis viris Christiano de Bettincourt clerico Leodiense, domino Philippo de Gheldorp investito ecclesie de Gheffen presbytero, Henrico Vos, Johanne de Audenhoven, Rutghero de Audenhoven et Johanne de Arle multisque aliis testibus ad hec vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Johannes Elye presbyter Leodiensis diocesis imperiali auctoritate publicus et curie Leodiensis notarius quia ad rogatum et requestam venerabilium virorum duorum suprascriptorum necnon scabinorum juratorum tociusque communitatis ville de Oerscot premissis omnibus et singulis dum sic ut supra scribitur fierent et agerentur unacum prenominitis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi et audiui idcirco has presenter litteras sive presens publicum instrumentum per alium fideliter scriptum exemplum confeci et in hanc publicam formam redigi signoque meo solito et consueto signavi rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium preudssorum.

(Notaris Johannes Elyas bevestigt de juistheid van de navolgende verklaringen van het Oirschotse Kapittel en de Oirschotse schepenen ten overstaan van vele getuigen: Jordanus Brant van Straten, kanunnik van de St.-Jan te Luik, geboren te Oirschot, heeft in zijn testament o.a. het volgende laten vastleggen. Uit de opbrengst van zijn goederen zal aan (bij) de Oirschotse parochiekerk een kapel worden opgericht, waarin dagelijks een vroege mis zal worden opgedragen. De executoren van dit testament hebben na het overlijden van Jordanus de kapel laten voltoeien en als stipendium voor de priester en koster een bedrag van 27 oude schilden per jaar voor altijd vastgesteld. Zij hebben aan het kerkbestuur van de St.-Pieter ten dienste van de kapel ornamenten en andere rekvisieten overgedragen en 2 oude schilden per jaar toegewezen voor herstelwerkzaamheden aan de kapel en voor brood, wijn en licht ten dienste van de betreffende priester. Bij defekt of gebrek aan ornamenten en andere rekvisieten moet uit de goederen van het kerkbestuur in een desbetreffende toewijzing worden voorzien.)

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13de EEUW

(vervolg)

25. SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
30 oktober 1484

(Archief Abdij Postel)

Wij Henric Jans ende Peter Salen scepenen in Oerle tugen onder onse zegelen dat voir ons tomen sijn Henric ende Jacop gebroedere witti-

ge kijnder Herman Scaubroexs was ende hebben opgedragen ende met helmelingen vertiden in enen erfeliken rechte overgegeven Janne Jan Moeyaerts soen was een stuck beemds met enen wege totter heyden uut over Henric Coeters erve ende Aleyten Vrancken ende hoer kijndere in die prochie van Zonderwijck gelegen met eenre siden aen Jans erve van Maren metter andere siden aen Henric Coeters erve met enen eynde aen Henrics ende Jacops erve voirscreven ende metten anderen eynde op die Aa. Ende Henric ende Jan voirscreven hebben voert ge loeft Janne voirscreven dit opdragen overgeven ende vertiden voirscreven vast ende stendich te houden tot ewigen dagen op hen ende op alle hoer goede die sij hebben of vercrigen mogen ende dit stuck beemds voirscreven te weren alsmen erve met rechte sculdich is te weren ende allen voircommer daer in af te doen sonder achtien lopen roggen der maten van Eyndoven den kijnderen Henrics van Hetsrode. Gegeven inden jair alsmen screef vander geboorte onss Heren dusent vierhondert tachtentich ende viere opten lesten dach in octobri.

(Henric en Jacop, zonen van Herman Scaubroexs, hebben aan Jan, zoon van Jan Moeyaerts, overgedragen een stuk weiland in de parochie van Zonderwijck met een weg over het erf van Henric Coeters en Aleyt Vrancken tot aan de hei (belendende percelen: Jan van Maren, Henric Coeters, Henric en Jacop Scaubroexs en de Aa).)

(wordt vervolgd)

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Croonenburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz.

2. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN

uit de protokollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best

De oudste generatie staat geheel rechts; de jongste geheel links. De getallen onderaan duiden op jaartal en folionummer van het protokol (het inventarisnummer is niet vermeld).

2. VAN BEERENDONCK

(gehuwd met:)

			Ansem	
2.			Henrick	t v66r 1604
3.		Marijken	" "	X Dirck Henrick Hau- brakens
4.		Elisabeth	" "	X Gerardt Henrick v.d.Schoot
5.		Adriaen	"/	X Marijken Jan Claessen
6.	Elisabeth	—	u	X Jan Peter Goort Schepens
7.	Diricxken	" "	n	X Jan Jan Symon van Aelst
8.		Jan	" "	
9.			Henrick	
10.			Henrick	
11.		Adriaen	" "	
12.		Gerit	" "	
13.			Daniël	
14.			Adriaen	X Margriet Jan Jan van Cuijck XX Mariken Dirck Andriessen
15.		Jan	" "	
16.		Catharina	u	X willem Jan Jan van Cuijck
			Herbert	

2. 1587; 1603-389v; 1604-445; 1605-23; 1609-15; 1631-432.
3. 1604-445; 1605-23.
4. 1604-445; 1605-23.
5. 1587; 1603-389v; 1604-445; 1605-23; 1609-15; 1631-432.
6. 1604-445; 1605-23; 1631-432.
7. 1631-432.
8. 1604-445; 1605-23.
- 9 t/m
12. 1606-120.
- 13 t/m
17. 1605-64.

3. VAN BEERWINCKEL

(gehuwd met:)

1.			Cornelis	
2.			willem	u
3.		Cornelis	"/	" "
4.		Jenneken	--	" "
5.			—	—
5.				willem
6.			Dirck	" "

X Ariken Gijsbrecht
Brouwer
X ::::k de::: de
Snellaerts
X Geertruyt Frans
Eymbert Schepens

1. 1590-388; 1598-19v; 1602-255.
2. 1587-257; 1590-388; 1598-19v; 1602-255.
3. 1587-257; 1590-388.
4. 1598-19v; 1602-255.
5. 1611-3.
6. 1611-3.

A. van der Meulen
Zilvermeeuwlaan 17, Eindhoven

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

39, "Koestraat 9 ; sektie F 4 7 0 2"

In de verpondingsregisters van de herdgang Kerkhof worden de volgende eigenaars vermeld.

- A. PETER GIJSBERTS VAN DOOREN circa 1650
"Huys en hof f"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
verpondingsboek nr. 1, fol. 60 vo.
- B. DIRCK PETERS VAN DOOREN 1681
"Huys en hof f"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
verpondingsboek nr. 1, fol. 61
- C. HENDRICK GIJSBERTS VAN DOOREN 1701
"Huys en hof f"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
verpondingsboek nr. 1, fol. 61, nr. 2, fol. 54 vo.
- D. MARIAN, PETERNEL, MARIE en ADRIAANTJE,
kinderen van HENDRICK VAN DOOREN 1726
"Huys en hof f"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g,
verpondingsboek er. 2, fol, 54 vo, nr. 3, fol. 72,
nr. 4, fol. 50 vo.
- E. ADRIAANTJE VAN DOOREN, weduwe van WILHELMUS HENDRIK
SCHEPENS 1753
"Huys en hof f"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
verpondingsboek nr. 2, fol. 54 vo, nr. 3, fol. 72,
nr. 4, fol, 50 vo.
- F. MARIA VAN DOOREN 1791
(bij testament d.d. 21-3-1790)
"Huys en hof f"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
verpondingsboek nr. 5, fol. 49:vo, en 50, nr. 6,
fol, 47
- G. JOHANNES STIJVERS, gehuwd met MARIA DELIANA HOPPEN-
BROUWERS 1791

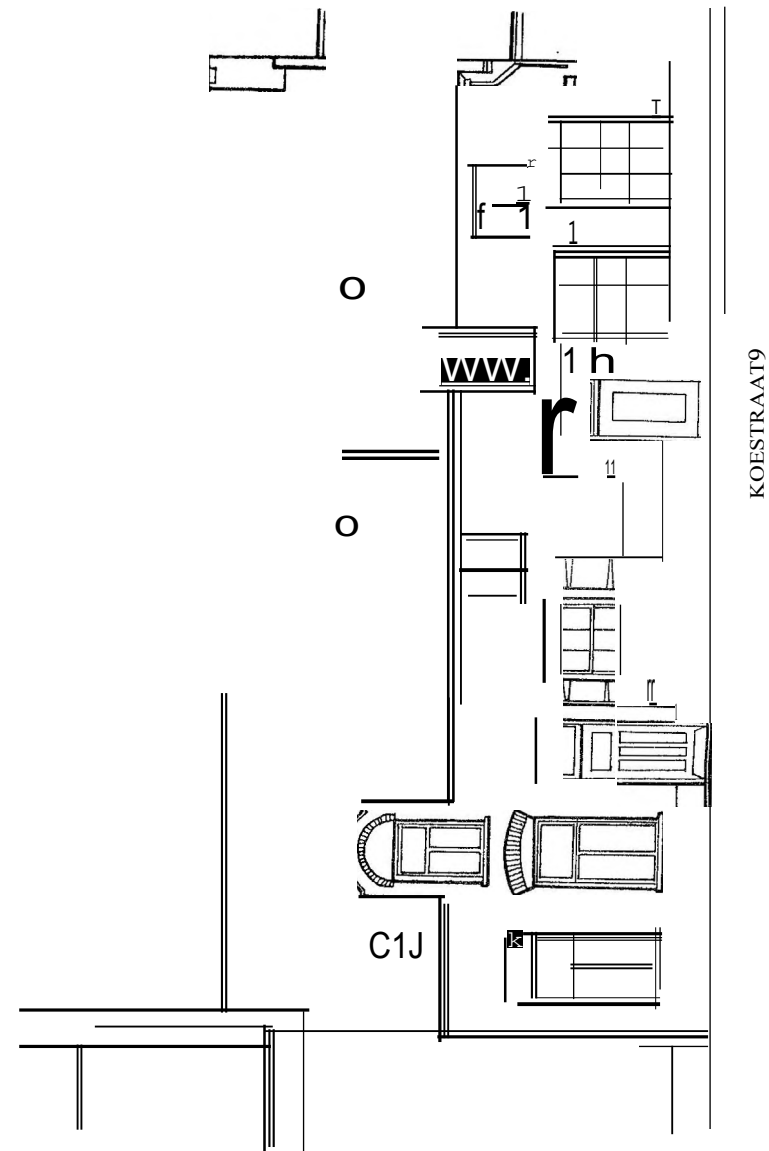
"Huys en hof"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
verpondingsboek nr. 5, fol. 49 vo. en 50, nr. 6,
fol. 47

- H. JACOBUS HOPPENBROUWERS 1807
"Huys en hof in 2 parcelen"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
In 1808 wordt hierbij verworven:
"de woning met den hof in de Koestraat"
grootte: 31 roeden
aanslag: 19 st.
(= Koestraat 5 en 7 - zie vorige aflevering -, tij-
delijk één geheel vormend met Koestraat 9 en 11)
verpondingsboek nr. 6, fol. 46 vo.

In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:

- I. De weduwe van JACOBUS HOPPENBROUWERS 1832
artikel 247
sektie F nr. 626: "huis en erf"
grootte: 1 roede, 19 ellen
sektie F nr. 628: "tuin"
grootte: 4 roeden, 31 ellen
Van de tuin worden 2 roeden 1 el verkocht naar art.
1949; 2 roeden 30 ellen worden samen met het huis
verkocht.
- J. JAN HOPPENBROUWERS, bakker, bij koop
artikel 1413
sektie F nr. 626: "huis en erf"
grootte: 1 roede 19 ellen
Na hermeting in 1872:
sektie F nr. 2243 "huis en erf"
grootte: 1 roede 13 ellen
sektie F nr. 2046: "tuin"
grootte: 2 roeden 30 ellen
Na verkoop van 1 roede 20 ellen naar art. 2631:
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 roede 10 ellen
- K. MARTINUS ANTONIUS SCHOENMAKERS, deurwaarder, bij koop 1878
artikel 2962
sektie F nr. 2243: "huis en erf"
grootte: 1 roede 13 ellen
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 roede 10 ellen

- L. WILLEM NICOLAAS SCHOENMAKERS, registratieklerk,
bij koop
artikel 4483
sektie F nr. 2243: "huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 A 10 CA
1913
- M. MARTINUS ANTONIUS SCHOENMAKERS, deurwaarder,
bij koop
artikel 4692
sektie F nr. 2243: "huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 A 10 CA
1918
- N. ANTONIUS BOGMANS, notarisklerk, bij koop
artikel 4235
sektie F nr. 2243: "huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 A 10 CA
1918
- O. MAATSCHAPPIJ TOT AANNEMING VAN WERKEN, voorheen
W. ARENTZ en CO., te Millingen, bij koop
artikel 4748
sektie F nr. 2243: "huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 A 10 CA
1920
- P. CORNELIUS GERARDUS VAN KEMPEN, meubelschilder,
bij koop d.d. 3-8-1921
artikel 4980
sektie F nr. 2243: "huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
sektie F nr. 2457: "tuin"
grootte: 1 A 10 CA
In 1953 vereniging van sektie F nr. 2243 en nr. 2457.
Daarna sektie F nr. 4246: "huis, erf en tuin"
grootte: 2 A 23 CA
1921
- Q. CORNELIS JOHANNES VAN KEMPEN, boekhouder, bij koop
d.d. 9-7-1953
artikel 6726
sektie F nr. 3803: "tuin"
grootte: 50 CA (gedeelte gildetuin Sint-Sebastiaan)
sektie F nr. 4246: "huis, erf en tuin"
grootte: 2 A 23 CA
In 1961 vereniging van laatstgenoemd perceel met
45 CA van sektie F nr. 4245. Sindsdien:
Koestraat 9 - sektie F nr. 4702: "huis en tuin"
grootte: 2 A 68 CA
1953

40. "Koestraat 11 F A 24 sektie

Voor de eigenaars die vermeld staan in de verpondingsregisters: zie nr. 39 onder A t/m H.

In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:

- I. De weduwe van JACOBUS MOPPENBROUWERS 1832
 artikel 247
 sektie F nr. 627: "huis"
 grootte: 72 ellen
- J. JAN HOPPENBROUWERS, bakker, bij koop
 artikel 1413
 sektie F nr. 627: "huis"
 grootte: 72 ellen
 Uit artikel 247 door koop: gedeelte van tuin, sektie F nr. 628; wordt:
 sektie F nr. 2045: "tuin"
 grootte: 2 roeden 30 ellen.
 Van deze tuin blijft 1 roede 10 ellen onder artikel 1413 en wordt 1 roede 20 ellen samen met het huis verkocht.
- K. JOHANNA PH. BEISENS, bij koop 1872
 artikel 2631
 sektie F nr. 627: "huis en erf"
 grootte: 72 ellen
 sektie F nr. 2458: "tuin"
 grootte: 1 roede 20 ellen
- L. GODEFRIDUS BEISENS, schoenmaker, bij koop 1887
 artikel 3327
 sektie F nr. 627: "huis en erf"
 grootte 72 CA
 sektie F nr. 2458: "tuin"
 grootte: 1 A 20 CA
- M. MARIA SNELLAARS, weduwe van GODEFRIDUS BEISENS, bij successie 1894
 artikel 3327
 sektie F nr. 627: "huis en erf"
 grootte: 72 CA
 sektie F nr. 2458: "tuin"
 grootte: 1 A 20 CA
- N. ADRIANUS JOHANNES SMETSERS, werkman, bij koop 1910
 artikel 4380
 sektie F nr. 627: "huis en erf"
 grootte: 72 CA
 sektie F nr. 2458: "tuin"
 grootte: 1 A 20 CA

- O. MARTINUS MEGENS, voerman, bij koop via veiling 1926
 artikel 4288
 sektie F nr. 627: "huis en erf"
 grootte: 72 CA
 sektie F nr. 2458: "tuin"
 grootte: 1 A 20 CA
- P. CORNELIA KEMPS, weduwe van MARTINUS MEGENS, voor 3/5; ANTONIUS A. MEGENS, expediteur, JOANNES A. MEGENS, koopman te Best, WILHELMUS VAN DE WITTENBOER, smid, en MARTINUS VAN HEESWIJK, aannemer te Maastricht, ieder voor 1/10, bij successie 1949
 artikel 4288
 sektie F nr. 627: "huis en erf"
 grootte: 72 CA
 sektie F nr. 2458: "tuin"
 grootte: 1 A 20 CA
 In 1954 vereniging van sektie F nr. 627 en nr. 2458. Sindsdien:
 sektie F nr. 4247: "huis, erf en tuin"
 grootte: 1 A 92 CA
- Q. PETRUS JACOBUS SMETSERS, timmerman/aannemer, bij koop 1961
 artikel 7340
 Koestraat 11 - sektie F nr. 4247:
 "huis, erf en tuin"
 grootte 1 A 92 CA.

IX. DE BEZITTINGEN VAN DE FAMILIE DE HEUSCH-VAN BAUSEL, GELEGEN ONDER BLAARTHEM (behalve het Slotje)

(door A. van Run, Veldhoven)

Na de opsomming in het voorgaande nummer van de goederen, die tot het Slotje onder Blaarthem behoorden, volgt hier een opgave van de overige bezittingen van de familie de Heusch-van Bausel. Deze goederen zijn na deling op 24-4-1783 tusschen de erfgenamen van wijlen Anna Maria Machtilda Baronesse de Bausel, douarière de Heusch, in het bezit gekomen van Anna de Creft, te Maastricht, dochter van wijlen Isabella Maria Christina Baronesse de Heusch en kleinkind van de oude barones de Heusch. Als eigenares van een belendend perceel wordt Anna de Creft in het protokol van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem voor het eerst genoemd op 26-6-1784 (1). Het verpondingsregister van Blaarthem (2) vermeldt twee reeksen percelen en wel "vant goed op de Langendijk" en "vant goed in de Broekstraat". Op bijgaande kaart (3) zijn de betreffende percelen weer

dik omlind aangegeven. Afscheidingen tussen percelen, zoals die wel afzonderlijk voorkomen in het verpondingsregister en in het Maatboek van Blaarthem (4), doch die in het kadaster van 1832 zijn samengevoegd, Zijn gestreept aangegeven. De percelen zijn opgesomd (en door mij genummerd) in de volgorde, waarin ze voorkomen in het verpondingsregister. Deze nummering correspondeert met de grote cijfers op de kaart binnen de dik omlindde percelen. In de lijst zijn tussen haakjes weer de volgnummers van het Maatboek gegeven.

Het goed op de Langendijk:

1. huijs en hof met het drieske aan den hoff, 2 lop. 41 roe (M30)
2. het beemtje op de Gender, 1 lop. 6 roe (M31)
3. de agterste Vloeten op den Langendijk, 9 lop. 24 roe (M 47 t/m 49)
4. de beemt over de brug op de Gender, 2 lop. 13 roe (M56)
5. het cleijn beemtje over de brug op de Gender, 1 lop. 26 roe (M55)
6. het land op den Langendijk, 21 lop. 3 roe (M63)
7. het Campke in den hoek voor de Smaalbroeken, 2 lop. 11 roe (M62)
8. het Nieuwland aan de Smaalbroeken, 3 lop. 39 roe (M61)
9. de Dielisacker neffens de pat, 4 lop. 4 roe (M69)
10. de Smaalbroeken met het heijveld, 31 lop. (W85); volgens het Maatboek is dit "een perceel groese, gagel, houtwasch en heijde met een gedeelte daarvan over de Trekgraaff onder Zeelst gelegen".

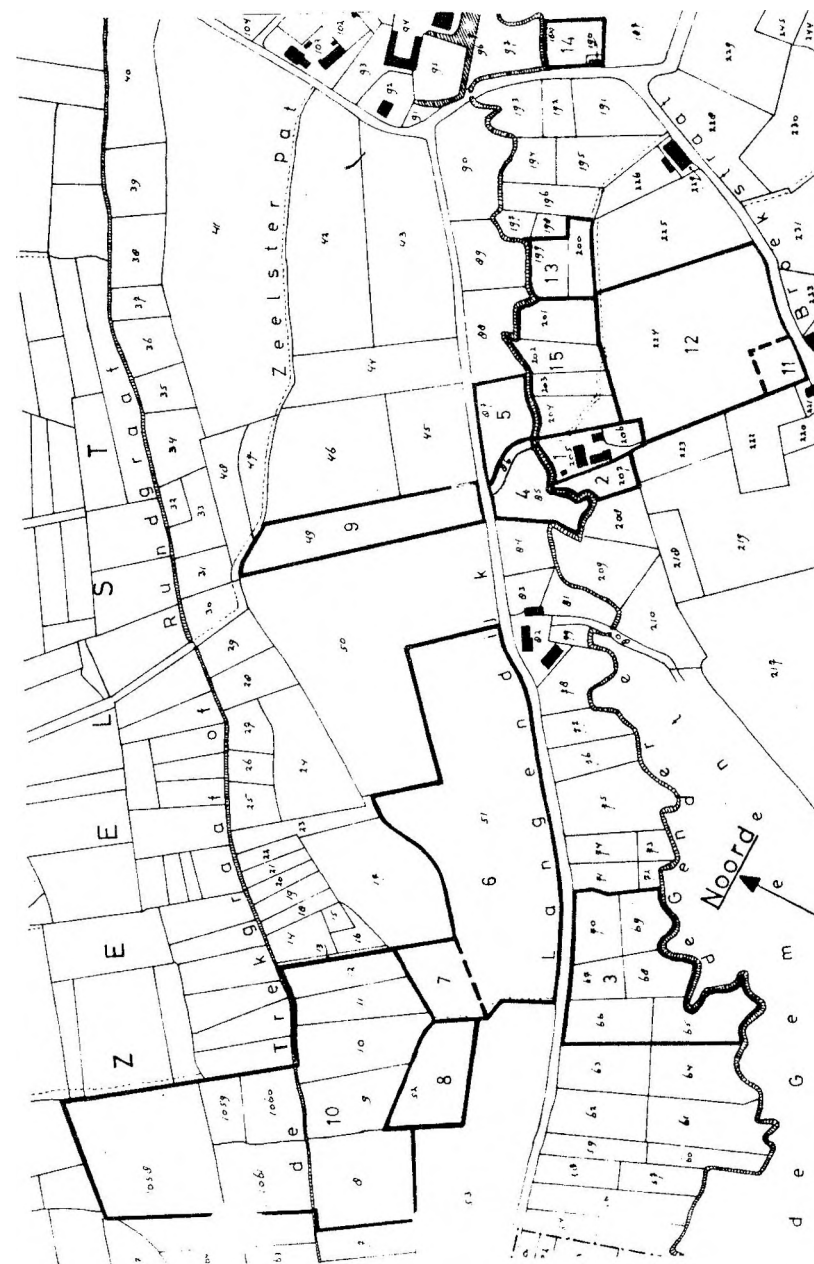
Het goed in de Broekstraat:

11. huijs en hof, 1 lop. (M17); volgens het Maatboek "teuland, nu dries, voorheen huijsplaats en hoff"
12. al het land aan den hoff, 11 lop. 18 roe (M16)
13. de beemt op de Gender voor de brug, 2 lop. 5 roe (M24-25)
14. de beemt over de straat op de Gender, 1 lop. 26 roe (M109)
15. de groote beemt op de Gender, 6 lop. 16 roe (M26 t/m 29)
16. de Putten, 3 lop. 9 roe (M279); volgens het Maatboek "perceel beende, houtwasch en putten". Dit perceel valt buiten het kader van het kaartje. De kadastrale nummers van dit perceel zijn 580 t/m 584.

Verder zij opgemerkt:

- a. het huis op perceel 14 (kadastraal nr. 190) bestond nog niet, toen in 1792 het Maatboek werd opgemaakt;
- b. de afscheiding tussen perceel 6 en perceel 7, zoals getekend met dikke gestreepte lijn, klopt wel ongeveer met de opgegeven grootte van perceel 7. Het perceel 11 evenwel zal, daar het een huis betreft, wel aan de straat gelegen hebben; of de getekende positie de werkelijke is geweest, is echter niet te achterhalen. In de lijst van huizen van Blaarthem opgemaakt in 1781 (5) wordt echter al opgegeven, dat het huis is "weggeraakt", dit wil zeggen volledig is vervallen;
- c. het perceel 10 ligt deels op grondgebied van Zeelst. De familie De Heusch-van Bausel had nog meer bezittingen onder Zeelst. Hier van zal te zijner tijd ook een opgave worden gedaan.

De genoemde percelen waren ten tijde van het opmaken van het kadaster in 1832 niet alle meer in handen van Anna de Creft. Perceel 10 is voor zover het onder Blaarthem is gelegen, overgegaan in handen

van Peter Peter van den Wildenberg, en het gedeelte onder Zeelst is eigendom geworden van Doris van den Wildenberg; perceel 11-12 ging naar Francis Peter van den Wildenberg. Deze drie personen zijn allen zoons van Peter van den Wildenberg te Zeelst. Perceel 13 is in 1832 in het bezit van Jan Peter Baselmans; perceel 14 van Gijsbert Prinsen, smid te Strijp, en perceel 16 van Peter Daems. Van al deze overdrachten zijn tot 25-6-1808 geen akten aanwezig in het protocol van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem; zij hebben dus na deze datum plaatsgevonden.

Aan de noordzijde van het grondgebied van Blaarthem vormt de Rundgraaff of Trekgraaff na 1813 de grens tussen de gemeente Gestel en Blaarthem en de gemeente Zeelst. Op het kaartje is ook nog een gedeelte van de gemeentegrens aan de westzijde aangegeven met een streep-punt-lijn. De gemeentegrens valt in de noord-west-hoek van. Blaarfhem niet samen met de oude grens tussen de dorpen Blaarthem en Zeelst, zoals blijkt uit gegevens in het protocol van de dingbank en. in het Maatboek van, Blaarthem. Hierover zal nog bericht worden.

Ten slotte volgt nog een lijst van. perceelsnamn, die elk voorafgegaan worden door het kadastrale nummer (kleine cijfers op de kaart) en gevolgd worden door het volgnummer in het Maatboek.

13 t/m 16 +
18 t/m 23 : groes, gagel, heide en houtwas: de Smalbroeken op de Trekgraaff (186)
17 : de Camp in de Smalbroeken (M66)
24 t/m 34 : de Smalbroeken (M67 + deels M88)
47-48 : het Boske aan de Zeelsterpat met groes en weijer (191)
53 : het Hoefke op de Langendijk (M60)
210 : de dries van 't oud huijs (M34)
217, het noordelijkste deel : de Moolenacker (M8)
219 : de voorste en de agterste Moolenacker (M9 en 11)

Noten:

- (1) Veldhoven R 28 fol. 7r
- (2) Gestel inv. nr. G 438
- (3) deel van de kadastrale kaarten: gemeente Gestel-Blaarthem sectie B-1 en gemeente Zeelst sectie B-3
- (4) Gestel inv. nr. G 440
- (5) Gestel inv. nr. G 431

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 18de EEUW

II. STRAAT en KROMSTRAAT

46. 1741 Jan van den Eijnde; bewoonster: de weduwe van Dielis Otters
1746 Dezelfde; bewoner: Wouter Dielis Otters
1751 De weduwe van Jan van den Eijnde; bewoner: Wouter Dielis Otters
1757 Dezelfde; bewoner: Wouter Dielis Otters, later Wouter Jan van den Eijnde
1766 Dezelfde; bewoner: Wouter van den Eijnde
1771 Wouter van den Eijnde; bewoner: Hendricus van den Eijnde
1781 Dezelfde; bewoners: Peter van der Heijden en Wouter van den Heuvel
1786 Dezelfde; bewoner: Anthony van der Vleuten
47. 1741 Jan Verbiesen; bewoner: Michiel van den Broek
1751 Michiel van den Broek
48. 1741 Jan Verbiesen; bewoner: Wouter Verbiesen
1751 Wouter Verbiesen
1781 Hendricus Verbiesen; medebewoners: zijn broers en zuster
1786 Dezelfde; medebewoners: zijn broers
49. 1741 De weduwe van Hendrik Sledsen; medebewoner: Simon Swagemakers
1746 De erfgenamen van Hendrik Sledsen; bewoner: Simon Swagemakers
1751 Dezelfden; bewoonster: de weduwe van Simon Swagemakers
1781 Marian Sledsen en de kinderen van Simon Swagemakers; bewoners: eerstgenoemde en Jacobus Heesmans
1786 Dionijs Swagemakers en de kinderen van Simon Swagemakers
50. 1741 Willem van Emmen; bewoners: Hendrik Lathouwers en Dries van Weert
1746 Dezelfde; bewoner: Dries van Weert
1751 Dezelfde; nu zelf bewoner
1757 Het kind van Willem van Emmen; bewoner: Jacobus van den Heuvel
1771 Dezelfde; bewoners: Adriaan Wouters en Joris Swaans
1781 Dezelfde; bewoners: Johannes van Doorn en de weduwe van Dirk van de Ven
1786 Dezelfde; bewoner: Aart Elsen
51. 1741 Johannes van Kemenaij
1746 Joost Welte
1751 Dezelfde; bewoner: Dirk van Reusel
1766 Dezelfde; bewoner: Hendrik van Lierop
1781 Christiaan Box; medebewoner: Johannes Moeskops
1786 Dezelfde; nu enige bewoner
52. 1741 Jan van de Vorst

- 1751 De kinderen van Jan van de Vorst; bewoner: Dirk van Strijp
1757 Dezelfden; bewoner: Claas van Krieken; later (omstreeks 1761): bestaat niet meer
1771 Herbouwd. De weduwe van Adriaan van Gerwen; medebewoner: Jacob de Leest
1786 Anthony Schippers
53. 1741 Peter Blom
1781 Hendricus Blom
54. 1741 Hendrik de Wijs; bewoonster: de weduwe van Willem van der Wallen
1746 Laurens de Wijs; bewoonster: de weduwe van Willem van der Wallen
1751 Dezelfde; bewoner: Flips Eijmans
1757 Dezelfde; bewoner: Flips Eijmans, later Adriaan van Gerwen
1766 Simon Verpaalen
1771 De weduwe van Simon Verpaalen
1781 Evert en Hendriena Verpaalen; medebewoner: Joseph van den Heuvel
1786 Simon Verpaalen en Joseph van den Heuvel
55. 1741 De weduwe van Antony de Louwer; medebewoner: Arnold Hulselmans
1751 De kinderen van Antony de Louwer; bewoner: Hendrik de Louwer
1757 Dezelfden; bewoners: Hendrik de Louwer en Marian de Laure
1766 Dezelfden; nu zelf bewoners
1786 Hendrik de Loure
56. 1741 De weduwe van Dionijs Cranenborgh; medebewoonster: Elisabeth van Geldrop
1746 Dezelfde; medebewoonster: Maria van Geldrop
1751 De kinderen van Dionijs Cranenborgh
1757 Dezelfden; medebewoonster: de weduwe N. van Geldrop
1771 Dezelfden; medebewoonster: Johanna Tielemans
1781 Laudiena Cranenborgh; medebewoner: Michiel van Gemert
1786 Govert Elsen; medebewoners: de kinderen van Dionijs Cranenborgh
57. 1741 Antony de Wijs
1746 Laurens de Wijs; bewoonster: Peternel de Wijs
1751 De kinderen van Francis de Wijs; bewoner: Peter Libregts
1757 Dezelfden; bewoner: Bartel Kennis, later Dirk van de Ven
1766 Bestaat niet meer
58. 1741 Frans Schippers en de weduwe van Paulus Eijmans; bewoners: eerstgenoemde en Jen Goorten
1746 De weduwe van Frans Schippers en de kinderen van Paulus Eijmans; bewoners: eerstgenoemde en Jen Goorten
1751 Bestaat niet meer

- 1757 Hendrikus de Wit; onbewoond
1771 Dirk Hendrik Bogers
1786 De weduwe van Dirk Hendrik Bogers; medebewoner: Peter Bogers
59. 1741 Joost ter Wedue
1751 De erfgenamen van Joost ter Wedue; bewoner: Leendert van Geldrop
1757 Dezelfden; bewoner: Willem Mbeskops
1771 Dezelfden; bewoonster: de weduwe van Willem Moeskops
1786 Dezelfden; bewoner: Hendricus Mbeskops
60. 1741 De kinderen van Vreys Peters; medebewoner: Hendrik van den Heuvel
1746 Marij Vreys Peters
1757 Marij Vreys Peters en Jan Verbeek; bewoner: Peter Bogers later Andries Meuwen
1766 Dezelfden; bewoonster: de weduwe van Vreys Bogers
1771 De weduwe van Vreys Bogers en Marten Roosen
1781 Johannes der Kinderen; bewoners: Hendricus van der Walle en Johannes van der Walle
61. 1741 Joost Moescops en de weduwe van Jan Moescops
1751 Joost Moescops
1771 De armen en Jan Moescops; bewoners: laatstgenoemde en Pieter van der Steen
1781 Pieter van der Steen en Adriaan Moescops
1786 Pieter van der Steen
62. 1741 Dirk Moescops
1757 Dezelfde, later zijn weduwe
1766 De weduwe van Dirk Moescops; medebewoner: Dirk Bogers
1771 Dezelfde; medebewoner: Cornelis Schuts
1786 Cornelis Schuts
63. 1741 De weduwe van Jan Coenen
1766 Antony Coenen
64. 1741 Thomas Smets en Hendrik Smets; bewoners: eerstgenoemde en Adolf de Groot
1746 Thomas Smets en Anneke van Gelove
1757 De weduwe van Thomas Smets, en Bartel van Gelove; medebewoner: Jan van der Sande
1766 De kinderen van Thomas Smets, en Jan van der Sande
1771 Jan van der Sande; bewoner: Jan Smets
1781 Dezelfde; nu zelf bewoner
1786 Christina van der Sande; bewoner: Jan van der Krieken

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875
door Th. A: Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)

Tot dusver hebben we pastoor Verhoeven steeds leren kennen in zijn officiële functies, als zielzorger in zijn parochie, bouwpastoor en beheerder over het kerkelijk goed. Hoewel de mededelingen op dit punt schaars zijn, willen we proberen iets te vertellen over zijn persoonlijke liefhebberijen en bezigheden.

Zoals vele Brabantse dorpspastoors bezat hij een grote sier- en moestuin, waarvan hij zeker genoten zal hebben. Toen eenmaal de klinkerweg er lag, liet hij de 'woeste' grond vóór de pastorie op eigen kosten in een "engelsche tuin" veranderen. In een brief van 28 oktober 1871 aan de deken van Eindhoven (Archief Bisdom) schreef hij, dat hij een beetje boerde. Dit wil dus zeggen, dat hij wat vee en bouwgrond bezat. Het werk werd gedaan door een of twee knechts. Bij de verbouwing van de pastorie in 1854 werd gesproken over een geitenstalletje, dat toen afgebroken werd. Ook hier was hij vooruitstrevend. In 1859 was hij de eerste in deze streken, die in plaats van geiten schapen van Texels ras hield (mededeling van meester N. Panken, aangehaald in "De acht Zaligheden", 1971, pag. 106).

Veel plezier moet pastoor Verhoeven gehad hebben in het op schrift stellen en vastleggen van allerlei zaken betreffende zijn parochie. Hij had daarmee wel een bepaalde bedoeling, maar wanneer hem dit werk niet zo aangesproken had, zou hij zeker niet zo uitvoerig en zo veel genoteerd hebben. Het lijkt me niet, dat pastoor Verhoeven een echte lezer geweest is. Hij was goed onderlegd, uitstekend op de hoogte en thuis in zijn theologische handboeken. Hij was echter niet de man om "met een boekje in een hoekslee" te gaan zitten, want hij was meer praktisch dan beschouwend aangelegd. Hij hield meer van gezelschap en direkt persoonlijk contact met anderen.

Een bijzondere hobby van pastoor Verhoeven was het verzamelen van relikwieën. Bovengenoemde meester Panken maakte daar eveneens melding van. Op 16 oktober 1871 bezocht hij pastoor Verhoeven in zijn pastorie en praatte met hem over de geschiedenis van zijn parochie, "waarvan zijn Eerw. de kerkelijke bijzonderheden in een foliant heeft geschreven" (= het Groot Rekenboek). Verder schreef hij nog: "Te Veldhoven betrachtte ik ter pastorie eene verzameling van fraaie en ordelijke in een daartoe bestemde kast geplaatste reliquien van Heiligen ten getale van ongeveer 100 stuks." (aangehaald in: "De acht Zaligheden", 1971, p. 110) Ook aan andere bezoekers zal pastoor Verhoeven zeker zijn "schatten" hebben laten zien.

Bij de weinige authentieke documenten over het pastoraat van pastoor Verhoeven in het archief van de parochie (met uitzondering natuur-

lijk van zijn vele eigen geschriften) bevinden zich drie verklaringen van echtheid van relikwieën. Ze hebben betrekking op een relikwie van het H. Kruis, van de H. Caecilia, patrones van de parochie, en van de H. Barbara, patrones van een zalige dood, dit wil zeggen voor het afwenden van een haastig en onvoorbereid sterven. De relikwie van het H. Kruis is door vicaris A. van Alphen op 27 januari 1827 voor publieke verering goedgekeurd, die van de H. Caecilia door Mgr. H. den Dubbelden op 6 april 1839 en die van de H. Barbara door Franciscus Swagemakers, vicaris-generaal van het Bisdom, op 10 augustus 1869 (pastoor Verhoeven was toen 77 jaar oud). Deze relikwieën zijn alle bewaard gebleven en daarom ook de documenten. Ze hangen nu in de sacristie van de kerk in een fraai houten relikwieënkastje (waarschijnlijk uit de tijd van pastoor Verhoeven).

Het was vooral in het begin van de vijftiger jaren, dat pastoor Verhoeven zich verwoed ging toeleggen op het verzamelen van relikwieën. De grootste zorgen waren voorbij. De kerk was gebouwd en ingericht, de parochiezaken waren geregeld, de financiële basis was gezond. De aanwezigheid van een vaste kapelaan gaf hem wat meer vrijheid voor eigen liefhebberijen. Een bewijs hiervoor zijn diverse brieven uit die tijd aan Mgr. J. Zwijsen, die hem hierbij buitengewoon geholpen heeft (zie: archief Bisdom).

Op 19 oktober 1851 schreef pastoor Verhoeven aan Mgr. J. Zwijsen met het verzoek om de relikwieën, welke hij onlangs aan Monseigneur gezonden had, met de pastoor van Oerle mee terug te geven (zonder authentieke stukken waren de relikwieën waardeloos en geen enkele echte verzamelaar wil waardeloze exemplaren). Monseigneur zou hem een groot plezier doen "derwijl ik gaarne eene collectie van Reliquien zoude voor mijne devotie vergaderen", als Monseigneur hem hierbij wilde helpen. Bijzonder gelukkig zou hij zijn, wanneer hij een relikwie van het H. Kruis en van de H. Johannes Evangelist aan zijn kollektie zou kunnen toevoegen.

Zijn brief van 13 december 1851, waarin heel persoonlijke mededelingen over zijn kapelaan, eindigde hij met er toch even bij te voegen: "en het zal mij aangenaam wezen, indien UDH gelegen komt de relikwie van het H. Kruis te ontvangen."

In zijn brief van 7 oktober 1852 kwam hij nog eens op de relikwie van het H. Kruis terug. In deze brief vroeg hij om een "celebret" voor een uitstapje naar "Belgiën", erbij voegende: "Ook wanneer UD-Hoogw. mij met deze gelegenheid de Relikwie van het H. Kruis konde verzenden, zoude mij hoogst aangenaam wezen. Het is wel eene groote moeite voor UDH. om dezelve in te zetten, toch wanneer UDH. mij de Relikwie maar gezegeld en zooals de vorige door UDH. ondertekend verzend, kan ik dezelve altijd op de cluis (= Achelse Kluis) laten inzetten. Het kastje voor deze Relikwie, zoo UDH. weet, heb ik UDH. gepasseerde jaar in Nov. overgezonden."

De relikwie van het H. Kruis kwam maar niet af. Pastoor Verhoeven was gewend om door te zetten en door te douwen. Ongeduldig memoreerde hij Mgr. J. Zwijsen op het einde van zijn brief van 29 november 1852 nogmaals aan deze zaak. "Mag ik UD-Hoogw. bij deze gelegenheid aan de lang gewenschte Relikwie van het H. Kruis herinneren."

Bij een brief van 9 febr. 1853 werd een afzonderlijk briefje bijgesloten, uitsluitend handelende over zijn devotionele hobby. In de brief werd aan Mgr. J. Zwijsen verlof gevraagd om een stuk grond achter de pastorietuin aan de kerk te mogen schenken met de verplichting van een eeuwigdurend jaargetijde. Het was voor pastoor Verhoeven een mooie gelegenheid zijn verlanglijstje aan Mgr. voor te leggen. De relikwie van het H. Kruis schijnt gekomen te zijn, anders was hij er in dit briefje zeker op teruggekomen. Hier de tekst:

"Doorlugtigste Hoogwaardig Heer!

Het is UDHbogh. bekend mijn verlangen om eene kollektie van Relikwieën der Heiligen. UDH. zal mij dus bijzonder verplichten, wanneer UDH. mij eenige konde bezorgen, zoo als die van de Martelaars van Gorcom, van den H. Hubertus of andere, welke UDH. voorhanden hebt. Wanneer UDH. dezelve maar, zoo die vroeger (= zoals de vorige), verzegeld en in een enveloppe door UDH. geteekend mij overzend, heb ik hier gelegenheid dezelve in kastjen te laten zetten. Toch heb de goedheid hierbij den datum, op welke dezelve door UDH. afgegeven zijn op het enveloppe te vermelden. Immers, zoo mij de Zeer Eerw. prior van Achel gezegd heeft, is dit een formaliteit door het concilie van Trente vereischt. Verschoon mij deze aanmerking.

Dan konde UDH. met de hiernevens gaande privilegiën voor mijnen hoo-gen Altaar uit Rome nog de Relikwieën van den H. Franciscus van Assisiën, Margaretha de Cortien, H. Ludovicus Koning van Frankrijk, Elisabeth portugalia, Elisabeth van Hongariën, Petrus de Alcantera, Didacus en andere heiligen van het order van den H. Franciscus, als ook een Relikwie de Spongia Domini (= van de spons bij de kruisdood van Jesus) voor mij ontbieden zoude mij zeer aangenaam wezen.

Ik heb vroeger meerdere relikwieën uit Rome ontvangen, en men zet deze alle maar in een kastje, hetgene dan zoo vele transporten, die altijd voor mijne rekening blijven, niet kosten, en kan deze dan hier te Achel laten verzetten.

In vertrouwen dat UDH. wel zult gelieven aan mijne devotie te voldoen en tevens mijne vrijpostigheid ten besten zult duiden teken ik mij met den diepsten eerbied.

Door. Hoog Heer
UDH nederigen Dienaar,
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor."

Als echte verzamelaar wist pastoor Verhoeven precies waar bij het verzamelen van relikwieën op gelet moest worden en voor zo iemand zijn "formaliteiten" van groot belang.

Dit kwam ook tot uitdrukking in de zaak betreffende het Altare privilegiatum (= aan het mislezen op zulk altaar zijn bijzondere aflaten verbonden) in zijn brief van 26 mei 1853 aan Mgr. J. Zwijsen (archieff Bisdom).

Uit Rome was bij de bisschop de faculteit voor het Altare privilegiatum (zie vorige brief), bestemd voor pastoor Verhoeven, aangekomen. Zonder er uitdrukkelijk zijn goedkeuring op te zetten, stuurde Mgr. het stuk door naar Veldhoven. Pastoor Verhoeven stuurde de faculteit weer terug met het verzoek aan de bisschop om het stuk te auctoris-

ren en te zegelen. Als het een aflaat voor hem persoonlijk was geweest, zou hij niets gevraagd hebben, "doch dewijl het hier eenen aflaat geld, die localiter (= ter plaatse of aan de plaats gebonden) aan mijne gemeente behoort, zoo is mijn verlangen ook een authentiek bewijs van UDHooog. goedkeuring te verkrijgen, ten einde mij, zoo bij de visitatie van den zeer Eerw. Heer Deken als voor mijne opvolgers, te kunnen verantwoorden, hiermede mij vervoegende na de Statuta van UDH. tit. XI, art. 23, n. 2." (archieff Bisdom).

In een brief van 14 juli 1855 ging pastoor Verhoeven graag in op een aanbod van de bisschop. Tijdens een bezoek bij de bisschop had deze aan pastoor Verhoeven gezegd, om maar eens te schrijven welke relikwieën hij graag wilde hebben. Hij zocht nu vooral Nederlandse Heiligen, "waarvan ik er maar weinig of geene bezit, zoals de martelaars van Gorcum, Hubertus, Bonifatius etc. en indien UDH. mij eenen kalender (waarschijnlijk is hier bedoeld een lijst van Nederlandse heiligen, waarvan relikwieën te krijgen waren. Het is moeilijk aan te nemen, dat pastoor Verhoeven geen gewone heiligen-kalender gehad zou hebben) kende bezorgen, was ik ineens voorzien.

Ik wil gaarne hiervan de transport van Rome betalen." (archieff Bisdom).

Ook no 1855 is met het bisdom regelmatig en druk gecorrespondeerd over velerlei zaken, maar in al deze brieven wordt nergens meer over relikwieën gesproken. Mogelijk kon monseigneur hem niet meer verder helpen.

Uit het bovengemelde bericht van meester N. Panken weten we, dat de relikwieën in een grote kast waren geplaatst. Misschien is het tegenwoordige reliekenkastje in de sacristie van de kerk een verkleinde kopie. In dat geval moet het een degelijk en mooi uitgestoken stuk meubelwerk geweest zijn. Deze hobby moet pastoor Verhoeven nogal wat geld gekost hebben. De relikwieën kwamen veelal uit Rome, werden door de bisschop geautoriseerd en op de Achelse Kluis in kleine, van glas voorziene, doosjes gezet. Alleen de transportkosten liepen al aardig op.

de grote relikwieënkast gebleven is, is me niet bekend. Zij was persoonlijk eigendom van pastoor Verhoeven en na zijn dood heeft zijn familie de persoonlijke bezittingen geërfd. Mogelijk hebben zij kast met inhoud aan een andere liefhebber verkocht. Het is dus heel goed mogelijk, dat deze relikwieënkast nog bestaat, de vraag is alleen maar, waar ze gebleven is.

De vijftiger jaren lijken me voor pastoor Verhoeven gelukkige en rustige jaren geweest te zijn. Juist in deze tijd kon hij zijn hobby volop uitleven. Kleine zorgen bleven natuurlijk bestaan. In 1847 was Wilhelmus van de Pas benoemd tot kapelaan te Loon op Zand. Hij werd opgevolgd door Henricus Langen, geboortig van Aarle-Rixtel. Op 13 december 1851 schreef pastoor Verhoeven over zijn kapelaan een uitvoerige brief naar Mgr. J. Zwijsen (archieff Bisdom), De pastoor prees zijn kapelaan om zijn talenten en goede wil. De mensen hadden graag met hem te doen. Hij was echter nogal vlug te familiair en het geld zat bij hem los in de zak. Dit gedrag strookte niet met de priesterlijke waardigheid. Intussen was de kapelaan zich aan het verbeteren

en pastoor Verhoeven stelde voor om hem voorlopig kapelaan in Veldhoven te laten. Ze mochten elkaar wel. De bezorgdheid van pastoor Verhoeven lijkt me aan de scrupuleuze kant. De kapelaan kreeg praktisch geen kans een "verkeerde" stap te doen. Bij bezoeken in de parochie werd hij steeds door zijn pastoor vergezeld. Het was geen waken, maar een bewaken.

De Rekeningen van 1848 tot en met 1854 gaven wel een nadelig saldo te zien (met uitzondering van 1853), maar dat was hoofdzakelijk te wijten aan het aflossen van de schuld. Schuld hebben moet voor pastoor Verhoeven iets ergs geweest zijn en bij de Rekening van 1858 kon hij dan ook met een zucht van verlichting schrijven: "Hiermede is de geheele schuld op de kerk voldaan."

In geldzaken was en bleef pastoor Verhoeven steeds alert en attent. Op 24 november 1851 schreef hij aan Mgr. J. Zwijsen, dat hij in de Statuta (voor het bisdom Utrecht) gelezen had, dat het gebruik om bij het te communie gaan telkens 21 cent te offeren, afgeschaft moest worden. Daar pastoor Verhoeven op goede gronden wel vermoedde, dat dit dan ook in het Bisdom Den Bosch zou gebeuren, wilde hij monseigneur er toch wel even opmerkzaam op maken, dat hij deze gelden (die voor de pastoor bestemd waren) niet kon missen en hij verzocht dus, als het zover was, voor dit verlies van inkomsten op een of andere wijze compensatie te ontvangen (archieff Bisdom). Pas in 1859 werd door Mgr. J. Zwijsen in het Bisdom Den Bosch dit offer bij de communie opgeheven. In plaats daarvan zouden alle communicanten 15 cent per jaar moeten betalen. De kerkmeesters haalden tegen Pasen dit geld op. Als vergoeding voor gederfde inkomsten ontving de pastoor zeventig gulden uit de kerkekas. In een notitie (te oordelen naar het handschrift meerdere jaren later bijgeschreven) bij de Rekening van 1861 schreef hij: "Ten gevolgen van het supprimeren van de gelden of centen bij gelegenheid van de heilige communie op de communiebank te leggen, is het tractement van pastoor met 70 gl. verhoogd, waarbij de pastoor een verlies had van 'sjaarlijks ruim 30 gulden, dewijl de offer op de communiebank meer als 100 gl. sjaars opbragt, toch dewijl dit geld op de communiebank verhandelend eene groote verstrooidheid gaf, heb ik volgaarne in dit verlies genoegen genomen." (laatste 2 woorden in het origineel dubbel geschreven).

Afgezien dus van deze zorgen om zijn kapelaan en om de inkomsten, waren het gelukkige jaren. Geestelijkerwijze gesproken kwam de parochie goed aan haar trekken. In dit tijdsbestek waren er in Veldhoven twee Jubilee's (= missie, waarbij de bijzondere jubilee-aflaat verdiend kon worden in de eigen kerk, welke aflaat anders alleen maar te verdienen was door een bezoek te brengen aan de kerken in Rome). Driemaal kwam de bisschop of zijn co-adjutor het H. Vormsel in Veldhoven toedienen (1 oktober 1852 Mgr. J. Zwijsen, 14 juni 1855 en 9 september 1859 Mgr. I. Deppen).

Nieuwe bezems vegen schoon, zegt het spreekwoord, en zo schreef pastoor Verhoeven op 8 februari 1851 aan Mgr. H. den Dubbelden, dat het dienstig was, "dat mijne gemeentenaren, die immers nu al omtrend 25 jaar mijne stem gehoord hebben, bij gelegenheid van dit jubilé (in

dit jaar niet doorgedaan, wel in het jaar daarop) eens door andere Eerw. Heeren onderrigt en opgewekt worden." (Deze brief en het antwoord van Mgr. J. Zwijsen, 11 februari 1851, in archief Bisdom.)

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG. (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam, tel. 010 52 26 51)

(vervolg)

166. HEYLKEN ARIAENS VAN CRONENBURGH
3-3-1675 te Oirschot
met
Marten Wouters de Gruijter
167. HELENA VAN CROONENBURG
2-11-1772 Oirschot
t 26-11-1833 Oirschot
24-1-1819 te Best
met
Johannes Bullens 10-5-1780 Oirschot
V. Paulus Willems van Croonenburg
M. Johanna-Maria Josephs van Roij
168. HELENA VAN CROONENBURG
29-10-1785 Best
4-9-1825 te Best
met
Antonius van Rooij 20-5-1788 Best
V. Peter van Croonenburg
M. Cornelia Klompers
169. HELENA VAN CROONENBURG
4-9-1805 Best
t 30-3-1851 Sint-Michielsgestel
23-6-1828 te Best
met
Joannes van den Meeracker 12-9-1796 Sint -Michielsgestel
V. Godefridus van Croonenburg
M. Anna Maria Adrianus van Kuyck
170. HELENA VAN KRONENBURG
20-1-1834 Oirschot
16-5-1863 te Bostel
met
Peter van Bakel, zoon van Jacobus
van Bakel en Anna Maria Kluytmans
V. Gijsbertus van Kronenburg
M. Johanna Henrica van Straaten

171. HELENA ADRIANA THEODORA MARIA VAN KROONENBURG 18-9-1950 Oirschot
24-6-1971 te Oirschot
met
A.J.M. van Brunschot
V. Adrianus Theodorus Hendrikus van Kroonenburg
M. Wilhelmina Joanna van Rulo
172. HELENA JANS VAN CROONENBORGH 8-1-1708 Best
24-1-1734 te Oirschot
met
Gerit Aerts Mercx
V. Jan Peter g van Croonenborgh
M. Engelken Willems van Kemenae
173. HELENA JANS VAN CROONENBURGH t 6-5-1784 Best
27-4-1766 te Best
met
Joseph Peters van Osch (19-2-1786 te Oirschot
hertrouwd met Jennemie Willems van Rooij)
174. HELENA JOHANNES VAN CROONENBURGH
12-10-1806 te Best
met
Paulus Willem Bullens
V. Johannes Willem van Croonenburgh
M. Willemijn Adriaan van de Laak
175. HENDRIKUS VAN CRONENBURG 15-7-1826 Zeelst
7-5-1852 te Zeelst
met
Johanna van Luytelaar 8-8-1824 Zeelst
V. Petrus van Cronenburg
M. Maria van Stratum
kinderen:
Johanna Maria, 6-5-1853
Petrus Johannes, 19-11-1857
Johanna, 19-11-1857
Maghelina, 22-11-1860
Cornelia, 22-4-1863
176. HENRICUS VAN KRONENBURG 20-6-1874 Best
17-11-1899 te Sint-Michielsgestel
met
Jacoba Maria van der Linden
V. Josef van Kronenburg
M. Adriana van den Akker
kinderen: (Sint-Michielsgestel)
Josef Johannes, 14-5-1900
Ludwina Adriana, 30-11-1902
Adriana Maria, 13-12-1903
Johannes Martinus, 15-1-1905
Petronella Henrica, 27-7-1906

Francina Maria, 19-9-1909
Adrianus Cyraphinus, 12-10-1911
Henricus Jacobus, 21-1-1913
Antonius Lambertus, 17-9-1914
Francina Johanna, 27-3-1916
(Woensel, later Eindhoven)
Geertruda Antonia, 10-6-1917
Jacoba Maria, 30-1-1919, t 2-2-1923
Martina Josephina, 31-3-1920

(wordt vervolgd)

3. Gerard van Horne; een correctie en aanvulling.
(door T. Klaversma, Boerhaavelaan 52, Eindhoven)

Met veel belangstelling lees ik steeds de artikelen van Mechelien Spierings - o.a. die in "Brabants Heem", 1976, nr. 3 en 4, en het laatst in "Campinia" april 1977, blz. 45 - die goed gedocumenteerd zijn en telkens interessante gegevens over de middeleeuwse geschiedenis van de Meierij bevatten. In één opzicht maakt zij echter een fout. Zij heeft blijkbaar alle vertrouwen in P.M.F. Goethals, toire généalogique de la maison de Hornes" (Brussel, 1870), en dat is geheel ten onrechte, want hij is zeer onbetrouwbaar. Van die onbetrouwbaarheid heb ik in mijn "De heren van Cranendonk en Eindhoven" (Eindhoven, 1969), blz. 9 en 86, noot 4, een aantal voorbeelden gegeven, terwijl W.M. van den Boel in de "Publications dans le Limbourg" jaargang 1974, blz. 265-286 Goethals helemaal in zijn hemd zet.

Door haar vertrouwen meent de schrijfster, dat Gerard van Horne in 1314 nog met Johanna van Leuven getrouwd was (Campinia 1977, blz. 46). Uit een oorkonde van 1310 in het archief van de abdijs Averbode, waarin Gerard heer van Home een schenking aan Keyserbosch doet voor de ziel van zijn vrouw Johanna, en ook uit het betoog van Van den Boel t.a.p. blz. 277, blijkt, dat dit niet het geval was. In "Brabants Heem", jaargang 1976, nr. 3, blz. 89 staat, dat Else van Kleef een halfzuster van haar stiefmoeder Ermgard van Kleef was. Zij was echter haar nicht, zoals H.B. Voort in "De Nederlandse Leeuw", 1973, kolom 168, overtuigend aantoonde. Ook overleed Gerard van Horne vermoedelijk niet in 1333, maar in 1330, terwijl Johanna van Leuven hem Perwys en Gaesbeek niet aanbracht als erfgename van haar vader en broers (blz. 90), want ook dat is een verzinsel van Goethals (zie Van den Boel t.a.p., blz. 275 - 278).

Terecht vermoedt de schrijfster een betrekking tussen Gerard van Horne en Wouter van Oirschot. Een antwoord hierop en op de vraag hoe Gerard van Horne vermoedelijk aan zijn bezit in Hilvarenbeek kwam, hoop ik aan het einde van mijn artikel over de heren van Vught en Oirschot te mogen geven, omdat dit in dit bestek te uitvoerig zou worden.

XII. TOPONIEMEN IN EN OM OERLE IN 1340

In het rijksarchief te Brussel bevinden zich de cijnsregisters der hertogen van Brabant, ook van de dorpen uit onze omgeving. Het oudste aanwezige 'register dateert van 1340.

De cijnsboeken zijn in hoofdzaak lijsten met namen van personen en de bedragen die zij moesten betalen. Een enkele keer wordt een aanduiding gegeven van de gronden, waarover cijns betaald moet worden. De toponiemen, die hierbij genoemd worden in het register van Oerle, vallen binnen het rechtsgebied van het oude Oerle. Deze zijn verzameld in de eerste lijst met de aanduiding hoe dikwijls zij voorkomen.

Wat de persoonsnamen betreft, achternamen zijn er nog heel weinig. Meestal worden de voornamen verduidelijkt met de aanduiding van vader of moeder en dikwijls ook met een toponiem. Wanneer dit een buurtschap binnen Oerle is, duidt het waarschijnlijk aan, dat de betreffende persoon daar woont. Is het een buurtschap buiten Oerle, dan is de betreffende persoon waarschijnlijk daarvan afkomstig. De toponiemen, die aldus in persoonsaanduidingen voorkomen, zijn verzameld in lijst 2, eveneens met de aanduiding hoe dikwijls zij in totaal voorkomen. Dit kunnen dus toponiemen van binnen en buiten Oerle zijn.

Lijst 1 : toponiemen in Oerle

de Bocht - 1
Brake - 1
Broecheven - 1
Herle - 1
Cattenberch - 1
Kersinghe - 1
Kerkeourle - 1
Cnechtsel - 1
Cuelhoven - 1
Meer - 3
Miervelt - 1
Molenven - 1
Pronsheze - 1
Zeelst - 2
Zittert - 2
Sonderwyc - 1
Stabroeck - 1
Stempelsgher Hostat - 2
Vlутten - 2
Woesterbraken - 1

Lijst 2 : toponiemen in of buiten Oerle

Antwerpen - 1
Arendonc - 1
Bekeacker - 1
Beeebroec - 2

Bekebroke - 1
Berse - 2
Bladel - 1
Blaertem - 3
Boesdonc - 1
den Bosch - 5
's-Hertogenbosch - 1
Boterwyc - 1
Braken - 3
Broecheven - 1
Bruheze - 1
Desscel - 1
Edenbosghe - 1
Endoven - 3
Ghenpe - 1
Ghestel - 2
Hamont - 1
Hedel - 1
Helzenbroec - 1
Herle - 1
Hodonc - 1
Caudenoven - 1
Cnechtsel - 14
Cobbuuc - 2
Kochoven - 1
Cranenpoel - 2
Cuelhoven - 1
Lytoyen - 1
Meer - 3
Mewen - 1
Miervelt - 1
Mortel - 1
Oerle - 7
Postel - 4
Reppel - 1
Rundonc - 2
Scoet - 1
Zeelst -
Zeist - 2
Zittert - 4
Slipfoert - 1
Sonderwyc - 3
Zonderwyc - 4
Zonne - 1
Steensel -
Stryp - 2
Valgaet - 2
Velthoven - 3
Welthoeven - 1
Vessem - 2

Vlutten - 1
Welpscot - 4
Welstoet - 1
Wyntelre - 1
Wolfhoven - 1 ,
Wolfshovel - 1
Wolshoven - 1

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Eindhoven)

(vervolg)

3. De heren van vught in de 12de eeuw

In de vorige aflevering kwam de figuur van Willem van Stapele aan de orde. Thans vraag ik Uw aandacht voor Willem, heer van Vught, van wie ik meen te mogen aannemen, dat hij evenals eerstgenoemde Willem rond 1170 leefde, en voor Daniël, heer van Vught, die omstreeks 1190 in oorkonden wordt genoemd.

In de reeds gememoreerde oorkonde van bisschop Burchard uit 1105 vinden we onmiddellijk na Willem van Stapele (de oude) een Rutger van Wite (Vuite) als getuige. In die van 1134 van bisschop Andreas: een Burchard van Withe (Vuithe), vlak nd getuige Walter van Stapelo en vóór Herman van Mirlaer (Meerlo in Noord-Limburg), welke laatste weer gevolgd wordt door Gelderse of Zutphense edelen (1). Dat met Rutger en Burchard heren van Vught kunnen zijn bedoeld, vindt steun - alhoewel geen doorslaggevend bewijs - in de volgende feiten. 1) Omstreeks 1200 wordt Vught in de oorkonden geschreven als Wght, Wtte, Uuhcte, Uucht (zie hierna). 2) Het optreden als getuigen in Utrechts-Gelderse oorkonden behoeft wat deze beide personen betreft geen bevreemding te wekken, want een eeuw later blijkt ook Boudewijn, heer van Vught, een Gelders leenman te zijn. Pas omstreeks 1232 raakt Gelre zijn reeds lange tijd bestaande invloed in Peelland (2) en de Kempen definitief kwijt. Bovendien heeft de Utrechtse Sint-Paulusabdij de halve opbrengst van de tol en van de munt te Vught bezeten, en dit kan tot leenverhoudingen met Utrecht geleid hebben (3). 3) Als men aanneemt, dat Withe gelijk is aan Vught, staat Burchard's naam tussen de namen van twee naburige edelen.

In tegenstelling tot deze Rutger en Burchard, mogelijke heren van Vught, komt - voor zover mij bekend - heer Willem van Vught in geen enkele oorkonde voor, tenzij hij identiek is met Willem van Uctene, genoemd in een stuk van 1173 in het archief van de abdij van Postel. Meestal neemt men aan, dat met deze man een Willem van Ochten wordt bedoeld. Maar Gijsseling in zijn Toponymisch Woordenboek twijfelt hieraan, en dat is te begrijpen, want Ochten werd in 1200 Ofte, in 1203 Hogte gespeld (4). Vught wordt in het Oirschotse jaargetijdenboek gespeld: Vochte, Wochte, Uucht, Uocht; in Postelse oorkonden:

(Daniël de) Utte (1222, 1224) (5); in andere: Uuhcte (1250) (6), Uucht (1232) (7). Ook had Willem van Uctene met Bertha van Brecht het "dominium" over een bos in Bladel. Dit lijkt méér dan bij een "van Ochten" te passen bij de heren van Vught, die vanouds rechtspraak in de Kempen uitoefenden (8), en die als - naar mijn mening - halfheren van Oirschot ook bezit in Bladel zullen hebben gehad. Immers: het Oirschotse kapittel bezat het patronaatsrecht van de kerk van Bladel alsmede een aantal tienden aldaar, en ook kom ik in dit verband nog eens terug op de in de vorige aflevering genoemde Postelse oorkonden van 1219.

Dit alles, gecombineerd met het feit, dat een Willem, heer van Vught heeft bestaan, die in de 12de eeuw moet hebben geleefd, doet de vraag rijzen, of we voor Uctene niet Vught moeten lezen. Te meer omdat een Willem van Ochten in de 12de eeuw uit geen enkele andere oorkonde of kroniek bekend is. Het stuk van 1173 is overigens niet origineel, zodat een verschrijving kan hebben plaatsgevonden. Als aan Den Bosch stadsrechten worden verleend, is een Daniël van Fughte getuige van hertog Hendrik I; omdat deze Daniël vóór Willem, graaf van Megen, staat, zal hij toen heer van Vught zijn geweest en niet een of ander familielid van de heer (9). Helaas is het mijns inziens onmogelijk, op grond van de getuigenlijst uit te maken of die stadsrechten in 1185 - zoals de traditie wil - of een tiental jaren later - dus rond 1200 - verleend zijn (10), en daardoor is ook een nauwkeurige chronologische plaatsing van Daniël, heer van Vught, niet mogelijk.

Overigens kan in beide gevallen Daniël, heer van Vught, de man zijn geweest van Agnes, vrouwe van Vught, moeder van Boudewijn, heer van Vught. De beide laatsten komen, zoals we zagen, als eerste lekengetuigen voor in de reeds vermelde oorkonde van 1219, waarin Hildegondis van Bladel met haar drie zoons - Diederik, Walter en Gerard - een stuk land onder Bladel aan het klooster te Postel afstaat. Ook zijn daar getuigen enkele kanunniken van het Oirschotse kapittel, van welke instelling het stuk grond afhangt. Het kapittel keurt de overeenkomst goed, die tot stand is gekomen, na onenigheid tussen beide partijen. De getuigenlijst eindigt met de reeds genoemde vrouwen (dominae) van Stapelen: Jutta en Petronilla (11).

Noten:

1. Aangenomen mag worden, dat de namen van de getuigen door de verwalser uit echte oorkonden van omstreeks 1105 en 1134 zijn overgenomen, zodat Rutger de Wite en Burchard de Withe omstreeks die tijd hebben geleefd, evenals Willem van Stapelo (1105) en Walter van Stapelo (1134). Aldus een vriendelijke mededeling van mr. dr. W. de Vries te Vught. Zie ook zijn dissertatie "De opkomst van Zutphen", 1960, waarin over deze falsaverhandeldwordt.
2. P. Bondam, Charterboek van Gelre, blz. 383
Het graafschap Roda komt in 1231 aan Brabant.
In 1232 moet Boudewijn van Vught de helft van Vught aan de hertog afstaan, met uitzondering van datgene van Vught wat Boudewijn van

de graaf van Gelre in leen heeft, enz. (ARA Brussel, archief Rekenkamers 1)

3. A.C.F. Koch, Oorkondenboek van Holland en Zeeland I, blz. 151: "et in Fuhthe dimidium thelonei et monete".
4. Sloet, Oorkondenboek van Gelre I, nr. 401
5. Archief Postel, Oorkonden van Diederik heer van Ghore en Diederik heer van Altena
6. J. de Fremery, Supplement oorkondenboek van Holland en Zeeland, nr. 111
7. ARA Brussel, Archief Rekenkamers 1
8. ARA Brussel, Archief Rekenkamers 1
9. H.P.H. Camps, Twee teksten van het stadsrecht van Den Bosch; Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis, deel XXI, blz. 468
10. De getuigen komen, met uitzondering van Walter van Holthem - en Daniël van Vught, die verder in geen enkele oorkonde vermeld wordt - ook in de oorkonden van hertog Hendrik rond 1200 voor. De Walther van Holthem van 1144 en 1159 is waarschijnlijk niet dezelfde als die van 1179 (Camps heeft de gedachte geopperd, dat deze twee Walthers mogelijk dezelfde persoon zijn), want tussen hen komen Riczo en Gocelinus van Holthem voor als getuigen in de oorkonden van Godfried III (Analectes ecclesiastiques de Belgique, deel 24, blz. 213; en archief Averbode, oorkonde van 1166)
11. Archief abdij Postel

(wordt vervolgd)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

16. REGLEMENT VAN HET SINT-AMBROSIUS-BIJENGILDE TE OIRSCHOT (slot)

43.
En indien dusdanige oppositie teegens d'overheeden deeser broederschap soo verre ging, dat deselve gevoigt wierd door scheltwoorden, injuriën, drijgementen, sal dien broeder verbeuren drie rijxdaalders, te verdijlen een derde voor deese sociëtijs, een derde voor den armen en een derden voor den heere officier aan wien sulks sal worden aangegeven.

44.
Indien de broeders onder malkanderen eenige woordenwisslingen mogten hebben, en dat den een teegens den anderen eenige scheldwoorden sey-

den, soo sal denselve telkens verbeuren seeven stuyvers ten behoeven der confrerie, om daardoor verdere rusie voor te koooren.

45.
Soo een of meerder der broeders ofwel iemander der proosten onder malkanderen sig kwaame te kwetsen of met swaarder hand te slaan, so sal sulks terstond aan den heere officier moeten worden aangegeven, om deselve na placaten van den lande te straffen, en sal een dusdanige daarenbooven aan de sociëtijs verbeuren en moeten geeven eene bijestok weegende agtentwintig pond die geregt is.

46.
Soo iemander voor een tweede reyse rusie soekt en iemander der proosten of broeders kwetst of met swaarder hand slaat, sullen deselve voor altoos deese broederschap moeten verlaaten, blijvende als art. agttien henne bije-eym gelijk meede alle andere voordeelen ten profijten deeser sociëtijs.

47.
Wanneer de broederschap vergadert op den ordinaire Ambrosiusdag, den seevende december van ieder jaar, ofwel op andere, extraordinaire (langen door den president en proosten belegt, om gelaagen te verteeren, ook om maaltijden bij te woonen, sal niemand meerder moogen meebrengen dan één persoon voor sijn privé-rekening, maakende aldus een paar.

48.
Den president, proosten en griffier sullen egter wanneer deese broederschap sal tesaamen ordinaire of extraordinaire eeten, eenige fatsoenlijke gasten moogen nodigen.

49.
Soo meenigmaal als deese confrerie, 'tsij in het geheel of hetsij ten deelen, eens bij elkanderen komt om een ordentelijke vrolijke bijeenkomst te hebben, sal het aan een ygelijk der broeders vrey staan om in de sociëtijskamer t'introduceeren en in het geselschap te brengen fatsoendelijke lieden, mits dat soodanige broeder sal in staan en repondeeren voor het gelag en goed gedrag van dien hij sal meebrengen, en daarenbooven telkens ten behoeven deeser sociëtijs betaalen twee stuyvers.

50.
Soo iemander der broeders de geincureerde boetens en poenalitijten in dit reglement gemeld onwillig was te willen voldoen, ofwel aan eeniger deeser artuculen t'obedieeren, soo sal hierover vergaderinge belegt worden in dewelke een dusdanige sig sal moogen adresseeren en ook vergenoegd sal moeten weesen met de deciesie en uytpraak der president en proosten, sonder het minste appèl of teegenseggen, alsoo deselve over alles hetgeene deese broederschap betreft de plano moeten oordeelen, en selfs soodaanig, dat alsulke ongehoorsaamen deese sociëtijs geheel kan ontsegt worden, blijvende sijn beyestok als art. agtien aan de confrerie beneevens alle derselver voordeelen.

51

Van alle de poene, breuken en boetens in dit reglement gestatueert sal niemand vrij weesen, nog bij compositie of verminderinge, 't en waare om gewigtige reedenen waarvan de decisie sal weesen aan den opperproost en,proosten.

52.

Indien den president, eenige der proosten, den griffier ofwel iemande der broeders sig ooyt of ooyt kwaamen te beswaaren over eenige artikelen in dit reglement gemaakt of nog te maaken, ofwel hetselfde wilde sien amplieeren met één of meerder articulen ofwel in eenige articulen veranderinge wilde hebben tot profijit en nutte deeser sociëtiijt, sal daarvan behoorlijke kennisse moogen geeven aan den opperproost, die vergadering der proosten naa bevinding van saaken sal laten beleggen om over die veranderinge te resolveeren.

53.

Wanneer den president, proosten en griffier vergadert sijn in het huys alwaar de sociëtiijtskaamer is, en sulks in een appart vertrek, sal niemand der broeders daar in bij d'overheeden moogen koomen alvorens sig te hebben laten aanmelden, op de boete van seven stuyvers voor ieder broeder te verbeuren ten behoeve deeser sociëtiijt.

54.

Van alle voorkoomende saaken in deese confrerie, onder wat benaminge die ook mogte weesen en in deese niet uytgedrukt, sal de decisie en uitspraak weesen aan den opperproost en proosten sonder oppositie van iemande, op de boete als art. tweeënveertig is geordonneert.

55.

Soo wanneer den opperproost en proosten om gewigtige reedenen noodig mogte oordeelen, de sociëteytkamer en huys alwaar deese broederschap vergadert te veranderen, sal sulks aan d'overheeden altoos vrij staan, en tot vergaaderinge moogen neemen een ander bekwaame huysinge of vertrek, sonder teegenseggen van iemand.

56.

Indien iemand der broeders ofwel der overheeden eenige merkelijke bedenkel ijkeeden hadden dat het huys alwaar deese confrerie vergadert om noodsaakelijke reedenen behoorde verlaaten te worden, soo sal het aan soodaanige vrij staan daarvan kennisse te geeven aan den president, die dan vergadering sal beleggen om daarover te delibereeren en te resolveeren.

57

Om des te meer luyster aan deese sociëtiijt te geeven is geresolveert, een ordre tot teyken deeser broederschap te laten maaken.

58.

Deese ordre sal bestaan in een silvere plaatjen ter groote van een gulden, waarop gegraveert sal worden een bijkorff en een Ambrosius, en daaronder sal staan: 'liet welweesen der bijen".

59.

Aldus sullen ses plaatjens, ieder met een oogje, ten lasten deeser sociëtiijt gemaakt worden en altoos in een doos bij den griffier bewaart worden.

60.

Deese plaatjens sullen door de regeerende proosten ieder in der tijd op haar borst in een knoopsgat aen een geel zijde lintjen gedraagen worden, telkens als sij vergadert bennen, op een boete van twee stuyvers.

61

Den president sal een dito ordre moeten draagen op een gelijke boete, en sal sijn plaatjen selfs moeten bekostigen, en sal moeten weesen met een kroontje tot onderscheyt.

62.

Gelijk meede den boekhouder sijn ordre selfs sal moeten bekostigen, omdat den president en griffier ad vitam bennen.

63

En op hyuden den agtsten maart 1700 sesensestig extraordinaire vergaderinge door den heere opperproost belegt sijnde, soo bennen ten overstaan der proosten alle de boovengeschreeve articulen, in dit boek op behoorlijk seegel geschreeven, aan ons een- en andermaal voorgeleesen, en verclaaren wij ondergeschreeven deselve alle gelijk die sijn te laudeeren en t'approveeren. En tot meerder bevestiging van dien belooven wij, deselve te sullen naarkoomen; versoekende aan den heere president en proosten deese onse genoome resolutie te laaten sien aan den hooggebooren heer Carel Hendrick Jacob baron Sweerts de Landas, erfpledemaat des H. Roomschen Rijcks, ridder der Frankischen Kreits, scheepen en raad der hoofdstadt 's-Bosch, drossart en houtvester der vrije heerlijkheid van Oirschot, etc. etc., offwel daar sij lieden te raade sullen vinden omme hetselve te examineeren en te ratificeeren. Aldus bij ons geteekend binnen Oirschot op dato als voorschreeven.

(Volgen de handtekeningen der leden van het bijenhoudersgilde. De lijst van handtekeningen is in feite een ledenlijst, die tot ongeveer 100 jaar na de oprichting is aangevuld.)

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD KEMPENLAND

7E JAARGANG

JANUAR1978

NR. 28

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN-BRUNING, ADJUNKT-STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 11

TEL. 0/4997-2828- TOESTEL 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1977, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- p.st. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland. Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet verantwoordelijk.

I NHOUD

I.	Het kasteel te Eersel (Het Hof) (door meester C. Rijken, 1930)	137
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	138
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	141
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (door J. Santegoeds, Nuenen)	145
V. a.	De oorkonden Van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	149
	78. Schepenoorkonde van Oirschot 27 april 1408	149
	79. Schepenoorkonde van 's-Herto- genbosch 13 september 1424	150
b.	De Veldhovense oorkonden (Oerle, Meerveld- hoven, Zeelst, Veldhoven, Zonderwijk) van- af de 13e eeuw (vervolg)	151
	26. Schepenoorkonde van Oerle 29 december 1487	151
VI.	Oude toponymica	151
VII.	Genealogica	151
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	151
	2. A. Genealogische Fragmenten uit de proto- kollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oir- schot en Best (door A. van der Meulen, Eindhoven)	152
	B. Huwelijken in de Hervormde Kerken van Oostelbeers en Middelbeers, 1772 - 1790	154
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	157
	41. "Molenstraat 10"	157
IX.	De bezittingen van de graaf Van Borchgrave, gelegen onder Blaarthem (door A. van Run, Veldhoven)	159
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18de eeuw (vervolg)	163

I NHOUD (vervolg)

XI. Lezers leveren hun bijdrage	166
1. De parochie van de IK Caccilia te Veldhoven onder het pastoraat . van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)	166
(door Th. A. Kuypers	
2. Echtparen Van Croonenburg (vervolg)	170
(door A.B. van Cronenburg, Rotterdam)	
XII. A. Arnoldus Fey geïnteresseerd in de Vughtse Tiend	174
(door Ton Kappelhof)	
B. De erfenis van dokter Fey	176
XIII. De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw	178
(vervolg)	
4. Was Petronilla, vrouwe van Stapele, later Petronilla, vrouwe van Herlaar?	178
5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw	178
(door T. Klaversma, Eindhoven)	
XIV. Archivalia aangaande oude Kempische gilden	180

I. HET KASTEEL TE EERSEL (HET HOF)

(opgetekend door meester C. Rijken, 1930)

Als men van de kom van Eersel den zandweg volgt lands den zg. Drietip naar het gehucht Dalem te Hapert, komt men langs het zg. "Hof", waar in vroegere eeuwen een kasteel stond, dat toebehoorde aan zeke-re familie Merckelbach, waarvan nog afstammelingen leven te St. Oedenrode en in Belgenland. Die zandweg heet "de Eerseische Dijk" en gedeeltelijk dichtgedempte grachten en hazelnotenstruiken wijzen ons de plek aan, waar eenmaal dat kasteel stond. In 't laatst der 17e en begin der 18e eeuw stond dat kasteel ledig, het werd toen niet bewoond en het spookte er en niemand had den durf het te betreden, laat staan er te overnachten. Maar Jan, die 20 jaren lang had gediend in de legers van den Franschen Zonnekoning Lodewijk XIV, daarin vele veldtochten en veldslagen had meegemaakt en bijgevolg van geen klein geruchtje vervaard was, durfde wel eens onderzoeken, wat van die spokerij aldaar waarheid was. Hij zou dat zaakje wel eens opknappen. Op 'n avond begaf hij zich dan naar 't kasteel, nam plaats bij den haard, legde een vuur aan en begon pannekoeken te bakken in afwachting van de dingen, die komen zouden. Toen de eerste pannekoek gaar was ... plots: - daar viel een menschenbeen door den schoorsteen in de pan, 'n ontvleeschd menschenbeen. Jan smet heen en pannekoek in een hoek van 't vertrek en zette zijn bakkerij voort. Maar een tweede been plofte naar beneden in de pan en Jan wierp ook deze massa bij de eerste. Zoo ging het voort en achtereenvolgens kwamen de armen, dan de ribbenkas en eindelijk de schedel naar beneden. En Jan smet alles op 'n hoop in den hoek en bakte zijn zeventen pannekoek. En toen deze laatste gaar was en Jan een zijdeling-schen blik wierp naar den hoek, bemerkte hij, dat er beweging kwam in de vormlooze massa, die zich had vervormd in een volledig geraamte. "Wel, magere Hein!" riep Jan, "lust ge ook 'ne pannekoek?" Maar 't geraamte zweeg. En Jan smet koek en pan in 't gezicht van den geest. "Zeg, als je niet spreekt, dan zal ik je eens loeren dansen!" zei-t-ie. Op 't zelfde oogenblik sloeg de torenklok van 't naburige Duisel haar twaalf doffe slagen. En de geest naderde ratelend en ram-melend onzen Jan. "Doe die deur open!" gebod 't geraamte, op de Rel-derdeur wijzende. "Doe 't zelf, als ge niet te lui bent!" was 't ant-woord van Jan. En 't spook gehoorzaamde. "Daal die trap af!" was 't tweede bevel. "Doe het zelf!" antwoordde Jan. En de geest gehoorzaamde opnieuw en Jan volgde hem. In den kelder gekomen wees het geraam-te Jan op een blauwen, zwaren steen in den vloer en beval aan Jan, dien steen op te heffen. Maar Jan weigerde opnieuw met: "Licht het zelf op, als ge kunt:" Het spook deed het en wat zag Jan? Drie volle kisten met goud gevuld. "Zie", zei 't spook, "dat alles heeft mij toebehoord, toen ik dit kasteel bewoonde, maar ik heb er geen goed gebruik van gemaakt; daarom moet ik thans branden en eiken avond hier verschijnen totdat iemand aan dat geld een goede bestemming geeft. Neem gij het! De eerste kist is voor jou; de tweede voor den arme en de derde voor de kerk." Daarop verdween de geest. En Jan

ging rijk beladen naar zijn moeder.

Met deze spookgeschiedenis houdt wellicht verband de verdwijning van het kasteel, waarvan de volgende legende. De laatste bewoner van dit kasteel was een vrekke gierigaard. Op een killen, ijzigen wintermorgen nadert een vrome pelgrim de binnenplaats van 't kasteel, klopt deemoedig aan en smeekt om een aalmoes. In zijn verwaten trots joeg de kasteelheer hem onbarmhartig van 't erf weg. Slechts de jongste dochter had deernis met den man, maar vermocht niet haar vader te vermurwen. De vloek kwam over 't misdadige kasteel. Daar slaat de klok 12 uur ... en het kasteel zinkt weg in de diepte. Maar toen de lente kwam, ontsproten aan den voet van het "Hof" hyacinthen, primula's en anemonen en lentebloemen als herinnering aan de edele jonkvrouw van het kasteel.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

(vervolg)

495. 7-10-1617 blz. 22 ⁸/₁

Hendrick Diericx belooft, drie jaar na 25 maart laatstleden aan Joost Mercelis 100 gulden ineens te betalen. De interest zal 6 gulden en 5 stuivers per jaar bedragen, voor het eerst tevoldoenop 25 maart 1618. De opzeggingstermijn van deze overeenkomst belooft een kwartaal. Hiermee vervallen alle eerder gedane beloften.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

496. 7-10-1617 blz. 228/2

Jan Willems belooft, drie jaar na 25 maart laatstleden aan Joost Mercelis 100 gulden ineens te betalen. De interest zal 6 gulden en 5 stuivers per jaar bedragen, voor het eerst te voldoen op 25maart1618. De opzeggingstermijn van deze overeenkomst belooft een kwartaal. Hiermee vervallen alle eerder gedane beloften.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

497. Ze. 17-9-1617 blz. 228/3 - 230/1

Dierick van Hove en Adriaen Janssen, schepenen te Zeelst, hebben met instemming van borgemeesters, kerkmeesters en ingezetenen meester Philips Aerts van der Stralen aangenomen als schoolmeester en kapelaan. Meester Philips belooft, de dag voor Sint-Jan Baptist aanstaande in Zeelst te komen wonen, de schoolkinderen naar behoren te onderwijzen, en zorg te dragen voor het uurwerk in de kerk. Op zon- en feestdagen en bepaalde werkdagen zal hij de "voormis" doen; in totaal moet hij viermaal per week de mis celebreren. De overeenkomst wordt aangegaan voor twee jaar; mocht de schoolmeester/kapelaan niet voldoen, dan kan hij, na opzegging met Kerstmis, over een jaar reeds

worden ontslagen. Meester Philips zal elk jaar van het dorpsbestuur 45 gulden ontvangen, en verder verdient hij één gulden per schoolgaand kind per jaar. Voor het mislezen krijgt hij 12 mud rogge per jaar uit het beneficium van Sint-Willibrord en Sint-Antonius; één mis (per niet nader genoemde periode) zal worden betaald door de rector van het beneficium van de H. Maria en Sint-Severijn. Wanneer hij niet in Zeelst resideert, moet Philips de genoemde renten laten aan degenen die in zijn plaats de werkzaamheden verricht. Als hij enkele dagen afwezig is, moet hij voor die tijd een vervanger aanwijzen zodat het katechismusonderwijs aan de jeugd doorgang kan vinden.

Schepenen: Van Hove - Janssens

498. Ze. 20-9-1617 blz. 230/2 - 231/1

Meester Philips van der Stralen belooft aan Dierick van Hove en Adriaen Janssen, schepenen, aan Peter Stijmans en Goris Gijsberts, kerkmeesters, aan Joost Janssen en Aert Wilboorts, Heilige-Geestmeesters, en aan Willem Willemsen en Jan die Schoenmaecker, borge-meesters, allen bestuurders te Zeelst, dat hij de 12 mud rogge per jaar uit het beneficium van Sint-Willibrord alleen zal innen zolang hij in Zeelst woont en aldaar de funktie van kapelaan/schoolmeester vervult. Zodra hij zich elders vestigt, zal hij de inkomsten laten aan zijn opvolger en er geen aanspraken meer op maken. Tevens belooft Philips, dat hij zich zolang de pastoor van Strijp in leven is niet zal bemoeien met zekere rente te Acht, die toekomt of toekwam aan Cornelis Lamberts. Via de prokureur Peter Cntthu stelt hij zich beschikbaar voor vrijwillige veroordeling door de Raad van Brabant te Brussel.

Schepenen: Dierick van Hove - Janssens

499. Ze. 22-9-1617 blz. 231/2

Meester Philips van der Stralen belooft de bestuurders van Zeelst, dat hij op hun verzoek altijd zal toestaan, dat de bisschop het beneficium wijzigt in een geestelijk officie. De bestuurders van hun kant beloven, dat zij al degenen die enig benoemingsrecht ten aanzien van het beneficium van Sint-Willibrord zouden kunnen doen gelden, zullen aansporen de titel te laten aan meester Philips, zodat deze inderdaad de wijding kan ontvangen.

Schepenen: Hoffman - Janssens

500. Ze. 23-11-1615 blz. 231/3 - 232/1

Seger Hendricx heeft overgedragen aan Peter Mercelis en Willem Lauwreysen, kerkmeesters te Zeelst, het collatierrecht van het beneficium van Sint-Willibrord, Sint-Antonius en het Heilig Kruis in de kerk van Zeelst, zoals hij dat heeft verkregen van Mercelis Janssen.

Schepenen: Van Hove - Janssens

501. Ze. 6-10-1617 blz. 232/2

Mercelis Janssen heeft verklaard, dat hij een aantal jaren tevoren het collatorschap van het beneficium van Sint-Willibrord, Sint-Anto-

nius en het Heilig Kruis in de kerk van Zeelst heeft overgedragen aan Seger Hendricx, en dat Seger hem heeft bevestigd dat hij het recht van benoeming voor genoemd beneficie ter beschikking van de plaatselijke overheid heeft gesteld, zodat het ten dienste van de Zeelster gemeenschap kan worden uitgeoefend.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

502. Ze. .-.-.1617 blz. 232/3 - 233/1

Laureys Matijssen, pastoor te Zeelst, geeft machtiging aan Ciliam van Dijck om namens hem voor de bisschop van Den Bosch of diens officiaal te verschijnen, de vereiste eden af te leggen, en zich te verantwoorden en te verweren inzake al hetgeen hem daar ten laste zal worden gelegd.

Schepenen: Dierick van Hove - Cornelis Janssen

503. Ze. 10-10-1617 blz. 233/2 - 235/1

Peter Lauwreyssen en zijn vrouw Mariken, de eerste gezond, de tweede ziek, hebben voor schepenen van Zeelst hun testament gemaakt. Zij vermaken aan elkaar, d.w.z. degene die het eerst zal sterven aan degene die het langste leeft, al hun bezittingen, roerend en onroerend, alsmede hun schulden. Deze bezittingen zullen door de langstlevende vrij verkocht, overgedragen of belast mogen worden. Na hun beider dood zullen hun jongste zoon Paulus en hun jongste dochter Berbel, die nu nog klein zijn, ieder 25 gulden krijgen als bijdrage in de kosten van hun opvoeding.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

504. Zo.Ve. 13-11-1617 blz. 235/2 - 236/1

Jan Niclaessen heeft overgedragen aan Jan Evaerts: een stuk grond met een huis daarop te Zonderwijk-Veldhoven aan de Lochtstraet (belendende percelen: Jan Bastiaens, Jan Hanssen, de gemene loop, de gemene straat). Dit onder voorwaarde, dat Jan Evaerts hem zal betalen: 100 gulden op Sint-Jansmis eerstkomend zonder interest, 30 gulden op Bamis eerstkomend zonder interest, en 100 gulden op Lichtmis 1620 met interest. Huis, tuin en grond kunnen een jaar na Pasen eerstkomend door de koper worden aanvaard. Worden de termijnen niet op tijd voldaan, dan is daarmee deze overdracht tenietgedaan.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peter Wouters

505. Zo.Ve. 13-11-1617 blz. 236/2 - 237/1

Jan Niclaessen heeft overgedragen aan Peter Wouters: een stuk grond te Zonderwijk-Veldhoven ter plaatse genaamd de "Heyberch" (belendende percelen: Hendrick Janssen, Peter Wouters, Hendrick Willems, de gemeente).

Schepenen: Michiel Dionijssen - Frans Hendricx.

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

487. V. 18-9-1803 3/80v

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven (niet aanwezig A. v.d. Wildenberg), naar aanleiding van de permissie van het Departementaal Bestuur om 300 lopen ongekultiveerde grond in het Broek te mogen verkopen. Men besluit de verkoop te beginnen bij "de Kleine Broek" en zo verder tot de brug of dijk bij A. van der Linden. De sekretaris wordt gelast voor behoorlijke publieke zorg te dragen.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, P.v.d. Hurk, Jan P. Liebregts, Dielis van Esbeek, sekretaris J.F. de Wit.

488. Z. 10-12-1803 3/81r

Johannes van Rooy, Peter van den Wildenberg en Dirk Senders, leden van het gemeentebestuur van Zeelst, kommitteren burgemeester H.P. Borgers, om zich op 14 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 januari tot 31 december 1804.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders.

489. V. 10-12-1803 3/81v

Wouter van den Eijnden en Arnoldus van den Wildenberg, leden van het gemeentebestuur Veldhoven, kommitteren de president J. Somers, om zich op 14 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 januari tot 31 december 1804.

Getekend: W.v.d. Eijnden en A. van den Wildenberg.

490. B. 10-12-1803 3/82r

Jan M. Baselmans en Francis Donkers, leden van het gemeentebestuur Blaarthem, kommitteren de schepenen Corstiaen van Dommelen, om zich op 14 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 januari tot 31 december 1804.

Getekend: Jan NL Baselmans.

491. Z 13-12-1803 3/82v

Vergadering van de schout-civiel, de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Diverse inwoners van Zeelst zouden gaarne nog enige percelen gemeentegrond (zijnde voorpoting) willen aangemeten hebben om daarna in kultuur te brengen. De prijs van 10 stuiver per roede is echter voor de heigrond te hoog. De vergadering besluit, voor de voorpoting die aan de heikant is gelegen en die men in kultuur wil brengen, een prijs van vier stuiver per roede te berekenen en voor grond binnen de erven 6 stuiver.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, J.v. Dijk, F. van Lierop, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit.

492. V.Z.B. 22-12-1803 3/83r-84r

Vergadering van de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem (niet aanwezig Dirk Senders en Francis Donkers) naar aanleiding van de propositie van de president J. Somers, waarin deze verklaart, dat hij sinds 11 augustus 1798 president van de dingbank is en tevens de functie van kriminele en civiele officier heeft waargenomen, zoals die eerder door de kwartierschout werd verricht, en wel tot 14 april 1.1. toen een schout-civiel werd aangesteld en dat hij alle baten en profijten daaraan verbonden heeft genoten behalve het traktement. Dit was voor Veldhoven 70 gulden, voor Zeelst 60 gulden, voor Blaarthem 35 gulden, in totaal dus 165 gulden per jaar, over vier jaar en acht maanden dus 779 gulden en 14 stuiver. Hij verzoekt de vergadering een desbetreffende ordonnantie op de burgemeester te depêcheren en hem in geval van difficultering kopie van de hierop genomen resolutie te verstrekken. - De vergadering besluit in dit verzoek te difficulteren en zal aan J. Somers extrakt van de resolutie doen toekomen.

Getekend: J.M. Baselmans, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, C. van Dommelen.

493. V. 29-12-1803 3/84v-86v

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven naar aanleiding van het navolgende rekwest van Martinus van Donk, wonende alhier, aan het Departementaal Bestuur van Brabant: M. van Donk verklaart een behoeftig arbeider te zijn en vader van 5 kinderen. Zijn in huur hebbende kamer op de Locht is hij genoodzaakt te verlaten, zonder dat het hem mogelijk is in de gemeente een andere woning te vinden, terwijl inwoning in een andere gemeente ook onmogelijk is voor een dergelijk behoeftig gezin. Hij verklaart verder, dat zich achter de voorpoting van een zekere Antonie van den Eijnden een stukje nieuw erf bevindt, dat genoemde Van den Eijnden niet begeert en dat door hem gaarne zou worden ingenomen om er een huisje op te bouwen en de grond in kultuur te brengen. Van Donk verklaart ook nog, dat goede ingezetenen van Veldhoven hem gaarne het nodige materiaal gratis willen verschaffen. Hij verzoekt derhalve om gratis toewijzing van het bewuste stukje nieuw erf. - De vergadering besluit hierop als volgt te antwoorden: De verklaringen van M. van Donk berusten op waarheid behalve de verklaring, dat Van den Eijnden het stukje niet zou hebben begeerd, aangezien het stukje grond aan deze niet is gepresenteerd. Het bewuste perceel werd met nog andere publiek ten verkoop aangeboden, hetgeen tevoren ook publiek is bekendgemaakt. Door de suppliant werd zelfs een perceel gekocht. De vergadering besluit derhalve het gedane verzoek van Van Donk van de hand te wijzen. Maar indien het door de suppliant gekochte perceel hem nog "ontslagen" mocht worden, is de vergadering bereid hem een andere geschikte plaats pro Deo te geven, om daarop een huis-

je te kunnen bouwen en grond in kultuur te kunnen brengen.

494. Z. 29-2-1804 3/87

Vergadering van de schout-civiel en leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij wordt besloten, om in verband met de vele abuizen die ontstaan door het houden van twee kohieren (verponding en bede), die wat namen en grootte betreft vaak niet overeenstemmen, in het kohier der beden niets meer in te schrijven en daarin de verponding in alle delen te volgen en een vierde der verponding te nemen (zoals de goederen in de verponding zijn aangeslagen).

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, P. Couwenberg, F. van Lierop, J. van Dijk, sekretaris J.F. de Wit.

495. Z. 29-2-1804 3/88

Vergadering van de schout-civiel, leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij werd besloten een rekwest in te dienen bij het Departementaal Bestuur van Brabant met het verzoek, 600 lopen ongekultiveerde grond in het Broek tot gerief van de ingezetenen publiek te mogen verkopen. De sekretaris wordt belast met de expeditie van dit rekwest.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, J.v. Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

496. Z. 7-4-1804 3/89

Vergadering van de schout-civiel en de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Door Wouter Beijnen, inwoner van Zeelst, wordt een rekwest vertoond aan het Departementaal Bestuur van Brabant om in eigendom te verkrijgen een stuk inkulte gemeentegrond. De vergadering besluit het Departementaal Bestuur te informeren, dat dit rekwest van Beijnen konform de waarheid is, dat deze zeer behoeftig is en vader van vier kinderen, dat hij geen woning binnen Zeelst heeft kunnen verkrijgen en tot nu toe in zijn russen hut (circa 5 roeden van de huizen) heeft moeten verblijven. De vergadering verzoekt het Departementaal Bestuur, om het verzochte perceel inkulte gemeentegrond gratis aan Wouter Beijnen te mogen aanmeten, zodat hij daarop een huis kan bouwen en het overige in kultuur kan brengen.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, J. van Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

497. V.Z.B. 3/90r

Eed voor de burgemeesters: "Wij beloven en zweren, dat wij de aan ons opgedragen post naar behoren zullen waarnemen, dat wij zullen kollekteren en getrouwelijk de huishoudelijke zaken zullen behartigen, dat wij geen penningen ten laste van het corpus zullen negotiëren en opnemen dan met consent en expres bevel van het gemeentebestuur en ge-

kommitteerden en dat wij geen betaling zullen doen dan op ordonnantie van het gemeentebestuur boven de vijf gulden bedragende, dat wij ook alle ordonnantiën die door het gemeentebestuur op ons zullen worden geslagen op zijn tijd zullen voldoen zodanig, dat de gemeenten daardoor geen hinder of schade zullen komen te lijden en dat wij na afloop van onze bediening volgens de wetten en resolutiën dezer landen zullen doen behoorlijke rekening, bewijs en reliqua en verder alles zullen doen hetgeen goede getrouwe en oprechte burgemeesters schuldig, verplicht en gehouden zijn te doen. Zo waarlijk mogt ons God Almagtig helpen."

498. V.Z.B.

3/90v

Eed van de armmeester: "Ik beloof en zweer, dat ik den armen en deszelfs goederen wel en getrouwelijk en naar mijn beste kennen en wetschap zal administreren en mij in alle opzichten reguleren naar de wetten en resoluties dezer landen voor zoverre bij dezelve de administratie der armen en derzelver goederen en inkomsten is concernende als deswegens geëmaneed en nog bekend zijn of zullen worden, en voorts in allen delen te zullen handelen als een goed en getrouw armmeester gehouden en verplicht is te doen en dat ik na afloop van mijn bediening volgens de wetten van den Lande zal doen behoorlijke rekening, bewijs en reliqua, zo waarlijk helpt mij God Almagtig."

499. V.

24-4-1804

3/91r

Vergadering der leden van het gemeentebestuur en der gekommitteerden van Veldhoven (niet aanwezig J.P. Liebregs). Aangezien de ambtsperiode van de thans regerende burgemeesters 30 april a.s. afloopt en tevens die van de armmeester, wordt overgegaan tot de verkiezing van nieuwe burgemeesters en een armmeester. Benoemd worden tot burgemeesters Michiel Verbiesen en Hendrik Eijmans. Tot armmeester wordt gekozen Hendrik Blom.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, P.v.d. Hurk, D.v. Esbeek, sekretaris J.F. de Wit.

500. Z.

27-4-1804

3/92r

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Aangezien de ambtsperiode van de burgemeesters 30 april a.s. afloopt, wordt overgegaan tot keuze van nieuwe burgemeesters. Gekozen worden Arnoldus van Rijsingen en Antonie J. de Wit. Tot armmeester wordt benoemd Francis Coppelmans en wel van vrijdag voor Pasen 1805 tot vrijdag voor Pasen 1806.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, F. van Lieron, J. van Dijk, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit. ^

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

SEPTEMBER

1593

Diverse onkosten te betaalen:

Opten Ve septembris 93 smergens alhier gecomen Gerart den Bode van Eyndoven met schrijven vande heere Clusio omme te hebben ende terstont aende voerscreven heere oft Jannen Ooms betaelt te worden de somme van IXC XI gld X st. omme daarmede te betalen mr. Hans Suteck, den heeren vanden Bosch, mynen heere de cancellier vande Ossen, ende den selven heere Clusio van syne verleeghde penningen vacatien ende andere der gecommiteerde volgende den slote van rekeninge opten XXIIIe augusti binnen Oerle genomen ende de resolutie aldaer gedaen daeraff het contingent voer Oerschot is LXXX gld X st. terstont betaelt te worden op sommatie ende executie.

De weu van Neusen:

Opten IIe septembris 1593 syn Henrick int Ekerschot ende Danel vande Schoot naer Hoochstraten gegaen byden man vanden weu van Neusen, genoempt Jaerg Chaerle ende hen met quitantien gethoont dat hy betaelt was, is te vreden geweest behoudelyck datmen Leckerbeetken soude vragen oft hy de betalinge volgende den quitantie hadde ontvangen, ende de selve quitantie heeft Schoot my wederom geleverd ende liggen in dolit schapprayken inde kerck, tsamen metten receue.

Saysoen van oigste:

Desen somer hevet soe frayen drogen oigst geweest alst in menige tyt te vorens, want hebbende geregent recht voerden oigst ende en heeft nyet wederom geregent dat yet te bedueden is dan in septembri, alsoe datter luttel vroege naeschaer is geweest.

Rogge ende gerst:

Den rogge is alsnu boven de gerste van pryse, dwelck lange te voren contrarie heeft geweest, dan somtyden met schooten een wenich tyts.

Deficie onder den schoutethen:

Daer is in Kempelant grote haspelinge onder den schepenen doerden schoutethen Clusio ende Dachverlies, deen wil deen ende dander den anderen nyet sitten et in contra.

Figuren gesneden ende geschildert vercocht:

Opten He ende IIIIe ende Ve so is hier eenen cramer met vele schone beeldeken soo vuyt coperdruck als anderssins gedruet, gecomen ende veel vercocht.

Orten hoy:

Opten IIIIe hier eenen omloper gecomen vande magistraet vanden Bosch geteket byde heer van Helmont omme voerden voicke van Orten te brengen seeckere qualiteyt van hoij (want het hoy omme den Bosch al al verdroncken is) daer aff Oerschot den quote beloopt XVI gld.

Hollant; betalinge vande wagens:

Opten VIIe alhier een vrouwe gecomen omme haere betalinge te hebben

vande wagen die Ghysbrecht Vleminx voer Geertruydenberge hadde gehuert ende heeft absolute paspoirt gebrockt getekent Mascald.

Dachvaert vande ordinarisse heerwagens:

Opten IXe is hier een dachvaert geweest ter cause vande affdoeninge vande twee heerwagens alsooch in Kempelant dienende, maer soe daer luttel volx was gecomen, is gediffereert totten XIXe tot Vessem daer Dachverlies Kempelant wederom heeft bescreven.

Ende de rente aen de Nedercant ende den Meyery syn gestonken:

Opten selven dach heeft Dachverlies propositie gedaen dat naedemael syne hoocheyt binnen Spa inden jaere XC alle de renten toecomende enige wonende inde plaetse der majesteit nyet onderdanich maer rebel, hadde geschoncken der Meyerye datmen daeraff de recepte soude geven aen mr. Jan Splinter van Voorn binnen den Bosch, dwelck oyck is gediffereert totten voerscreven XIXe.

Kemplant; brieven van ordinarisse heerwagens:

Opten Xe Jannen de Wael met brieven voerden quartier van Kempelant naer Bruessel tot affdoeninge vande heerwagen aen Clusio gesonden volgende der resolutie van Kempelant ende hem gegeven V gld.

Executie van Broeethoven:

Opten selven dach inden avont syn hier gecomen seeckere soldaten vanden Bosch ende hebben ons geexecuteert voerde beeden ende oijck voer de maentlycke taxen van Broeethoven, daer aff Aert Rycken deurwaerder vande comptore vande selven Broeethoven vande heeren van Staten de commissie hadde ende men heeft hem boven den ... moeten geven doer handen Houbraken VII gld, behalven dat zy noch executeerden andere bedehuffers.

De schouteth opten wech aengehaelt:

Opten XIIIe smergens soo de schouteth naerden Bosch meynden te gaen is hy vande ruyteren van Breda aengehaelt ende hebben hem met seeckere huyslieden mede geleydt tot der Casterse watermolen in Liemd om dat sy nyet ontdeect en souden worden.

Eenen ruyter genoempt Crackeelken IIII perden gegeven:

Opten selven dach tsachternoens, syn hier gecomen drye ruyteren van Bergen opten Zoom, die noch tachterheynt pretendeerden, besondere eenen ruyter genoempt Crackeelken, dienen heeft gegeven IIII perden.

Ruyteren spateren:

Opten XVIIIe smergens syn hier seeckere ruyteren vanden Bosch gecomen maer nyet binnen rydend, neven de molen soe lanx der heyde naer Best toe.

Simpel gehaelt:

Opten selven dach is Adriaen Everts, dienen heyt simpel, van seeckere ruyteren van Breda voer synen dore gevangen ende mede gelydt.

Gelynt geset:

Opten selven dach is het gelynt voer mynen dore volmaeckt.

Pael vande put geschoten:

Opten voerscreven XIIIe is onsen put geleeth, ende den pael tussen mynen huysende mr. Dirx gevonden, die buyten den post vande gelynt leeght. Testes Hoeven et Ekerschot.

Dachvaert:

Opten XIXe wederom dachvaert binnen Vessem gehouden, want daer maer twee oft drye dorpen en compareerden en isser nyet gedaen.

Den XXIIe ben ick naer Hollant gegaen ende gekeert den IIE octobri.

OCTOBRIS

1593

Soldaten van Hooghstraten by Tulde gevangen:

Den IIIIe octobri synder enige ruyteren van Hooghstraten ende soldaten vanden Bosch gevangen omtrent Tuldend byden ruyteren van Bax tot Bergen opten Zoom liggende.

Peter Truydens:

Peter Truydens is affgeveerdicht den XVIIIe ende is naer Antwerpen gegaen ofte Rumst.

Brant- ende herthout tot Orten te leveren:

Opten XXVIe brieven vande heere van Helmont gecomen dat Kempelant soude leveren een goede somme van gelt ende brant herdthoudt daer aff den taux voer Oerschot was VIII gld. ende IIII voeyeren hardt houdts omme te leveren aen Herman Ghysbertssen alias de Bresser, die de brieven seeghden tot behoeff vande fort van Orten verschoten te hebben.

Seeckere campaignien tot Boextel geweest ende terstont gekeert:

Opten XXVIIIe syn enige vande fort van Orten gecomen tot Boextel ende aldaer van drye campaignien ruyteren geit ontfangen hebbend syn die van Orten met de campaignien vanden Bosch wederom getrocken ende drye campaignien wederom nae de andere campaignien wesende int geheel XI campaignien peerden, die welcke vande selven XXVIII tot den IIE novembri hebben gelegen tot Helmont. Ende aldaer den Peel beschreven omme te onderhouden.

Orten vier wagens:

Opten XXXe ordinantie vande heere van Helmont ende van hoge schouteth vanden Bosch gecomen dat Oerschot soude doen vier wagens tot het vertreck vande volcke van Orten, ende syn genomen eenen van Naestenbest ende eenen van Aerle den ander van Verrenbest vanden Bosch doer instantie van schouteth ende Ekerschot gekeert.

Broeethoven ende brantgelt:

Opten selven XXXe octobris syn de schout ende Goyaert Peterssen naerden Bosch gegaen omme den rentmeester Broeethoven concentreren ende oyck te spreken vande voerscreven wagens, geit ende herthoudt.

Jan Wouters:

Opten selven dach is Ekerschot ende Jan Ghyb Joordens ten Bosch gecomen omme met Jannen Wouters in alle redeyckheydt te accorderen van tgeens daer hy diversche arresten hadde doen doen.

Splinter:

Opten XXVIIe, te weten Sinte Simon ende Judas dach seeckere beschryvinge geweest tot Rythoven omme te comutteren totter auditie vande rentmeester Splinters rekening ende omme betalinge vande heerwagens te hebben, daer zyn gecompareert de voerscreven Everart int Ekerschot ende Jan Houbrakens.

Gratuiteyt voerden ruyteren het leger doer geleydt hebbende:

Opten lesten october brieven gecomen van Peter van Rythoven van wegen den schouteth Clusio omme te hebben de hondert ende vyfftych gulden inde vergaderinge tot Rythoven geconsenteert tot behoef van de gratificatie van seeckere cheefs liggende tot Helmont, daeraff den taux van Oerschot is XXX gld.

Prys vande coren:

Het coren heeft gegouwen ontrent dese tyt tvat roggen XXI st, de gerst XIII, den boeckweyt XI ende XII st., de haver VIII st., eenen pot biers eenen st..

NOVEMBER

1593

tVolck van Orten vertrocken:

Opten IIe november eest voetvolck van Orten opgetrocken naer Berlicum ende van daer nae den Grave.

Compaignien vertrocken; Gemert:

Ende opten selven IIe november syn de voerscreven compaignien perden van Helmont ende daerontrent oyck opgetrocken naer Gemert ende enige oyck naerden Grave byden voerscreven voetvolck ende van daer met elff stucken geschutz opten IIIe tsamen gecomen tot Ghemert.

tVolck vertrocken; Geldrop, Nuenen, Waelre:

Opten Ve syn de voerscreven compaignien ende voetvolck metten geschut opgetrocken ende nedergeleeght tot Geldrop, Nuenen, Waelre ende daerontrent Eyndoven.

Schouteth ende Ekerschot:

De schouteth ende Ekerschot syn vande voerscreven IIe november totten Ve al onder tvoerscreven volck geweest, ende met goede woorden nyet sonder geloofden van hier gehouden. Godt hebbe loff.

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

78. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
27 april 1408

(Oud administratief archief Oirschot-Best, oorkonde 175)

prij Goedevert Eckermans, Heinric van Audenhoven, Willem Jans soen van Audenhoven, Heinric van den Scoet, Arnt Houtappel, Aelbrecht die Grom ende Jan Hannen soen, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen seghel, dat voer ons tomen is Jan Jans soen van Berct ende heeft erfliken ghepacht teghen Jannen Jannen Malems Gorten soen als wittighe man ende momboer Lijsbetten sijns wijfs dochter Diederick Rademekers was een stuc lands daer een huijs op staende is ghelegen int Bruijnsel in die heerscappe van Best in die parochie van Oerscot met eenre ziden aen die ghemeijnt metter andere ziden ende met beijden einden aen Jans erve des pachters voerscreven, item een stuc lands gheheyten die Huijst ghelegen inder heerstappen ende parochien voerscreven met eenre ziden aen Goetstuwens Scoemekers erve metter andere ziden neven Willems Wilnevens soens erve, ende sijn ghedeelt van enen beende ghelegen in die Vier Buijnre inder heerscappen ende parochien voerscreven met eenre ziden aen Arnts erve van Best, metter andere ziden aen Diederick erfghenamen erve van der Engelsbraken onder tien loepen goets ende gheefs roggen syaers erfspachts der gherechteJ maten van Oerscot erfliken ende alle jaer op onss Vrouwen dach Lichtwisse als men kersen bornt te ghelden ende te betalen, ende dat Jan verpachter als man ende momboer Lijsbetten sijns wijfs voerscreven gheloeft heeft op hom ende op sijn goot voer hom ende voer sijn erfghenamen na hom Jannen den pachter voerscreven ende sinen erfghenamen na hom dese voerscreven erffenissen metten huijse voerscreven te weren over den voerscreven pacht als men erve met recht is sculdich te weren ende allen voertonner af te doen sonder pacht ende tsijns dienen jaerlijcs met recht tevoren daer ute gheldende is met des vorwaerden toegedaen dat dat huijs voerscreven staen sal tot enen onderpande des pachts voerscreven ghelijc den erffenissen voerscreven sonder ennich wedersegghen. Gegeven in den jaer als men screef van der gheboert ons Heren dusent vierhondert ende acht op ten soeven ende tweintichsten dach in aprili.

Jan, zoon van Jan van Berct, heeft van Jan, zoon van Jan Willems Corten, en als voogd van zijn vrouw Lijsbeth, dochter van Diederick Rademekers, voor tien lopen rogge per jaar in erfpacht verkregen 1) een stuk land waarop een huis staat in het Bruijnsel te Best (belendende percelen: Jan van Berct en de gemeynt), 2) een stuk land genaamd "die Huijst" te Best (belendende percelen: Goetstuwens Scoemekers en Willem Wilneven), 3) zijn gedeelte van een weiland in "de Vier Buijnre" te Best (belendende percelen: Arnt van Best en de erfghenamen van Diederick vander Engelsbraken).

79. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
13 september 1424

(Oud administratief archief Oirschot-Best, oorkonde nr. 118)

Daniel dictus vander Notelen, filius quondam Johannis dicti Ennekens soen annuam et hereditariam pactionem decem et novem ac dimidii lopinorum siliginis mesure de Oirschot et undecim lopinorum brasii eiusdem mesure solvendam anno quolibet hereditarie mediatim in festo nativitatis beati Johannis Baptiste et mediatim in festo nativitatis Domini ex molendino venti sito in parochia de Oirschot in pastoria de Strathen et ex attinentiis et juribus eiusdem molendini universis ubicumque locorum consistentibus sive sitis, item annuam et hereditariam pactionem duorum modiorum siliginis eiusdem mesure quam pactionem quondam Arnoldus dictus die Molner filius quondam Johannis dicti Smolners solvendam habuerat ex molendino cum suis attinentiis predictis et quam pactionem iamdictam dictus Daniel erga quondam Arnoldum dictum die Molner predictum acquisierat ut dicebat in literis scabinorum de Oirschot super hoc confectis plenius continetur legitime et hereditarie supportavit magistro Martino de Zomeren et effestucando resignavit modo in talibus consueto, promittens predictus Daniel ut debitor principalis super se et bona sua omnia quod ipse omnem supportationem et resignationem ratas et firmas perpetue sine contradictione observabit. Testes interfuerunt scabini in Buscoducis Jacobus Monic et Daniel Roesmont. Datum decima tertia die mensis septembris anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto.

Daniel vander Notelen, zoon van Johannes Ennekens, heeft een jaarlijkse erfpacht van 19) lopen rogge en 11 lopen gerst van de windmolen te Strathen en een erfpacht van 2 mud rogge, die Arnoldus die Molner, zoon van Johannes Smolners, jaarlijks moest betalen en die Daniel van Arnoldus volgens schepenakten van Oirschot had verworven, overgedragen aan meester Martinus van Zomeren.

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13de EEUW

(vervolg)

26. SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
29 december 1487

(Origineel: Archief Abdij Postel)

Wij Aert Reyners ende Roelof Wijchmans, scenenen in Oerle, tugen onder onse zegelen dat voir ons tomen is Willem Henric Korstiaens soen was, ende heeft opgedragen ende met helmelingen vertiden in enen erfeliken rechte overgegeven Janne de Gruyter tot behoef des goids huys van Postel een stuck beemds gheheyten den Nuwen Beemdt, daer die here vanden lande een weer af is, gelegen in die prochie van Zonderwijck, met eenre ziden aen erve dat Lambrechts van den Venne te wesen plach, metter andere siden aen erve dat Korstiaens van der Neder molen te wesen plach, met enen eynde aen Aerts erve van den Dijck ende metten anderen eynde op die Aa. Ende Willem voirscreven heeft voert geloeft Janne voirscreven tot behoef des goids huys vorst. dit opdragen, overgeven ende vertiden voirscreven vast ende stendich te houden tot ewigen dagen ende dit stuck beemds voirscreven te weren als men erve met recht sculdich is te weren op hem ende op alle sijn goet dat hij heeft of vercrigen mach, ende allen voircommer daer in af te doen, sonder twee blancken chijsns of daer omtrent. Gegeven inden jaer als men streef vander geboirte ons Heren dusent vierhondert tachtentich ende seven, opten neghenentwentichsten dach in decembri.

Willem, zoon van Henric Korstiaens heeft aan Jan de Gruyter ten behoeve van het Godshuis van Postel overgedragen een stuk weiland genaamd Den Nuwen Beemdt in de parochie Zonderwijck (belendende percelen: Lambrecht van den Venne, Korstiaen van der Neder molen, Aert van den Dijck en de Aa).

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Croonenburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 170

2. A. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN

uit de protokollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best

De oudste generatie staat geheel rechts; de jongste geheel links. De getallen onderaan duiden op jaartal en folionummer van het protokol (het inventarisnummer is niet vermeld).

4. BIERKENS

(gehuwd met:)

1.			Henrick t 1586	
2.		Sebastiaen t 1600	"	X Deliana Willem Goyaerts
3.	Henrick	"	"	
4.	Willem	"	"	
5.	Ryckalt	"		
6.	Adriaen	¹⁹	■ ■	
7.	Aleyt	- - - -	"	
8.			Faes	
9.		Jan t 1610	"	
10.	Judith	■ ■		X a. Jan Adriaen de Crom t 1610 X b. Gijsbert Gijsberts van Doren
11.	Geertruyti	"	■	X Adriaen Dirck van Hout t 1587

- 1. 1586/295
- 2. 1586/295; 1600/283v
- 3. t/m
- 6. 1586/295
- 7. 1586/295; 1600/283v
- 8. t/m
- 10. 1587/222; 1610/58 en 61

11. en

12. 1587/222; 1610/58 en 61; 1614/18.

5. BOLLEN

(gehuwd met:)

1.			Peter	
2.		Adriaen	■	
3.	Adriaen		"	
4.	Peter	"	"	
5.	Beertken	"	"	
6.				Jan
7.			Corstiaen	" X Lijsken (2de X)
8.		Catharina		" X Henrick Antony van Esch t 1598
9.		Laureys	l	l
10.	Anneken		"	"
11.		Marijken		" X Willem Henrick van de Schoot
12.		Anna	"	" X Laureys Jan Daniëls van den Dijck t 1607
13.		Dirck	- - - -	"
14.				Dielis
15.			Marcelis t 1613	"
16.		Antony		" X Henricksken Jacob Bollen t 1613
17.	Heylken			" X Gijsbert Dielis Mop- penbrouwers

18.	Barbara	Antony j	Marcelishelis	X Aert Aertsen
	<u>L A</u>	<u>J</u>		
1.	t/m			
5.	159	9/123		
6.	160	4/27; 1607/118; 1610/300; 1611/78		
7.	159	8/2 en 2v; 1604/427; 1607/118; 1610/300; 1611/78		
8.	1598/2 en 2v;	1607/118		
9.	en			
10.	1607/118			
11.	159	8/2 en 2v; 1607/118		
12.	1607/118;	1610/300; 1611/78		
13.	1607/118			
14.	t/m			
17.	1613/356			
18.	161	3/36; 1620/6.		

Losse vermeldingen:

1607/7 Johan Bollen van Luijksgestel
 1615/137 Jan zoon van Dirck Bollen
 1615/151 Peterken Bollen

A. van der Meulen
 Zilvermeeuwlaan 17, Eindhoven

(wordt vervolgd)

2. B. HUWELIJKEN IN DE HERVORMDE KERKEN VAN OOSTELBEERS EN MIDDELBEERS, 1772 - 1790

Het register waarin deze huwelijken zijn ingeschreven, bevindt zich in het archief van de nederlands-hervormde gemeente van Oirschot, Best en de Beerzen. Het wordt niet vermeld in de inventaris-Kruijff.

1.	ondertrouw 4-1-1772; huwelijk 19-1-1772			
LEMMES, Peter Adriaan	geb. Westelbeers	won. Westelbeers		
X				
PARIDANS, Annamie	geb. Hooge Mierde	won. Hooge Mierde		
2.	ondertrouw 25-7-1772; huwelijk 11-8-1772			
LOSECAAT, Petrus	geb. Asten	won. Den Bosch		
advokaat in Den Bosch				
X				
VAN ESVELD, Anthonetta	geb. Eindhoven	won. Oostelbeers		
3.	ondertrouw 24-10-1772; huwelijk 10-11-1772			
VAN DE VEN, Martinus Willem	geb. Haaren	won. Oostelbeers		
X				
VAN SPAANDONK, Johanna Jan	geb. Oostelbeers	won. Oostelbeers		

4.	ondertrouw 21-11-1772; huwelijk 6-12-1772			
BOOGERS, Johannis	geb. Oostelbeers	won. Oostelbeers		
X				
DE MILLING VAN GERVEN, Hendrina Jacobus	geb. Veghel	won. Oostelbeers		
"Gemelde personen zijn niet in de publieke kerke getrouwt, maar in de tegenwoordigheid van vrienden en buuren ten huuse en woning van den bruydegom, die wegens eene laborerende kindersiekte niet in staat was om in de publieke kerk te kunnen verschijnen."				
5.	ondertrouw 16-1-1773; huwelijk 31-1-1773			
ADRIAANS, Govert	geb. Hilvarenbeek	won. Middelbeers		
X				
REEUWS, Gerdina Hendrik	geb. Westelbeers	won. Westelbeers		
6.	ondertrouw 16-1-1773; huwelijk 31-1-1773			
VAN GILST, Jacobus	geb. Oostelbeers	won. Westelbeers		
X				
LUIJBREGTS, Anneke	geb. Westelbeers	won. Westelbeers		
7.	ondertrouw 17-4-1773; huwelijk niet vermeld			
VAN DER LAAK, Jan	geb. Westelbeers	won. Westelbeers		
weduwnaar van Margo Steven Wilbers				
X				
SEBREGTS, Maria Jan	geb. Diesen	won. Westelbeers		
8.	ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774			
VAN RIJTHOVEN, Jan	geb. Diessen	won. Westelbeers		
X				
LIJTENS, Johanna Simon	geb. Oostelbeers	won. Westelbeers		
9.	ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774			
NEWS, Dirk	geb. Westelbeers	won. Westelbeers		
X				
VAN MOL, Amarens	geb. Wintelre	won. Westelbeers		
10.	ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774			
LUIJBREGTS, Antonie	geb. Westelbeers	won. Westelbeers		
X				
PARIDANS, Petronella	geb. Hooge Mierde	won. Westelbeers		
18.	ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774			
VAN DE MEULENGRAAFF, Adriaan geb.	St.-Oedenrode	won. Middelbeers tot voor kort te Oirschot		
X				
HEESTERS, Annamie	geb. Middelbeers	won. Middelbeers		

12. ondertrouw 12-3-1774; huwelijk 27-3-1774
VAN DER PAS, Cornelus geb. Hoogeloon won. Middelbeers
X
VAN MOL, Alegonda geb. Wintelre won. Middelbeers
13. ondertrouw 5-2-1775; huwelijk 19-2-1775
LEIJTENS, Peter geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
MONEN, Annamie Jan geb. Oostelbeers won. Westelbeers
14. ondertrouw 11-2-1775; huwelijk 26-2-1775
BULLINGS, Nicolaas Hendrik geb. Middelbeers won. Middelbeers
X
MEULENBROEK, Christien geb. Westelbeers won. Westelbeers
15. ondertrouw of huwelijk 23-9-1775
VAN ANTWERPEN, Jan geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
X
ANSFMS, Cornelia Wouter geb. Westelbeers won. Westelbeers
16. ondertrouw 6-1-1776; huwelijk 24-1-1776
VAK RIET, Leendert geb. Asten won. Asten
president-schepen te Asten
en Ommel
X
BACKER, Maria Catharina geb. Middelbeers won. Middelbeers
17. ondertrouw 13-1-1776; huwelijk 28-1-1776
VAN GILS, Peter Dirk geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
LUIJBREGTS, Petronella
Adriaan geb. Westelbeers won. Westelbeers
18. ondertrouw 27-1-1776; huwelijk 10-2-1776
VAN GILST, Jan geb. Netersel won. Westelbeers
weduwenaar van Elisabeth
Senders
X
VAN BEERS, Catharina Johannis geb. Olen (België) won. Westelbeers
19. ondertrouw 3-2-1776; huwelijk 18-2-1776
VENNIX, Hendrik geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
X
VAN ANTWERPEN, Mechel Peter geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
20. ondertrouw 7-12-1776; huwelijk 22-12-1776
VAN NIMWEGEN, Johannis Cornelius geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
president-schepen te Oostel-
en Middelbeers

X
VAN EEKEN, Dina geb. Hoogeloon won. Oostelbeers

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

41. ~~"Molens~~ **Streek F nr. 3 2 9 4**

In de verpondingsregisters van de herdgang Kerkhof worden de volgende eigenaars vermeld.

- A. JAN MATHIJS OERLEMANS, brouwer en tapper, circa 1650
en zijn zuster HEYLTJEN
"Huys en hof f"
grootte: 12 roeden
aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 1, fol. 121vo
- B. ANSEM JAN GOOSSENS, brouwer en tapper 1700
"Huys en hof"
grootte: 12 roeden
aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 1, fol. 121vo, nr. 2, fol. 128vo
- C. JACOBUS DU TROMP 1718
"Huys en hof"
grootte: 12 roeden
aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 92vo
- D. HENDRICK ARIAENS VAN ACHEL 1719
"Huys en hof aan de Lieve-Vrouwewerk"
grootte: 12 roeden
aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 150, nr. 3, fol. 185
- E. FIENDRIEN VAN DE SCHOOT, weduwe van H.A. VAN ACHEL 1762
"Huys en hof aan de Lieve-Vrouwewerk"
grootte: 12 roeden
aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 150, nr. 3, fol. 185
- F. JENNEKEN HENDRIX VAN ACHEL, bij deling en koop 1769
"Huys en hof aan de Lieve-Vrouwewerk"
grootte: 12 roeden
aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.

- verpondingsboek nr. 3, fol. 184vo, nr. 4, fol. 119
- G. GEMEENTE VAN OIRSCHOT, bij koop 1770
 "Huys en hof aan de Lieve-Vrouwekerk"
 bestemd tot Franse school
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 4, fol. 44vo, nr. 5, fol. 43vo, nr. 6, fol. 40vo
- In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:
- G. GEMEENTE OIRSCHOT 1832
 Artikel 485, volgnrs. 1338 en 1339
 Sektie F nr. 819: Tuin, 4 roeden 60 ellen
 Sektie F nr. 820: Schoolhuis, schuur en erf, 6 roeden 40 ellen
- H. F. DE WIT, sigarenfabrikant te Bladel, bij koop (vertrokken 27-1-1886 van Oirschot naar Leende) 1883
 Artikel 3162, volgnrs. 1 en 2
 Sektie F nr. 819: Tuin, 4 A 60 CA
 Sektie F nr. 820: Huis en erf, 6 A 40 CA
- G. A.W. KANTERS, koster en landbouwer, bij koop (overleden 1-9-1897) 1887
 Artikel 3343
 1888 splitsing van sektie F nrs. 819 en 820; daarna:
 Sektie F nr. 2907: Huis en erf, 62 CA
 Sektie F nr. 2908: Huis, 29 CA
 Sektie F nr. 2989: Huis en tuin, 9 A 30 CA
 Sektie F nr. 2990: Huis en erf, 79 CA
- I. JEANNE MARIE C.T. VAN SCHAEK, echtgenote van RUDOLF H.A. Rame, kantonrechter en advocaat, bij koop (vertrokken 5-10-1898 naar Roermond) 1896
 Artikel 3808
 Sektie F nr. 2907: Huis en erf, 62 CA
 Sektie F nr. 2908: Huis, 29 CA
 Sektie F nr. 2989: Huis en tuin, 9 A 30 CA
 Sektie F nr. 2990: Huis en erf, 79 CA
- J. HENRICUS A.F. HOPPENBROUWERS, notaris, bij koon 1899
 Artikel 3852
 Sektie F nr. 2907: Huis en erf, 62 CA
 Sektie F nr. 2908: Stallen, 29 CA
 Sektie F nr. 2989: Stallen, 9 A 30 CA
 Sektie F nr. 2990: Arrestantenlokaal, 79 CA

- K. SUSANNA A.R.M. DOBBELAERE, weduwe van H.A.F. MOPPENBROUWERS 1907
 Artikel 3852
 Vereniging van de onder K. genoemde sektiensrs.; daarna:
 Sektie F nr. 3294:
 Marechauseekazerne, stal en tuin, 11 A
- L. HENRICUS C.J.M. FRANKEN, notaris te Gouda; PIET J.M. HOPPENBROUWERS, bedrijfsleider te Waterford (Ierland); JAN HIDDE NIJLAND, ingenieur te Amsterdam; JOHAN B.R. VAN DER SCHOOT, industrieel te Hillegom 1907
 Artikel 5323
 Sektie F nr. 3294: Kazerne, stal en tuin, 11 A
- M. GERARDUS SCIEEPENS, koopman, bij koop 1929
 Artikel 4826
 Sektie F nr. 3294: Kazerne, stal en tuin, 11 A
 1930 bijbouw; 1943 verbouw
- O. ANNA MARIA VAN WILL, weduwe van G. SCITIPENS 1946
 voor 7/12
 en 5 mede-eigenaars ieder voor 1/12
 Artikel 4826
 Sektie F nr. 3294: vanaf 1957:
 Huis, tuin, werkplaats en loods, 11 A
- P. JOHANNES HENRICUS SCHEEPENS
 (De Schout 14, Oirschot)
 Artikel 7009
 Sektie F nr. 3294: Molenstraat 10:
 Winkelhuis, loods, werkplaats en tuin, 11 A.

IX. DE BEZITTINGEN VAN DE GRAAF VAN BORCHGRAVE, GELEGEN ONDER BLAART HEM

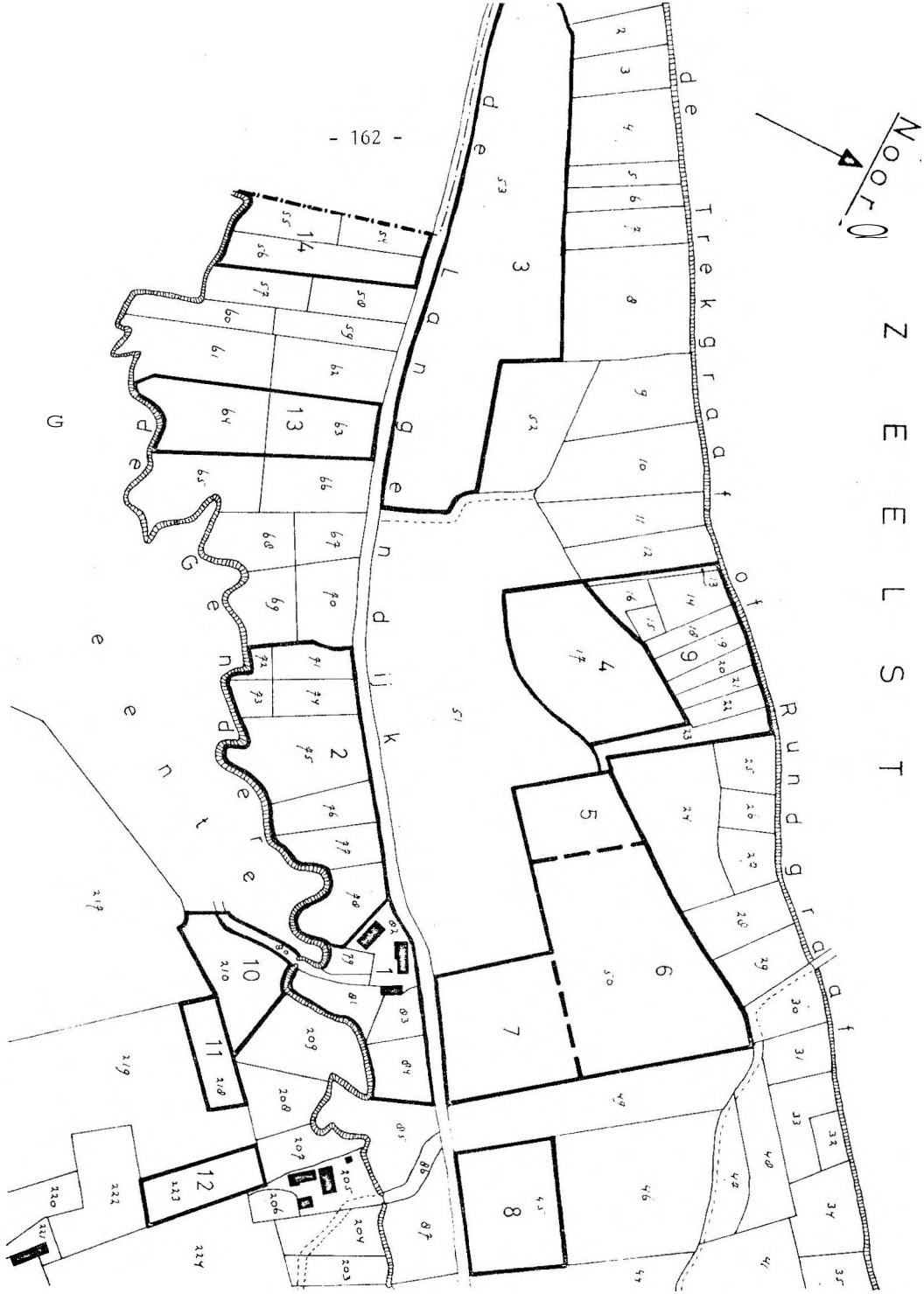
(door A. van Run, Veldhoven)

Van de adellijke bezittingen, die gelegen waren onder Blaarthem, ging in 1781 ook het bezit van de Graaf Van Borchgrave door verkoop over in handen van een niet-adellijke eigenaar. De adellijke eigenaars waren Guillaume Michael Pascal Graaf van Borchgrave, heer van Bovelingen, Mechelen en Ruchelingen, lidmaat van de adellijke staat van het land van Luik en de graafschap Loon, hoge drossaard der Ambten Pacht, Montenacken, Grevenbrouck etc., en zijn zuster Maria Theresia Ferdinanda Gravin van Borchgrave, chanonesse van het adellijk stift te Munster-Bilsen (gelegen tussen Maastricht en Hasselt). Laatstgenoemde had haar broer gemachtigd, om hun gemeenschappelijke bezittingen onder Blaarthem en Zeelst te verkopen. Daartoe was op 26-5-1781 ter residentie van de gravin van Kerken

een akte gepasseerd voor notaris C.H. Maurissen, te Munster-Bilsen, en getuigen (1). De Graaf Van Borchgrave machtigt op zijn beurt Bartholomeus de Wit, advocaat te Eindhoven, bij onderhandse akte gedateerd Bovelingen 5-8-1781, om het transport van het goed te verichten (2). Aldus worden dan op 22-8-1781 te Blaarthem, voor de schepenen Peeter Baselmans en Franciscus van der Leen, door Bartholomeus de Wit aan Matthijs van den Oever, wonende te Son, overgedragen (3):

1. huis, hof en aangelag aan de Langendijk, met de beemd oostwaarts over de Gender, 4 lopense 43 roe (belendende percelen: Jan van Rooij en Willem van Baarschot; de erfgenamen Mevrouw de douarière De Heusch; een volgend perceel; een volgend perceel);
2. alle beemden op de Gender westwaarts, 10 lop. 37 roe (belendende percelen: de Langendijk; des Gemeentens Broek; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; een volgend perceel);
3. een perceel genaamd het Hoefken op de Langendijk, 17 lop. 5 roe (belendende percelen: de Langendijk; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; Waltherus van Erken);
4. een perceel genaamd de Camp in de Smalbroeken, 6 lop. 40 roe (belendende percelen: Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; een volgend perceel);
5. een perceel genaamd Land agter aan Dongelbergens Smalbroeken, 2 lop. 23 roe (belendende percelen: Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; een volgend perceel);
6. een perceel genaamd het Land neffens heer Dongelbergens Smalbroeken, 11 lop. (belendende percelen: een volgend perceel; Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; een vorig perceel);
7. een perceel genaamd de Acker over de straat, 5 lop. 20 roe (belendende percelen: de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; de Langendijk; een vorig perceel);
8. een perceel genaamd de Dielis acker over de straat, 4 lop. 1 roe (belendende percelen: de erfgenamen Mevrouw De Heusch, dezelfde; de Langendijk; Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck);
9. een perceel genaamd Smalbroeken en houtwassen op de Trekgraaff, 6 lop. 6 roe (belendende percelen: een vorig perceel; de kinderen Francis van Dinther; Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch);
10. een perceel genaamd de Dries van 't oud huijs, 2 lop. 45 roe (belendende percelen: de erfgenamen Hendrik Bartels van der Waarden; des Gemeentens Broek; Jan van Rooij; een volgend perceel);
11. een perceel genaamd Land agter den dries van 't oud huijs, 1 lop. 17 roe (belendende percelen: het vorige perceel; Johan Raassens; dezelfde; Jan van Rooij c.s.);
12. een perceel genaamd de Acker neffens de weg, 1 lop. 29 roe (belendende percelen: Johan Raassens; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; de erfgenamen Bartel van Hulst);
13. een perceel genaamd de Buijtenste Dijkbeemt op den Langendijk, 4 lop. 29 roe (belendende percelen: de erfgenamen Mevrouw De

- Heusch; dezelfde; de Langendijk; des Gemeentens Broek);
14. een perceel genaamd de kleine Dijkbeemt, 4 ion. 41 roe (belendende percelen: de kinderen van de Graaf Van Borchgrave; de weduwe Hendrik Smulders c.s.; de Langendijk; des Gemeentens Broek).
- Op het hierna volgende kaartje zijn de desbetreffende percelen dik omlijnd aangegeven; de grote cijfers geven de volgorde aan, waarin de percelen in de transportakte worden genoemd. Met deze goederen wordt tevens overgedragen een "Clamptiende" genaamd de Melis tiende, die geheven wordt binnen Blaarthem. Deze tiende is belast met 11 vaten rogge Peelse maat, te betalen aan het Comtoir der geestelijke goederen van Kempenland.
- De koopsom van hoeve en tiende bedraagt 3000 gulden. Om dit te kunnen betalen leent Matthijs van den Oever een bedrag van 2500 gulden van Jacobus du Pon, te Eindhoven (4), welk bedrag na verloop van 8 jaar aflosbaar wordt in termijnen van 500 gulden.
- De lijst vanhuizenonder Blaarthem, welke is opgemaakt op 13-8-1781 (5), vermeldt als bewoonster van bovenstaande hoeve de weduwe Hendrik van den Oetelaar. Deze persoon is waarschijnlijk Margriet van de Ven, weduwe Hendrik van den Oetelaar, moeder van o.a. Richardus van den Oetelaar, de man die in hetzelfde jaar 1781 de hoeve de Heskok onder Meerveldhoven koopt (6).
- De nieuwe eigenaar van de hoeve aan de Langendijk, Matthijs van den Oever, woonde ten tijde van de koop nog te Son, doch is blijkens zijn vervullen van functies in het dorpsbestuur van Blaarthem bezit in Blaarthem zelf gaan bewonen en gebruiken. Dat heeft hij dan gedaan tot 5-7-1788, wanneer hij de hoeve, behalve de tiende, overdraagt aan Willem van de Ven, te Son (7). De koopsom is nu 1500 gulden plus het overnemen van nog 2000 gulden schuld aan Jacobus du Pon. De lijst van percelen is dezelfde als in 1781; echter van de belendende percelen is "de erfgenamen Mevrouw De Heusch" geworden tot "Anna de Creft", "de erfgenamen Bartel van Hulst" tot "Jan van Rooij" en "de kinderen van de Graaf Van Borchgrave" tot "Johan Abraham Rodschijt c.s.". Matthijs van den Oever is hierna weer naar Son teruggekeerd. De klamptiende houdt hij in zijn bezit tot 25-11-1793, wanneer hij hem overdraagt aan Matthijs Crooijmans te Blaarthem (8). Bij deze overdracht wordt van de klamptiende vermeld, dat hij geheven wordt over een gebied ter grootte van ongeveer 1/4 van het dorp Blaarthem grenzend aan het gebied, waarover de tiende van Baron Del Marmol van Eijck geheven wordt. Verder wordt vermeld, dat "de verkrijger zal moeten onderhouden en nakomen zodanige conventen als van en over het heffen der clamptiende met het Corpus van Blaarthem over immemoriale tijden is aangegaan en gemaakt".
- De hoeve is blijkens het verpondingsregister van Blaarthem (9) op 25-8-1812 overgedragen aan Hubertus van der Weijden, die bij het opmaken van het kadaster in 1832 nog steeds eigenaar is. 'Blijkens datzelfde kadaster is het perceeltje kadastraal nr. 13, een houtwal die eertijds de scheiding vormde tussen het bezit van de Barones Van Bausel en dat van de Graaf Van Borchgrave, in 1832 nog gemeenschappelijk bezit van Anna de Creft en Hubertus van der Weijden. Ten slotte blijken in 1832 de perceeltjes kadastraal nrs. 71 en 72

eigendom te zijn van Peter Daems, de eigenaar van het Ooievaarsnest.

Noten:

- (1) Copie: Veldhoven RA 27 fol. 16v
- (2) Copie: Veldhoven RA 27 fol. 17v
- (3) Veldhoven RA 27 fol. 24v
- (4) Veldhoven RA 27 fol. 28v
- (5) Gestel, inventarisnummer G 431
- (6) Oerle-Meerveldhoven RA 282 fol. 159v t/m 164r; Campinia
- (7) Veldhoven RA 29 fol. 115r
- (8) Veldhoven RA 31 fol. 112r
- (9) Gestel, inventarisnummer G 439

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 13de EEUW

(vervolg)

II. STRAAT EN KROMSTRAAT

- 65. 1741 Antony Aart Verschoren
1746 Catrien Aart Verschuren
1757 Dezelfde; later Daniël Aart Verschuren; na enige tijd onbewoond
1766 Daniël Verschoren; onbewoond
1786 Francis Verschoren; onbewoond
- 66. 1741 Daniël Verschoren
1786 Francis Verschoren
- 67. 1741 Bartel van Gelove
1766 Jacobus van Son; medebewoonster: Hendrien Haanackers
1781 Jacobus van Son en Andries Verheggen
1786 Dezelfden; bewoners: eerstgenoemde en de weduwe van Hendrik van der Meeren
- 68. 1741 Wilbort Haanackers
1746 De weduwe van Wilbort Haanackers
1751 Dezelfde; medebewoner: Claas Blox
1757 Dezelfde, later Peter Oeijen; medebewoner: Jan Haanackers
1766 Peter Oeijen
- 69. 1741 Hendrik Swagemakers
1781 De kinderen van Hendrik Swagemakers
1786 Dezelfden; medebewoner: Dionijs Rijcks
- 70. 1741 Judocus Berenbroek; bewoner: Rijnier Uytgentfort
1746 Dezelfde; bewoner: Jacob Kuffer
1751 Dezelfde; bewoner: Hendrik de Bie
1781 Gijsberdiena Diederica Johanna Ruysch wed. J. Meijer;

- bewoner: Renritus Josephus Meijer Ruysch
71. 1741 Elisabet van Emmen
1757 Jan van Don en het kind van Willem van Emmen; bewoners: eerstgenoemde en Hendrik van Geldrop, later Arnoldus Stappers
1766 Dezelfden; bewoners: eerstgenoemde en Willem van Dommelen
1771 Jan van Don; medebewoner: Willem van Dommelen
1781 Dezelfde; bewoners: Willem van Dommelen, Johanna Heeren, de weduwe van Pank Swaans en de weduwe van Jan Schoofs
1786 Dezelfde; bewoners: Willem van Dommelen, de weduwe van Pank Swaans en Johannes van Deursen
72. 1741 De weduwe van Claas Cuypers en het kind van Daan Baltus; bewoonster: eerstgenoemde
1746 Hendrik Heeren en het kind van Daan Baltus; bewoners: eerstgenoemde en Willem van den Borne
1751 De kinderen van Hendrik Heeren; bewoner: Joseph Heeren
1757 Dezelfden; bewoners: Joseph Heeren en de weduwe van Jacobus van der Vliet
1766 Het kind van Hendrik Heeren en de weduwe van Jacobus van der Vliet; bewoners: laatstgenoemde en Joseph Heeren
1771 Dezelfden; bewoners: genoemde weduwe en Jan van der Sande
1781 Aalbert Heeren en de kinderen van Jacobus van der Vliet; bewoners: eerstgenoemde en Jacobus van der Steen
- 72a. 1757 Leendert Verschuuren
1781 De weduwe van Leendert Verschuuren
73. 1741 Francis Joris en de kinderen van Dielis van Esbeek
1751 De kinderen van Francis Joris en Truy van Esbeek
1757 Dezelfden, later Pank Swaans en Jan van Don; bewoners: aanvankelijk eerstgenoemde eigenaars, later Pank Swaans en Jan Heesters
1766 Pank Swaans en Truy van Esbeek; bestaat niet meer
74. 1741 Joseph MiCkers
1786 Dezelfde
75. 1741 Dionijs Rijkers en Hendrien Maarlant; bewoonsters: laatstgenoemde en Hendrien Rijkers
1746 Dezelfden; bewoners: Hendrien Rijkers en Marten Verhoeven
1751 Dezelfden; bewoners: Jan van Geldrop en de weduwe Kuffer
1757 Dezelfden; bewoonster: de weduwe Kaffer, later bewoners: Abraham de Jood en N. Nooije
1766 De kinderen van Dionijs Rijkers en Hendrien Maarlant;

- bewoners: Dirk Rijkers en Pank Swaans
- 1771 Antonet Rijkers en Willem de Gelder; bewoners: Jan van Sambeek en Jan Sneppen
1781 Jan van Sambeek; medebewoonster: de weduwe van Hendrik van der Meeren
1786 Dezelfde; medebewoner: Joost van Erffort
76. 1741 Hendrik Bogers; bewoonster: de weduwe van Peter Suermons
1746 Dezelfde; onbewoond
1751 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Jan ter Wedue
1757 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Jan ter Wedue, later bewoner Faas Uijtregs
1766 Dirk Hendrik Bogers; bewoner: Jacobus van Dooren
1771 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Joris van Eijk
1781 Dezelfde; afgebroken
77. 1741 Anneke Smets; medebewoonster: Jenneke van der Krieken
1746 Dezelfde; medebewoners: Hendrik van der Krieken en Peter Libregts
1751 Dezelfde; bewoner: Marten Verhoeven
1757 Anneke Smets, later haar erfgenamen; aanvankelijk bewoond door eerstgenoemde, later onbewoond
- 77a. 1761 Pieter Vlodorp; bewoner: Corst van der Heijden
1766 Dezelfde; bewoners: Stephanus Hermanni en (in het kleine huisje) Andries Meuwen
1771 Gerard Pieter Vlodorp; bewoners: Stephanus Hermanni en (in het kleine huisje) Pank Swaans
1781 Dezelfde; bewoner: Hendrik de Bie
1786 Dezelfde; bewoners: Hendrik de Bie en (in het kleine huisje) Hendrik Verlinden
78. 1741 Dionijs Rijkers
1757 Dezelfde; medebewoner: de sekretaris
1766 De kinderen van Dionijs Rijkers
1771 Hendricus van den Eijnde; bewoner: Jan Staasens
1781 Dezelfde; nu zelf bewoner
79. 1741 De weduwe van Jan van der Linden
1766 De kinderen van Jan van der Linden
1771 Gerit, Hendrik en Antonetta van der Linden
1786 Gerit en Hendrik van der Linden; medebewoner: Jan Verschuuren
80. 1741 Jenneke Baars; bewoner: Antony Ouwerks
1746 Goyert Goyers; bewoonster: de weduwe van Antony Ouwerks
1751 Dezelfde; bewoner: Jan Moeskops
1757 Het kind van Jan van Geldrop; bewoonster later: de weduwe van Hendrik van Geldrop
1766 Dezelfde; bewoners: Marten Verhoeven en de weduwe van Hendrik van Geldrop
1771 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Hendrik van Geldrop

1781 De weduwe van Marcus Schraven; medebewoner: Jan Smets
1786 Tieleman van Geldrop

81. 1741 Jan van den Eijnde
1751 De weduwe van Jan van den Eijnde
1781 Jan van Don

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 (door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolg)

Op 18 juli 1851 was pastoor Verhoeven 25 jaar pastoor van Veldhoven. Nergens vinden we daarover iets vermeld. Aantekeningen over zijn eigen persoon zijn erg schaars. Wel kreeg hij dat jaar verlof zelf op de huiskapel van de pastorie plechtig de kruisweg op te richten. De devotie tot het lijden van Jesus Christus sprak hem sterk aan. Het verlof werd 15 juli gegeven. De eerste aanvraag hiervoor ging 10 juni de deur uit. Op 1 juli schreef hij vanuit Sint-Michielsgestel (mogelijk was hij daar als biechtvader gevraagd bij gelegenheid van een missie) zijn kortste en tevens laatste brief aan Mgr. H. den Dubbelden met enkel de volgende mededeling: "Bijzonder aangenaam zoude het wezen, indien UDHw. mij zoude gelieven te vergunnen den kruisweg in mijne huiskappelle op te rigten en mij hiertoe te delegeren. Intusschen etc..." (Archief Bisdom. Daar Mgr. te Sint-Michielsgestel op de Ruwenberg woonde, zal het briefje wel per bode gebracht zijn).

Toch verrichtte hij pas op 24 okt. 1851 de oprichting. In "Groot Rekenboek" (pag. 379) staat in extenso de officiële oprichtingsakte genoteerd: "Actus testimonialis loci de Veldhoven hac 24 Oct. 1851 (= akte opgemaakt bij de canonieke oprichting van de kruisweg in de huiskapel van de pastorie van Veldhoven, 24 okt. 1851)."

Nauwkeurig wordt daarin vermeld, dat op die dag gewijd zijn een groot houten kruis, 14 kleine houten kruisjes en 14 kleine afbeeldingen in houten lijsten, voorstellende de 14 kruiswegstaties. Te beginnen bij de evangeliekant werden de eerste 7 kruisjes op de muur bevestigd en de 7 andere op de muur aan de epistelkant. Voor iemand, die de kapel binnenkwam, waren de eerste 7 staties aan de linkerkant en de 7 volgende aan de rechterkant.

Intussen was op 13 oktober 1851 Mgr. H. den Dubbelden gestorven en werd Mgr. J. Zwijsen vicarius apostolicus van het diocees Den Bosch. Hoe bijzonder pastoor Verhoeven zich met hem verbonden voelde,

blijkt reeds uit de drukke en vaak vertrouwelijke correspondentie. Het Jubilee of de missie van 19 - 25 dec. 1852 werd geleid door twee paters Jeztaten, namelijk Willems en H. Slegers (zie: brief van 29 november 1852 aan Mgr. J. Zwijsen met aanvraag voor jurisdictie in archief bisdom). Volgens Rekening van het jaar 1852 werden vijftig gulden betaald "aan reiskosten voor de Eerw. paters Jesuiten bij gelegenheid van de missie tijdens het jubilé". Voor "'n nieuw archive kastje" werd in dit jaar f 14,-- betaald. Bij het Jubilee van 11-17 februari 1855 waren W. Beks, Pastoor van Eersel, en J. van den Tillaart, pastoor van Bergeijk-het Loo, de predikanten en biechtvaders. (Groot Rekenboek, pag. 303-304)

In 1853 begon pastoor Verhoeven maatregelen te treffen voor na zijn dood. Hij wilde een fundatie stichten en vroeg aan Mgr. J. Zwijsen verlof om hiervoor een stuk bouwland, gelegen achter de pastorie en persoonlijk eigendom, voor 1 100,-- aan het kerkbestuur van Veldhoven te mogen verkopen (brief van 9 februari 1853 in archief bisdom). Monseigneur verleende dit verlof (brief van 17 februari 1853 in archief parochie). Op 16 maart 1853 werd door notaris H. de Wit, met als getuigen Hendricus van der Linden, particulier, en Peter van Gerwen, wever, de verkoopakte opgemaakt. Als voorwaarde bij de verkoop werd gesteld, dat de koopsom van honderd gulden op het perceel gevestigd zou blijven en dat voor de intrest van vier gulden jaarlijks een zingend jaargetijde met vier waskaarsen gehouden zou worden in de R.K. Kerk van Veldhoven voor de zielerust van de verkoper of zijn overleden bloedverwanten. De verplichting hiervoor zou ingaan één jaar na zijn overlijden en ten eeuwigen dage moest hiermee doorgestaan worden (notariële akte in archief parochie). Zelf was hij uiterst nauwgezet in het nakomen van verplichtingen, welke het kerkbestuur bij schenkingen op zich genomen had. Oude verplichtingen vóór zijn tijd aanvaard en niet meer nagekomen of vergeten, wilde hij toch stipt volbrengen. Hoe consciëntieus hij in dit opzicht was, is duidelijk op te maken uit wat hij schreef bij de Rekening van het jaar 1840: "Dewijl ik hier in een oude Rekenboek - hetgene nog berust in de archiven van de kerk, door Wouter Rijkers, vroeger kerkmeester, begonnen en door zijne opvolgers vervolgd - heb aangeteekend gevonden, dat Elisabeth Rijkers, weduwe van genoemde Rijkers, in 1723 de zilvere remonstrans had vereerd onder voorwaarde dat sjaarlijks een eeuwigdurend jaargetijd zoude gedaan worden, en dewijl zulks schijnt buiten gebruik geraakt te zijn, zoo heb ik in dit jaar ZDHoogw. de zaak voorgedragen, en ZD Hoogw. heeft beslist, dat van 1826 - zedert mijn promotie alhier - de missen - en dus 14 - zouden bijgelezen worden, en vervolgens sjaarlijks aan bovengemelde bepaling zoude worden voldaan. Ook had ik een losse acte gevonden, waarbij de toenmalige Kerkmeesters - in 1749 - zich verbonden voor zekere Cornelis Schoofs (hij is overleden in het land van Goes), sjaarlijks 3 missen te laten lezen. Ook dit was buiten gebruik geraakt, en heeft ook ZDHoogw. bepaald als boven, dat gezegde 3 missen van 1826 tot nu zouden bijgelezen worden, en sjaarlijks de 3 missen voor het toekomende uit de kerkegelden zoude betaald worden. Dit waren dus 14 missen voor de Wde Rijkers, en

52 (moet zijn 42) missen voor Cornelis Schoofs bij te lezen." (In bedoeld jaar werden voor deze in totaal 56 missen f 28,-- uit de kerkekas betaald, d.w.z. vijftig cent per mis. Het "Rekenboek" en de losse akte bevinden zich in het archief van de parochie). liet herstel der hiërarchie in 1853 bracht voor de praktijk van de zielzorg weinig verandering met zich mee. Er wordt met geen woord over gesproken. Ook de Aprilbeweging zal Veldhoven wel niet in beroering hebben gebracht. Wel van belang voor de gewone zielzorg was in 1854 de dogmaverklaring van de Onbevleete Ontvangenis van Maria. Voor een vurig Maria-vereerder als pastoor Verhoeven was het een nieuwe prikkel om de devotie tot de Moeder Gods nog sterker te bevorderen. Reeds in 1853 maakte hij tijdens de meimaand extra kosten om de troon van Maria nog fraaier en mooier te maken. Als zijn parochianen, die veelal in armelijke omstandigheden leefden, hun toevlucht kwamen nemen tot Maria, dan moest O.L. Vrouw ook uiterlijk iets van haar hemelse luister uitstralen. We denken nu "geëngageerd" maar het is mijn overtuiging, dat de mensen toen zich daar bij Maria "thuis" gevoeld hebben, wanneer ze met hun verdriet en zorgen daar kwamen bidden. De illusie van een betere wereld kan soms heilzamer zijn dan een sterke betrokkenheid met de bittere werkelijkheid. Zowel "Dichtung" als "Wahrheit" bezitten hun eigen waarde.

Op 15 november 1853 werd Joannes Deppen benoemd tot bisschop van Samos i.p.i. en coadjutor vare Mgr. J. Zwijsen. In het archief van de parochie is één brief van zijn hand (16 juli 1855 over ruil van kerkpad). Hij deed vele vormreizen en bleef in de schaduw staan van zijn grote "baas", Mgr. J. Zwijsen.

Op bijna 80-jarige leeftijd stierf in 1854 Henricus van den Wildenberg, landbouwer van beroep, penningmeester van het kerkbestuur en jarenlang, juist ook in de moeilijke beginjaren, trouwe medewerker van pastoor Verhoeven. Geboren op 26 november 1774, huwde hij OP 29 april 1804 met Joanna van Bussel (geboren te Veldhoven op 12 juli 1781). Hun huwelijk werd met zeven kinderen gezegend. Reeds onder pastoor Anthonis was hij lid van het kerkbestuur. Na zijn dood bleef de functie in zijn familie, want zijn schoonzoon Franciscus van der Sanden werd tot opvolger benoemd. Ook het penningmeesterschap ging op hem over. Franciscus of Francis van der Sanden was op 21 januari 1813 te Veldhoven geboren en huwde 11 mei 1844 (op die dag waren er vijf bruidsparen tegelijk) met Catharina van den Wildenberg (geboren 5 maart 1813). Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren. De tweede kerkmeester, ook reeds in functie onder pastoor Anthonis, was Josephus of Joost van Esbeek, van beroep landbouwer. Hij stierf in 1874, één jaar voor de dood van pastoor Verhoeven en werd opgevolgd door Lambertus Klessens, koopman, uit Bergeijk. Josephus van Esbeek was op 26 augustus 1791 te Veldhoven geboren en 15 juni 1817 gehuwd met Henrica van den Eijnden (geboren te Veldhoven op 13 mei 1774). Hun huwelijk bleef kinderloos.

Wanneer we Lambertus Klessens, die pas in 1874 kerkmeester werd, niet mee tellen, dan heeft pastoor Verhoeven in zijn bijna 50-jarig pastoraat slechts drie kerkmeesters gehad. Twee van hen hadden nog pastoor Anthonis, die zich geen zorgen over geld maakte, meegemaakt.

Het omschakelen op pastoor Verhoeven zal hun zeker niet gemakkelijk gevallen zijn.

Er wordt zo vlug gezegd, dat het kerkmeesterschap een erebaantje was en niets voorstelde, dat de kerkmeesters hun patroonsfeest vierden op de dag van Onnozele Kinderen en dat het enkel jaknikkers van de pastoor waren, zeker bij wilskrachtige figuren als pastoor Verhoeven. Toch vergeten we dan, dat deze mensen in hun eigen gemeenschap een naam hadden op te houden - niemand wordt graag voor onnozel aangezien -, bij de jaarlijkse omgangen in de parochie alle krietiek - gerechtvaardigd of niet - hadden op te vangen en in een arm-lastige parochie toch maar de taak op zich namen om alles draaiende te houden. Zij moesten het beleid van pastoor Verhoeven verdedigen en wanneer zij daar niet achter stonden, zouden zij als nuchtere boeren dit zeker hebben laten blijken.

Op het gebied van financiën en onderhoud van kerk en pastorie waren de kerkmeesters de naaste en meest vertrouwde raadgevers van de pastoor, met hem droegen zij de verantwoordelijkheid voor alle ingekomen en uitgaande gelden. De Rekening van het jaar 1855 begint aldus: "Rekening en Verantwoording, welke bij deze aan het Kerkbestuur der parochie van de H. Caecilia te Veldhoven is doende Francis van der Zanden, penningmeester van voornoemd kerkbestuur, wegens de inkomsten en uitgaven der Kerkekas van die parochie, gedurende het dienstjaar 1855." (Hier wordt het woord "parochie" gebruikt.) Het kerkbestuur in Veldhoven bestond uit pastoor, President en tevens secretaris, en twee leden, waarvan één de functie van penningmeester en loco-secretaris op zich nam. In 1854 voerde Mgr. J. Zwijsen het "Algemeen Reglement op de Kerkbesturen in het Bisdom Den Bosch" in. Volgens dat reglement dienden de kerkbesturen minstens viermaal per jaar te vergaderen en in een notulenboek aantekening te houden van hun vergaderingen. Ook werd vanaf 1855 een uniform formulier voor "Rekening en Verantwoording" voorgeschreven. In het archief van de parochie bevindt zich dit boek met als titel: "Boek waarin de vergaderingen van het R.C. Kerkbestuur staan aangeteekend beginnende met 1854." Conform bovenvermeld Reglement werd op de vergadering van 31 december 1854 het schema van de vier bijeenkomsten vastgelegd. In feite waren het de vier keren, dat ook vroeger al de kerkmeesters op de pastorie bijeenkwamen. De eerste vergadering zou gehouden worden op de tweede zondag na Pasen. Op deze dag moest de banken- en stoelenpacht betaald worden. De tweede vergadering was rond het feest van O.L. Vrouw van de Berg Karmel. Op deze vergadering werden de communicantengelden afgedragen. Aan de pastoor werd zijn halfjaarlijkse traktement en aan de kosteres enz. hun jaarsalaris uitbetaald. De derde vergadering zou gehouden worden op de eerste zondag van oktober, op welke dag de gelden van de processieflambouwen werden afgedragen. De vierde vergadering was gepland op het einde van het jaar. De communicantengelden, die in twee gedeelten werden opgehaald, moesten afgedragen worden. Aan de pastoor zou zijn halfjaarlijks salaris en het kostgeld voor de kapelaan worden uitbetaald. Op deze vergadering zou ook de jaarrekening afgesloten worden.

Tot en met de tweede vergadering van 1870 heeft pastoor Verhoeven iedere vergadering genotuleerd, met uitzondering van het jaar 1859, waarvan niets vermeld staat. Elke vergadering werd in het notulenboek door het voltailig kerkbestuur ondertekend. Het verslag is erg summier, in feite zijn het formele mededelingen dat er vergaderd is. Hoe summier deze verslagen zijn, wordt duidelijk als we weten dat alle verslagen vanaf 31 december 1854 tot en met de tweede vergadering van 1870 nog geen 14 volle bladzijden beslaan. Na 1870 heeft pastoor Verhoeven geen verslag meer gemaakt.

Voor onze kennis over deze jaren is dit verslagboek van weinig betekenis. Er staan enkele beslissingen in genoteerd, die genomen zijn in verband met de banken- en stoelenpacht. Dit alles vinden we ook in "Statistiek" vermeld. Het enige nieuwe is, dat in de vergadering van 31 december 1856 provisorisch besloten werd een nieuwe toren te bouwen en daarvan een bestek te laten maken. De geschiedenis leert ons, dat het enkel bij plannen gebleven is. Het heeft er alle schijn van, dat rond deze jaren de vitaliteit van pastoor Verhoeven aan het tanen ging. De financiën van de kerk werden steeds beter, maar waarschijnlijk heeft pastoor Verhoeven opgezien tegen verbouwing en nieuwe schulden. Zijn opvolger moest dat maar doen. Hij zou zorgen voor een goede "spaarpot".

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam, tel. 010 - 52 26 51)

(vervolg)

177. IIENRICUS ADRIAANS VAN CROONENBURGH 9-6-1726 Best
met
Barbara van Dormaele
V. Adriaan Peters van Croonenburgh
M. Maria Johanna Blickx
Kind: (Best)
Elisabeth, 17-10-1760
178. HENDRIKUS BARTHOLOMEUS VAN CROONENBURG 18-4-1913 Tongelre
9-4-1937 te Eindhoven
met
Maria Anna Catharina Hendriks 29-8-1919 Valkenswaard
t 23-8-1954 Eindhoven
- V. Petrus Henricus van Cronenburg
M. Maria Thomasse
Kinderen: (Eindhoven)
Marianna Maria, 1-9-1937
Petrus Henricus :Wilhelmus Emeritus, 5-8-1938

- Emilius Wilhelmus Emeritus, 19-4-1940
Maria Adriana Celesta, 14-6-1941
Henriëtte Johanna Maria, 8-7-1943
Augusta Johanna Henriëtte 25-10-1944
Johannes Franciscus Antonius, 16-5-1946 t 3-2-1947
Bartholomeus Johannes, 15-7-1947
Jacobus Franciscus, 22-2-1949
Johannes Wilhelmus Thomas, 24-5-1950
Franciscus Thomas Josephus, 30-11-1951
Wilhelmus Marinus, 7-6-1954 t 8-6-1954
179. HENDRIK DENISSE VAN CROONENBURGH
13-2-1763 te Oirschot
met
Willemijn Wouters van de Schoot
180. HENRICUS DIELISSIE VAN CROONENTORGH 15-6-1749 Best
17-1-1768 te Oirschot
met
Adriaantje Cornelisse Snellaars
V. Egidius Henricus van Croonenborgh
M. Johanna Leonardus Tiebos
181. HENDRIKUS JOHANNES VAN CROONENBURG 27-10-1781 Best
23-2-1811 te Best
met
Maria Anna de Foov
V. Johannes Peters van Kroonenburg
M. Willerajñ Symons van Hees
Kinderen:
Theodorus, 9-11-1811
Willem, 25-9-1812
Joanna Maria, 28-3-1814
Joannes, 16-2-1816
Petrus, 21-9-1817
Joannes, 20-4-1819
182. HENRICUS JOHANNES VAN CROONENBURG 1-12-1891 Best
te Sint-Oedenrode
met
1) Anna Magdalena Maria Josephina 30-3-1893 Sint -Oedenrode
van Acht t 22-11-1930 Best
15-4-1932 te Sint-Oedenrode
met
2) Maria Josepha van den Berk 6-3-1895 Woensel
V. Cornelius van Kroonenburg
Henrica van de Sande
Kinderen:
uit huwelijk 1): (Best)
Cornelis Johannes Hendricus, 30-1-1924
Anna Maria Henrica, 24-4-1925
Henrica Maria Magdalena, 10-6-1926

- uit huwelijk 2): (Best)
Magdalena Martina, 11-4-1933
Martha Paulina Maria, 25-4-1935
Paulus Henricus, 3-10-1937
183. HENDRIK JOSEPHS VAN KROONENBURG 18-7-1733 Best
t 22-11-1809
10-2-1782 te Oirschot
met
Elisabeth Jan Wouters van de Schoot
19-10-1788 te Oirschot
met
Adriana Hendrixx de Croon
V. Joseph Dionisius van Kroonenburg
M. Maria Anna Adriaan Stokkelman
184. HENRICUS JUSTUS VAN CRONENBURGH
28-2-1623 te Best
met
Maria Arnoldus Schiintkens
Kinderen (Best):
Justus, 20-2-1625
Arnoldus, 1-10-1627
Maria, 30-3-1631
Paulus, 5-7-1633
Johannes, 4-2-1636
Anna, 4-2-1639
185. HENRICUS PAUWELS VAN CRONENBURGH
3-5-1704 te Oirschot
met
Maria Rutten van Crevelt
Kinderen:
Henricus, 18-11-1711
Leonardus, 10-6-1716
186. HENDRICUS PETRUS VAN CRONENBURGH
8-7-1703 te Best
met
Maria Johanna van den Heuvel
Kinderen (Best):
Wilhelma, 20-6-1706
Johannes, 27-9-1709
Egidius, 30-9-1713
187. HENRICUS WILHELMUS VAN CROONENBURGH
30-1-1774 te Oirschot
met
Anna Maria Joannes van den Berck
Kinderen:
Joannes, 23-3-1775
Wilhelmus, 23-12-1776
Leonardus, 14-3-1782

188. HENRICA VAN KROONENBURG 15-10-1802 Best
8-7-1838 te Oirschot
met
Joannes Hamers 31-5-1802
M. Helena van Kroonenburg
189. HENDRIKA VAN KRONENBURG 2-10-1904 Oirschot
4-10-1933 te Oirschot
met
Hendrikus Hoppenbrouwers 27-11-1903 Oirschot
V. Josephus van Kronenburg
M. Johanna van Bommel
190. HENDRINA GIJSBERTS VAN CROONENBURGH
17-1-1688 te Eindhoven
met
Daendel Hendricx
191. HENRICA GISBERTUS VAN CROONENBURGH
21-4-1693 te Best
met
Gerardus Godefridus van de Laeck
192. HENDRICA GIJSBERTS VAN CROONENBURGH
21-9-1708 te Oirschot
met
Daniël de Rooy
193. HENDRINA GIJSBERFARIËNS VAN CROONENBORGH ..-12-1672 Oirschot
13-2-1695 te Oirschot
met
Anthonius Verasdonck
V. Gijsbertus Adriaan van Croonenborgh
M. Maria Hendrickx van Rooij
194. HENRICA JOANNES VAN CROONENBORCH
15-2-1665 te Best
met
Arnoldus Antonius van den Venne
195. HENRICA MARIA JOHANNA VAN KRONENBURG 14-9-1929 Best
10-1-1961 te Best
met
Johannes Adrianus Schepens 23-5-1927
V. Johannes Cornelis van Kronenburg
M. Antonia Maria van Laarhoven
196. HENRICA MARIA MAGDALENA VAN KRONENBURG 10-6-1926 Best
15-5-1962 te Best
met
Adrianus Franciscus Josenhus Verhoeven 24-3-1931 Schijndel
V. Henricus Johannes van Kronenburg
M. Anna Magdalena Maria Josephina van Acht
- (wordt vervolgd)

XII. A. ARNOLDUS FEY GEINTERESSEERD IN DE VUGHTSE TIEND

(door Ton Kappelhof)

Onlangs verscheen er van de hand van G.T. Haneveld een boekje over de beroemde en in zijn tijd veel geconsulteerde Oirschotse medicus Arnold Fey. Het hele leven van Arnold Fey is doorspekt met sensationele gebeurtenissen en zijn methoden zouden in onze tijd zeker niet voor wetenschappelijk doorgaan. Desalniettemin stelden velen waaronder zelfs het hof van koning Lodewijk XIV van Frankrijk en de prins van Oranje hun vertrouwen in hem. Dit alles heeft hem bepaald geen windeieren gelegd en hij eindigde zijn leven in 1679 zelfs als heer van Kranenburg, een plaats in het hertogdom Kleef. Op zijn kosten werd het fraaie huis "Hof van Solms" gebouwd, dat nu nog een van de voornaamste monumenten van Oirschot vormt. In de archieven van de Duitse Orde te Vught trof ik kort geleden een ander bewijs aan voor de rijkdom, die Fey had weten te vergaren en die hij graag in onroerend goed wilde beleggen (1).

In 1662 besloot het kapittel van de balije Oudenbiezen van de Duitse Orde in een vergadering te Maastricht bijeen de commanderij van Vught op te heffen en haar goederen te verkopen. Commanderij is de naam voor een vestiging van deze geestelijke ridderorde, die aan het eind van de 12de eeuw werd gesticht en tot 1525 haar hoofdzetel had in het verre Oost-Pruisen (thans Pools gebied). De orde was onderverdeeld in balijen en deze op hun beurt weer in commanderijen. In het midden van de 13de eeuw ontstond de commanderij van Gemert en waarschijnlijk pas in het eerste kwart van de 14de eeuw de commanderij van Vught. Laatstgenoemde commanderij is altijd zeer bescheiden van omvang geweest. Haar bezit bestond uit de tienden van de Vughtse St. Lambertusparochie, uit een handjevol cijnzen en pachten en uit het commanderijshuis met enige belendende percelen, gelegen tegenover de St. Lambertuskerk van Vught.

In 1639 hadden de Staten-Generaal beslag laten leggen op de goederen van de commanderij van Vught en sedertdien was een normale gang van zaken voor de Duitse Orde onmogelijk geworden. Men besloot derhalve tot de liquidatie over te gaan. In 1663 werd de plaats van het aan het eind van de 16de eeuw verwoeste commanderijshuis voor f 5000,-- verkocht, in 1670 volgde het Masschereelshuis in de St. Jorisstraat in 's-Hertogenbosch. Het meest waardevolle bezit waren echter de tienden, waartoe behalve de tienden van de St. Lambertusparochie van Vught ook nog de Oude Tiend in de St. Petrusparochie van Vught behoorden. Uit enige bewaard gebleven brieven blijkt, dat in 1669 Ambrosius Virmundt, commandeur van Gemert, hiertoe gemachtigd door het kapittel van de balije Oudenbiezen in onderhandeling was met Arnold Fey, die graag de tienden wilde kopen. Op 13 juni 1669 schrijft Arnold Fey, dat hij zo spoedig mogelijk uitsluit wil en dat hij het benodigde geld al gereed heeft liggen. De koopprijs zou f 40.000,-- moeten bedragen. Hij dringt aan op spoed, want, zo zegt hij, ik wil mijn "capitaal" niet renteloos onder mij houden en daarom weten, of de koop doorgaat. Nadat de commandeur van Gemert aan zijn overste dit bericht

heeft doorgegeven, schrijft deze op 28 juni daaraanvolgend, dat de verkoop voor het genoemde bedrag wat hem betreft door mag gaan. Na het sluiten van een voorlopig koopkontraat moet het kapittel de transactie nog bekrachtigen, maar het is nog niet bekend, wanneer men bijeen zal komen wegens de zich in Maastricht, de vergaderplaats, nog steeds uitbreidende besmettelijke ziekte. De landcommandeur schrijft te hopen, dat ook zij niet getroffen zullen worden (vermoedelijk gaat het hier om de pest, die in dat jaar op meerdere plaatsen in de Spaanse Nederlanden woedde, b.v. in Brussel).

Kennelijk is men niet tot overeenstemming gekomen, want in 1670 wordt nog gekorrespondeerd over de belegging van de koopsom in schuldbekentissen die een rente geven van 3%. De koop moet inderdaad niet zijn doorgegaan, want de Duitse Orde zou de tienden ongestoord blijven bezitten tot de komst van de Fransen in 1794 toe. Heeft de vlucht van Arnold Fey in het voorjaar van 1672, voorafgegaan door een verdraging omdat men het niet eens kon worden, de uitvoering van het plan verijdeld? Een koopsom van f 40.000,-- voor de gehele tiend is voor die tijd een zeer groot bedrag en bewijst, dat Arnold Fey in die tijd een zeer gefortuneerd man geweest moet zijn.

We hebben ons nog afgevraagd, of dit bedrag niet te hoog was en daarom een berekening gemaakt van de opbrengst van de Vughtse Tiend. Als graanprijs werd de gemiddelde prijs van de rogge in 's-Hertogenbosch genomen en voor de opbrengsten van de Vughtse Tiend kon geput worden uit de archieven van de Duitse Orde (2). De uitslag van dit stukje rekenwerk luidt, dat Arnold Fey had kunnen rekenen op een rendement van ongeveer 4,5% op zijn geïnvesteerd kapitaal. Gezien de rentestand die in die dagen in de regel op 4 á 4,5% heeft gelegen en soms zelfs maar 3% bedroeg (zie hierboven), was dit dus volkomen verantwoord. Als tiendbezitter kon de kapitaalkrachtige Fey zelfs nog wachten met het verkopen van zijn rogge en boekweit totdat de graanprijzen sterk waren gestegen. De tiend werd immers grotendeels in natura geïnd. Met name in het voorjaar, wanneer de oude voorraden uitgeput begonnen te raken, stegen de prijzen nog tot boven het peil, waarop deze berekening is gebaseerd.

Noten:

1. Archieven van de Duitse Orde te Vught (Rijksarchief in Noord-Brabant) nr. 199 (nieuwe inventaris).
2. Zie voor de roggeprijzen het oud-archief van de stad 's-Hertogenbosch (gemeentearchief 's-Hertogenbosch), nr. A 180 (Notulenboek schepenenbank 1698 - 1700), f 61r-62v en voor de opbrengsten van de Vughtse tienden: Archieven van de Duitse Orde te Vught, nrs. 200 en 232.

XII. B. DE ERFENIS VAN DOKTER FEY

Over leven en werk van dokter Aart (Arnoldus) Fey, die op 5 januari 1633 te Oirschot werd geboren, schreef de heer W. Klaasen in Campinia jaargang III, blz. 78 - 82. Fey was heer van Ktanenburg, een stadje in Duitsland (ten westen van Kleef). Daar werd hij, na er ongeveer zeven jaar te hebben gewoond, begraven op 25 april 1679. Waarschijnlijk was hij ongehuwd; in elk geval liet hij geen wettige kinderen na. Zijn uitgebreide nalatenschap, de vrucht van hard werken, koppig proces voeren tegen "wanbetalers" en onverdroten roem vergaren, viel ten deel aan Johannes van Wamel, de man van zijn jongste zuster Maria. Op 13 mei 1679 werden de onroerende goederen uit de erfenis, voor zover ze onder Oirschot en Best gelegen waren, getaxeerd door Jacobus van Nahuijs, plaatsvervangend schout, en Nicolaas Hoppenbrouwer en Bartel Buckinx, schepenen van de vrijheid Oirschot-Best. Dit in verband met de belasting die moest worden betaald bij vererving in de zijlijn, de zogenaamde 20ste penning of het recht van de collaterale successie. Aangezien nog geen afscheiding tot stand was gebracht van de "moederlijke goederen" (de goederen die Aart Fey van zijn moeder had geërfd en die eventueel naar haar familie zouden moeten teruggaan) werden de bezittingen als het ware in gedachten reeds gehalveerd, en voorlopig voor de helft aangeslagen. Geschat werden de hierna opgesomde goederen:

1. De huizen met tuinen, zaai- en weilanden die voorheen gebruikt werden door de Carmelitessen; met de pachterswoning en het daarbij behorende land in totaal 231 lopenzaad. Dit complex lag in de herdgang Kerkhof aan de Nieuwstraat, en wel tussen enerzijds de bezittingen van Herman Stockelmans, Jacob Zeelants en Jan van den Laack, en anderzijds die van Adriaan Hendriks van Beerendonck, Hendrik Janssen Verhoeven en Jan Ansem Goossens. Helft van de waarde: 550 gulden.
2. Een stuk akkerland van 2 lopenzaad, eertijds verworven van Hendrik Jacobs, gelegen onder Kerkhof tussen enerzijds het goed van Lysbeth weduwe van Theodorus van der Heijden en anderzijds de gronden van Aart Janssen Moescop en Hendrik Michiels van Achel. Helft van de waarde: 40 gulden.
3. Een stuk grond van 3 lopenzaad en 8 roeden onder Kerkhof, genaamd "Aart de Leeuw Acker", gelegen tussen de bezittingen van Jan Adriaan Leyten, de kinderen van Gijsbert Melchior van den Heuvel en Herman Stockelmans. Helft van de waarde: 45 gulden.
4. Een akker van 11 lopenzaad onder Kerkhof, genaamd "den Waterlaat", gelegen tussen enerzijds het goed van Aart Janssen Moescop en anderzijds het hier onmiddellijk vóór genoemde perceel. Helft van de waarde: 26 gulden 5 stuivers.
5. Twee perceeltjes akkerland, samen 2 lopenzaad groot, onder Kerkhof in de Heuvelse Akkers, gelegen tussen enerzijds de bezittingen van Herman Stockelmans en anderzijds die van sekretaris Peter van Andel. Helft van de waarde: 30 gulden.
6. Een gageveld van 5 lopenzaad onder Kerkhof aan de Heuvel, gelegen tussen enerzijds het goed van Andries Schellekens en anderzijds de

- gemene grond. Helft van de waarde: 75 gulden.
7. Het oude en het nieuwe huis van dokter Fey, met het vervallen huisje dat eertijds toebehoorde aan Anthonis van den Velde, samen met tuinen en dergelijke 31 lopenzaad groot. Dit complex lag onder Kerkhof aan de Koestraat, tussen enerzijds de goederen van Francina weduwe van Dirk Toirkens met haar kinderen en anderzijds huis en tuin van Adriaan van Riethoven. Helft van de waarde: 1200 gulden.
 8. Een hooibeemd van 4 lopenzaad in de herdgang Motel, genaamd "de Swartvoort", begrensd door de gemene gronden. Helft van de waarde: 30 gulden.
 9. Een stuk hooiland van 8 lopenzaad in de herdgang Hedel, genaamd "den Diepenbeemd", gelegen tussen enerzijds de grond van Daniël van Winteroy en anderzijds die van Hendriksken weduwe van Aart Janssen Smeters. Helft van de waarde: 75 gulden.
 10. Een perceel weiland van 6 lopenzaad onder Audenhoven, gelegen tussen enerzijds de bezittingen van de kinderen van Jacobus Pardo en anderzijds die van Adriaan Peter Schepens. Helft van de waarde: 77 gulden 10 stuivers.
 11. Een stuk Broes- en weiland van 21 lopenzaad onder Hedel, gelegen tussen enerzijds de grond van de kinderen van Lavreys Cornelissen en anderzijds de straat. Helft van de waarde: 35 gulden.
 12. Een akkertje van 1 lopenzaad onder Hedel, genaamd "in de Casse-laars", gelegen tussen de goederen van de kinderen van Lavreys Cornelis Snellaarts en de gemene steeg. Helft van de waarde: 20 gulden.
 13. Een huis met tuin en landerijen, samen 10 lopenzaad en 10 roeden, in de herdgang Verrenbest aan "den Middeldrom", gelegen naast het goed van Jan Jan Michiels en verder omsloten door gemene grond. Helft van de waarde: 237 gulden en 10 stuivers.
 14. Een weitje van 1 lopenzaad en 40 roeden onder Verrenbest, gelegen tussen enerzijds de bezittingen van de kinderen van Dirk Aart Hermans en anderzijds die van Hendrik Dirks van de Camp. Helft van de waarde: 18 gulden.
 15. Een heiveldje van 31 lopenzaad onder Verrenbest in de Vleut, genaamd "Nollants Beemtje", gelegen tussen enerzijds het goed van Hendrik Peter Joosten en anderzijds dat van Bernard Janssen van Audenhoven. Helft van de waarde: 50 gulden.
 16. Een perceel van 3 lopenzaad onder Verrenbest, genaamd "de Kelderse Hoeve", gelegen tussen enerzijds de grond van Jan Rutgers van der Vleuten en anderzijds die van de kinderen van Nicolaas van de Spijcker. Helft van de waarde: 40 gulden.
 17. Een hooiveld van 6 lopenzaad onder Verrenbest aan de Vleutstraat, genaamd "de Beverse Velden", gelegen tussen enerzijds de grond van de erfgenamen van Willem Willem Kemps en anderzijds die van Jacob Willem Kemps. Helft van de waarde: 62 gulden en 10 stuivers.
- De halve waarde van het totaal dezer goederen kwam op 2611 gulden en 15 stuivers. Hierop moest een belasting worden betaald van 5 procent (20ste penning), te weten 131 gulden, 3 stuivers en 8 penningen.

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Boerhaavelaan 52, Eindhoven)

(vervolg)

4. Was Petronilla, vrouwe van Stapele, later Petronilla, vrouwe van Herlaar?

Het valt op, dat in de oorkonde van 1219 de vrouwen bij de lekengetuigen sterk in aantal domineren. Vermoedelijk was Hildegondis de bestorven of onbestorven weduwe van de Brabantse leenman Jan van Bladel. Deze laatste had tot 1215 de molen te Wolfswinkel bij Bladel van de hertog in leen; daarna werd de abdij van Postel ermee beleend (1). En misschien was Petronilla van Stapele de vrouw of aanstaande vrouw van Dirk, heer van Herlaar, die met verscheidene andere edelen uit onze streken aan de kruistocht naar Damiate deelnam (2). Want een Petronilla, vrouwe van Herlaar, schonk in 1227 tolvrijheid in heel haar gebied aan Postel (3). En in 1235 ontving dat klooster van haar een cijns van 10 penningen uit goederen te Reusel; nu met toestemming van haar zoons Diederik en Godfried, die dus blijkbaar de jaren des onderscheids hadden bereikt (4). Onder de weldoensters van het Oirschotse kapittel wordt Petronilla niet genoemd, evenmin als Jutta van Stapele. Wellicht heeft zij méér gevoeld voor de steun aan behoeftigen, een taak waarvan de monniken en nonnen van Postel zich intensief kweten. In die tijd werd Postel door vele vrouwen begiftigd; het liefdadigheidswerk schijnt hen aangesproken te hebben (5). Bovendien is het mogelijk, dat het kapittel toen niet zo veel behoefte had aan steun. Dit zou bijvoorbeeld kunnen blijken uit het feit, dat de Oirschotse kanunnik Apollonius in 1216 Postel een mooie gift deed toekomen, namelijk een jaarcijns van 7 Keulse penningen en een vierde van de tienden van Casteren (6). Petronilla's zoons echter begiftigden het Oirschotse kapittel wel: zij zijn naast Willem van Stapelen en de familie Van Vught de enige hoge edelen, die als weldoeners van vffir 1300 in het jaargetijdenboek voorkomen. Diederik, heer van Herlaer, ridder, schonk aan de kanunniken 15 penningen jaarlijks. Godfried van Herlaer, ridder, deed een jaarlijkse gift van 41 vat deels rogge deels mout. Er zijn dus aanwijzingen, dat Petronilla van Stapelen de latere Petronilla van Herlaar was, maar door gebrek aan verdere gegevens durf ik hierover geen definitieve uitspraak te doen.

5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw.

In de eerder genoemde Postelse oorkonde van 1219 treffen we ook aan: Agnes, vrouwe van Vught; in de getuigenrij op de tweede plaats, na haar zoon Boudewijn. Zij heeft voor zover we uit de bronnen weten nooit iets aan Postel geschonken, wel aan het Oirschotse kapittel. Het jaargetijdenboek vermeldt namelijk, dat de kanunniken van haar Keulse penningen per jaar ontvingen, die betaald moesten worden uit "Hameide" op de dag van Maria Geboorte. Het valt op, dat de kanunniken

6

ook van heer Daniël van Dendermonde 6 Keulse penningen uit Hameide hadden, die eveneens op Maria Geboorte moesten worden betaald. We mogen aannemen, dat deze Daniël dezelfde is als degene, die na Egidius Berthout voorkomt als getuige in de hierna te behandelen vredesovereenkomst van 1232 tussen Boudewijn, heer van Vught, en Hendrik I, hertog van Brabant. Misschien is hij ook de tweede lekengetuige in een oorkonde van 1224, waarin Dirk, heer van Altena - zoon van een Boudewijn van Altena -, erkent een lening van de abdij Afflighem te hebben ontvangen (7). Of hij ook de Daniël de Tendiremunde is, die als getuige voorkomt in een oorkonde van keizer Frederik II uit juli 1226, waarin de laatste een akkoord bevestigt tussen de Duitse Orde en een Jacob van Amigdala, valt niet te zeggen (8). E. Warlon vraagt zich in zijn standaardwerk "De Vlaamse adel vóór 1300" af, of deze Daniël (1224-1232) een zoon was van Boudewijn van Dendermonde (1151-1153), die weer - evenals een oudere Daniël van Dendermonde - een jongere broer was van Walter I, heer van Dendermonde (1145-1171). Het lijkt echter - gelet op de tijdsafstand van 80 jaar - waarschijnlijker, dat er tussen een eventuele zoon van Boudewijn van Dendermonde en de Daniël van 1232 ten minste één generatie moet worden ingevoegd. Trouwens: in 1176 heeft Walter II van Dendermonde een neef Daniël, en tegen 1200 isen Daniël, zoon van Walter van Dendermonde, getuige in een oorkonde van Adelissa, weduwe van Gerard van Grimbergen (9). Hoewel de identiteit van Daniël van Dendermonde dus niet precies is vast te stellen, mag mijns inziens toch worden gekonkludeerd, dat er familiebanden hebben bestaan tussen het geslacht van de heren van Dendermonde en dat van de heren van Vught. Het is hierbij de vraag, of Agnes, vrouwe van Vught, een Dendermonde was, of dat de band al eerder tot stand was gekomen. Het is mogelijk, dat met "Hameide", waaruit de Oirschotse kanunniken zowel van Agnes als van Daniël 6 Keulse penningen bezaten, het goed Ter Ameyden of Termeyen in de heerschappij Straten te Oirschot is bedoeld. Dit heette later ook (naar Boudewijn van Vught?) het "Boudewijnsleen" (10).

Noten:

1. Archief abdij Postel
2. Hij was getuige in een oorkonde, die door graaf Adolf van Berg in het kamp voor Damiate werd uitgevaardigd. (Th. J. Lacomblet, Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins II nr. 72). Een Luiks edelman drong als eerste Damiate binnen. Mogelijk heeft ook Jan van Bladel aan die kruistocht deelgenomen.
3. Archief abdij Postel
4. Th. Ign. Welvaarts, Geschiedenis van Reusel naar de archieven van Postel, blz. 30
5. Gastvrijheid, zorg voor het omwonend landvolk en terugkeer naar het gemeenschapsleven uit de eerste tijd van de christelijke kerk waren toen erg in trek. Zie: C. Damen, De Orde van Sint-Benediktus in Nederland, blz. 26 e.v.

6. J. Hermans, Inventaris Archief Postel
7. E. de Marneffe, Cartulaire d'Afflighem, nr. 340, in: *Analectes ecclesiastiques de la Belgique*, IIe section 1-7, Leuven 1900
8. A. de Vlaminck, Cartulaire de la ville de Termonde, Gent 1883, blz. 174
9. Idem, blz. 47 en 68
10. A. Zom, in: *Camoinia*, jaargang IV, blz. 76 78.

(wordt vervolgd)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

17. Wijziging van het reglement van het Sint-Barbaragilde te Oirschot, 1630

Bron: oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best, inv. nr. 155, folio 283 - 284.

Alsoo dye eedele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeyne gildebroederen van de eedele reyne maget ende martelerse Sinte Barbara in het maecken ende concipiëren van henne ordinantiën ende cartren, gepasseert voir scepenen deser vrijheyt in den jaere 1400 eenentnegentich op Heyligen Sacramentsdach, onder andere hadden geconcipieert ende geordinert, hennen gemeynen schietensdach te houden ende observeren veertyen daegen voordat men Onse Lieve Vrouwe, de reyne maget Maria, binnen Oirschot plach omme te draegen; ende dat denselven dach te seer ombequaem ende ongelegen valt voir de voorscreven gemeyne gildebroederen, soo denselven gemeynelijck ende sonder foute jaerlijcx is vallende binnen oft in 't hert van den oogst, wanneer de gemeyne gildebroederen, hen generende met het labeuren ende teulwerck, sonder merckelijcke schaede nyet en connen vaceren om eentsamentelijck tesaemen te schieten ende teeren,

soo hebben dyeselve eedele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende het meeste deell van de voorcreven gemeyne gildebroederen, voor ons, scepenen voorscreven, in propre personen gecompareert zijnde, om het voorscreven inconveniënt te eveteren, geraempt, eendrachtelijcken geaccordeert ende geordineert, dat sij den voorscreven schietensdach voortaan sullen houden op sondaeg naer Onser Liever Vrouwen Visitatiëndach, wanneer deselve gildebroeders gehouden sullen sijn te comparereren achtervolgende de caerte van date voorscreven om te teren naer ouder gewoonten - indien het den hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeyne gildebroederen goetvinden, ende bij hen sulcx door grooten oorloge ende andere swaericheden van sieckten ende andersints nyet en vonden geraeden gedaen te worden, allet opten

peenen in deselve caertren breder begrepen ende verhaelt.

Is noch als vooren geordineert, dat als yemant van de voorscreven gildebroeders compt te overlijden, dat alsdan allen de gildebroeders sullen moeten comparereren om-denselven hennen overleden medegildebroeder te helpen begraeven, voor de syele te bidden ende in dyenst der missen mede te offeren, opte peenen in de voorscreven caerte begrepen. Ende sullen de erffgenaemen van den voorscreven overleden daervoor aen de gildebroeders boven 'tgene in de voorscreven caerte begrepen staet moeten contribuëren een hálff tonne goets byers.

Welcke voorscreven conditiën dye voorscreven eedele heeren hopman, coninck, vaendricht, dekenen ende gemeyne gildebroeders van den voorscreven gilde gelooft hebben ende geloven mits desen, elkeen opte verbintnisse van sijnen persoon ende allen sijne goeden, Present ende toecomende, de voorscreven conditiën, puntten ende articulen ten eeuwigen daegen te houden ende doen houden voor goet, vast, gestendich ende van werden, ende die te onderhouden ende achtervolgen, doen houden ende achtervolgen ten eeuwigen daegen.

Actum den achtsten july anno 1630. Testes: Loon et Ekerschot.

In hun reglement van Sacramentsdag 1191 hebben overheid en gildebroeders van het Sint-Barbaragilde zich verbonden, hun schieten teerdag te houden 14 dagen voor de Maria-omgang te Oirschot. Aangezien deze dag, in verband met de oogstwerkzaamheden, de meeste broeders ongelegen blijkt te komen, wordt hij gewijzigd in de zondag na Onze-Lieve-Vrouw Visitatie. Tevens worden enkele bepalingen toegevoegd die betrekking hebben on het begraven van overleden gildebroeders.